ସହକାର

ରାଜମହଲ

ନଂ ୦/୪୫୭

ରାଜକିଶୋର ପଟ୍ଟନାୟକ

ସଂଖ୍ୟା — ଏକହଜାର

ମପ୍ରକାଶ — ପୁନିଆଁ ୧୩୬୭ ସାଲ

କା — ପୁଷ୍ପା ପଟ୍ଟନାୟକ, ମାର୍କଣ୍ଡେଶ୍ୱର ସାହି, ପୁରୀ

କଳ୍ପନା — ଭକ୍ତବତ୍ସଳ ସ୍ୱାଇଁ

ଶିଳ୍ପୀ — କିଶୋରୀ ମୋହନ ପରିଡ଼ା

ନୁମୋଦକ — ସର୍ବମଙ୍ଗଳା ସାହିତ୍ୟ ସଂସଦ, ପୁରୀ

ମୂଲ୍ୟ— ଏକଟଙ୍କା ପଞ୍ଚସ୍ତରି ନୂଆ ପଇସା

ମୁଦ୍ରଣ — ଭାରତୀ ପ୍ରେସ, ପୁରୀ, ୧୯୫୯

ପ୍ରାପ୍ତିସ୍ଥାନ—

କଟକ ଓ ପୁରୀର ବଡ଼ ବଡ଼ ବହି ଦୋକାନ

ସର୍ବସ୍ୱତ୍ୱ ସଂରକ୍ଷିତ

ପୁନର୍ମୁଦ୍ରଣ ଲେଖକଙ୍କର ଅନୁମତି ସାପେକ୍ଷ

ଉତ୍ସର୍ଗ

-ପୁରୀ-
ପ୍ରଥମଶ୍ରାଦ୍ଧବାସର
୧୯୫୯

ବୋଉ—

ତୋର ଜୀବଦ୍ଦଶାରେ ସୁନ୍ଦର କୋଠା ଘରଟ ତୋତି ଦେଖେଇ ଦେବି ବୋଲି ବହୁତ ଚେଷ୍ଟା କଲି, କ ପାରିଲି ନି । ଆଜି ତୁ ପରପାରିରେ । ଏପାରି ଡାକ ସେ ପାରିକୁ ଶୁଭିବ କି ନାହିଁ ମୁଁ ଜାଣିନି । ତଥାପି ତୋର ସ୍ନେହ, ଶ୍ରଦ୍ଧା, ମମତା ମୋତେ ସବୁବେଳେ ଅସ୍ଥିର କରୁଚି । ଅନ୍ତର କହୁଚି-ବୋଉ ଯାଇ ସରଗରେ ଅଛି ।

ତୁ ଯେଉଁଠାରେ ଥାଆ, ମୁଁ ଡାକିଲବେଳେ କାନ ଡେରି ଶୁଣିଲେ ହେଲା । ମାଟିଘଟ ତୋର ପୋଡ଼ି ଦେଇ ଆସିଚି ନିଜହାତରେ । ଆଉ ଦେଖିପାରିବା ଆଶା ନାହିଁ । ବିଶ୍ୱାସ ରହିଚି କେବଳ-ତୁ ଅଛୁ । ବର୍ଷକୁ ଥରେ ଆସିବୁ ଆମ ପାଖକୁ । ଆମରି ହାତବଢ଼ା ପିଣ୍ଡମୁଠିକ ଆଦରରେ ନେଇଯିବୁ ।

ବୋଉ,! ସେଇ ପିଣ୍ଡମୁଠିକ ସଙ୍ଗରେ ମୁଁ ବଢ଼େଇ ଦେଉଚି ମୋର ମନଗଢ଼ା ଏଇ 'ରାଜମହଲ'ଟି । ତୁଇ ହିଁ ଅଛୁ ତୋର କହିବୁ—ପଢି ଶୁଣେଇବେ ।

ତୋର
ଅଧମପୁଅ
ରାଜ

ଓଡ଼ିଶା ସଂଘ ଲାଇବ୍ରେରୀ
ନଂ ୪/୪୫୭
ତା ....

କାନ୍ତକୁଟୀର, ପୁରୀ
ତା ୧୦-୨-୧୯୫୧

ଅନୀତା,

ଦୀର୍ଘ ଦଶବର୍ଷ ପରେ ତୁମ ପାଖକୁ ଏଇ ମୋର ପ୍ରଥମ ଚିଠି । ଦିନେ ଚଇତ୍ର ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାର ସଞ୍ଜବେଳେ ତୁମେ ପ୍ରତୀକ୍ଷା କରିଥିଲ ମୋର ଆଗମନ । ଆଖିରେ ତୁମର ଥିଲା ଅଦମ୍ୟ ପିପାସା, ବୁକୁରେ ଅସୀମ ଦରଦ । ଜୀବନର ସକଳ ସମ୍ପଦକୁ ଏଇ ଦରିଦ୍ର ହାତରେ ଲୁଟେଇ ଦେବାପାଇଁ ତୁମେ ହେଉଥିଲ ଉଚ୍ଛନ୍ନ । ସେ ଦିନ ଆଉ ନାହିଁ—ନୀଳ ଆକାଶରେ ସେମିତି ଜହ୍ନ ବି ଆଉ ଉଠୁନ ।

ସେ ବୟସ ଗଳିଗଲାଣି । ଅଛି ଖାଲି ତାର ସ୍ୱପ୍ନିଳ ଅନୁଭୂତି । ସେ ଦିନ ତୁମକୁ କହିଥିଲି କେତେ କଥା, ଯାହାର ଆଦି ଅନ୍ତ କିଛି ନାହିଁ । ଭାବନାର ଉଦ୍‌ବେଗରେ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରିଥିଲି ତୁମପାଇଁ ତୋଳିବି ବୋଲି 'ରଙ୍ଗମହଲ', କିନ୍ତୁ ପାରିଲିନ । ବାସ୍ତବ ଦୁନିଆରେ ମୁଁ ଗୋଟିଏ ଆହତ ସୈନିକ । କ୍ଷତ ବିକ୍ଷତ ଶରୀର ନେଇ ବଞ୍ଚିଛି । ଜୀବନ ଅଛି, ସ୍ଫୂର୍ତ୍ତି ନାହିଁ । ମନ ଅଛି, ଖିଆଲ ନାହିଁ । ତେଣୁ ତୁମଠାରୁ ମୁଁ ଖାଲି ଆଶାକରେ ଅନୁକମ୍ପା, ସହାନୁଭୂତି । ମଣିଷଠାରୁ ମଣିଷ ଯେତିକି ଚାହେଁ ।

ତୁମ ମନରେ କି ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ହେଉଥିବ ମୁଁ ଜାଣିନ । କିନ୍ତୁ ମୋର ତୃପ୍ତି ପାଇଁ, ଜୀବନରେ ଟିକିଏ ଶାନ୍ତି ପାଇଁ, ବେଳେ ବେଳେ ମୁଁ କଲମ ଧରେ । ଯାହା ଲେଖିଯାଏ ତା ଜାଣେ, ତୁମର ଅବୋଧ ହେବନି । କାରଣ ଶଙ୍ଖ ମଲମଲ ପଥରର ରଙ୍ଗମହଲ ଅପେକ୍ଷା ଏଇ ଆଜୀବନ କଳଙ୍କିତ ମହଲରେ ଭରି ରହିଚି ମୋର ପ୍ରାଣ । ତୁମର ଆଶାର ରଙ୍ଗ । ଆମ ଦୁହିଁଙ୍କ ଅନୁଭୂତିର ଛବି ।

ସେଇଥିପାଇଁ ତୁମ ହାତରେ ଦେଇଗଲି ମୋ'ର ମନଗଢ଼ା ଏଇ

—ସ୍ୱପ୍ନର ରଙ୍ଗମହଲ

ଅଜିତ୍

ଏତିକି ପଢ଼ିସାରି କ୍ଳାନ୍ତ ମନରେ ସୋଫା ଉପରେ ଶୋଇ ପଡ଼ିଲେ ଅମିତା । ଦରପଢ଼ା ପାଣ୍ଡୁଲିପି ଫିଟାଇବାକୁ ଆଉ ତାର ହାତ ଗଲା ନା । ଜୀବନକୁ ଏତେ କଠୋର କରିପାରେ ଅଭାବ ? କୈଶୋରର ମଧୁମୟ ସ୍ମୃତିକୁ ପାଥେୟ କରି ସେ ଚାଲିପାରେ ସଂସାର ପଥରେ । ତେବେ - ଦଶବର୍ଷ ଭିତରେ କେତେ ଦୁଃଖ ଧନ ସେ ଅତିବାହିତ ନ କରିଛି ? ଅଥଚ ସେଦିନର ହଂସମିଥୁନ ମଧ୍ୟରୁ ସେ ବି ଜଣେ । ସେ ଥିଲା ତାର ସାଥୀ--ସହଚରୀ । ଛାଇ ପରି ତାର ପଛେ ପଛେ ଗୋଡ଼ଉଥିଲା । ଆଉ କେତେ ଛନ୍ଦରେ ନାଚି ଗାଇ ତାକୁ କରୁଥିଲା ତନ୍ମୟ । କିନ୍ତୁ ସେ ଦିନର ଅମିତା ଆଜି ଆଉ ଜଣେ । ସେ ଡେପୁଟୀ ବାବୁଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ । ଭଦ୍ରଲୋକର ବୋହୂ । ସମାଜରେ ତାର ସମ୍ମାନ ଅଛି, ବନ୍ଧୁ ମହଲରେ ଖ୍ୟାତି ଅଛି ।

ଅମିତା କର ଲେଉଟାଇ ଶୋଇଲା । ରୁଣୁଝୁଣୁ ବାଜି ଉଠିଲା ହାତର ସୁନାକାଚ । ସେମାନେ ବି ତାକୁ ଥଟ୍ଟା କରିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି । ସେମାନେ ବି କହନ୍ତି - ଅମିତା ଭୁଲ୍ କରିଛି । ତେବେ ସେ କରିବ କଣ ? ଏ ଦୋଷ ପାଇଁ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ବି ନାହିଁ । ମାତବାଧ୍ୱୀ ସମାଜର ବିଚାର ଯୋଗ୍ୟ ବିଷୟ ଏ ନୁହେଁ ।

ବଦୁବଉଆ ଦିପହର । ବାହାରେ ଝାଆଁ ଝାଆଁ ଖରାର ମଉଛବ । ଚାହିଁଲେ ଆଖି ଝଲସି ଉଠୁଛି । ଘର ଭିତରେ ବି ଗରମ ଅସହ୍ୟ । ଫ୍ୟାନ୍ ଖୋଲିଥାଇ ବି ଦେହରେ ଥଣ୍ଡା ଆସୁନି । କେବଳ କେଳେ କେଳେ ପବନ ଦଲକାଏ ଘର ଭିତରକୁ ବହି ଆସୁଛି । ଲୁଗାପଟା ଉଡ଼ିଯାଉଛି ଦେହରୁ । ସେତିକି ମାତ୍ର ଶାନ୍ତି । ଅମିତାର ଲୋଚନରେ ଥଳକୂଳ ନାହିଁ । ଆଖିକୁ ବି ଭଲ ହୋଇ ନିଦ ଆସୁନି । ବଡ଼ ଅସ୍ୱସ୍ତିକର ସେ ଅନୁଭବ କରୁଛି । ମନ ଓ ଦେହ ଉଭୟ ଗରମ ।

କିଛି ସମୟ ପରେ ସେ ହାତ ବଢ଼େଇ ଟେବୁଲ୍ ଉପରୁ ପାର୍ସେଲ ପୁଡ଼ାଟି ଆଣିଲା । ମୋଟା ମାଟିଆ କାଗଜର ଖୋଳ ଅଧାଚିରା ହୋଇଛି ।

କଣ ଭାବି ଭାବି ସେ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ତାକୁ ଓଲଟାଇବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଭିତରେ ତାର ପୃଷ୍ଠା ମଲାଟ ଦୁଆ ହୋଇଛି । କେତେ ସୁନ୍ଦର ଲାଲ ଅକ୍ଷରରେ ଛପା 'ରାଙ୍ଗମହଲ' । ନାଲ ପ୍ରାସାଦର ଅପରୂପଚିତ୍ର—ପାର୍ଶ୍ୱରେ ସବୁଜ ତରୁଲତାର ଅପୂର୍ବ ସମାବେଶ । ଆନନ୍ଦ ବିଭୋର ପ୍ରାଣରେ ଅଜିତା ଧରି ଦେଖିଲା ବହିଟିକୁ । ତାହେଲେ ଲେଖକଙ୍କର ସ୍ୱାକ୍ଷର — ଅଜିତାର ପ୍ରିୟତମ ସାଥୀ ।

ଛାତି ଉପରେ ସେ ତାଙ୍କୁ ଧରିଲା ବହିଟିକୁ । ଏପରି ମନୋରମ ଉପହାର ତା ଜୀବନରେ ସେ କେବେ ପାଇନାହିଁ । ଅଯାଚିତ ଅନପେକ୍ଷିତ ଉପହାର । ଜୀବନର ପ୍ରତି ରକ୍ତବିନ୍ଦୁ ଦେଇ ଲେଖିତ ଅଜିତ୍ । ତାଙ୍କ ଜୀବନର କାହାଣୀ—ଅଜିତାର ସ୍ୱପ୍ନ ।

ଆଖିକୋଣରେ ଲୁହ ହୋଇ ଜକେଇ ଆସିଲା । ଅଜିତା ଗୃହିଁଲା ଉପରକୁ । ସତେ ମଣିଷ ଜୀବନଟା କ'ଣ—ମ ! କେତେ ସ୍ନେହ, ଅଥଚ ତାଭି ଭିତରେ କେତେ ଦୁଃଖ ସୁଖ, କେତେ ଯନ୍ତ୍ରଣା । ଜଣେ ଜଣକୁ ଭଲପାଇ ବସେ, ସେ କିନ୍ତୁ ଛାଡ଼ି ଚାଲିଯାଏ । ଝୁରି ମରେ ଜଣେ, ଅଥଚ ଆଉ ଜଣେ ବିଦ୍ରୂପରେ ହସେ । କିନ୍ତୁ ସେ ପ୍ରତାରଣାକରେ ବିଜୟୀ କିଏ ତାର ? ଧରଣୀରେ ନିଖିଳ ପ୍ରେମର ମାଧୁରୀ ଉପଭୋଗ କେତେଜଣଙ୍କ ଭାଗ୍ୟରେ ଜୁଟେ ! କିଏ ପାଏ ତାର ଜୀବନର ସାଥୀକୁ ସ୍ୱାମୀ ରୂପରେ । ଅଧିକାଂଶ ତ ଅସାମଞ୍ଜସ୍ୟର ମିଳନ । କେବଳ ପରିସ୍ଥିତିର ଚାପରେ ମନ ମିଳେଇ ଜୀବନ ପଥ ଗଢ଼ିନେବା କଥା । "ତା'ନ ହେଲେ ସୁରକାନ୍ତ ତାର କିଏ ? ସେ କଣ ପ୍ରକୃତରେ ତାର ମନର ସ୍ୱାମୀ । ସେ କଣ ଲୁଣ୍ଠନ କରିପାରନ୍ତି ତା ମନର ଭାବନା ଅନୁଭୂତି । ଖାଲି ସାମାଜିକ ବନ୍ଧନ ଭିତରେ ସେ ପଡ଼ିଛି । ଦାମ୍ପତ୍ୟର ଅର୍ଗଳି ତାର ଆଗରେ । ଅନିଚ୍ଛାରେ ବି ସେ ତାଙ୍କର ସହଧର୍ମିଣୀ, ଅନୁଗାମିନୀ ।

ବହିଟାର ପୃଷ୍ଠା ଓଲଟେଇ ଚାଲିଲା ଅଜିତା । ଲେଖକଙ୍କର ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଜୀବନୀ ଓ କାର୍ଯ୍ୟାବଳୀ ଅଲଗା କେଇ ଧାଡ଼ିରେ ଲେଖା ହୋଇଛି ।

ତାର ଧୈର୍ଯ୍ୟ ବନ୍ଧ ଭଙ୍ଗି ପଡ଼ିଲା । ଛାତିରେ ବହିଟିକୁ ଜାକି ଧରି ସେ ଆଖି ମୁଜି ଶୋଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲା ।

ଖରା ଟିକିଏ ନରମି ଆସିଲାଣି । ଘଣ୍ଟାରେ ଠନ୍ ଠନ୍ ହୋଇ ବାଜିଲା ଚାରି । ଚମକି ପଡ଼ିଲା ଅମିତା । ଆଉ ଅଧଘଣ୍ଟାଏ ବାକି — ସୁରବାବୁ ଫେରିବେ କଚେରୀରୁ । ଝାଳ ଶୁଖି ଯାଇଥିବ ମୁହଁରେ । ଗାବେରଡିନ୍ ପ୍ୟାଣ୍ଟଟା ଅଣ୍ଟାରୁ ଟିକିଏ ଖସିଯାଇଥିବ । ବାଦାମୀ କୋଟରୁ ଛିଡ଼ିଯାଇଥିବ ଗୋଟିଏ ଦୁଇଟି ବୋତାମ । ସାଇକେଲରୁ ଓହ୍ଲାଇ ପଡ଼ି ସେ ଗେଟ୍ ପାଖରେ ଡାକ ପକେଇବେ ଦାମାକୁ । ଚାକର ଟୋକା ଦାମା ସବୁ କାମ ପକେଇ ଦେଇ ନସର ପସର ହୋଇ ଧାଇଁ ଯିବ ଗେଟ୍ ପାଖକୁ । ଗ୍ରୀନମଡେଲ୍ ରାଲେ ସାଇକେଲଟା ଶୂନ୍ୟେ ଶୂନ୍ୟେ ଟେକି ଆଣିବ । ପଛେ ପଛେ ତାର ଅଳସ ଗତିରେ ଆସିବେ ସୁରବାବୁ । ଅଙ୍ଗଭଙ୍ଗୀରେ ତାଙ୍କର କ୍ଲାନ୍ତିର ସୂଚନା । ଶୋଇବା ଘରକୁ ପଶି ଆସି ଯଦି ସେ ଦେଖିବେ ତା ହାତରେ ନୂଆ ବହି, ପୁଣି ଜଣେ ଅପରିଚିତର ଚିଠି । ତେବେ କଣ ହେବ ଦଶା ତାର ?— କି ପ୍ରଳୟର ଝଡ ନ ବହିବ ଏ ଘରେ ? ଦାମା ଚାକର କାବୁଷ୍ଟ ହୋଇ ଜୁଳୁ ଜୁଳୁ ଚାଲି ଚାହିଁବ । ବୁଝି ନ ବୁଝିଲା ପରି ସେ ଠିଆ ହେବ ଦୂରରେ ।

ଅମିତା ବୁଦ୍ଧିମତୀ, ପରିସ୍ଥିତିକୁ ସଜାଡ଼ିବାର ସାହାସ ତାର ଅଛି । କିନ୍ତୁ ଏତେ ପଙ୍କକୁ ସେ ଯିବ କାହିଁକି ? ବରଂ ସେ ବିପଦର ବହୁପୂର୍ବରୁ ସତର୍କ ରହିବ ।

ତକିଆ ତଳୁ ଚାବି ମୁଠାକ ନେଇ ଅମିତା ନିଜର ଶାଢ଼ୀ ଟ୍ରଙ୍କ ଖୋଲିଲା । ବଉଳ ରଙ୍ଗର ଦାମିକା ଶାଢ଼ୀରେ ପୂରି ଯାଇଛି ଟ୍ରଙ୍କଟି । ଭିତରୁ ବାହାରୁଛି ଗନ୍ଧକର୍ପୂର ଓ ଏସେନ୍ସର ଗନ୍ଧ । ନାରୀଅଙ୍ଗର ଅପୂର୍ବ ପରିପାଟୀ ଏଇ ଶାଢ଼ୀ, କେତେ ଦିନର କେତେ ମଧୁର ସ୍ମୃତି ଧରି ପଡ଼ି ରହିଛି ।

ଖଣ୍ଡିଏ ଖଣ୍ଡିଏ ଶାଢ଼ୀ କାଢ଼ି ଦେଖୁଥାଏ ଅଜୀତା । ତାର ଯୌବନ ପାଇଁ ଏ ସମ୍ପଦ । ତାର ଗାରିମା ପ୍ରଚାର ପାଇଁ ଏ ଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରୟୋଜନ । ଟ୍ରଙ୍କର ଏବାତଳ ଚଟି ଓ କହୁଟିକୁ ସାଇତି ରଖିଲା ସେ । ତା'ଉପରେ ବ୍ଲାଉଜ ଶାଢୀ ସବୁ ଥୋଇ ଦେଇ ଟ୍ରଙ୍କ ବନ୍ଦ କଲା ।

ସୁରବାବୁ ଭଦ୍ରଲୋକ । ଟ୍ରଙ୍କ ସୁଟକେଶ ଘାଣ୍ଟିବା ତାଙ୍କର ଅଭ୍ୟାସ ନୁହେଁ । ପୁଣି ତାଙ୍କର ସମୟ ଖୁବ୍ ଅଳ୍ପ—ଖବର କାଗଜଟାଏ ବି ପୁରା ଭାବରେ ପଢ଼ି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅଜୀତା ଆଶ୍ୱସ୍ତ ହେଲା । ପ୍ରିୟତମର ଉପହାରକୁ ସେ ଯତ୍ନର ସହିତ ନିରାପଦରେ ରଖି ପାରିଛି । ସୁରବାବୁ ଆଉ ଜାଣିପାରିବେ ନି । କାହାର ଲୋକ କାହାରେ ଯିବେ । ମନଚୋର ବୁଝିବା ତାଙ୍କ ପକ୍ଷରେ କଷ୍ଟ ।

ଅଜୀତା ତଳ ତଳ ଆସି ସୋଫା ଉପରେ ଶୋଇପଡ଼ିଲା, ଯେପରି ସେ ଗୋଟିଏ ବଜୀତା ସୁଗୃହିଣୀ—ସ୍ୱାମୀର ପଥକୁ ଅନେଇ ବସିଛି ।

ସାଢ଼େ ଗୁଡ଼ାଟା ବେଳକୁ ସୁରବାବୁ ଅସିଲେ । ହାତରେ ଗୋଟାଏ ଫୁଲ ତୋଡ଼ା, ମୁଖରେ ହସ ହସ ଭାଡ଼ି । ବାବୁଙ୍କ ମିଜାଜ ଖୁବ୍ ଖୁସି ଅଛି । ଅଫିସରେ କିଛି ଭଲ ହୋଇଛି ବୋଧେ । ଫୁଲ ତୋଡ଼ାଟାକୁ ଡ୍ରେସିଂ ଟେବୁଲ ଉପରେ ଥୋଇଦେଇ ସେ ପ୍ୟାଣ୍ଟ ସାର୍ଟ ବଦଳେଇଲେ । ଗୋଲ-ଗୋଲିଆ ପୃଥୁଳ ଶରୀର । ବାଇଗେଣି ଲୁଙ୍ଗୀ ଓ ଗେଞ୍ଜିଟାଏ ପିନ୍ଧି ବୁଲୁଥିଲେ ଶୋଭା ବୃଦ୍ଧି ପାଉଥାଏ । ତଥାପି ଅଜୀତାକୁ କାହିଁକି ଭଲ ଲାଗେନି । ହୃଦୟ ବୋଲି ଜିନିଷଟାର କିଛି ନାହିଁ । ସବୁବେଳେ ଖାଲି ବହି ପଢ଼ା, ଅଫିସ ଚିନ୍ତା ଇତ୍ୟାଦି । ଅଥଚ ଘରର ଯାବତୀୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ତାକୁ ବୁଝିବାକୁ ପଡ଼ୁଛି । ମନକୁ ତାର ବିଶ୍ରାମ ନାହିଁ—ସବୁ ଜିନିଷ ପ୍ରତି ତାକୁ ନଜର ରଖିବାକୁ ହେବ । କଏଦୀଖାନାର ଜଗୁଆଳପରି ତାର ଅବସ୍ଥା । ମୁହଁଟାକୁ ବୁଲେଇ ଦେଇ ସେ ଶୋଇବାର ଛଳନା କଲା । ଯେପରି ତାଙ୍କର ଉପସ୍ଥିତି ସେ ଜାଣେନି ।

'ହଇ ଓ, ଶୁଣିଲଣି—' ଗଳା ଖଙ୍କାରି ସୁରବାବୁ ଡ଼ାକିଲେ ।

ଅନିତା ଶୁଣିବାକୁ କାନ ଡେରିଲେ ବି ଆଖି ଫିଟେଇ ଚାହିଁଲା ନି ।

ସୁରବାବୁ ଟିକିଏ ରସିକତା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ । ଅନିତାର ଅଣ୍ଟାରେ ଅଙ୍ଗୁଳି ଚିପି ଯେତେବେଳେ ସେ କୁତୁକୁତୁ କଲେ, ଅନିତା ଆଉ ସମ୍ଭାଳି ପାରିଲାନି । ଖେଁ କିନା ହସି ଦେଲା । ତାପରେ ହସର ରୋଳରେ ଫାଟି ପଡ଼ିଲା ଘରଟି । ସୁରବାବୁ କହିଲେ—ମାଇପି ଜାତଟା ଛଳ କରିବାରେ ଧୁରନ୍ଧର ।

ଅପମାନରେ ଅନିତାର ମୁହଁ ଲାଲ ପଡ଼ିଗଲା । କେଡ଼େ ଅଭଦ୍ର ଏ ସୁରବାବୁ । ସବୁବେଳେ ଅପମାନ ଦେବାକୁ ତାଙ୍କୁ ଭଲଲାଗେ । କିଛି ନ କହି ସେ ଧୁମ୍ ଧୁମ୍ ହୋଇ ରୋଷେଇ ଘରକୁ ଚାଲିଗଲା । ଏଇ ତାର ପ୍ରକୃତ ବିଶ୍ରାମ ଗାର । ପୁରୁଷର ପ୍ରବେଶ ଏଠାରେ ନାହିଁ । ଅଥଚ ଯାବତୀୟ ଉଦ୍ଭଟ ଭାବନା କରିବାପାଇଁ ବେଶ ନିରାପଦ ଏହି ଘରଟି । ଅନିତା ଟିଣରୁ ଅଟା କାଢି ଚକଟିବାରେ ଲାଗିଲା—ସୁରବାବୁଙ୍କ ପାଇଁ ଜଳଖିଆ ତିଆରି କରିବାରେ କେବେ ସେ ହେଳା କରେ ନି । ସେବାରେ ତାର ସ୍ୱାମୀ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ । ସେଇ ତାର କର୍ମର ଆନନ୍ଦ ।

ମାତୃତ୍ୱର ଗୌରବ ତାର ନାହିଁ ସତ, କିନ୍ତୁ ସ୍ୱାମୀ ସେବାରେ ଯେତେବେଳେ ସେ ବ୍ୟସ୍ତଥାଏ, ସେ ଭାବେ ସତେ ଅବା ସେ ଗୋଟିଏ ବାଳକର ପରିଚର୍ଯ୍ୟା କରୁଚି । ତାଙ୍କର ସ୍ୱାଚ୍ଛନ୍ଦ୍ୟହିଁ ଅନିତାର ଜୀବନର ଗୌରବ—ମନର ଗର୍ବ । ତେଣୁ କେବେ କେବେ ସେ ସୁରବାବୁଙ୍କୁ ଚାହିଁରହେ ମା'ଆର ସସ୍ନେହ ଆଖିରେ । ସୁରବାବୁ ଜାଣନ୍ତି ସେ ଯେପରି ଅନିତା ଠାରେ ଋଣୀ ।

ରାତିର ଦ୍ୱିପ୍ରହର । ଅସ୍ତଚନ୍ଦ୍ରର କ୍ଷୀଣରେଖା ଲଭ ଲଭ ଅସ୍ପଷ୍ଟ । ଶୟନାଗାରର ଝରକା ମେଲାକରି ବସିଚି ଅନିତା । ପାଖରେ ସୁରବାବୁଙ୍କ କର୍ମକ୍ଳାନ୍ତ ଶରୀରରେ ନିଃଶ୍ୱାସ-ପ୍ରଶ୍ୱାସ ଚାଲିଚି । ଭାବନାରେ ବୁଡି ରହିଚି ଅନିତା —।

ସତେ କ'ଣ କବି ଅଜିତ୍? କାହିଁକି ତାର ଜୀବନ ପ୍ରତି ଏତେ ବୈରାଗ୍ୟ? କ'ଣ ବା ସେ ଆଶା କରିଥିଲା ତା'ଠାରୁ? ଦୁନିଆରେ ତ ଲକ୍ଷ-କୋଟି ସୁନ୍ଦରୀ ଝିଅ ଅଛନ୍ତି- କେହି କଣ ତା ଜୀବନର ଅଭାବକୁ ପରିପୂରଣ କରିପାରି ନଥାନ୍ତେ? ଭୁଲ୍ କରୁଛି ଅଜିତ୍ — ନିଜର ଜୀବନକୁ ଦଗ୍ଧ କରି ସେ କେବଳ କରିନେଇଛି ଅତୃପ୍ତି—ଅବଶୋଷ। କବିମାନେ କଣ ତେବେ ଏଇଆ? ଗୋଟିଏ ପ୍ରାଣରେ ସନ୍ଧାନ କରି ବସନ୍ତି ଦୁନିଆର ସବୁ-କିଛି। ଜଣକ ହୃଦୟର ପ୍ରତିଦାନରେ ହୁଅନ୍ତି ମୁଖର, ପାଗଳ। କିନ୍ତୁ ଅଜିତ୍ କହେ-ତାର ଅଛି ଆଦର୍ଶ ଯାହାକୁ ସେ କେବେ ହେଲେ ବଳିଦେଇ ପାରିବନି। ସେଇ ଆଦର୍ଶ ତାର କଣ ଏଇ ଅବିବାହିତ ଜୀବନ? ମନର କେତେକଥା ସେ ତାକୁ ନକହି ଚାଲି ଆସିଛି। କହିଥିଲେ ବି କିଛି ଲାଭ ହୋଇ ନଥାନ୍ତା। ଖାଲି ବଢିଥାନ୍ତା ମନର କୋହ। ଛାତିର ଦରଜକୁ ଛାତିରେ ମାରି ସେ ଚାଲି ଆସିଛି ଶାଶୁ ଘରକୁ। ଏକଣ ତାର ଭୁଲ? ନିଜର ପ୍ରଶ୍ନ ନିଜେ ମୀମାଂସା କରିପାରେନି, ଅନୀତା। ନିର୍ବାକ ହୋଇ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାଭରା ସାଦା ଆକାଶକୁ ଚାହିଁ ରହେ।

ଅଳସରେ କଡ ଲେଉଟାନ୍ତି ସୁରବାବୁ। ପୃଥୁଳ ଶରୀର ଦେଖିଲେ ଡରମାଡ଼େ। ମୋଟା ଦରମାଖିଆ ଅଫିସର ସିଏ। ଅଭାବ ତାଙ୍କର କଣ? ଅଜିତ୍ ପରି ତ ସେ ଜୀବନ ସଂଗ୍ରାମର ଶିକାର ହୋଇ ନାହାନ୍ତି। ଏଇ ଆର୍ଥିକ ପାର୍ଥକ୍ୟରେ ଜଣଙ୍କର ମାଂସଳ ତନୁରେ ଫୁଟିଉଠେ ବିପୁଳ ଯୌବନ ଆଉ ଅନ୍ୟର ଅସ୍ଥିଳ ମୁଖଶ୍ରୀରେ ବାରି ହୋଇଯାଏ ମୁମୂର୍ଷୁ ତାରୁଣ୍ୟ। ତଥାପି କେଜାଣି କାହିଁକି ଅନୀତାକୁ ଭଲଲାଗେ ଅଜିତ୍‌ର ମୁଖଶ୍ରୀ। ତାରି କୃଷ୍ଣକମ୍ର ବୃନ୍ତରେ ଚିବୁକଟି ଚିପି ରଖିବାପାଇଁ ପ୍ରାଣ ତା'ର ବ୍ୟାକୁଳ ହୁଏ। ନିଜର ରସରେ ରସାଣିତ କରିବାକୁ ସେ ହୁଏ ଉନ୍ମୁଖ।

ଅଜିତ୍ ଦୀର୍ଘ ଦଶବର୍ଷ ତଳର ସାଥୀ, ଚିର ସବୁଜ ଚିର ଯୁବକ। କାହାରି ମାୟାରେ ପଡ଼ନି। କାହାକୁ ପ୍ରେମ ନିବେଦନ କରନି। ନିଜର ଚିନ୍ତାରେ ନିଜେ ଗୁଲୁଛି। ଧରାବନ୍ଧା ନିୟମର ବ୍ୟତିକ୍ରମ ସେ। ସାଂସାରିକ ବନ୍ଧନର

ଦୂରରେ ରହି ଲକ୍ଷ୍ୟ କରୁଚି ସମସ୍ତଙ୍କୁ । କିନ୍ତୁ ତାକୁ କେହି ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ନାହାନ୍ତି । ଅଜ୍ଞାତ୍ ଅଜ୍ଞେୟ ରହି ଯାଇଚି ।

ଅନୀତାର ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ ବାହାରି ଆସେ । ସେ କିନ୍ତୁ ପାରିଥାନ୍ତା— ଅଜ୍ଞାତ୍‌କୁ ସଜେଇ ଦେଇଥାନ୍ତା ବୀର ସୈନିକ ବେଶରେ । ଆଉ ତାର ପାଖେ ପାଖେ ରହି ସେ ଦେଉଥାନ୍ତା ତୂଣୀରୁ ଶର । ଭାଗ୍ୟରେ ତାର ନାହିଁ- ତାର ଛିଣ୍ଡି ଯାଇଚି—ବୀଣାରୁ ଛୁଟିଚି ଝଙ୍କାର ।

ସୁରବାବୁଙ୍କ ନିଦ ପାତଳ ହୋଇ ଆସିଲା ବୋଧହୁଏ । ସେ ଅନୀତାର ଜଙ୍ଘରେ ହାତ ପକାଇ ପୁଣି ଶୋଇଲେ । ସ୍ୱାମୀର ଯେତକ ଦାବୀ ସେତକ ସେ ନନେଇ ଛାଡ଼ିବେ ବା କାହିଁକି ? ରାଣୀ ଏକା ଖାଲି ଅନୀତା । ଜୀବନସାରା ରୂପର ମୂଲ ଦେଇ ଦେଇ ସେ ଜଳିଯିବ । ଯେତେବେଳେ ଯୌବନଶ୍ରୀ ତାକୁ ବିକଳାଙ୍ଗ କରି ଚାଲିଯିବ, ସେ ପାଇବ ନାହିଁ ସୁରବାବୁଙ୍କର ସୋହାଗ । ତେଣିକି ତାଙ୍କର ଅନ୍ତ-କମ୍ପାରେ ସେ କାଟେଇବ ଦିନ । ତାଙ୍କର ବ୍ୟାଙ୍କ ଗଚ୍ଛିତ ଟଙ୍କାରୁ ଅକୂଳ ନୟନରେ ଚାହିଁ ଚାହିଁ ଆଖିରୁ ତାର ପାଣି ମରିବ । ହୁଏତ ଯେତେବେଳେ ସେ ଆଣି ଦେବେ ଖଣ୍ଡେ ଦୁଇଖଣ୍ଡ ଗହଣା ବା କେଇଖଣ୍ଡ ଦାମିକା ଶାଢ଼ୀ । ଏଇ କଣ ତା ଜୀବନର ପାଥେୟ ? ଏତିକି କଣ ତାର ଲକ୍ଷ୍ୟ ? ଶିକ୍ଷିତା ନାରୀ କଣ ସ୍ୱାଧୀନ ଉପାର୍ଜନରେ ତା କରି ପାରିବ ନାହିଁ ? ତେବେ ସ୍ୱାମୀ ବୋଲି ଏତେ ଭକ୍ତି ସେ କରିବ କାହିଁକି ? କଣ ଅଧିକା ସେ ଦେବେ ? ନିଜ ମନର ଗୁପ୍ତବାସନା ଲୁହାଳ ଲୁହାଳ ହୃଦୟରୁ ଖୋଳିଗଲେ ବି ସେ ଜାଣି ପାରିବେନି । ଜାଣିଲେ ବି ଆହୁରି ମାରାତ୍ମକ କଥା । ସିଏ ନ ଜାଣନ୍ତୁ,—ଦୁନିଆରେ କେହି ବି ନଜାଣନ୍ତୁ । କେବଳ ଜାଣୁ ଜଣେ, ଯାହାର ପାଇଁ ଅନ୍ତର ତାର କାନ୍ଦେ । ଯାହା ପାଇଁ ଘଣ୍ଟା ଘଣ୍ଟାଧରି ସେ ଝରକା ରେଲିଂ-ଧରି ମୁହଁ ଗୁଞ୍ଜେଇ ଭାବି ବସେ ।

ଅନୀତାର ଆଖିପତା ଓଦା ହୋଇ ଆସୁଚି । ପାହାନ୍ତିଆ ଥଣ୍ଡା ପବନରେ ଶୀତେଇ ଉଠିଚି ଦେହ । ସୁରବାବୁଙ୍କ ଫୁଙ୍ଗୁଳ

ଛାତି ନିଃଶ୍ୱାସ ପ୍ରଶ୍ୱାସରେ ଉଠୁପଡୁ ହେଉଚି । ଅଶ୍ରୁ ଜମା ସେ ସହି ପାରନ୍ତିନି । ମେଜରେ ଶୋଇପଡ଼ିଲେ ଦେହମୁଣ୍ଡ ତାଙ୍କର ଦରଜ ହୁଏ । ଗୁଦୁରଟାଏ ଟାଣିଆଣି ଅଜିତା ତାଙ୍କର ଛାତି ଘୋଡ଼େଇଲା । ଶାନ୍ତିରେ ସେ ଶୋଇଯାନ୍ତୁ—ସେଇ ତାର ଭଲ । ସୁରବାବୁଙ୍କ ନିରଳସ ଜୀବନ-ପ୍ରତି ତାର କରୁଣା ଆସେ ।

ପାହାନ୍ତିଆ ତରା ଗୋଟି ଗୋଟି ହୋଇ ଲିଭି ଗଲେଣି । ତଳ ଆକାଶରୁ ଉଠି ଆସୁଚି ନାଲିରଙ୍ଗର ବାଦଲ । ସୂର୍ଯ୍ୟ ଉଇଁବାକୁ ଆଉ ଅଳପ ସମୟ ବାକି । ଅଜିତା ସନ୍ତର୍ପଣରେ ବିଛଣା ଛାଡ଼ିଲା । କାହାର ସେ ? କାହା ଜୀବନର ସଙ୍ଗିନୀ ? କାହାପାଇଁ କାନ୍ଦିବ ?

ସାବୁନ ଓ ଟୋଇଲଟିଏ ଧରି ଗାଧୁଆ ଘରେ ପଶିଲା ଅଜିତା । ଏଇ ସ୍ଥାନଟି ତାର ଅତି ନିର୍ଜନ, ଅତି ଆପଣାର । ଆସିଲା ଦିନୁ କେତେ ଦୁଃଖ ସୁଖର ଭାବନା ସେ ନ କରିଚି ଏଇଠାରେ ? ନିଜ ରୂପକୁ ଚାହିଁ କେତେ ଅବାନ୍ତର କଳ୍ପନା ନକରିଚି । ପାଣିରେ ମୁହଁ ଦେଖି ହସିଚି ଯେତିକି କାନ୍ଦିଚି ସେତିକି । କି ଯୋଗରେ ସେ ହାତ ଧରିଥିଲା ସୁରବାବୁଙ୍କର, ମାଆ ହେବାର ଆଶା ତାର ଚିର-ଦିନ ପାଇଁ ଉଭେଇ ଗଲା । ଆଉ ଏଇ ଟଳ ଟଳ ପାଣିପରି ତାର ଅସ୍ଥିର ମନ—ଚିର ଅନ୍ଦୋଳିତ ଓ ଅମୀମାଂସିତ ଭାବରେ ଖାଲି ଭାସୁଚି ।

ଗାଧୁଆ ଘରର କାନ୍ଥ ଉପରେ କାଉଟାଏ ଆସି ବସିଲା । ଅନବରତ ସେ ରାବି ଲାଗିଚି । କାହାଠାରୁ ବାରତା ଆଣିଚି କେଜାଣି କେବଳ ସେଇ କହି ପାରିବ । ପକ୍ଷୀର ଭାଷା ମଣିଷ ବୁଝିପାରେ ନି ବୋଲି ସେ ଭାବେ ସେମାନେ ନିର୍ବୋଧ । କିନ୍ତୁ ମନୁଷ୍ୟର ନିର୍ବୋଧତା ବିଷୟରେ ଯଦି ପଶୁପକ୍ଷୀମାନଙ୍କର ଧାରଣାଥିବ, ସେମାନେ ନିଶ୍ଚୟ ମନେ ମନେ ହସୁଥିବେ । ରବ ମୁଖର ପକ୍ଷୀଟିକୁ ଚାହିଁ ଲଜ୍ଜିତ ହେଲା ଅଜିତା । ଯଦି ସେ ଜାଣିଥିବ ସୁରବାବୁଙ୍କ ପ୍ରତି ତାର ମନୋଭାବ, କେତେ ଘୃଣା ସେ କରୁ ନଥିବ ।

ତାର ଉପରକୁ ପାଣି ଚଳାଏ ପକାଇଲା ଅଜୀତା । ବେଶୀ ରାତକର ସେ ଉଡ଼ିଗଲା--। ସତେ ଯେପରି ସେ ଖାଲି ତାର ହୁର୍ବିଗ୍ରର ଗାଇ ଯାଉଛି ।

ଶୁଭ୍ର କୋମଳ ଅଙ୍ଗରୁ ଝରି ପଡୁଛି ସାବୁନର ଫେଣ । ବିପର୍ଯ୍ୟସ୍ତ ଶାଢ଼ୀଟି କ୍ରମଶଃ ଶିଥିଳ ହୋଇ ପଡୁଛି । କବରୀର ରଙ୍ଗ ହେଉଛି କୃଷ୍ଣତର । ଯୌବନ-ଶ୍ରୀ ତାର ନୂତନ ସକାଳରେ ବିକଶି ଉଠୁଛି । ଅଦମ୍ୟ ପ୍ରାଣ ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ ଭରି ରହିଛି ତାର ରକ୍ତରେ । ଏବେ ବି ଚିବୁକ ଦିଶୁଛି ରକ୍ତାଭ, ଅଧର ବନ୍ଧୁଳ, ଆଉ ଆଖି ଡୋଳା ମନୋରମ । ନାରୀର ସକଳ ଆକର୍ଷଣ ତାର ଭରି ରହିଛି । ବୟସ ସରିଯାଇ ନା । ମନ ଓ ଦେହ ମାର୍ଜିତ ହୋଇଛି । ଏଇ ଲାବଣ୍ୟ ନେଇ ସେ କଣ ଜୟ କରିପାରିବ ନା ଅନ୍ତରର ହୃଦୟ ? ଇଙ୍ଗିତରେ ଖେଳାଇବ ନାହିଁ ତେଣୁଟି ସୁରବାବୁଙ୍କୁ ? ଲଲାଟରେ ସିନ୍ଦୂର ବିନ୍ଦୁ ଥିଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସତୀତ୍ୱର ଲାଇସେନ୍ସ ତ ତାର ଅଛି । ହାତର କାଚ ଆଜକାଲି କିଛି ନୁହେଁ — କେବଳ ଗୋଟାଏ Style.

ପୋଷ୍ଣ ପୋଛି ହୋଇସାରି ଅଜୀତା ଦର୍ପଣରେ ମୁହଁ ଦେଖିଲା । ପୂର୍ବସ୍ମୃତିର ଶୋକର ଛାଇ ଆଉ ଦେଖା ଯାଉନି । ମନ ଖୁସିରେ ସେ ଗାଧୁଆ ଘରୁ ବାହାରି ଆସିଲା । ସତେ ଯେପରି ସେ କୌଣସି ପରିବର୍ତ୍ତନର ସଂସ୍ପର୍ଶରେ ଆସିନି । ମନଟି ତାର ପୂର୍ବପରି ରହିଛି ସତେଜ ଆଉ ସରସ । ଛଳନାର ଜାଲ ଭିତରେ ନିଜକୁ ବାନ୍ଧିରଖି ସେ ବାହାରି ପଡ଼ିଲା ସ୍ୱାମୀଙ୍କର ଶୟନ କକ୍ଷକୁ । କରର ଶୀତଳସ୍ପର୍ଶ ଦେଲା ସୁରବାବୁଙ୍କ ମୁହଁରେ ।

ସୁରବାବୁ ଆଖି ମେଲିଲେ । ଆଗରେ ତାଙ୍କର ଅପରୂପ ରୂପସୀ ଅଜୀତା । ପାଗଳ ପରି ସେ ବିଛଣାରୁ ଉଠି ବସି ଅଧୁର ଥରେ ଚୁମ୍ବିଲେ ।

ଦାନ୍ତରେ ଓଢ଼ା ଲୁଗାଟା କାମୁଡ଼ି ଧରି ଅଜୀତା ପାଖ ଘର ଭିତରେ ହସି ହସି ଲୁଚିଗଲା ।

ସେ ଦିନ ସୁରବାବୁଙ୍କର ଟୁରରେ ମଫସଲ ଯିବାର ଥାଏ ତେଣୁ ସେ ବଡ଼ସକାଳୁ କାର୍ଯ୍ୟକର୍ମ ସାରି ଦାମାକୁ ଡାକି କହିଲେ "ଆରେ ଏ, ମୁଁ ନଥି ସାହିକୁ କହି ଦେଇଚି -- ଘରେ ଯାହା ଦର୍କାର ପଡ଼ିବ, ଆଣିବୁ । ମା'ଙ୍କୁ ନ କହି ଘର ଛାଡ଼ି କୁଆଡେ ଯିବୁ ନାହିଁ ।" ଦାମା ସମ୍ମତିରେ ମୁଣ୍ଡ ହଲାଇଲା । ବାବୁଙ୍କ କଥା ଅମାନ୍ୟ ହେବା ତାର ଜାତକରେ ନାହିଁ ।

ସୁରବାବୁଙ୍କ ଅଫିସ ପିଅନ ନାରାୟଣ ଆସି ଦାଣ୍ଡଦୁଆରେ ଛିଡ଼ା ହେଲାଣି । ସେ ବାବୁଙ୍କର ସହଯାତ୍ରୀ । ନୁଆଁବୋଲୁ ପରି ଶରୀରଟିକୁ ବଙ୍କା କରି ସେ ନମ୍ର ଦଣ୍ଡବତଟାଏ ପକେଇଲା । ସୁରବାବୁ କହିଲେ 'ନାରାୟଣ, ଆଉ ଟିକିଏ ଅପେକ୍ଷା କର, ମୁଁ ଜଳଖିଆ ଖାଇସାରେ, ଯିବା । ତମେ ଗାଡ଼ିରେ ବେଡ଼ିଂ ଆଉ ସୁଟ୍‌କେଶଟା ରଖିଦିଅ'। ସୁରବା'ବୁ ତର ତର ହୋଇ ଘର ଭିତରକୁ ପଶିଗଲେ ।

ଟେବୁଲ ଉପରେ ଗରମଲୁଚି, କୋବିତର୍କାରି ଓ ପାଣି ଗ୍ଲାସ-ଟାଏ ଥୋଇଦେଇ ଅଣିମା ଅପେକ୍ଷାରେ ବସିଥିଲା । ହସି ଦେଇ କହିଲା 'କାମ ସରିଲା ମାତେ ଚାଲିଆସିବ, ଆଉ କୌଣସି ସ୍ନେହ ଫାନ୍ଦରେ ଯୋଗଦେବ ନାହିଁ । ଏକୁଟିଆରେ ମତେ ଜମା ଭଲ ଲାଗେନି ।

ନାରୀ ସୁଲଭ ଦୁର୍ବଳତାକୁ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରି ସୁରବାବୁ ହସିଲେ, ଲୁଚିଖଣ୍ଡେ ଚୋବାଇ ଚୋବାଇ କହିଲେ 'ଦୂରବାଟ, କୌଣସି କାରଣରୁ ଡେରି ହୋଇଗଲେ କେବଳ ସରକାରଙ୍କୁ କୈଫିୟତ ଦେବି ବୋଲି ଭାବିଥିଲି ? କିନ୍ତୁ ଯାହା ଦେଖୁଚି ଏଠି ମଧ୍ୟ..............."

"ଆଗ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ, Home ministryର power ଜଣ ଜାଣିନାହିଁ" ? ଅଣିମା ଗୃହାହସ ଗଳାରେ କହିଲା ।

ସୁରବାବୁ ମଧ୍ୟ ହସି ହସି ଖାଇବାରେ ମନ ଦେଲେ । ଅଣିମା ଟିଫିନ କ୍ୟାରିଅର ଓ ଫ୍ଲାସ୍କଟା ଆଣି ଟେବୁଲ ପାଖରେ ରଖିଲା । ଆଲମାରି ଖୋଲି ସିଗାରେଟ ଟିନ୍‌ଟାଏ ବାହାରକରି ଆଣିଲା ।

ଲାଇଟରଟା ବି ଭଲକରି ଦେଖି ନେଇ ସୁରବାବୁଙ୍କ ହାତପାଖେ ଥୋଇଦେଲା । ସୁରବାବୁ ଖାଇସାରି ମୁହଁ ପୋଛିଲେ । ଗୋଲଡ୍-ଫ୍ଲେକ ସିଗାରେଟ୍ ଖଣ୍ଡେ ଲଗେଇ ଦେଇ କହିଲେ "ଅନୀତା, ବଦାମ୍ ଦିଅ, ପୁଣି ଯାଇ ସମ୍ପାଦକ ପତ୍ର..............."

ଅନୀତାର ଆଖି ଲୁହ ଛଳ ଛଳ ହୋଇ ଆସିଲା । ଅବଶ ଦେହଟିକୁ ସେ କାନ୍ଥ ଉପରକୁ ଅଉଜେଇ ଆଣିଲା । ସୁରବାବୁଙ୍କ ପଥର ହୃଦୟ ବି ଟିକିଏ ତରଳି ଆସିଲା ବୋଧେ । ଅନୀତାର ମୁହଁଟିକୁ ଟେକିଧରି ସେ ଦେଲେ ଉଷ୍ମ ଆବେଗ ପରଶ ।

କ୍ଷଣକଲାଗି ଭୁଲିଗଲା ଅନୀତା ସେ କେଉଁଠି ? ତା'ପରେ ଆଖି ମେଲିଲା ବେଳକୁ ଦେଖିଲା ସୁରବାବୁ ବାହାରକୁ ଚାଲି ଯାଉଛନ୍ତି ।

ଦାଣ୍ଡ ଦୁଆରଟି ଦେଇ ଆସି ଦାମା କହିଲା 'ମା, ବାବୁତ ଟୁରରେ ଗଲେଣି । ଅଜି ଦିପହରେ ଆଉକିଛି କାମ ନାହିଁ । କହିଲେ 'ମୁଁ ଟିକିଏ ନାନୀ ଘରକୁ ଯା'ନ୍ତି ।"

'କୋଉ ନାନୀ ଘରରେ ?" ବଡପାଟି କରି ପଚାରିଲା ଅନୀତା ।

'ମୋ ମାଉସୀ ଝିଅ ଭଉଣୀର ଘର" ଶଙ୍କି ଯାଇ କହିଲା ଦାମା ।

'କୋଉ ସାହିରେ ତା' ଘର ?

'ନୂଆସାହି"

'ଏଁ ନୂଆସାହିରେ ?"

'ହଁ ଅଜ୍ଞା"

'ତେବେ ତୁ ମୋର ଗୋଟିଏ କାମ କରିପାରିବୁ ?" ନରମ ଗଳାରେ ପଚାରିଲେ ଅନୀତା ।

"କ'ଣ ଅଜ୍ଞା କହନ୍ତୁ ନାହାନ୍ତି—?"

"ସେ ସାହିରେ "କାନ୍ତକୁଟୀର" ବୋଲି ଗୋଟିଏ ଘର ଅଛି । ସେ ଘରେ ଜଣେ ବାବୁ ଅଛନ୍ତି— ତାଙ୍କ ନାଁ—ଅଜିତ୍‌ବାବୁ । ମୁଁ ଗୋଟିଏ କାଗଜ ଦେବି, ତାଙ୍କୁ ନେଇ ଦେଇ ଦେବୁ ।"

ଦାମା ଅନାଗ୍ରହରେ "ହଁ" କଲା ।

ତା'ପରେ ଅନୀତା ବାହାରକଲା ତାର ରାଇଟିଂପ୍ୟାଡ୍ । ଗୋଲ ଗୋଲ ଅକ୍ଷରରେ ଛୋଟ୍ ଚିଠିଟିଏ ଲେଖି ଦାମା ହାତରେ ଦେଲା । ଅଣ୍ଟାଭଳେ ଜବଡରେ ଖୋସି ଦାମା କହିଲା "ମା, ମୁଁ ଯାଉଚି—"

ଅନୀତା କହିଲା "ସନ୍ଧ୍ୟା ବେଳକୁ ଫେର୍ ଆସିଲେ ମାର୍କେଟ ଯିବୁ । ହଁ, ବାବୁଙ୍କ ନାଁ ପଚାରି ଦେବୁ । ମନେ ରହିଲାଚି "ଅଜିତ୍‌ବାବୁ" ।

ଦାମା ମୁଣ୍ଡ ହଲେଇ 'ହଁ' କରି ଚାଲିଗଲା ।

ବାରଣ୍ଡାରେ ବସିପଡ଼ି ଅନୀତା ଭାବିଲା "ଉପହାରଟିଏ ପାଇ ଆଜିପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଧନ୍ୟବାଦ ଦେବାକୁ ସେ ଭୁଲି ଯାଇଥିଲା । ଯାହାହେଉ ଏବେ ଦିନକେ ସୁଯୋଗ ପାଇ ସେ ତାର ସଦ୍‌ବ୍ୟବହାର କରଚି ।

ସମସ୍ତ ପ୍ରାୟ ଦୁଇଟା ହେବ । କିଏ ଜଣେ ଦାଣ୍ଡ ଦୁଆର ବାଡ଼େଇବାର ଶୁଭିଲା । ଚମକି ପଡ଼ିଲା ଅନୀତା । ତେବେ ଅଜିତ୍ କଣ ଚିଠିଟି ପାଇ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଚାଲି ଆସିଲା ନା କଣ ? ଧୀର ପଦକ୍ଷେପରେ ସେ ଦାଣ୍ଡଘର ଦରଜା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯାଇ କାନେଇଲା । ବାହାରେ କାଚର ରୁଣୁଝୁଣୁ ଶବ୍ଦ । ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକଟିଏ ନିଶ୍ଚୟ । ଅନୀତା ଦ୍ୱାର ଖୋଲିଲା ।

——ଅନୁପମବାବୁଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ଆସିଛନ୍ତି । କାଖରେ ବର୍ଷକର ପୁଅଟିଏ । ଅନୀତାକୁ ଦେଖି ସେ ହସି ହସି ଘରକୁ ପଶି ଆସିଲେ । ପଚାରିଲେ "କି ଅନିଅପା, ବାବୁ କଣ କଟେଜ୍ ଯାଇଛନ୍ତି କି ?" 'ନାଁମ, ଟୁରରେତ ଚାଲିଗଲେ ।"

ତା'ପରେ ଅନୁପମବାବୁଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ସୁମତି ଓ ଅନୀତା ଯାଇ ବାରଣ୍ଡାରେ ବସିଲେ । ସୁମତି ଅନୁପମବାବୁଙ୍କ ଦ୍ୱିତୀୟପକ୍ଷର ସ୍ତ୍ରୀ । ବୟସ କୋଡ଼ିଏ ପାଖାପାଖି ହେବ । ଫେସନରେ ସେ ଅଦ୍ୱିତୀୟା । ସବୁ ପ୍ରକାର ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ପରିପାଟୀ ତାଙ୍କର ଅଛି । ଦୈନିକ ନିଜକୁ ଅଭିନବ ବେଶରେ ସଜେଇବା ତାଙ୍କର ଅଭ୍ୟାସ । ଘରେ ମୃତା ସପତ୍ନୀର ଆଉ ଦୁଇଟି ପୁଅଝିଅ ମଧ୍ୟ ଅଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କର ଚଞ୍ଚାଳ କରିବାକୁ

ତାଙ୍କୁ କାହିଁକି ଭରି ଚଢ଼ ଲାଗେ । ଗୃହକର୍ତ୍ତ୍ରୀର ଦାୟିତ୍ୱରେ ସେମାନଙ୍କୁ ରଖି ଦେଇ ସେ ନିଜ ପଥରେ ବୁଲି ବାହାରନ୍ତି ।

ଅନୁପମବାବୁ ସହରରେ ନାମଜାଦା ଓକିଲ । ବୟସ ପ୍ରାୟ ପଚାଶ ହେବ । ତଥାପି ତାଙ୍କର ଶାରୀରିକ ତେଜ ଓ ବଳ ଯୁବକଠାରୁ କୌଣସି ଗୁଣରେ ଊଣା ନୁହେଁ । କେବଳ ମନଟା ଯାହା ବୟସର ପ୍ରଭାବରୁ ହାଲିଆ ପଡ଼ିଗଲାଣି । କିନ୍ତୁ ସୁମନ୍ତ ତାଙ୍କର ଅତି ଦୁର୍ବଳ ମୁହୂର୍ତ୍ତର ସାଥୀ । ତାକୁ ଦେଖିଲେ ସେ ଅଜାଣତରେ ନିର୍ବାକ ଓ ତନ୍ମୟ ହୋଇଯାନ୍ତି । ତାର ମୁହଁକାନ୍ତି ତାଙ୍କର ସାରାଦିନର ପରିଶ୍ରମକୁ ଲାଘବ କରିଦିଏ । ଅନୁପମବାବୁ ଆରାମ ଚେୟାରରେ ପଡ଼ିଯାଇ ହାଲକା ଗଳାରେ ଡାକନ୍ତି — ସୁମ, ଖବର କାଗଜଟା ଆଣିଲୁ—

ଦରଫୁଟା ଲୁହ ଅଭିମାନକୁ କୌଶଳରେ ସଂଯତ ରଖି ସୁମନ୍ତ ଜାଲ୍‌ପ୍ରରେ ଖବର କାଗଜଟି ବଢ଼େଇ ଦିଅନ୍ତି । ଅନୁପମ ଦେଖନ୍ତି---ସୁମନ୍ତ ରାଗିଛି । ଆଉ କିଛି ଟିକିଏ ପଚାରିଲେ ଉନ୍ମତ୍ତ ସର୍ପିଣୀ ପରି ସେ ତାଙ୍କୁ ଗୋଟି ମାରି ମନର ବିଷ ଉଦ୍‌ଗୀରଣ କରିବ । ତେଣୁ ସେ ନଜାଣିଲା ପରି ଖବର କାଗଜ ପଢ଼ିବାରେ ମନ ଦିଅନ୍ତି । ସୁମନ୍ତ ଧୁମ୍ ଧୁମ୍ ହୋଇ ଚାଲିଯାଏ ।

ତା'ପରେ ଟ୍ରେଭେ କେହି ଗୋଟାଏ ପିଲା ଉପରେ ଚାପଡ଼ାଟାଏ ବସିଲା । ଗଳା ଫଟେଇ ସେ କାନ୍ଦୁଛି । ଏଣିକି ଅନୁପମବାବୁଙ୍କର ସାଧ୍ୟ ନାହିଁ । ଖବର କାଗଜ ରଖିଦେଇ ସେ ପରିସ୍ଥିତି ବୁଝିବାକୁ ଚାଲି ଆସନ୍ତି ।

"ଦାମ୍ପତ୍ୟ କଳହଃ ଚୈତ୍ର" ର ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯାଏ । ସୁମନ୍ତ କହେ "ମୋର ଜୀବନକୁ ଏମିତି ଦହଗଞ୍ଜ କରି ସନ୍ତୁଳି ଖାଇବାକୁ ତମକୁ ଭଲଲାଗେ । ପିଲାବୋଲି ଯଦି ଟିକିଏ ଆଖିଟି ପାରିବ ନାହିଁ, ତେବେ ମୋତେ ଆଣୁଥିଲ କାହିଁକି ?" ଅନୁପମ ବାବୁଙ୍କର ହୋସ୍ ଫେରିଆସେ । ସେ କହନ୍ତି 'ମାରିବାକୁ କିଏ ତମକୁ ମନାକଲା ? ତେବେ ମଣିଷ ଟିକିଏ ଖବର କାଗଜ ଧରି ବସିଥିବ,

ଏଣେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲା କେଁ—କାଁ ---ଟେଁ—ଗୁଁ । ସତେ ହୋ, ଏ ପିଲା ଗୁଡ଼ାଙ୍କର ଟିକିଏ ଡରଭୟ ନାହିଁ ।" ସେତେବେଳେକୁ ଗୃହିଣୀ ପିଲା ଦେହମୁଣ୍ଡ ଆଉଁସି ଘରର ଗୋଟିଏ ଅନ୍ଧାର କୋଣରେ ଯାଇ ବସିପଡନ୍ତି । ଆଖିର ଲୁହ, ମନର କୋହ ପରସ୍ପର ଯୁଝନ୍ତି । କିନ୍ତୁ କାହାର ଖାତି ଚିନ୍ତେନ । ଅନ୍ଧାରରେ ଲଜେଇ ପିଲା ପରି ଲୁଳୁ ଲୁଳୁ ଗୃହିଣୀ ଛଡ଼ା ତାଙ୍କର ଆଉ ଗତି ନଥାଏ ।

ସେଦିନ କଚେରୀ ଯିବାବେଳକୁ ସୁମନ୍ତ ରାଗ ତମ ତମ ହୋଇ ଆସି କହିଲେ "ଏତେ ଡାହାଣୀ ପିଲଗୁଡ଼ାକ — ମୁଁ ଜଗତରେ ଦେଖିନାହିଁ । ମୀନୁ ଯାହା ଟିକିଏ ଖାଇଲା, ତାକୁ ଉବ୍ ଉବ୍ କରି ଅନେଇ ଥିବେ । ତାଙ୍କର ଦାଉରେ ମୋ ପିଲା ଆଉ କିଛି ଖାଉ ନି — ଆଜି ସକାଳୁ ତାର ଖାଲି ବାନ୍ତି —

ଅନୁପମବାବୁ ଟିକିଏ ଉତ୍କ୍ଷିପ୍ତ ହୋଇ ଉଠିଲେ । କହିଲେ "ଆଉ ତାଙ୍କୁ କିମିତି ଜବତ କରିବାକୁ କହୁଚ ? ଘରୁ କଣ ତଡ଼ିଦେବି ? "

"ମଲା, ମୁଁ କଣ ଏମିତି କହିଲି କି ? କାହିଁକି ? ସେମାନେ ରହନ୍ତୁ, ମୁଁ ଯାଉଚି, — । ମୀନୁ ସିନା ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଅଡୁଆ ହୋଇଚି ।" କହୁ କହୁ ମୁହଁ ତାଙ୍କର ଲାଲ ପଡିଗଲା । ଲୁହ ଛଳ ଛଳ ଆଖି ଦି'ଟା ଫୁଲିଗଲା ବେଙ୍ଗ ଭଳିଆ ।

ଜଳଗଣ୍ଡାଏ ପାଟିକୁ ନେଇ ନଥିଲେ ଅନୁପମ ବାବୁ । ସିଧା ସଳଖ ଉଠି ପଡି ହାତ ଧୋଇଲେ । ଟେବୁଲ ଉପରେ ପାନ ଭଙ୍ଗା ହୋଇ ଥୁଆ ହୋଇଚି । ସେଥିରୁ ଖଣ୍ଡିଏ ବି ଛୁଇଁଲେ ନାହିଁ । କୋଟ୍‌ଟା ଗଳେଇ ଦେଇ ସେ ସିଧା କଚେରୀକୁ ଗଲେ ।

ସୁମନ୍ତ ମଧ୍ୟ ସେଦିନ ଅଖିଆ ଅପିଆ ଦିନ ବାରଟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବସି ରହିଲେ । ଗୃହକର୍ତ୍ତାଙ୍କର କେତେ ନେହୁରା ଓ ଯୁଝାରୀର ପିଲାଗୁଡ଼ଙ୍କୁ ବହୁ ଗାଳିଗୁଲଜ ପରେ ସେ ଖାଇ ବସିଲେ । ଟିଫିନ୍ କାରିଅରରେ ପୁରି ତର୍କାରି

ବାବୁଙ୍କ ପାଇଁ ଗଲା । ଗୃହକର ଝୋଳା କଚେରୀରୁ ଫେରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୁମନ ଅନେକ ବସି ରହିଲେ । ଯେତେବେଳେ ସେ ଶୁଣିଲେ ବାବୁ ଜଳଖିଆ ଖାଇଛନ୍ତି, ସେ ପୁଅ ମୀନୁଟିକୁ ଧରି ଅଗଣା ଘରକୁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲେ ।

ଅଗଣା ପଚାରିଲା 'ସୁମ, ମୀନୁକୁ କଣ ବାବୁ ଭଲ ପାନ୍ତି ନା ?

" ମା,ଆକୁ ଯେଉଁ ଦେଖି ପାରନ୍ତି ତ ଛାଡ଼, ପୁଣି ତାର ପିଲାକୁ--"

" ତେବେ ପୁଣି ଏ ବୟସରେ ଜଞ୍ଜାଳ ଲଗେଇବାକୁ କଣ ସୁଖ ଲାଗୁଥିଲା?"

" ସେ କଥା କହିଲେ ତ ଦେହରେ ନିଆଁ ଲାଗି ଯାଉଛି......"

" ଦେଖ ସୁମ, ତମ ପିଲାଟି ହେଲା ସବୁଠୁ ସାନ, ଏଥିରେ ତମେ ହାତକୁ ଟଙ୍କା ପଇସା କେତେବେଳେ ଘୁଞ୍ଚ ନା "

" ମୋ ହାତକୁ କି ଟଙ୍କା ଆସୁଛି ଯେ ମୁଁ ରଖିବି, ମାସକୁ ମାସ ବଡ଼ଙ୍କୁ ଟଙ୍କା ଗୃହିଣୀ ନ କଲେତ ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ବୁଲେଇବ । ସେଥିରେ ଯେଉଁ ଗୁମାସ୍ତାଟା ଅଛି, ସେ ପୁଣି ଦୈନିକ ହିସାବ ଲେଖି ରଖୁଛି । ତାର ବୁଦ୍ଧିରେ ଏବେ ପୁଣି ଗ୍ରଡପିଲାଙ୍କ ନାଁରେ ଟଙ୍କା ଅଲଗା ଅଲଗା ରହିଲାଣି ।"

" ଅଚ୍ଛା, ମୀନୁ ନାଁରେ ରହୁଛି ନା ନାହିଁ——" ସନ୍ଦେହରେ ପଚାରିଲା ଅଗଣା ।

ମୋତେ କଣ ସେକଥା କହୁଛନ୍ତି ସେ କହନ୍ତି—ସୁଝାବି ଗୃହକର ଶୁଣିକରି ଯାହା ମୋତେ ଆସି କହିଲେ ସେତିକିରୁ ମୁଁ ଯାହା ଜାଣେ ।

" କାହିଁ ତମେ ପଚାରନା ?"

ପଚାରିଲେ ପଚା ଖାଇ ହସିବେ । କହିବେ—ତମର ସେଥିରେ ମୁଣ୍ଡ ଖେଳେଇ ଲାଭ କଣ? ବେଳ ଆସିଲେ ବଳେ ଜାଣିବ ନା ?

" ନେଡ଼ ଗୁଡ ଜହୁଣୀକି ବୋହିଗଲେ ଅବ ତାକୁ ଆଣି ହେବନି ସୁମ, ଏବେତେବେଳୁ ସାବଧାନ ହୁଅ । ମୀନୁଟି ତୁମର ସବୁଠୁ

ସ୍ଥାନ । ପୁଣି ଉମରତ ସାରା ଜୀବନ ଫଉଜ, କଣ ସବୁବେଳେ ତାଙ୍କର ହାତକୁ ଅନେଇ ବସିଥିବ, ନାଁ — ବୁଢ଼ା ହେଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାଙ୍କର ଏ ରୋଜଗାର ଥିବ ?"

'ବୁଢ଼ା ହୋଇ ନାହାନ୍ତି ଯେ ଆଉ ହେବେ' ? ହସି ହସି ସୁମନ୍ତ କହିଲେ ।

ଅଜୀତା ବି ନିଜର ହସ ରୋକି ନ ପାରି ହସିଦେଲା । ଘରଭିତରୁ କାନ୍ଥ ଘଣ୍ଟାଟା ବାଜିଲା ଠନ୍—ଠନ୍—ଠନ୍ ।

ସୁମନ୍ତ କହିଲେ" ତିନିଟା ବାଜିଲାଣି ଅଜୀତା ! ଆଉ ଘଡ଼ିକେ ସେ କଚେରୀରୁ ଆସିବେ ମୁଁ ଯାଉଛି । ବେଳ ମିଳିଲେ ପୁଣି ଆଉ କୋଉ ଦିନ —"

ଅଜୀତା କହିଲା "ଏଇ ତ ପନ୍ଦର ଦିନ ପରେ ଆଜି ଆସିଲ ସେ ଘଣ୍ଟାଏ ଥୟ ହୋଇ ବସି ପାରିଲ ନାହିଁ, ପୁଣି ଆଉ କୋଉ ଦିନ ଆସିବ କେଜାଣି ?"

ହସି ହସି ମୀନୁକୁ କାଖେଇ ଠିଆହେଲେ ସୁମ । ଅଜୀତାବି ଶୋଇବା ଘରକୁ ଶୀଘ୍ର ଉଠିଯାଇ ବିସ୍କୁଟ ଦୁଇଗୋଟା ଆଣି ମୀନୁକୁ ଧରେଇ ଦେଲା । ମାଆ ପୁଅ ମନ ଖୁସିରେ ବିଦାୟନେଲେ । ଅଜୀତା ଦ୍ୱାରବନ୍ଧରେ କେତେବେଳ ଯାଏଁ ଠିଆହୋଇ ବାଣ୍ଟକୁ ଅନେଇ ରହିଲା ।

ଦୂରରୁ ଦାମା ମୁଣ୍ଡ ହଲେଇ ହଲେଇ ଆସୁଛି । ଅଜୀତାର ମନ ଆନନ୍ଦରେ ନାଚି ଉଠିଲା । ତୁଇଂ ରୁମର ଚୌକିଟା ଭିଡ଼ିନେଇ ସେ ବସି ପଡ଼ିଲା । ମୁଖରେ ତାର କୃତ୍ରିମ ଗାମ୍ଭୀର୍ଯ୍ୟ ।

ଦାମ, ଧୀରେ ଧୀରେ ଆସି ଘରଭିତରେ ଠିଆ ହେଲା । ଅଜୀତା ଦେଖିଲା ଦାମା ଆଜି ଭାରି ଖୁସିଅଛି । ବାସନା ପାନରେ ମହକ ଆସୁଛି ତାର ପାଟିରୁ । ଅକଣା ଫୁଲକରେ ଭରି ଯାଇଛି ମୁହଁଟି । ସେ କିଛି ପାଇଛି ବୋଧହୁଏ । ଅଜୀତା ପଚାରିଲା——ଦାମା ଅଲିତଙ୍କୁଟୁ ଦେଲୁ ସେ କାଗଜ ?"

"ହଁ ଆଜ୍ଞା, ତାଙ୍କ ଘରେ ମୁଁ ଦେଇଚି ”

"ତାଙ୍କ ଘରେ ?—ତାଙ୍କ ଘରେ କାହାକୁ ଦେଲୁ ?”

"ତାଙ୍କ ବାବୁଆଣୀଙ୍କୁ—ସେ ପତ୍ର କହିଲେ ବାବୁ ଆସିଲେ ଦେଇଦେବେ ।”

"ଅଜିତ୍ ବାବୁ କଣ ଘରେ ନଥିଲେ ?”

"ନାଁ ।”

"ଓ, କି ଭୁଲ ମୁଁ କଲି ।——ମୁଣ୍ଡରେ ହାତଦେଇ ବସି ପଡ଼ିଲା ଅମିତା ।

"କଣ ମା ! ଦାମାର କଣ୍ଠରେ ଭୟର ଆଭାସ ।

"କିଛି ନାହିଁ ଦାମା, କିଛି ନାହିଁ—ତୁ ଯାଆ, ଶୀଘ୍ର ସେ କାଗଜଟା ମାଗିଆଣିବୁ—କହିବୁ, ସେଟା ଆପଣଙ୍କର ନୁହେଁ—ଭୁଲରେ ଦେଇ ଦେଇଥିଲି ”

ଦାମା ତ ସ୍ତବ୍ଧ ହୋଇ ଘର କୋଣରେ ଠିଆ ହେଲା । ପାଗଳୀଙ୍କପରି ଉଠିଯାଇ ପୁଣି ପଚାରିଲା ଅମିତା "ତୁ ଠିକ୍ ଜାଣିଚୁ ଦାମା, ସେ ଅଜିତ୍ ବାବୁଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ବୋଲି ?”

ଦାମା କିଛି ନକହି ତଳକୁ ମୁଣ୍ଡ ପୋତି ଠିଆ ହେଲା ।

୩

ସିଗାରେଟ୍‌ର ଶେଷ ଅଂଶଟି ଆସ୍‌ଟ୍ରେକୁ ଫିଙ୍ଗିଦେଇ ନିଜ ଡ୍ରଇଁ ରୁମକୁ ପଶି ଆସିଲେ ଅଜିତ୍ । ଘରଟି ସବୁଦିନପରି ଆଜି ବି ସଫାଅଛି । କାନ୍ଥର ଫଟୋଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ ବେଶ୍ ପୋଛିଦେଇଚି ଲତା । ସେଗୁଡ଼ିକ ବେଶ୍ ଚକ୍ ଚକ୍ କରୁଛି । ଗୃହରେ ଆଉ ଅଳନ୍ଧୁହାର ଝୁଲୁନାହିଁ । ଟେବୁଲ ଉପରଟି ମଧ୍ୟ ସୁନ୍ଦର ଭାବେ ସଜା ହୋଇଚି । ମନେ ମନେ ଟିକ୍ ଖୁସିହେଲେ ଅଜିତ୍ ।

ଅନ୍ଧାର କାଳିମା ଘରେ ଧୀରେ ଧୀରେ ପଶି ଆସୁଥିଲା । ଅଜିତ୍ ଟେବୁଲ୍ ଲ୍ୟାମ୍ପଟିକୁ ତେଜି ଦେଲେ । ହାତର ଘଣ୍ଟାଟି ରଖି-ବାକୁ ଡ୍ରୟାର ଖୋଲିଲେ—କିନ୍ତୁ ସେ ଦେଖିଲେ ଡ୍ରୟାର ଭିତରେ ଗୋଟିଏ ଗୋଲାପି ଲଫାପାର ଚିଠି । ଲଫାପାଟି ଧରି ସେ ଏପଟ ସେପଟ ଦେଖିଲେ । ଉପରେ ତାଙ୍କର ନାଁ ଲେଖା ହୋଇଛି । ବୋଧେ କେହି ଦେଇଥିବ-ଲତା ରଖିଦେଇଛି । ବଡ଼ କୌତୁହଳରେ ଚିଠିଟି ଖୋଲି ସେ ପଢ଼ି ଲାଗିଲେ । ଅମିତା ଲେଖିଛି—

ପ୍ରିୟ ଅଜିତ୍ ଭାଇ,

ତୁମର ଅଜଣା ଉପହାରଟି ମୋ ଜୀବନର ଏକ ଅମୂଲ୍ୟ ସମ୍ପଦ । ମୋତେ ଯେ ମନେରଖି ପାରିଛ ସେଇ ମୋର ବଡ଼ ଭାଗ୍ୟ । ତୁମ କଥା ଓ ଭାବନାରେ ରୂପାୟିତ 'ରାଜମହଲ' ପଢ଼ି ଆପ୍ୟାୟିତ ହେଲି । ଧନ୍ୟବାଦ୍

ତୁମର
ଅମିତା

ଚିଠିଟି ବନ୍ଦ କଲେ ଅଜିତ୍ । ତାଙ୍କୁ ଜଣା ପଡ଼ିଲା ସତେ ଯେପରି କେଉଁ ଅଳକାପୁରୀର ରୂପସୀ ମହିଳା ତାଙ୍କ ଶିରରେ ଅଯାଚିତ କରୁଣା ଢାଳି ଦେଇଛି । ସେ ଡାକ ପକେଇଲେ "ଲତା—ଲତା" । ଲତା ବୋଧେଇ ଘରେ ଲୁଚି ଛପିଥିଲା । କହିଲା 'ଯାଉଛି ନନା, ଏଇ କରେଇଟା ଓହ୍ଲେଇ ଦେଇ ଯାଉଛି'' ଲତାପାଖରେ ତାର ଦୁଇ ପୁଅ ଟୁନୁ ଓ ରୁନୁ ବସିଥିଲେ । ସେମାନେ 'ମାମୁଁ, ମାମୁଁ' ବୋଲି ଦୌଡ଼ି ଆସିଲେ । ଟୁନୁ ଆସି ପଛଆଡୁ ଅଜିତ୍‌ର ଆଖି ବୁଜିଦେଲା । ରୁନୁ ମାମୁଁର କୋଳରେ ଲେସି ହୋଇ ବସି ପଡ଼ିଲା । ଅଜିତ୍ ନିଜର ହସ ସମ୍ଭାଳି ପାରିଲେ ନାହିଁ । "ଚଗଲା ଟୋକାଏ, ରହ ତମକୁ ଦଉଚି" କହି ପକେଟ୍‌ରେ ହାତ ଭର୍ତ୍ତି କରି ଥୋଡ଼ାଏ ଚକ୍‌ଲେଟ୍ କାଢ଼ି ଦୁହିଁଙ୍କ ହାତକୁ ବଢ଼େଇ ଦେଲେ । ପିଲା ଦୁଇଟି ଚକ୍‌ଲେଟ ଧରି ହସି ହସି

ଚୋଉ ପାଖକୁ ଦୌଡ଼ି ପଳେଇଲେ । ସେତେବେଳେ ଘରୁ ଝାଳନାଳ ହୋଇ ଲତା ଉଠି ଆସିଲା । ହାତରେ ତାର ଲୁଚି ଓ ତର୍କାରୀ । ଟେବୁଲ ଉପରେ ଥୋଇ ଦେଇ ସେ ସନ୍ତର୍ପଣରେ ଠିଆ ହେଲା ।

ଅଜିତ୍‌ଙ୍କର ନାକରେ ଲୁଚି ତର୍କାରୀର ବାସ୍ନା ବାଜିଲା । ଭୋକିଲା ପେଟକୁ ଆଉ ବେଶୀ କଷ୍ଟ ନ ଦେଇ ସେ ସେଥିରୁ ଗୁଳାଏ ପାଟିରେ ଭର୍ତ୍ତି କରି ସାରି ପଚାରିଲେ "ଲତା, ଏ ଚିଠି କିଏ ଦେଇଗଲା ?"

"ବ ପହରେ ଜଣେ ଲୋକ ଆସି ଦେଇଗଲା—" ଶଙ୍କିତ ଗଳାରେ ଉତ୍ତର ଦେଲା ଲତା ।

"କଣ ସେ କହିଲା ?"

"କହିଲା ବାବୁ ଘରେ ଅଛନ୍ତି ?" ମୁଁ ନାହିଁ କଲାରୁ ଚିଠିଟି ଦେଇ କହିଲା 'ବାବୁ ଆସିଲେ ଦେଇଦେବେ---।'

"ଏମିତ ଡର ଯାଉଚୁ କାହିଁକି ଲତା ଏଥିରେ ଭୟ କରିବାର କିଛିନାହିଁ ।"

ଅଜିତ୍ ପୁଣି ଖାଇବାରେ ମନ ଦେଲେ । ଖାଇସାରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲତା ଅପେକ୍ଷା କରି ଠିଆ ହୋଇଥାଏ ।

ଏଡ଼ିକବେଳେ ଦୁଆରେ ମୁହଁରେ ରିକ୍‌ସାଟାଏ ଠିଆ ହେଲା । ଚମଡା ସୁଟ୍‌କେଶଟାଏ ଧରି ରିକ୍‌ସାରୁ ଓହ୍ଲେଇ ଆସିଲେ ଜଗତବାବୁ । ଜଗତବାବୁ ସେକ୍ରେଟେରିଏଟ୍‌ର ହେଡ୍ ଆସିଷ୍ଟାଣ୍ଟ, ପୂଜା ଛୁଟିରେ ପିଲାପିଲିଙ୍କୁ ଅଜିତ୍ ପାଖେ ଛାଡି ଦେଇ ସେ କଲିକତା ଭ୍ରମଣରେ ଚାଲି ଯାଇଥିଲେ । ତାଙ୍କୁ ଦେଖି ଟୁନୁ ଆଉ ବୁନୁ ଦୁହେଁ ଧାଇଁ ଯାଇ ଜାକି ପକେଇଲେ । ଅଜିତ୍‌ର ମୁଖମଣ୍ଡଳ ହର୍ଷୋତ୍‌ଫୁଲ୍ଲ ହୋଇ ଉଠିଲା ଲଜ୍ଜା ଓ ଆନନ୍ଦରେ ଲତା ମୁହଁ ପୋତିଲା ।

ଅଜିତ୍‌କୁ ନମସ୍କାର କରିସାରି ଜଗତ କହିଲା 'କଲିକତାଠାରୁ ଅବଶିଷ୍ଟ ଦୂରକୁ ଚାଲି ଯାଇଥିଲି ।'

'କେଉଁଠାକୁ ? ଅଜିତ୍ ଆଖିରେ ପ୍ରଶ୍ନବାଚକ ଚକ୍ଷୁ ।

'ଦୁର୍ଗାପୁର'

'ଓ, ଲୁହାକାରଖାନା ଦେଖିବାକୁ ନା। କଣ ? '

"ହଁ"

'ବେଶ୍ ଭଲକଲ। ଆଉ ଅଫିସ ଖୋଲୁଛ କେବେ ?

'କାଲ୍'

ତେବେ କଣ କାଲି ସକାଳେ ପୁଣି ଭୁବନେଶ୍ୱର—

'ତ ଛଡ଼ା ତ ଆଉ ଉପାୟ ନାହିଁ ?

'ଲତା ତେବେ ଏଠି କିଛିଦିନ ଥାଉ, ତାର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଯେମିତି ଖରାପ......

'ସେ କଥା ଠିକ୍ ଯେ—। ଜଗତ ଅଟେଇ ଅଟେଇ କହିଲା-

ତେବେ ମୁଁ ଭାବୁଛି ଖରା ଦିନରେ ତାକୁ ଛାଡ଼ି ଦେଇଯିବି।'

'ହଉ; ଯିମିତି ତୁମ ଇଚ୍ଛା'— ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସଟିଏ ପକେଇ କହିଲା ଅଜିତ୍।

ସେଇ ସ୍ୱଳ୍ପ ତାଳଚେର ଗାଡ଼ିରେ ଜଗତ, ଲତା, ଟୁନୁ ଓ ବୁନୁ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଚାଲିଗଲେ । ଅଜିତ୍‌ଙ୍କୁ ଘରଟା ଖାଲି ଖାଲି ଲାଗିଲା। ତାଙ୍କୁ ଜଣାପଡ଼ିଲା ସତେ ଯେପରି ଘର ଚଳିବା ମେସିନର ଗୋଟାଏ ଅଂଶ ଯେମିତି ଆଉ ଚାଲୁ ନାହିଁ। ବଡ଼ ଗହଳ ଆନନ୍ଦ ଭିତରେ ତାଙ୍କର ଗତ କେତେଦିନ କଟିଯାଇଥିଲା। ଲତାର ଛୋଟ ସଂସାରଟି ଦେଖି ମନେ ମନେ ସେ ଉତ୍‌ଫୁଲ୍ଲ ହେଉଥିଲେ ଯେତିକି, ଗର୍ବ ବି କରୁଥିଲେ ସେତିକି। ତାଙ୍କର୍ ରୋଜଗାରରେ ସେ ଭଉଣୀଟିକି ବାହା ଦେଇଛନ୍ତି। ତାଙ୍କର୍ ସ୍ନେହ ଶ୍ରଦ୍ଧା ପାଇ ପିଲାଗୁଡ଼ିକ "ମାମୁ, ମାମୁଁ" ବୋଲି ଆନନ୍ଦରେ ନାଚ କରନ୍ତି। ଗୋଟିଏ ଡାଳର ଦୁଇଟି ଫୁଲ—କି ସୁନ୍ଦର, ବାପାମାଆଙ୍କର ରୂପଲାବଣ୍ୟ ଫୁଟି ଉଠିଚି ଦେହରେ। ଅଜିତ ଭାବେ ଏ ସବୁ ମୂଳରେ ତାର ନିଃସ୍ୱାର୍ଥପର ତ୍ୟାଗ ଆଉ ଅନାବିଲ ସ୍ନେହ

ସେହି ପରିବାରଟିକୁ ସୁଖୀ ଓ ସୁନ୍ଦର କରିଚି । ଜଗତସାର ଭଲପିଲାକୁ ଲଢାପାଇଁ ବାଛି ମଧ୍ୟ ସେ ନିଜ କିଛୁ ଲ ବାଗୃରଧାରାକୁ ମନେ ପକେଇ ନିଜକୁ ଧନ୍ୟବାଦ ଦିଏ ।

ପାହାନ୍ତା ପହର । ଅଜିତ୍ ଆଖିକୁ ନିଦ ଆସୁନି । ସେ ଆକାଶ ପାତାଳ କେତେ କଣ ଭାବୁଚି । ବିଛଣାରେ ପଡିରହି କିଛି ଚିନ୍ତା କରିବାକୁ ସେ ଭାରିଭଲପାଏ । କଲେଜ ଜୀବନରୁ ଏ ମନ୍ଦ ଅଭ୍ୟାସଟା ତାର ରହିଯାଇଚି । ଅନେକ ସମୟରେ ପାଖପଡୋଶୀ ବନ୍ଧୁମାନେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ପଚାରନ୍ତି "ଅଜିତ୍‌ବାବୁ, ଆପଣ ଏକଲା ସେ ଘରେ ଏତେ ସମୟ ରହନ୍ତି କେମିତି ?" ଅଜିତ୍ ଖାଲି ହସେ ।

ସବୁ କେହି କେବେ ଘରକୁ ତାର ପଶି ଆସି କହେ କି କିବା, ଏ ଶୂନ୍ୟପୁରପାଇଁ କଣ ନାୟିକା ଜନ୍ମ ହୋଇ ନାହାନ୍ତି ?"

ଅଜିତ୍ ସେତେବେଳେ ହୋ ହୋ ହସି ଉଠି କହେ "କଣ ଆପଣ କହୁଛନ୍ତି ? --- ନାୟିକା ସେ ମୋର ସାଥେ, ସାଥେ । ତାଙ୍କର କଥାବାର୍ତ୍ତା ବିଚରଣ ଆପଣ ବୋଧେ ଦେଖିପାରୁ ନାହାନ୍ତି । ବସନ୍ତୁ ଦେଖିବେ --- ମୋର ନାୟିକା କିମିତି ଷ୍ଟାଇଲରେ ଆନ୍ତି ।" —

ଭଦ୍ରଲୋକ ଜଣକ ଚୌକିରେ ବସି ପଡ଼ନ୍ତି । ତା'ପରେ ଅଜିତ୍ କାଢ଼ନ୍ତି ଆଲମିରାରୁ ତାଙ୍କର ପାଣ୍ଡୁଲିପି "ନଈକୂଳେ ତାର ଘର," "ମାଳତୀ କୁଞ୍ଜତଳେ," "ବି. ମହାନ୍ତି" "ଦୂର ସଂଗୀତ" ଇତ୍ୟାଦି । ସବୁଥିରୁ ପୃଷ୍ଠାଏ ଦୁଇ ପୃଷ୍ଠା ପଢିଯାନ୍ତି । କେଉଁଠାରେ ନାୟିକା ତାଙ୍କର ଅଣ୍ଟାଏ ନଈ ପାଣିରେ ଠିଆ ହୋଇ ଲୁଗାକାନି ଦାନ୍ତରେ ଚାପି ଆରକୂଳକୁ ନିର୍ନିମେଷ ନୟନରେ ଅନେଇ ଥାଏ କେଉଁଠାରେ ବା ଅମାବାସ୍ୟାର ଅନ୍ଧକାରକୁ ଭୟ ନ କରି ବାଡ଼ିଆଡ ହେନାଗଛ ପାଖ ମାଟି ବେଦୀରେ ବସି ସେ ଆକାଶର ତାରା ଗୁଡ଼ିକୁ ମନର ବେଦନା ଜଣାଉଥାଏ ।ପୁଣି କେଉଁଠାରେ ଏସେନ୍ସ-ମହକା ଜର୍ଜେଟଶାଢ଼ୀ ପିନ୍ଧି ହଲରେ ତାର ଚଳଚଞ୍ଚଳ ଆଖି ଖୋଜି ବୁଲୁଥାଏ ମନର ମଣିଷକୁ

କ୍ଷଣକପାଇଁ ଦେଖିବାକୁ । ଅଥବା କେତେବେଳେ ସେ ପାହାଡ଼ଙ୍କରେ ଠିଆ ହୋଇ ମୁକୁଳା କେଶରେ ଅଗ୍ନି ଗର୍ଜନା କରୁଥାଏ । ଶିକ୍ଷିତ ଆଡ଼ମ୍ବରଶୂନ୍ୟ ନାରୀ । ପୁରୁଷଙ୍କୁ ଭସ୍ମ କରେ ନ । ବଜୁଳି ପରି ତାଙ୍କ ପଲରେ ପଶିଯାଇ ପୁଣି ଖସି ଚାଲିଯାଏ ନିର୍ଜନ ଶ୍ୟାମଳ ଉପତ୍ୟକାକୁ । ସେଇଥିପାଇଁ ଅଜିତ୍ ଅନେକ ସମୟରେ କହେ ନାୟିକା ମୋର ଜନହରଣୀ — ଜଙ୍ଗଲ ଦୂରପଥ ଦେଖିଲେ ହାତକୁ ଆସି ଖାଇନେବ, କିନ୍ତୁ ଧରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକଲେ ସେ ହେବ ମରୀଚିକା ।"

ବନ୍ଧୁମାନେ ଭାବନ୍ତି "ଅଜିତ୍ ବାବୁଙ୍କର ଏଇ ଭଗ୍ନ ହୃଦୟ ତା ନୈରାଶ୍ୟର ପ୍ରତିକ୍ରିୟା । ତେଣୁ ସମସ୍ତେ ଅନୁରୋଧ କରନ୍ତି "ଅଜିତ୍ ବାବୁ, ଆପଣ ଶୀଘ୍ର ବିବାହ କରନ୍ତୁ" ମାତ୍ର ଅଜିତ୍‌ଙ୍କର ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ଉତ୍ତର "ମୁଁ ବିବାହିତ" ।

ବିଛଣାରେ ଶୋଇ ରହି କେତେକ୍ଷଣ ଭାବୁ ଭାବୁ ତାଙ୍କର ମନେ ପଡ଼ିଗଲା ଅଜାତାର ଚିଠି । ତଳିପତ୍ର ଡ୍ରୟାର ଭିତରୁ ଚିଠିଟି ଆଣି ସେ ବାରମ୍ବାର ପଢ଼ିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଯେତେ ପଢ଼ିଲେ ତାଙ୍କୁ ସେତେ ଭଲ ଲାଗିଲା । ଭାବିଲେ-ଏଇତକ ଲେଖା ଭିତରେ ଯେଉଁ ପ୍ରାଣ ଭରି ରହିଚି ସେତିକି ତାଙ୍କର କାମ୍ୟ । ସେଇ ତାଙ୍କୁ ଦେବ ବିଶେଷ ଉଦ୍ଦୀପନା । ସେଇ ତାଙ୍କୁ ଯୋଗେଇ ଦେବ ଜୀବନର ପାଥେୟ ।

ଛାତି ଉପରେ ଚିଠିଟି ରଖି ତାଙ୍କୁ ନିଦ ଲାଗିଯାଇଚି । ପାହାନ୍ତିଆ ନିଦ କହଳ । ତେଣୁ ଉଠିଲା ବେଳକୁ ଅଗଣାରେ ଖରା ବି ପଡ଼ିଗଲାଣି । ଘରେ କିଏ ଅଛି ଯେ ଉଠେଇବ ? ଅଳସ ଆଖି ପତା ମେଲେଇ ଅଜିତ୍ ଯେତେବେଳେ ଚାହିଁଲେ ଝରକା ବାଟେ ସୂର୍ଯ୍ୟରଶ୍ମି ପଶି ଆସୁଚି—ସେ ଧଡ଼୍ ପଡ଼ ହୋଇ ଉଠି ବସିଲେ ।

ଲତା ଚାଲିଯାଇଚି କାଲି ସଞ୍ଜରୁ । ଚା'ଟା ତାଙ୍କୁ ହାତେ ହାତେ ତିଆରି କରିବାକୁ ହେବ । ଏଇ ଭାବନାରେ ସେ ଶୀଘ୍ର ବ୍ରସ ନେଇ ଦାନ୍ତ ଘଷା ସାରିଦେଲେ । ତା'ପରେ ଗଜାନୁଗଳକ ଜଳରେ ଚାଲିଲା ଚା' ତିଆରି । ପ୍ୟାକେଟରୁ ବାହାର କଲେ ଦି'ଟା ବିସ୍କୁଟ । ଚା' ପିଉ ପିଉ ସିଗାରେଟ

ପାଇଁ ସେ ଟେବୁଲ ଉପରେ ଆଖି ବୁଲେଇ ନେଲେ । ଉଆସିଲ୍ ଟା ବି ଲଡା ରଖି ଦେଇ ଯାଇଚି ଦର୍ପଣ ପାଖେ । ବେଶ୍ ଆଉ ଦର୍କାର କଣ ? ବ୍ୟାଚଲର ଜୀବନ ଆନନ୍ଦରେ ଗଡ଼ି ଚାଲିଛି—ଦିନ ପରେ ଦିନ —ହୋଟେଲ ପରେ ହୋଟେଲ—ଆଉ କେବେ କିମିତି ବନ୍ଧୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣର ବାସରେ । ଅଜିତ୍ ମନେ ମନେ ହସିଲେ ।

୪

ଟୁର୍ ରୁ ଫେରି ଆସିଛନ୍ତି ସୁରବାବୁ । ଅଠଦିନ ମଫସଲ ରହଣିରେ ମୁହଁ ଦେହ ତାଙ୍କର କଳା ପଡ଼ିଯାଇଚି । ଖିଆପିଆରେ ଅସୁବିଧା ହୋଇଚି ବୋଧହୁଏ । ପିଅନଟା ଯେତେହେଲେ ମରଦଲୋକ । ମନଇଛା ବେଲଉଣ୍ଡି ଖାଇବା ଯୋଗାଡ଼ କରିବା ତା ପକ୍ଷରେ ଅସମ୍ଭବ । ସୁରବାବୁଙ୍କୁ ଅନେଇ ଦେଇ ଅଣିତାର ଛାତି ଭିତରଟା କଣ ହୋଇଗଲା । ଏତେ ସୁନ୍ଦର ମଣିଷଟିର ରୂପରେ ଆଉ ତେଜ ନାହିଁ । ପର ଦୁଆରେ ମୁଣ୍ଡ ଟେକିଛନ୍ତି ବୋଲି ଏତେ ହୀନଅବସ୍ଥା । ବାପାଙ୍କପରି ଯଦି ସେ ଜମିଦାର ହୋଇଥାନ୍ତେ, ଦେହରେ ଧାସ ବାଜୁ ନଥାନ୍ତା ।

ଅଣିତାର ମନ ହେଉଥିଲା ଶାଢ଼ୀ ପଣତରେ ତାଙ୍କର ମୁହଁ ପୋଛି ଦେବାକୁ । ମୁହଁରେ ମୁହଁ ଲଗେଇ କହିବାକୁ ନରମ ଆଦର କଥା । କିନ୍ତୁ ସେ ପାରୁନ । ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇଚି ଚାକରଟୋକା ଦାମା । ସେ ବି ଭଲପାଏ ତାର ବାବୁକୁ । ସେ ମଧ୍ୟ ବୁଝିପାରେ ବାବୁଙ୍କର ସୁବିଧା ଅସୁବିଧା । ଅଣିତା ଖାଲି ଜଳ ଜଳ କରି ଚାହିଁଛି ସୁରବାବୁଙ୍କ ମୁହଁକୁ । ଦାମା ତାର ପଛଟେର ଠିଆ ହୋଇ ତଳକୁ ମୁଣ୍ଡ ପୋତିଛି ।

କିଛି ସମୟ ନୀରବରେ କଟିଗଲା ପରେ ସୁରବାବୁ କହିଲେ "ଚାଲ, ଘର ଭିତରକୁ ଚାଲ ।—ବାପ୍ ରେ ସେ ଯେଉଁ ରାସ୍ତା, ମୋର ଜୀବନରେ ଏମିତି ଦେଖି ନଥିଲି" ।

ଫ୍ଲାଶ୍ ଆଉ ଟିଫିନକ୍ୟାରିଅରଟା ଧରି ଅନୀତା ଶୋଇବା ଘରଭିତରକୁ ପଶିଗଲା । ପଛେ ପଛେ ସୁରବାବୁ ମଧ୍ୟ ଯାଇ ଚ୍ୟାରରେ ବସିଲେ । ଦାମା ଆସି ଗୋଡ଼ରୁ ଜୋତା ମୋଜା ଫିଟେଇବାରେ ଲାଗିଗଲା ।

ଅନୀତା କହିଲା 'ତମେ ଆଜି ନ ଆସିଥିଲେ ମୁଁ ଜମା ଦୁଆର ଫିଟେଇ ନଥାନ୍ତି"

"ସତେ ?" ହସି ହସି ସୁରବାବୁ କହିଲେ "ମୋର ତ କାଲି ପୁଣି ଯିବାର ଅଛି ।"

'ଏଁ, ପୁଣି ? ତେବେ ଆସିଲ କାହିଁକି ? ସେଇଆଡ଼ୁ ଗଲ ନାହିଁ?' ଅଭିମାନ ମିଶା ଗଳାରେ କହିଲା ଅନୀତା ।

ସୁରବାବୁ ଠୋ ଠୋ ହସିଲେ । କହିଲେ- "ଦେବୀଙ୍କର ରାଗ ତ କମ୍ ନୁହେଁ ଦେଖୁଚି । ହଉ, ତମରି ନାଁରେ ପ୍ରୋଗ୍ରାମଟା କ୍ୟାନସେଲ କରିଦେଲି । ତେବେ ଗୋଟାଏ ସର୍ତ୍ତରେ ଯେ ମୁଁ ଯାହା କହିବି ତୁମେ ମାନିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେବ ।"

"ଆଉ କଣ ?" ଓଠରୁ ଲମ୍ବେଇ ଉତ୍ତର ଦେଲା ଅନୀତା "ସେଦିନ ଯେମିତି କହୁଥିଲ 'ନାଇଟ୍‌କ୍ଲବ'କୁ ଯିବାକୁ । ଦେଖିଆସିଲି ପରା ରମଣୀବାବୁ ମଦ ପିଇ ତଳେ ପଡ଼ିଛନ୍ତି, ତେଣେ ସ୍ତ୍ରୀ ଭାନୁମତୀ ସଂଗୀତର ଲହର ଛୁଟେଇ କଣ୍ଡୁଛନ୍ତି ଛାଡ଼ିକ । ତମେ ଭାବିଚ ଦୁନିଆଟା ଯାକ ସେମିତି ।"

"ନାରୀ ସମାଜରେ ଯେ କେହି ଭଲମଣିଷ ଅଛି, ଏଥିରେ ମୋର ଘୋର ସନ୍ଦେହ ।"

'ହବାର କଥା, କାରଣ ପିଲାଦିନୁ ନାରୀଙ୍କୁ ସେଇ ଚକ୍ଷୁରେ ଦେଖିବା ତମର ଅଭ୍ୟାସରେ ପଡ଼ିଯାଇଚି ।'

'ତା' ହେଲେ ମୋର ଧାରଣା କଣ ଭୁଲବୋଲି ତମେ କହୁଚ ?"

'ନିଶ୍ଚୟ ଭୁଲ'

"ଅଚ୍ଛା, ତୁମେ ଏତିକି ନିଶ୍ଚୟ ସ୍ୱୀକାର କରିବ ଯେ ମୋର ଅଭିଜ୍ଞତା ତମଠୁଁ ଯଥେଷ୍ଟ ବେଶୀ ।"

"ତା ମୁଁ କହି ପାରିବି ନା —"

"ମାନେ ?"

"ବୟସରେ ବଡ ହେଲେ ଯେ ଯେକୌଣସି ବିଷୟରେ ଅଭିଜ୍ଞତା ବେଶୀ ଥିବ ସେ ବିଶ୍ୱାସ ମୋର ନାହିଁ ।"

"ତେବେ ତୁମେ କଣ କହିବାକୁ ଚାହଁ ନାରୀମାନଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ ମୋର ଜ୍ଞାନ ଖୁବ୍ କମ୍ ।"

"ନିଶ୍ଚୟ—କାରଣ ତମେ କେବଳ ଗୋଟିଏ ନାରୀର ସଂସ୍ପର୍ଶରେ ଆସିଚ" । ବିଚ୍ଛେଦିତ ଗଳାରେ କହିଲା ଅନୀତା ।

'କିଏ ସିଏ ?' ସୁରବାବୁ ହସି ହସି ପଚାରିଲେ ।

ଅନୀତା ଲଜ୍ଜାରେ ଝାଉଁଳି ପଡ଼ିଲା । ଆଉ କିଛି କଥା ପଚାରିବା ଆଗରୁ ସେ କାମର ଛଳନା କରି ଚାଲିଗଲା ବାହାରକୁ

ସେଦିନ ସାଞ୍ଜବେଳକୁ ଅନୀତା ଆଉ ସୁରବାବୁ ସମୁଦ୍ରକୂଳକୁ ବୁଲି ବାହାରିଲେ । ବାଟରେ ଅନୀତା କହିଲା "ଆଜି ଆମେ ଗୋଟାଏ ନିର୍ଜନ ସ୍ଥାନକୁ ଚାଲି ଯିବା ।"

"କାହିଁ, କଣ କିଛି ରୋମାନ୍ସ କରିବ କି ?"

"ସବୁବେଳେ ଏଇ ଲୋକ ଗହଳି ଭିତରେ ବସିବାକୁ ମୋତେ ଭଲ ଲାଗୁନି । ଚିନ୍ତାରେ ବି ବ୍ୟାଘାତ ଆସୁଚି ।"

ସୁରବାବୁ ମୁରକି ହସି ଅନୀତାର ମୁହଁକୁ କଣେଇ ଚାହିଁଲେ । ସତେ କି ସୁନ୍ଦର ଆଜି ସେ ଦିଶୁଚି । ଗୋଲାପୀରଙ୍ଗର ନାଇଲନ୍ ଶାଢୀ । କଳା ଛୋପି ଛୋପି ଛିଟ କଲାର ବ୍ଲାଉଜ । ପାଦରେ ଘନନୀଳ ରଙ୍ଗର ସ୍ଲିପର । ହାତରେ ସବୁଜ ସବୁଜ ସୁନାକାଚ, କମ୍ରକେଶରୁ ଝରିଯାଉଚି କୃଷ୍ଣଝରଣାର ସୁଷମା । ଅଙ୍ଗସାରା ଖେଳିବୁଲୁଚି ଏସେନ୍ସର ସୁବାସ । ଏ ଯୁଗରେ ଅପରୂପ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ପ୍ରତିମା ଅନୀତା ।

ସୁରବାବୁ ନିଜକୁ ସଙ୍କୁଚିତ ବୋଧ କଲେ । ଗାବେରଡ଼ିନ ସୁଟର

ପକେଟରେ ହାତ ଗଳେଇ ସେ ବାହାର କଲେ ସିଗାରେଟ୍ । ଅନୀତା ସବୁ ସ୍ତ୍ରୀର ଯୋଗ୍ୟ ହେବାପାଇଁ ସେ ସବୁବେଳେ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ସେ ସବୁ ତାର ଅଲକ୍ଷ୍ୟରେ । ତାଙ୍କର ଇଚ୍ଛା, ଅନୀତା ଯେପରି ତାଙ୍କର ଦୁର୍ବଳତା ନ ଜାଣୁ । ସିଗାରେଟ୍‌ଟାଏ ଲଗେଇ ଦେଇ ସୁରବାବୁ କହିଲେ-

"ଆଜ ରାଜଭବନ ଆରପଟକୁ ଚାଲିଯିବା ।"

ଅନୀତା ମଧ୍ୟ ଆଗ୍ରହରେ ହଁ ଭରିଲା ।

ଦୁହେଁ ଚାଲିବା ଗତିକି କ୍ଷିପ୍ର କଲେ । ପବନରେ ସୁରବାବୁଙ୍କ କ୍ରିମକଲର ନେକ୍‌ଟାଇଟା ବଡ ବଡ ବେଗରେ ଘୁରେଇ ହୋଇ ଯାଉଥାଏ । ଅନୀତାର ଅଞ୍ଚଳ ମଧ୍ୟ ଖସି ଖସି ଯାଉଥାଏ । ପବନର ହୋରି ଖେଳରେ ଦୁହେଁ ବିବ୍ରତ--- କିନ୍ତୁ ଉତ୍‌ଫୁଲ୍ଲ ।

ସୁରବାବୁ ଭାବୁଥାନ୍ତି ଜୀବନର ଏଇ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣମୟ ମୁହୂର୍ତ୍ତଗୁଡ଼ିକୁ ଯଦି ଲେଖି ରଖାଯାଇ ପାରୁଥାନ୍ତା, ତେବେ କି ସୁନ୍ଦର ଅଟୋବାଇଗ୍ରାଫି (ଆତ୍ମଜୀବନୀ) ନ ହୁଅନ୍ତା ! ଉପନ୍ୟାସ ରଚନା ପାଇଁ ମଧ୍ୟ କି ସରସ ଉପାଦାନ ନ ମିଳନ୍ତା ! ହାୟ, ଭଗବାନ ସେ କଳାଟା ଦେଇ ନାହାନ୍ତି । ଜୀବନସାରା ଏଇ ଶୁଷ୍କ ଆଇନ ଭିତରେ ଖେଳି ଖେଳି ତାଙ୍କୁ ଆଖି ବୁଜିବାକୁ ହେବ ।

ଆଉ ଏ କୃତ୍ରିମ ସମ୍ମାନ ? ଛିଃ, ଛିଃ -- ସେ ସମ୍ମାନ ତ ତାଙ୍କର ନୁହଁ, ସେ ପୋଷ୍ଟର । ଯଦି ରାସ୍ତାର ମେହେନ୍ତରକୁ ବି ଡେପୁଟି ପଦରେ ନିଯୁକ୍ତି ମିଳେ, ସେ ବି ଏମିତି ସମ୍ମାନ ପାଇବ । ରାଜସମ୍ମାନ ଅସ୍ଥାୟୀ--- ମୂଲ୍ୟହୀନ । ଯଦି ପ୍ରତିଭା ଓ ମାନବିକତାର ବିକାଶ ନ ହୋଇ ପାରିଲା ତେବେ ଏ ଜୀବନ ବୃଥା । ସୁରବାବୁ ନୈରାଶ୍ୟରେ ବୁଡ଼ିଯାନ୍ତି ।

ଆଗରେ ଗୋଟାଏ ବାଲିବୁଦା । ତା ଉପରେ ଛୋଟ ଛୋଟ ଅଟଙ୍କା ଲତା ବେଢେଇ ମାଡ଼ିଛି । ଟିକି ଟିକି ନାଲି ବାଇଗଣି ଫୁଲ । ଚକାଚକା ନେଳିଆ ପତର । ବାଲିର ଉଦ୍ଭିଦ । କେଉଁଠାରୁ ପାଣିପାଇ ସେମାନେ ବଢନ୍ତି କେଜାଣି - କିନ୍ତୁ ସର୍ବଦା ସତେଜରେ ଖରାପବନକୁ ଅନେଇଥାନ୍ତି ।

ଅଣୀତା କହିଲା "ଏଇଠାରେ ବସିବା"।

ସୁରବାବୁ ବିନା ଆପତ୍ତିରେ ବସି ପଡ଼ିଲେ।

ଆଗରେ ସୁଦୂର ପ୍ରସାରି ସୁନୀଳ ବାରିଧି। ଅଗଣିତ ବୀଚିମାଳା ସୃଷ୍ଟିର ଅମର ସଂଗୀତ ଗାଇ କୂଳଆଡ଼କୁ ଧାଇଁ ଆସୁଚି। ଦର୍ଶକର ଅବୋଧ ମନରେ ସଂଚରି ଯାଉଚି ଅସରନ୍ତି ଚିନ୍ତା। ସେ ଭାବୁଚି ପ୍ରତି ଜଳବୁଦ୍‌ବୁଦ୍‌ ସଙ୍ଗରେ ସତେ ବା ତାର ଜୀବନର ସମ୍ପର୍କ ଅଛି। ସେଗୁଡ଼ିକର ବିଲୟ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତାର ଜୀବନର ମୁହୂର୍ତ୍ତଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ଶେଷ ପାଇ ଯାଉଚି। ଦିନ ଆସିବ ଯେତେବେଳେ ତାର ଆତ୍ମା ବି ଏଇ ଅନନ୍ତ ଜଳରାଶି ମଧ୍ୟରେ ମିଶିଯିବ। ଯେମିତି ସବୁ ମଣିଷ ଗୋଟିଏ ଜାତି— ଗୋଟିଏ ଜୀବ। ନାରୀପୁରୁଷର ପାର୍ଥକ୍ୟ ସେଠାରେ ନାହିଁ --- ସମସ୍ତେ ଗୋଟିଏ ଉପାଦାନ --- ପଞ୍ଚଭୂତ ଆତ୍ମା। କାଳର ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ସେମାନଙ୍କର ସୃଷ୍ଟି ଆଉ ଲୟ। ଜୀବନନଦୀ କାଳ-ସମୁଦ୍ରରେ ମିଶିବା ବିଧିର ବିଧାନ। ଅପରିବର୍ତ୍ତନୀୟ, ଅଲଙ୍ଘନୀୟ ନିୟମ। ସୃଷ୍ଟି ଚକ୍ରର ଅବାରିତ ଘୂର୍ଣ୍ଣନ। ସେଇ ଘୂର୍ଣ୍ଣି ବାୟୁମଣ୍ଡଳ ଭିତରେ ପ୍ରତିମନୁଷ୍ୟ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ କ୍ଷୁଦ୍ରତମ କୀଟାଣୁ। ଅତି କ୍ଷୁଦ୍ର ସେମାନଙ୍କର ଜୀବନ — ଅତି ଅଳ୍ପ ସେମାନଙ୍କର ଅନୁଭୂତି। ମାନସିକ ଦୁର୍ବଳତାରେ ସେମାନେ ଦୁର୍ବଳ। ସୃଷ୍ଟିର ନିଗୂଢ଼ ତଥ୍ୟ ବୁଝିବାକୁ ସମୟ ନାହିଁ। ଜୀବନ ଅଳ୍ପ, ଜୀବନ ସୁନ୍ଦର, ଓ ଜୀବନ ମଧୁର। କେବଳ ଏଇ ତକ ଧାରଣା ତାଙ୍କର ଦରକାର। ଏତକ ତାଙ୍କର ଶେଷ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଓ କାମନା। ଜୀବନର ପରମ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ମଧ୍ୟ ସେଇଆ।

କେତେ ଆଉ କେତେ ଚିନ୍ତା ମୁଣ୍ଡରେ ଖେଳୁଚି ସୁରବାବୁଙ୍କର। ନିଜର ଭାବନାରେ ସେ ନିଜେ ଅଥୟ ହୋଇ ପଡ଼ୁଛନ୍ତି। ପାଖରେ ସେ ଅଣୀତା ବୁଲି ବୁଲି ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ରଙ୍ଗର ସିପ ସଂଗ୍ରହରେ ଲାଗିଚି। ଏ ଦିଗକୁ ତାଙ୍କର ଜମା ନଜର ନାହିଁ।

ସିପ ଗୋଟେଇବାକୁ ଅଣୀତାକୁ ଖୁବ୍ ଭଲଲାଗେ। ସେଇଟା ତାର ଗୋଟାଏ Hobby ବା ମଉଜ। ଯେତେବେଳେ ଆସେ, ମୁଠାଏ ସିପ

ଭ୍ୟାନିଟି ବ୍ୟାଗରେ ପୁରେଇ ନିଏ । ସିପ ଉପରେ ସ୍ରଷ୍ଟାର ଯେ ଅପୂର୍ବ ଶିଳ୍ପକଳା ଚିତ୍ରାଙ୍କିତ ହୋଇଛି, ତାକୁ ଦେଖି ଦେଖି ସେ ଆନନ୍ଦ ପାଏ । ନୂଆ ନୂଆ ଡିଜାଇନର ଙ୍କୋଟରେ । ସିପର ପାଖୁଡ଼ା, ସିପର ପଥର, ସିପରେ ଡାଳ, ଗଛ, ଲତା ସବୁ । ସନ୍ତାନହୀନା ନାରୀର ଏଇ କଳାପ୍ରବଣ ମନରେ ବାଧା ଦେବାକୁ ସାହାସ କରନ୍ତି ନାହିଁ ସୁରବାବୁ । ବରଂ ବାହୁବାର ପ୍ରଶଂସା କରି ଶୂନ୍ୟତୃପ୍ତି ମେଣ୍ଟାନ୍ତି ।

ସମୁଦ୍ର କୂଳେ କୂଳେ ଯାଉଛନ୍ତି ସୁମତି ଦେଈ । ପଛରେ ତାଙ୍କର ସପତ୍ନୀର ଝିଅ ଅଛି ମିନୁକୁ କାଖେଇ ଧରି ଚାଲିଛି । ସୁମତି ଦେଈଙ୍କ ସାଥିରେ ଆଉ ଜଣେ ସୁରୂପ ଲୋକ କିଏ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହୋଇ ଚାଲିଛି । ଦୁହିଁଙ୍କର ଗପ ଜମିଛି ବୋଧେ ଜୋରରେ । ଏଣେ ନଜର ନାହିଁ । ଅନୀତା ବିସ୍ଫାରିତ ଚକ୍ଷୁରେ ଚାହିଁ ଲା—

କିଏ ଏ ଭଦ୍ରଲୋକ ? ସୁନା ଚଷମା ପିନ୍ଧିଛନ୍ତି—ଦେହରେ ସିଲ୍କ ପଞ୍ଜାବୀ—ମୁଣ୍ଡରେ କାଳ ଫୁରୁ ଫୁରୁ ଉଡୁଛି—ସୁମତି ଦେହରେ ପ୍ରାୟ ଲଗି ଲଗି ଚାଲିପରି ସେ ଚାଲିଛନ୍ତି । ସିପତକ ସୁରବାବୁଙ୍କ ପାଦ ପାଖରେ ରଖି ଦେଇ ଅନୀତା ସତର୍କରେ ଅନୁଧାବନ କଲା ।

ସଂଧ୍ୟା ନଇଁ ଆସୁଛି । ପାତଳ ଅନ୍ଧାରରେ ବାନ୍ଧି ହେଉଛି କେବଳ ଆକୃତି । ଦୁଇଜଣ ଚାଲିଛନ୍ତି ଖୁବ୍ ଜୋରରେ । ପିଲାଟି ପଛରେ ପଡ଼ିଗଲା । ଲଥିକିନା ବସିପଡ଼ିଲା ବାଲିରେ । ମିନୁଆ ଚେଁ ଚେଁ ହେଉଛି ।

ଅନୀତା ପହଞ୍ଚିଯାଇ ପଚାରିଲା "କିଏ, ପ୍ରତିମା ? ବୋଉ କୁଆଡ଼େ ଗଲେ" ? "ଏଇ ଆଗରେ—ଡାକ୍ତରବାବୁଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଯାଉଛି । ଉତ୍ତରରେ କହିଲା ଦଶବର୍ଷର ଝିଅ ପ୍ରତିମା ।

"କୋଉ ଡାକ୍ତର ମ ?" ଅନୀତା ଆଗକୁ ଚାହିଁ ପଚାରିଲା ।

"ରଜନୀକାନ୍ତ ବାବୁ—"

"ଓ ରଜନୀ ଦାସ—ଏଲ, ଏମ, ପି ! ହଉ ମୋ ସଙ୍ଗେ ଆ, ସେଇଠି ବସିଥିବା—ବୋଉ ଆସିଲେ ଯିବୁ ।"

ପ୍ରତିମା ଅନ୍ଧାରେ ଠିଆ ହେଲା । କାଳେ ବୋଉ ଦେଖିଲେ ମାରିବ ଏଇ ଭୟରେ ଲୁଚି ରହିଥାଏ ।

"ମୋତେ ମିନୁକୁ ଦେ'ମା--ତୁ ଚାଲ୍' ।

ଅନୀତାର ପଛେ ପଛେ ଚାଲିଲା ପ୍ରତିମା ଫ୍ରକ୍ ପିନ୍ଧା, ପ୍ରଜାପତିଟିଏ ।

"ଗୋଟିଏ ପୁଅ ପାଇଲି"—ହସି ହସି ମିନୁକୁ ଦେଖାଇ ଅନୀତା କହିଲା ସୁରବାବୁଙ୍କୁ ।

"ହଁ—ସମୁଦ୍ରକୂଳେ ପୁଅ ଝିଅ ଯାହା ଖୋଜିବ ମିଳନ୍ତି" ସୁରବାବୁ ଅଟ୍ଟାଳିଆ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ "ତମେ କଣ ପୁଅଟିଏ ପାଇଁ ଖୋଜି ବୁଲୁଥିଲ କି ? ମୁଁ ଜାଣେ ତମେ ସିପ ଖୋଜୁଛ ବୋଲି ?"

ଅନୀତା ଲଜ୍ଜିତ ହୋଇଗଲା । କହିଲା "ଏମିତି କଣ କହୁଛ ମ ? ପିଲାଟି ଅକ୍ସିଡେଣ୍ଟାଲି ମିଳିଗଲା । ଦେଖ କି ସୁନ୍ଦର ପୁଅଟିଏ ।"

ପିଲାଟିର ନାକଟିକି ହଲେଇ ଦେଇ ସୁରବାବୁ ପଚାରିଲେ "ଏଇଟି କାହାପୁଅ—?"

"ଦେଖିବନି ଏଇନେ—ବ୍ୟସ୍ତ କାହିଁକି ହେଉଛ । ତମେ ଧର ଥାଉ । ସୁରବାବୁ ମିନୁକୁ କୋଳକୁ ଟେକି ନେଲେ ।

ଅନୀତା ଡାକିଲା 'ପ୍ରତିମା, ଆ, ଆମେ ଏଇ ସିମେଣ୍ଟ ବେଞ୍ଚ ଉପରେ ବସିଥିବା—ବୋଉ ଆସିଲେ ଏକାଠି ଘରକୁ ଯିବା ।"

ପ୍ରତିମା ନିରୁତ୍ତରରେ ତାଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ଚାଲିଲା । କିଛିଏ ପରେ ଅନୀତା ପଚାରିଲା "ପ୍ରତିମା—ବୋଉ ତୋତେ ଦେଖିପାରେନିକି ? ଗାଳି ମାଡ ଦିଏ ତ ନାହିଁ ? ବାପା କିମିତି ପଚାରନ୍ତି ଇତ୍ୟାଦି ।" ପ୍ରତିମା ତାର ବୁଦ୍ଧିବୃତ୍ତି ଭିତରେ ସମ୍ଭବପର ଉତ୍ତର ଦେଲା । ସବୁ କଥା ଶୁଣି ଅନୀତା କାନ୍ଦି ପକେଇଲା । ସୁମତିଙ୍କ ପ୍ରତି ଘୃଣାଭାବ ତାର ଅହୁରି ବଢିଗଲା ।

ପ୍ରାୟ ଦଶମିନିଟ୍ ପରେ ସୁମତି ଓ ରଜନୀବାବୁ ହସାହସି ହୋଇ ଫେରିଲେ । ସୁମତି ଚାରିଆଡେ ଆଖି ବୁଲେଇ ଖୋଜୁଥିଲେ ପ୍ରତିମାକୁ ।

ହଠାତ୍ ତାଙ୍କର ନଜର ପଡ଼ିଲା ସୁରବାବୁଙ୍କ ଉପରେ । ମୀନୁକୁ କୋଳରେ ଧରି ସେ ବସିଛନ୍ତି । ଦେହରେ ନିଆଁ ଲାଗିଗଲା । କି ଦୁଷ୍ଟ ପିଲା ପ୍ରତିମା, ମୀନୁକୁ ସୁରବାବୁଙ୍କ ପାଖେ ଛାଡ଼ି ଦେଇ ଚାଲି ଯାଇଛି ।

ସୁମନ୍ତର ନୀରବ ଅନ୍ୟମନସ୍କଭାବ ଦେଖି ରଞ୍ଜନବାବୁ ତାର ମୁହଁକୁ ବଲବଲ କରି ଚାହିଁଲେ । ସୁମନ୍ତ ସେଇ ଅବସରରେ କଣ ଇସାରା ଦେଲେ କେଜାଣି ସେ ବାଠହଙ୍ଗି ଅପରିଚିତ ଲୋକ ପରି ଆଗକୁ ଚାଲିଗଲେ ।

ସୁମନ୍ତ ଭାବିଲେ ପ୍ରତିମା ଯଦି ଘରକୁ ଚାଲିଯାଇଥାଏ, ତେବେ ଅନୁପମବାବୁ ଯେ କି ସାଂଘାତିକ ଘଟଣା ଘଟେଇବେ ତାର ଠିକଣା ନାହିଁ । ସେ ମନେ ମନେ ଦଉଁଙ୍କୁ ଖାଲି ସୁମରଣା କରିବାରେ ଲାଗିଲେ ।

ଏତିକିବେଳେ ପାତଳ ଅନ୍ଧାର ଭିତରୁ ଅନୀତା ଡାକ ପକେଇଲା "ଏଣେ ଆସ ସୁମନ୍ତ, ଆମେ ଏଇଠି ବସିଛୁ ।"

ସୁମନ୍ତଙ୍କ ଛାତିରେ ଜୀବନ ପଶିଲା । ସେ ଦେଖିଲେ ଗୋଟିଏ ସିମେଣ୍ଟ ବେଞ୍ଚରେ ଅନୀତା ଓ ପ୍ରତିମା ବସିଛନ୍ତି । ମନର ରାଗକୁ ଚାପି ଦେଇ ସେ ତାଙ୍କର ଆଡ଼କୁ ଚାଲିଲେ ।

ଅନୀତା ପଚାରିଲା "କୁଆଡ଼େ ଯାଇଥିଲ କି ସୁମ ?"

'ନାଇଁ ମ, ଏଇ ଡାକ୍ତରବାବୁଙ୍କୁ ଦେଖିଲି ଯେ, ମୀନୁର ଦେହ ବିଷୟରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଉ ହେଉ ଚାଲିଗଲି ।'

'ହଉ ବସ'

ବାଧ୍ୟ ଛାତ୍ରଟି ପରି ସୁମନ୍ତ ବସିଲେ ।

ତା'ପରେ ଘରସଂସାର ବିଷୟରେ ଦୁହିଁଙ୍କର କଥାବାର୍ତ୍ତା ଚାଲିଲା— ସୁଖ ଦୁଃଖ, ସୁବିଧା ଅସୁବିଧା ଇତ୍ୟାଦି । ସନ୍ଧ୍ୟା ପହର ଗଡ଼ି ଯିବାକୁ ବସିଲାଣି । ସୁରବାବୁଙ୍କ କୋଳରେ ଥାଇ ମୀନୁ "ମାଆ---ମାଆ" ଡାକ ଛାଡ଼ିଲାଣି । ସୁମନ୍ତ କହିଲେ "ପୁଅ କାନ୍ଦିଲାଣି, ମୁଁ ଯାଉଚି ।"

"ରହ ସମସ୍ତେ ତ ଯିବା, ତମକୁ ପରା ଆମେସବୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ବସିଥିଲୁ ।"

ଲାଜରେ ସୁମନ୍ତଙ୍କ ମୁହଁ ଲାଲ ପଡ଼ିଗଲା । କାନମୁଣ୍ଡା ଝାଇଁ ଝାଇଁ ଲାଗିଲା । ସେଇ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଅନ୍ଧକାର ଭିତରେ ଧାଇଁ ପଳେଇବାକୁ ତାଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ହେଲା ।

ଅଜାତା, ପ୍ରତିମା ଓ ସୁମନ୍ତ ତିନିହେଁ ସୁରବାବୁଙ୍କ ପାଖକୁ ଆସିଲେ । ମୀନୁ ଗୁରୁଣ୍ଡି ଗୁରୁଣ୍ଡି ଯାଇ ସୁମନ୍ତଙ୍କ ଶାଢ଼ୀରେ ମୁହଁ ମାଡିଲା । ସୁମନ୍ତ ପୁଅକୁ କାଖକୁ ଟେକିନେଲେ । ତା'ପରେ ସମସ୍ତେ ଚାଲିଲେ ସହର ଭିତରକୁ ।

ଚଲା ପିଚ୍ ରାସ୍ତାଟି ସମୁଦ୍ରକୂଳକୁ ଲମ୍ବି ଯାଇଛି ଝଉଁବଣ ପାଖ ଦେଇ । ଦୁଇ ପାଖେ ବଡ଼ ବଡ଼ ଝାଉଁ ଗଛର ଧାଡ଼ି । ମଝିରେ ଠାଏ ଠାଏ ଇଲେକ୍‌ଟ୍ରିକ ବଲ୍‌ବ ଜିକ୍ ଜିକ୍ ଜଳୁଛି । ଅଧେ ଛାଇ ଅଧେ ଆଲୁଅ । ଆଗପଛକୁ ଦଳ ଦଳ ବଙ୍ଗଳାଳୀ ହସଖୁସି କରି ଯିବା ଆସିବା କରୁଛନ୍ତି । ସତେ ଯେପରି ଏ ସାମୁଦ୍ରିକ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ସୃଷ୍ଟି କେବଳ ସେଇମାନଙ୍କ ପାଇଁ । ପ୍ରକୃତିର ଆକର୍ଷଣ ଏଡ଼ିପାରିବା ସେମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ସତେ ବା ଅସମ୍ଭବ !

ସୁରବାବୁ ମନେ ମନେ ହସିଲେ—ଏ ଶୋଭା ସମ୍ପଦକୁ ଅଧିକ କମନୀୟ କରୁଛି ଏମାନଙ୍କର ରୂପଶ୍ରୀ । ଏଇମାନେ ହିଁ ସୃଷ୍ଟି କରୁଛନ୍ତି ଲକ୍ଷକୋଟି * ଚନ୍ଦ୍ରଭାଗାର ଦୃଶ୍ୟ । ତେବେ ନାରୀ ଜାତିଟା ସବୁବେଳେ ସବୁଦେଶରେ ସମାନ । ଲକ୍ଷଣ ଏକା । ସଜେଇ ହୋଇ ରଙ୍ଗଫୁଲିଆ ଫୁଲଟି ପରି ଦେଖାଯିବାକୁ ସମସ୍ତଙ୍କର ପ୍ରବଳ ଇଚ୍ଛା । ସମସ୍ତେ ଗୃହାନ୍ତ ଚମ୍ପକ ପରି ଉଡ଼ିନେବାକୁ ପୁରୁଷର ମନ । ଝିଅ ଯେମିତି ଗୃହେ, ମାଆ ବି ସେମିତି ଗୃହେ । ହୁଏତ ବୈଷମ୍ୟିକ ଜୀବନ ପାର୍ଥକ୍ୟରେ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ସମାନ୍ତରାଳ ନ ହୋଇ ପାରେ --- କିନ୍ତୁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଗତିଶୀଳ । ରୂପମାଧୁରୀ ବାଣ୍ଟିବାରେ ସମସ୍ତେ ତତ୍ପର"

* ରାଧାନାଥଙ୍କ କାବ୍ୟନାୟିକା ଚନ୍ଦ୍ରଭାଗାକୁ ଦୃଷ୍ଟି ରଖି ଲିଖିତ ।

ଆଗରେ ପୋଷ୍ଟଅଫିସ ଛକ । ଫ୍ଲାସ ଲାଇଟର ଘଣ୍ଟାଟା ଚକ୍ ଚକ୍ କରୁଛି । ସୋରିଷଟାଏ ପଡ଼ିଲେ ବି ଦିଶିବ । ସେ ଦିଗରୁ ଦଳେ ଦଳେ କଲେଜଗାର୍ଲସ ଚଟି ଘୋଷାରି ପାଟିତୁଣ୍ଡ କରି ଆସୁଛନ୍ତି । ଅମିତା ଓ ସୁମିତ୍ରା ସେମାନଙ୍କର ସାମନାସାମନି ହେଲେଣି । ସୁରବାବୁଙ୍କ ଆଖି ଖୋସି ହୋଇଗଲା । ରାସ୍ତା କଡ଼ରୁ ଚାଲି ଆସିଥିଲେ କଣ ଚଳି ନ ଥାନ୍ତା । ଗ୍ରୁପଦଳଙ୍କ ଦୁଇଭାଗ ହୋଇ ଦୁଇପଟେ ଚାଲିଗଲେ । ସୁରବାବୁ ଅପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଲେ । କିନ୍ତୁ କାନରେ ଦୁଇପଦ କମେଣ୍ଟ ବାଜିଲା ।....

“ଆରେ ପୁଣି ନର୍ଗିସରେ ନା—ନା ସୁରେୟା” । ତାପରେ ହସର ଲହର ।

ଅମିତା କହିଲା କେତେ ଫାଜିଲ ପିଲା ଗୁଡ଼ାଏ ମଁ” ।

“ଆଜିକାଲି ଛୁଆଟିଛ”—ସାତ ବୁଢ଼ୀଙ୍କ ପରି ସୁମିତ୍ରା ଉତ୍ତର ଦେଲା ।

ସୁରବାବୁ ପୁଣି ହସିଲେ, “ଜାଣିଶୁଣି ତ ବଜାରବୋଲି ଦି'ପଦ କହିଲ, ପୁଣି ଅସ୍ତ୍ରାଦୁର ତୁଳନା କରୁଚ କାହିଁକି ? ହୋପ୍‌ଲେସ୍........ ଜନମ ମିଛେଇ ଦେଲ ।”

ଆଗ ପାନ ଦୋକାନରେ ଆଇନାଟା ଖୁବ୍ ଚକ୍ ଚକ୍ ଦିଶୁଚି । ରେଡ଼ିଓର ସୁନ୍ଦର ଗୀତମୂର୍ଚ୍ଛନା ବି ଭାସି ଆସୁଚି ପବନରେ । ପାଖ ଇଲେକଟ୍ରିକ ପୋଷ୍ଟ ପାଖରେ ଯୁବକ ଜଣେ ଠିଆ ହୋଇ ସିଗାରେଟ ପିଉଛନ୍ତି । ଜଣା ପଡୁଚି ପରିଚିତ ଲୋକ ପରି । ଅମିତା ଭଲକରି ଅନେଇଲା—ଅଙ୍କିତ୍ ପରି ଦିଶୁଚି । ଆଉ ଟିକିଏ ପାଖରୁ ଗଲେ ପରିଷ୍କାର ଚିହ୍ନି ହୁଅନ୍ତା । କଣ କରିବ ? ଚାଲିବାକୁ ତ ସେ ବାଧ୍ୟ । ହଠାତ ଗୋଟାଏ ବୁଦ୍ଧି ଦିଶିଲା । ଟିକିଏ ଅଟକି ଯାଇ ଧୀରେ ଧୀରେ କହିଲା “ଦି'ଟଙ୍କ ପାନ ଗଲି ଆଣିବ” ।

ସୁରବାବୁ ସମ୍ମତିରେ ଦୋକାନ ଆଡ଼କୁ ପାଦ ପକେଇଲେ । ବାସ୍ତବିକ୍ ମିଠାପାନ ଖାଇବାକୁ ନାରୀମାନେ ଖୁବ୍ ଭଲପାନ୍ତି ।

ଅନୀତା ଓ ସୁମନ୍ତ ପାନ ଦୋକାନର ଅଦୂରରେ ଟିକିଏ ଛାଇ ଅନ୍ଧାର ଜାଗା ଦେଖି ଠିଆ ହେଲେ ।

ଲ୍ୟାମ୍ପ ପୋଷ୍ଟପାଖେ ଯୁବକଟିର ସିଗାରେଟ୍ ସରିଆସିଲା । ଶେଷ ଅଂଶତକ ତଳେ ଫିଙ୍ଗିଦେଇ ସେ ରାସ୍ତା ଉପରେ ଠିଆ ହେଲା ।

ଅନୀତା ଭଲକରି ଚିହ୍ନିଲା, ସେ ହେଉଛି ଅଜିତ୍ । ବ୍ଲୁ ସୁଟ୍ ଓ ଶାର୍କସ୍କିନ୍ ହାର୍ଓ୍ୱାନଟାଏ ପିନ୍ଧି ଲୋଫରପରି ଘୂରି ବୁଲୁଛି ରାସ୍ତାରେ ।

ଅଜିତ୍ ପ୍ରତି ତାର ଯେଉଁ ବିଦ୍ୱେଷଟିକକ ଉଙ୍କିମାରୁଥିଲା କ୍ଷଣକ ଦର୍ଶନରେ ସବୁ କୁଆଡେ ମିଳେଇ ଗଲା । ସେ ଭାବିଲା ଅଜିତର ଆକୁଳ ନୟନ ସତେ ଯେପରି ତାକୁ ଖୋଜି ବୁଲୁଛି । ନ ଜାଣିଲା ପରି ସେ ଅଧ ଆଲୁଅରେ ଆସି ଠିଆ ହେଲା ।

ଅଜିତ୍ ଦେଖିଲା ବଲ୍ବ ତଳର ଅନୀତା ନୂଆ ରୂପ ସମ୍ଭାର ନେଇ ଠିଆ ହୋଇଛି । କୈଶୋରର ସବୁଜ୍ ନମ୍ରତା ତାର ଆଉ ନାହିଁ । ପଲକରେ ତାର ଫୁଟି ଉଠିଛି ଦୀପ୍ତଯୌବନର ଆସ୍ପର୍ଦ୍ଧା । ଅଙ୍ଗଭଙ୍ଗୀରେ ଅଭିଜାତ୍ୟର ସୂଚନା । ଅଜିତ୍ ମର୍ମାହତ ହେଲା । ଅପରିଚିତ ଲୋକପରି ସେ ମୁହଁ ବୁଲେଇ ଛୁଟିଲା କଲେଜ ରାସ୍ତାରେ ।

"ଏଇ ନିଅ ପାନ, ପାନ ପୁଡ଼ାଟି ସୁରବାବୁ ଅନୀତାର ହାତକୁ ବଢ଼େଇ ଦେଲେ । କିନ୍ତୁ ସେ ଦିନ ବଜାର ପାନ ଅନୀତାକୁ କାହିଁକି ଭଲ ଲାଗିଲା ନି ।

୫

ବିବାହର ତିନି ବର୍ଷପରେ ଅନୁପମବାବୁ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କଲେ ଯେ ସେ ଭୁଲ କରିଛନ୍ତି । ଆସନ୍ନ ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟରେ ସୁମନ୍ତପରି ଗୋଟିଏ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଯୌବନା ତରୁଣୀକୁ ସାଥୀରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରି ସେ କେବଳ

ତାଙ୍କର ପ୍ରିୟ ସନ୍ତାନଗୁଡ଼ିକୁ ଷପନ କରି ନାହାନ୍ତି, ନିଜ ଜୀବନ ପ୍ରତି ମଧ୍ୟ ଶୂଳ ପ୍ରୟୋଗ କରିଛନ୍ତି । ଶାରୀରିକ ଶକ୍ତି ତାଙ୍କର ଦିନକୁ ଦିନ କମି ଆସୁଛି । ମନର ବଳ ବି ସମୟର ସ୍ରୋତରେ ଧ୍ୱଂସ ପାଇ ଯାଉଛି । ଅନଭିଜ୍ଞା ହୃଦୟହୀନା ତରୁଣୀଟିର ଦୟାରେ ବଞ୍ଚିରହିବା ଯେପରି ବିଧି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ — ସେମିତି ତାଙ୍କୁ ଜଣା ପଡ଼ୁଛି । ନିଜ ଚିନ୍ତାରେ ନିଜେ ଅସ୍ଥିର ହୋଇ ପଡୁଛନ୍ତି ଅନୁପମବାବୁ ।

କଟେଶ୍ରୀ ପିଆ ନିୟମରେ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ହେଲାଣି । ମଦ୍ୟବୋତଲମାନେ ନିଃଶେଷ ହୋଇ ଅନ୍ୟ ବୋତଲଙ୍କ ଆଶ୍ରା ଧରିଲେଣି । ଗୃହର ସୁଧାଂଶୁ ବାବୁଙ୍କର ଏମିତି ଚିନ୍ତାକୁଳ ମୁଖ ଦେଖି ଚକିତ ହେଉଛନ୍ତି । କେହି କଥାଟାଏ କହିଲେ ତାଙ୍କୁ ଖେଙ୍କି ଗୋଡାଉଛନ୍ତି । ବୈଠକଖାନା ଘରଟି ଭିତରେ ଅନବରତ ବସି ରହିବାକୁ ତାଙ୍କୁ ଭଲ ଲାଗୁଛି ।

ସେ ଘରକୁ ତନିମା, ପ୍ରତିମା ଅବା ହନୁ ବା ଶଶୀ ଗଲେ ତାଙ୍କୁ ଅଣ୍ଟେଇ ଖାଲି ଭେଁ ଭେଁ କାନ୍ଦୁଛନ୍ତି । ଦୁଆର କିଳି ଗୀତାଦେବୀଙ୍କ ତୈଳଚିତ୍ର ପାଖରେ ବସି ଶତସହସ୍ର ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ ପକାଉଛନ୍ତି ।

ତନିମା ପ୍ରତିମାର ବଡ଼ ଭଉଣୀ — ବୟସ ଚଉଦ ହେବ । ତା'ର ତଳେ ହନୁ — ଅନୁପମ ବାବୁଙ୍କ ବଡ଼ପୁଅ । ହନୁ ତଳେ ପ୍ରତିମା । ପ୍ରତିମା ତଳେ ଗୀତାଦେବୀଙ୍କର କୋଳପୋଛା ପୁଅ ଶଶୀ । ଶଶୀକୁ ଯେତେବେଳେ ପୂରି ପୁରି ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ପୂରିଲା ଗୀତା ଦେବୀଙ୍କୁ ଧରିଲା ପ୍ରସୂତିଯକ୍ଷ୍ମା । ଧୀରେ ଧୀରେ ରୋଗର ପ୍ରକୋପ ଖୁବ୍ ଶୀଘ୍ର ବଢ଼ିଗଲା । ଡାକ୍ତରମାନଙ୍କ ଶତ ଚେଷ୍ଟା ସତ୍ତ୍ୱେ ଦଶମାସ ନପୂରୁଣୁ ଗୀତାଦେବୀ ଆଖି ବୁଜିଲେ

ଶୋକ ଆଉ ଦୁଃଖରେ ପାଗଳ ହେଲେ ଅନୁପମବାବୁ । ନିଜଜନ ବନ୍ଧୁବର୍ଗ ଆସି ନାନାପ୍ରକାର ବୁଝାଇବାକୁ ଲାଗିଲେ । ପିଲାଦିନର ସାଥୀ ନିର୍ମଳବାବୁ ବି ସଞ୍ଜ ସକାଳେ ଆସି ବୋଧ ଦେଇଗଲେ ।

କିନ୍ତୁ କେଉଁଥିରେ ଅନୁପମବାବୁଙ୍କର ଦୁଃଖ ଉପଶମ ହେଲା ନି । ଯେତେବେଳେ ସେ ପିଲାଗୁଡ଼ିକୁ ଦେଖି ପକାନ୍ତି, ଭେଁ ଭେଁ ରଡ଼ି ଛାଡ଼ନ୍ତି

ବାବୁଙ୍କର ଏମିତି ଅବସ୍ଥା ଦେଖି ଗୁମାସ୍ତା ଜଣେ କହିଲା "ଆଜ୍ଞା,-- ମା' ବିନା ପିଲାଗୁଡ଼ିକ ହାଉ ଗଲେଣି । ଲକ୍ଷେ ଚାକର ପୁଷୁଥିଲେ କଣ ହେବ କୋଳରେ ପୂରେଇବାକୁ ପର କେହି ନାହାନ୍ତି । ମୋ କହିବା କଥା ଏଇ ପିଲାଗୁଡ଼ିକ ପାଇଁ ଅନ୍ତତଃ ଆପଣ— "

"କଣ ବାହା ହେବାକୁ କହୁଚ ବେଣୁଧର ? "

" ତା ଛଡ଼ା ଆଉ ଉପାୟ କଣ ଅଛି ? "

ଅନୁପମ ବାବୁ ଠିଆ ହୋଇ ଦଣ୍ଡେ କଣ ଭାବିଲେ । ତାପରେ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଗଳାରେ କହିଲେ—କିନ୍ତୁ ଏ ବୟସରେ କଣ ପୁଣି ଜଞ୍ଜାଳ ଲଗେଇବି ?

"ମା'ଙ୍କ ଜଞ୍ଜାଳ ଲଗେଇ ଦେଇ ଗଲେ — ତା ନ ହେଲେ ଏକଥା କହନ୍ତା କାହିଁକି ? "

"ହଁ ଠିକ୍ କହୁଚ ବେଣୁଧର — ପିଲାଗୁଡ଼ିକ ସକାଶେ ମୋତେ ତା କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।"

ସେ ଦିନର କଥାବାର୍ତ୍ତା ସେତିକିରେ ରହିଲା । କନ୍ୟାପାତ୍ରଟିଏ ପାଇଁ ବେଣୁଧର ଏଣେ ତେଣେ ଆଖି ବୁଲେଇଲା । ଭାଗ୍ୟକୁ ଅନୁପମ-ବାବୁଙ୍କର ଗୋଟିଏ ମହକିଲ ଥାଏ ଦେବଶାନୁଆ ଗାଁରେ । ତାର ଜମିବାଡ଼ିସବୁ କୁଟୁମ୍ବମାନେ ମାଡ଼ିବସିଥାନ୍ତି । ସେଥିପାଇଁ ସେ ଚାରିବର୍ଷ ହେଲା ମୋକଦ୍ଦମା ଲଢୁଥାଏ । ଗରିବ ଲୋକଟିଏ । ଆୟୁ ଅଳଙ୍କାର ସବୁ ବିକି ସେ ପାଇଚି ତା ପାଇଁ ଭଲ ଓକିଲଟିଏ — ଅନୁପମବାବୁଙ୍କୁ । ତାଙ୍କର ବୁଦ୍ଧି ବଳରେ ବିଶ୍ୱାସ ରଖି ସେ ଗାଁରେ ଚୂଳଧରି ପଡ଼ି ରହିଚି । ଘରେ ତାର ବତିଶି ଝିଅ ସୁମତି । ବାପର ଆଶା — ମୋକଦ୍ଦମାରେ କିଛି ସମ୍ପତ୍ତିବାଡ଼ି ଫେରି ପାଇଲେ ଝିଅ ବାହା ଦେବ । କିନ୍ତୁ ସେ ମୋକଦ୍ଦମା ସହଜେ ଛିଡ଼ୁନି । ଏଣେ ମା ବାପ ଝିଅ ଚିନ୍ତାରେ ଓଳିଏ ଉପାସ ରହିବା କୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଦେଲେଣି । ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ପୁଅଟି ପାଇଁ ଯାହା ବଡ଼ାଭାତ ଦିଟା ସଂଗ୍ରହ କରିବାକୁ ବସେ ।

ବେଣୁଧରଙ୍କ ନଜର ପଡ଼ିଲା ସେଇ ନବ ମହାନ୍ତି ଉପରେ । ଦିନେ ସକାଳୁ ଗାଧୋଇ ପାଧୋଇ ସେ ନୂଆ ଗାଁ ଅଭିମୁଖେ ବାହାରି ପଡ଼ିଲେ । ଦିନ ଦଶଟା ବେଳକୁ ଯାଇ ନବ ମହାନ୍ତିଙ୍କ ଦୁଆରେ ହାଜର । ଗୁମାସ୍ତାଙ୍କୁ ଦେଖି ନରହରି ପହିଲେ ହଡ଼ବଡ଼େଇ ଗଲେ । ତାଙ୍କର ଭୟ, କାଳେ ଓକିଲବାବୁ ମକଦ୍ଦମାବାବଦ ଟଙ୍କା ମଗେଇ ପଠେଇଥିବେ ।

ନରହରି ସଅଳ ଯାଇ ଦାଣ୍ଡଘରେ ମସିଣାଟାଏ ପକେଇଦେଲେ । କାରଣ ମର୍ଯ୍ୟାଦା, ଗୋଡ଼ ଧୋଇ ଘରେ ପଶିବେ । ବେଣୁଧରଙ୍କୁ ଗୋଡ଼ ଧୋଇବାପାଇଁ ପାଣି ଢାଳେ ନରହରି ଆଣିଦେଲେ । ବେଣୁଧର ଗୋଡ଼ ଧୋଇ ସାରି ସନ୍ତୋଷରେ ଦାଣ୍ଡଘରେ ବସିଲେ । ନରହରି ଘର ଭିତରକୁ ପଶିଯାଇ ସୁମତୋଇଙ୍କୁ ଡାକିପାରି କହିଲେ "ହଇହୋ, ତମେ ବାରିବାଟେ ଚାଲିଯାଅ କେବଟ ଘରକୁ ଗଲ, ଚୁଡ଼ା ସେରେ ଆଣିବ, କାହ୍ନୁଙ୍କ ଘରୁ ନଡ଼ିଆ ଦି କଣ୍ଡା ନେଇ ଝଟ ଅସିବ ।

ସୁମତୋଇ ଗୁହାଳ ବାହୁଥିଲେ । ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ଆଦେଶ ଶୁଣି ଗୁହାଳ-ଲୁଗାକୁ ପେଟେଇଘର ପିଣ୍ଡାରେ ଥୋଇ ଦେଇ ପୁଅଟିକୁ କାଖେଇ ବାରିଆଡ଼େ ଚାଲିଗଲେ । ସୁମତି ମଧ୍ୟ କାପାକଣ କହିବେ ବୋଲି ଅପେକ୍ଷାରେ ରହିଥିଲା । ନରହରି କହିଲେ "ଝିଅ ପାନ ଗୁଆଖଣ୍ଡ ଭାଙ୍ଗ । ଗୁଣ୍ଡି ଅଲଗା କରି ଥାଳିଆରେ ଦେବୁ"

ସୁମତି ସମ୍ମତିରେ ଝଟପଟ ପାନବଟା ଆଣିବାକୁ ଗଲା ।

କିଛିପାନ ଚର୍ଚ୍ଚା ପରେ ନରହରି ପଚାରିଲେ "ଗୁମାସ୍ତା ବାବୁ, ଆଜିର କାରଣ କିଛି ଜାଣି ପାରିଲି ନି" ।

ବେଣୁଧର ଟିକିଏ ମୁରୁକେଇ ହସିଲେ । ତା'ପରେ ଗଳାଖଙ୍କାରି କହିଲେ "ବୁଝିଲ ମହାନ୍ତିଏ--ଯେଉଁ କଥାପାଇଁ ଆସିଛି 'ହଁ' ଭରିଲେ ତମ ଭାଗ୍ୟ ଖୋଲିଯିବ । ସବୁ କଥା ତମରି ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ । ଯେତେବେଳେ ତୁମେ ମୋ'ର ପରିଚିତ ଲୋକ ଆଉ କଥାଟା ଲୁଚେଇବି କାହିଁକି ? ମୁଁ କେବଳ ଆସିଛି ସେଇ କଥା ବୁଝିବାକୁ ।

"କଣ କହୁ ନାହାନ୍ତି ?" ନରହରି ବିଶ୍ୱାସର ଜାର୍ଦ୍ଦର ଦେଇ କହିଲେ ।

"ଆମ ବାବୁଙ୍କ ପାଇଁ ତମ ଝିଅଟିର ପ୍ରସ୍ତାବ ସମ୍ପର୍କରେ ପଚାରୁଥିଲି"

"ବୁଝିଲି । ନରହରି ଘୁମ ମାରି ଘଡ଼ିଏ ବସିଗଲେ । ତା'ପରେ ଓଠ ଚୂଲକୁ ଚାହିଁ କେତେ ଧଣ ଭାବି ଭାବି କହିଲେ— ଗୁମସ୍ତା ବାବୁ, ତାର ମା'କୁ ନ ପଚାରି କିଛି ଜବାବ ମୁଁ ଦେଇ ପାରିବି ନା । ତେବେ ଆପଣ ଆଠ ଦିନ ମୋତେ ସମୟ ଦିଅନ୍ତୁ । ମୁଁ ପୁରିରେ ଯାଇଁ ଆପଣଙ୍କୁ ଖବର କରିବି ।"

ଏ କଥା ଶୁଣି ବେଣୁଧର ଆନନ୍ଦରେ ଉଠିଲେ । ବାଟଯାକ ଭାବିଲେ —— ନରହରି ଯେତେହେଲେ ବିବେକୀ ଲୋକ । ଝିଅକୁ ଯେତେବେଳେ ବାହାଦେବେ ମାଅକୁ ନ ପଚାରି, ନଭାବି, ନଚିନ୍ତି କମିତି ଜବାବ ଦେବେ । ହେଲେ ସେ ଯେତେ ଯାହା ଭାବନ୍ତୁ—ସବାଶେଷକୁ ଉଣ୍ଡରୁ କେବଳ "ହଁ" ବାହାରିବ । ନୋହିଲେ ମୋକଦ୍ଦମା ଡିସମିସ ।

ବେଣୁଧରଙ୍କ ଅନୁମାନ ସତ୍ୟ ଫଳିଲା । ଆଠଦିନ ପରେ ନର ମହାନ୍ତି ନିଜେ ଆସି ଅନୁପମ ବାବୁଙ୍କ କୋଷ୍ଠୀ ନେଇଗଲେ ।

ଗାଁ ଅବଧାନ କହିଲା—ଜାତକ ସୁଝିତ — ରାଜଯୋଟକ ।

ତା'ପରେ ଆଉ କୌଣସି ଅସୁବିଧା ହେଲା ନାହିଁ । ବାହାହର ସକଳ ଆୟୋଜନ ବେଣୁଧର କରିଦେଲେ । ମଳୟ-ଖେଳା-ଫଗୁଣ ମାସର ଏକ ଶୁଭ ଲଗ୍ନରେ ଅନୁପମବାବୁଙ୍କ ସହିତ ନରହରଙ୍କ ଅଳଅଳ କନ୍ୟା ସୁମତିର ହାତଗଣ୍ଠି ପଡ଼ିଗଲା ।

ଅନୁପମବାବୁ ଟିକିଏ ଆଶ୍ୱସ୍ତ ହେଲେ । ଯାହାହେଉ ପିଲାଗୁଡ଼ିଙ୍କ-ପାଇଁ ଏତେ ବେଶୀ ତାଙ୍କର ଆଉ ମୁଣ୍ଡ ବଥେଇବ ନାହିଁ । ସତକୁସତ ସୁମତି ବି ଅସୁ ଅସୁ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ସ୍ନେହ ଆଦରରେ ଆପଣାର କରିନେଲେ । ପିଲାମାନେ ନୂଆ ମା'କୁ ଦଣ୍ଡେ ନ ଦେଖିଲେ ଥୟଧରି ରହି ପାରୁଲେ ନି ।

ଦିନେ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ନିର୍ମଳବାବୁ କଣ ଗୋଟାଏ ମକଦ୍ଦମା ସମ୍ପର୍କୀୟ ଜରୁରୀ କଥାଭାଷା ପାଇଁ ଆସିଥିଲେ । ଦୁଇବନ୍ଧୁ ନିଭୃତ ଆଳାପପାଇଁ ଦୋତାଲା ଉପରକୁ ଚାଲିଗଲେ । ସେଠାରେ ସବୁପ୍ରକାର ଆଲୋଚନା ପଡ଼ିଲା ରାଜନୀତି, ଦର୍ଶନ, ସମାଜ ଇତ୍ୟାଦିଠାରୁ ଆରମ୍ଭକରି ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଜୀବନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କେଉଁଟି ବାଦ ପଡ଼ିଲା ନାହିଁ ।

ଦୀର୍ଘ ବୟସରେ ନବପରିଣୀତ ଅନୁପମବାବୁଙ୍କ ବିଷୟରେ ନିର୍ମଳବାବୁ ଆଗରୁ ବଡ଼ କୌତୂହଳ ପ୍ରକାଶ କରୁଥିଲେ । ତେଣୁ ସେ ଅସମ୍ପୃକ୍ତ ଭାବରେ ପଚାରିଲେ "ଅଚ୍ଛା, ଅନୁବାବୁ, ବର୍ତ୍ତମାନର ଜୀବନ ତୁମକୁ କିପରି ଲାଗୁଚି ?"

ଅନୁପମବାବୁ ପ୍ରଥମେ ଟିକିଏ ଲଜ୍ଜିତ ହେଲେ । ତା'ପରେ ରସିକ ଶ୍ରୋତାଙ୍କପରି ମୁହଁ ଥରେଇ କହିଲେ "କେସ୍‌ରେ ଟିକ୍ ଗୋଟାଏ ନୂଆ ଆର୍ଗୁମେଣ୍ଟ ଦେଇପାରି ।"

ଦୁଇ ବନ୍ଧୁ ଠୋ ଠୋ ହସି ଲାଗିଲେ ।

ନିର୍ମଳବାବୁ କହିଲେ "ତୁମେ ଯେତେ ଯୁକ୍ତି ଦର୍ଶାଅ ନା କାହିଁକି, କିନ୍ତୁ ମୁଁ କହିବି ତୁମେ ଭୁଲ କରିଚ ।"

"କାହିଁକି ?"

"ଭବିଷ୍ୟତ୍‌ରେ ତୁମର ପିଲାମାନେ ତା କହିବେ—"

"ମୁଁ ଯଦି ପିଲାମାନଙ୍କର ଭବିଷ୍ୟତ୍ ନିରାପଦ ରଖେ——"

"ତେବେ ବି ସେମାନେ କହିବେ—ବାପା ଉଚ୍ଛୃଙ୍ଖଳଭାବରେ ବୁଢ଼ା ଦିନ ବିତେଇଥିଲେ ।"

"ଯେତେବେଳେ ସେମାନେ ପିଲା, ସଂସାରର ଦାୟିତ୍ୱ ତାଙ୍କ ଗ୍ରହ ନ ଆସିଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେମାନେ ସେପରି କହିପାରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଏଥିପାଇଁ ଚିନ୍ତିତ ହେବି କାହିଁକି ?"

"ପିଲାମାନଙ୍କ ତୁଣ୍ଡରେ ଜହର ଦେଇ ତୁମେ ଅମୃତ ପାନ କରୁଚ । ତାଙ୍କର ଦୁଃଖ କଷ୍ଟ ଜାଣିବାପାଇଁ ତୁମର ଅବକାଶ ନାହିଁ !

"ମୋତେ ଭୁଲ ବୁଝ ନାହିଁ—ନିର୍ମଳବାବୁ" ଅନୁନୟ ସ୍ୱରରେ ଅନୁପମବାବୁ କହିଲେ "ସେମାନଙ୍କର ସୁଖସ୍ୱାଚ୍ଛନ୍ଦ୍ୟପାଇଁ କେବଳ ମୁଁ ଏହା କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଛି । ସୁଧାରେ ନୁହେଁ । ତୁମେ ଆଶୀର୍ବାଦ କର, କାମନା ମୋର ସଫଳ ହେବ ।"

ଅନୁପମବାବୁଙ୍କ କଥା ଶୁଣି ନିର୍ମଳବାବୁ ଖାଲି ଛଳ ଛଳ କରି ତାଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁରହିଲେ । ପରିବର୍ତ୍ତନଶୀଳ ଦୁନିଆରେ ଏ ବି ଏକ ପ୍ରକାର ଖେଳ । ହାରିବାରେ ଆନନ୍ଦ । ନିଜକୁ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଦେଇ ମୁକ୍ତି । ସେ କିଛି ନ କହି ଯିବାକୁ ଉଠି ପଡ଼ିଲେ ।

ଅନୁପମବାବୁ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ଗଲେ ।

ଆଜ ଗୀତାଦେବୀଙ୍କ ଟେଲିଗ୍ରାଫକୁ ଅନେଇଁ ଦେଖିଲେ, ନିର୍ମଳବାବୁଙ୍କର ସେଇକଥା ମନେ ପଡ଼ୁଛି । ପିଲାଙ୍କ ତୁଣ୍ଡରେ ଜହର ଦେଇ ତୁମେ ଅମୃତ ପାନ କରୁଚ । ତାଙ୍କର ଦୁଃଖ କଷ୍ଟ ଜାଣିବାପାଇଁ ତୁମର ଅବକାଶ ନାହିଁ ।"

ଅନୁପମବାବୁ ଲୁହ ଛଳ ଛଳ ଆଖିରେ ପୁଣି ନିରୀକ୍ଷଣ କଲେ ଟେଲିଗ୍ରାଫକୁ । ସେବି ସେୟା କହୁଚି—'ତୁମେ ଜହର ଦେଇଚ । ତୁମେ ନିର୍ବୋଧ'।

ଅରପାରିର ଅଶୁଣା ବାଣୀ—ବୁଝିହୁଏନି—ଜାଣିହୁଏ । ତାର ଶବ୍ଦ ନାହିଁ, ରୂପ ନାହିଁ—ଭାବ ଅଛି । ଅଶରୀରୀର କଥା 'ଇଥର'ରେ ଆସେ-ଇଥର'ରେ ମିଳେଇଯାଏ । ମଣିଷ ଭାବେ—ମନର ଏଇଟା ଦୁର୍ବଳତା ସତମିଛ ପରୀକ୍ଷା ପାଇଁ ସୁଯୋଗ ନାହିଁ ।

ଅନୁପମବାବୁ କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ଅଧୀର ହୁଅନ୍ତି । କେତେବେଳେ ତାଙ୍କୁ ନିଦ ଲାଗିଯାଏ ସେ ଜାଣନ୍ତି ନି । ସ୍ୱପ୍ନରେ ଦେଖନ୍ତି ନୀରା ଆସି ତାଙ୍କୁ ଜୋରରେ ଢ଼ଳେଇ ଦେଉଚି । ଚମକି ପଡ଼ି ସେ ଉଠି ଅନାଁଉଛନ୍ତି । କଳା ଶାଢ଼ୀଟିଏ ପିନ୍ଧି ବାଳମୁକୁଳା କରି ମୁଣ୍ଡପାଖେ ଠିଆ ହୋଇଛି ନୀରା । ଆଖି ଦୁଇଟା ତାର ରକ୍ତ ନିଆଁ ପରି ଚକ୍ ଚକ୍ କରୁଚି । ଶୀର୍ଣ୍ଣ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଦେହଟି ତାର କଳା ବିକୃତ ହୋଇ ଯାଇଚି । କି ଶୀତଳ ତାର ସ୍ପର୍ଶ । ସତେ ଅବା ଚିର ସନ୍ନିପାତ ଗୋଟି ରହିଚି ତାର ଲୋମ-କୂପରେ ।

ଅନୁପମ ଆଉ ସହି ପାରନ୍ତି ନି । କିଏ କହିବ ବୋଲି ସେ ଝୁଙ୍କି ପଡ଼ୁଛି ତାଙ୍କ ଉପରକୁ । ଭୟରେ ସେ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠନ୍ତି । ନୀରା ଘର କୋଣର ଅନ୍ଧାର ଭିତରକୁ ଚାଲିଯାଏ । ଟିକିଏ ପରେ ପୁଣି ଆସେ—ତାଙ୍କ ବିଛଣା ଚାରିପଟ ପାଗଳୀଙ୍କ ପରି ପବନବେଗରେ ଘୂରି ବୁଲେ ।

ଅନୁପମ ଦେଖନ୍ତି ଘରର ଛାତଟା ଆଉ ନାହିଁ । ପଲଙ୍କଟା ତାଙ୍କର ଶୂନ୍ୟେ ଶୂନ୍ୟେ ଉପରକୁ ଉଠୁଚି । ମେଘଗୁଡ଼ାକ ତଳେ ଉପରେ ଭାସିଯାଉଛନ୍ତି । ହାତ ପାଖରେ ଚାଲି ଯାଉଚି ଶହ ଶହ ତାରା ଗୋଟିଏ ପରେ ଗୋଟିଏ ।

ପଲଙ୍କ ବାଡ଼ରେ ଲାଗିଚି ଶକ୍ତ ଏକ ଦଉଡ଼ି । ନୀରା ତାକୁ ଧାଇଁ ଧାଇଁ ଉଡ଼ୁଚି । ପଲଙ୍କଟା ବି ତାର ପଛେ ପଛେ ଚାଲିଚି ।

ନୀରା ଇଙ୍ଗିତ ଦେଉଚି—ଫୋପାଡ଼ି ଦେବ ରସାତଳକୁ ।

ଅନୁପମବାବୁ ଥରି ଉଠନ୍ତି । ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଯାଏ । ଭଙ୍ଗାକଣ୍ଠରେ ସେ ସିକ୍ତ ଅଧରେ ଡାକ ପକାନ୍ତି——ତନି, ତନିଲୋ—ପାଣିଟାଳେ ଆଣିଲୁ ମା—ମୁଁ ବାହାରକୁ ଯାଏ ।

ତନିମା ଶୁଣି ଉଠିଆସେ । ଗୃହରଟା ଅନିଚ୍ଛାରେ ପାଣିଟାଳ ଧରି ଠିଆହୁଏ । ଅନୁପମବାବୁ କହନ୍ତି—'ଝିଅ, ଦେହ ମୋର ଭଲ ନାହିଁ

ତନିମାର ଅଖିରୁ ଲୁହ ଧାର ଗଡ଼ି ପଡ଼େ ।

୬

ମେଘୁଆ ପାଗ । ଝିପ୍ ଝିପ୍ ବର୍ଷା ବିନ୍ଦୁ ବାହାରେ ପଡୁଛି । ମାଟିରୁ ଉଠୁଛି ଏକ ନୂତନ ସୃଜନର ଗନ୍ଧ । ଶୀତଳପବନ ବହି ଆସୁଛି ଘର ଭିତରକୁ । ସଂଜବେଳଟା କିମିତି ଦରଦଭରା ଜଣା ପଡୁଛି । ଅଜିତ୍‌କୁ ଜମା ଭଲ ଲାଗୁନି । ନାନାପ୍ରକାର ଚିନ୍ତା ଆସି ମୁଣ୍ଡକୁ ଭାରାକ୍ରାନ୍ତ କରୁଛି । ସାମନା ଘର ଝରକା ଫାଙ୍କରେ ଇଲେକ୍‌ଟ୍ରିକ ଲାଇଟ ଛିଟିକି ଆସି ପଡୁଛି ରାସ୍ତାରେ । ଝିଙ୍କାରୀଗୁଡ଼ାକ ରବମୁଖର ହୋଇଛନ୍ତି । ସବୁଜ ଗଛପତ୍ର ଗୁଡ଼ାକ ଦିଶୁଛି ଓଦାଳିଆ, ସତେଜ । ପୃଥିବୀର ରଙ୍ଗଟା ଏକରକମ ବଦଳି ଯାଇଛି ।

ବାରଣ୍ଡାରେ ପଦଚାରଣ କରୁ କରୁ ଅଜିତ୍ ବେଳେ ବେଳେ ଠିଆ ହୋଇ ଉପରମେଘକୁ ଚାହିଁ ଚାହିଁ କଣ ଭାବି ଲାଗିଛନ୍ତି ।

ଡ୍ରଇଁରୁମ ଖଟ ଉପରେ ନିଘୋଡ଼ ନିଦରେ ଶୋଇଛି ଜଗତ । ଦି'ପହରରେ ଭୁବନେଶ୍ୱରରୁ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା । ଖୁବ୍ କ୍ଳାନ୍ତ ହୋଇଛି ବୋଧେ, ଆରାମରେ ଶୋଇଯାଇଛି । ଜଗତ କହୁଥିଲା—ତା ସଙ୍ଗରେ ଗୋଟାଏ ଜରୁରୀ କଥାବାର୍ତ୍ତା ଅଛି । କଣ ସେ କଥା ଜାଣି ପାରିଲା ନି । ନିଦରୁ ଉଠିଲେ ନିଶ୍ଚୟ କହିବ । ତେବେ ଜରୁରୀ କଥାକୁ କେହି ଏପରି ପୋଷ୍ଟପନ କରେନି ।

ଅଜିତ୍ ପୁଣି ଭାବୁଛନ୍ତି—ଅନିତା ବୋଧେ ଏଇନେ ରେଡ଼ିଓଟି ଲଗେଇ ବସିଥିବ । ଦାମିକା ଶାଢୀଟି ଦେହରୁ ଉଡ଼ିଯାଇ ପଡ଼ିଥିବ ଚେୟାର ଉପରେ । ତନ୍ଦ୍ରାଳସ ଆଖିପତା ତାର ମୁଦି ହୋଇ ଆସୁଥିବ । ସତେ କି ସୁନ୍ଦର ସେ ଦିଶୁଛି ଦିନକୁ ଦିନ । ସେ ଦିନ ରାତିରେ ସେଇ କ୍ଷଣିକ ମିଳନର ଦୃଶ୍ୟ ମନ ଭିତରେ ନାଚିଗଲା । ଅଜିତ୍ ଉନ୍ମନ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ ।

"ଭାଇ" ନିଦମଳମଳ ଆଖିରେ ଖଟ ଉପରେ ବସି ଡାକିଲା ଜଗତ, "ଭିତରକୁ ଆସ—କଥାଟି କହିବି ।"

ଅନ୍ଧକାରମୟ କକ୍ଷଟି ଭିତରେ ଚ୍ୟାରଟିକୁ ଦରାଣ୍ଡ ଅଜିତ୍ ବସି ପଡିଲେ ।

ଜଗତ ଆରମ୍ଭ କଲେ "ମୋର କଥାକୁ ଆଜିପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଡେଇ ଅସିଛ ସେଇଥି ।"

"କଣ ବୈବାହିକ ପ୍ରସଙ୍ଗ"

"ଆଜି କିନ୍ତୁ ମୋତେ ଆଉ ମନା କରିପାରିବ ନାହିଁ । ମାନ୍ୟରେ ମୁଁ ତୁମଠାରୁ ସାନ ହେଲେ ବି ସମବୟସ୍କ । ସାଂସାରିକ ଅଭିଜ୍ଞତା ବି ମୋର ଅଛି । ସୁତରାଂ ଭବିଷ୍ୟତକୁ ବିଚାର କରି ମୁଁ ଅଜି ଅନୁନୟ କରୁଛି, ବାଧ୍ୟ ହେବାପାଇଁ କାମନା ବି କରୁଛି ।" ଜଗତ ଭାବପ୍ରବଣ ହୋଇ କହିଲେ ।

"ଆଚ୍ଛା, କଥାଟି ଆଗ କହ, ତା'ପରେ ବୁଝିବା ।"

"ଆଉ ବୁଝି ବୁଝେଇବାର ବେଳ ନାହିଁ — ଆମମାନଙ୍କର ଅନୁରୋଧକୁ ବହୁତ ହେଳା କରିଛ । ବାପା ଥିଲେ ସେ କଥା ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାର ଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଦାୟିତ୍ୱ ଆପଣଙ୍କର । ଲତା ମଧ୍ୟ ମୋତେ ବିଶେଷରୂପେ ପଢ଼େଇ ପଠେଇଛି— ଆଜି ସଂକଳ୍ପ କରି ଦେଇ ଯିବାକୁ ।"

"ଜଗତ, ଏ ପୂର୍ବାଭାସ କଣ ସବୁ ମୁଁ ଆଗରୁ ପାଇନି ? କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଜାଣେ — ଭଲ ଭାବରେ ଅନୁଭବ ମଧ୍ୟ କରେ ସେ ସବୁ ମୋ ପ୍ରତି ଏକ ବୋଝ, ନିଷ୍ଠୁର ଅତ୍ୟାଚାର —"

"ନା ଭାଇ, ଯେ କେହି ତୁମ ପାଇଁ କହେ, ସେ ତୁମର ମଙ୍ଗଳ ଭାବି କହେ । ମୁଁ ଜାଣେ ତୁମର ମନା କରିବାର ଯଥେଷ୍ଟ କାରଣ ଅଛି । କିନ୍ତୁ ସେଇ କାରଣର ପରିବର୍ତ୍ତନ ପାଇଁ ଏ ପ୍ରସ୍ତାବ ।"

"ତୁମେ ଜାଣ ମୋର ମନୋଭାବ ? ମୋର ଅଭିପ୍ରାୟ ନୁହେଁ ନିଃସ୍ୱ ବେକାର ଭାବରେ ଜଣେ ନବୀନା ତରୁଣୀର ଜୀବନ ଦାୟିତ୍ୱ ନେଇ ସର୍ବଦା ଅଭାବ ଅନାଟନରେ ନିଜକୁ ବିପନ୍ନ କରିବା । ପୁଣି ସେହି ବାଳିକାଟିକୁ ଚିରଦିନ ପାଇଁ ଅଭିଶପ୍ତା କରି ରଖିବା ।"

କିନ୍ତୁ ମୁଁ ତୁମକୁ ଯେଉଁ ପ୍ଲାନ ଦେବି ସେଥିରେ କେବଳ ତୁମର ଭବିଷ୍ୟତ୍ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳମୟ ହେବ ନି, ସୁଖମୟ ବି ହେବ । ଦାରିଦ୍ର୍ୟକୁ ପରାସ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ସେ ହେବ ତୁମର ଆୟୁଧ ”

“ ଅଜ ମୁଁ ଗୋଟିଏ ନିର୍ବୋଧ ବାଳକାର ଚରଭକ୍ତ ହୋଇ ନିଜକୁ କରିବି ଆତ୍ମ ପ୍ରତାରଣା — ଏଇଆ ତୁମେ ଚାହଁ ନା — ?

“ନା, ନା, ବରଂ ମୁଁ ଚାହେଁ — ତୁମେ ତୁମର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ଓ ପ୍ରତିଭା ବଳରେ ନିଜକୁ ବିକାଶ ପଥରେ ଆଗେଇ ନେବ । ତୁମର ଶୁଭେଚ୍ଛୁଦଳ ତୁମ ପଛେ ପଛେ ପ୍ରଶଂସାମୁଖର ହୋଇ ଧାଇଁବେ, ”

“ ତେବେ ଶୁଣେ ସେ ପ୍ଲାନଟା———”

“ କାଲି ଖଣ୍ଡିଏ ଚିଠିପାଇଲି ଓକିଲ ଅନୁପମବାବୁଙ୍କଠାରୁ ସେ ଯେ ବାପାଙ୍କର ସାଙ୍ଗ ସେଇ ଚିଠିରୁ ବୁଝିଲି ”

“ ମୋ ବାପାଙ୍କର ସେ ଘନିଷ୍ଠ ବନ୍ଧୁ । ଅନେକ ସମୟରେ ବାପା ତାଙ୍କ ଘରକୁ ଯାଉଥିଲେ ”

“ତାଙ୍କର ବାଲ୍ୟ ବନ୍ଧୁତା ବିଷୟରେ ଗୋଟିଏ ପାରାଗ୍ରାଫ ଲେଖି ସାରିବା ପରେ ତୁମ ବିଷୟର ଅବତାରଣା କରିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର କେଉଁଠି ତନିମା ବୋ'ଲି ଗୋଟିଏ ଝିଅ ଅଛି । ବୟସ ଚଉଦ ପୂରି ପନ୍ଦର ଚାଲିଚି । ମାଟ୍ରିକ ସେକେଣ୍ଡକ୍ଲାସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପଢ଼ିଚି । ସବୁ ଗୁଣରେ ନିପୁଣା । ତମେ ବି ନିଜେ ଯାଇ ଦେଖି ଆସିବାକୁ ସେ ଲେଖିଛନ୍ତି ”

“ ହାଃ-ହଃ-ହାଃ” ଅନ୍ଧକାରକୁ ପ୍ରକମ୍ପିତ କରି ବିକଟାଳ ଭାବରେ ହସି ଉଠିଲେ ଅଜିତ୍ । “ଏଇ ତୁମର ପ୍ଲାନ ? ଏଇଥିରେ ଅଛି ମୋର ପ୍ରତିଭାର ବିକାଶ । ଜଗତ—ମୋର ଅନୁରୋଧ ତୁମେ ବନ୍ଦ କର । ”

“ ଏତିକି ଶୁଣି କରି ଧୈର୍ଯ୍ୟ ହରେଇ ଦେଲେ ? ମୁଁ ତ ପ୍ଲାନ ସମ୍ପର୍କରେ ସାଧାରଣ ଆଭାସ ବି ଦେଇନାହିଁ । ପ୍ଲାନଟା ଯେ ମୁଁ ଆରମ୍ଭ କରିବାକୁ ଯାଉଚି — ”

ଓଃ, — ତେବେ ଆଉ କିଛି ଅଛି ? ହଉ କହ —" ଅଜିତ୍ ଚୁପ୍ ହୋଇ ବସିଲେ । ଖଟଉପରେ ଜଗତର ମୁହଁଟା ଦେଖାଯାଉନ । ଖାଲି ଶୁଭୁଛି କଣ୍ଠ ସ୍ୱର — ବଡ଼ ଧୀର ଓ ସ୍ଥିରଅସ ।

"ସେ ପନ୍ଦର ହଜାର ଟଙ୍କା ମଧ୍ୟରେ ବୁଝାକଥା କରିବେ । ଅମ ଅଡ୍ଡ ଯାହା ଦାବୀ ହେବ, ଅମେ ତା ନିଜ ହାତରେ କିଣି ଆଣିବା ପାଇଁ ତାଙ୍କର ଆପତ୍ତି ନାହିଁ ।"

"ମୁଁ କଳାବଜାର କରେ ନା, ଯୌତୁକକୁ ମୁଁ ଘୃଣା କରେ । ସମାଜରେ ସେ ଗୋଟିଏ କଳଙ୍କିତ ପ୍ରଥା ।"

"ଠିକ୍ ସେଇକଥା ଜାଣି ମୁଁ ବି ସେଥିରେ ସମ୍ମତ ହୋଇ ପାରୁନ । ତେବେ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ଅନ୍ୟରକମ ଯୋଜନା ଦେବି—"

"କଣ ?"

"ଲେଖା ଲେଖିରେ ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଝୁଙ୍କି, ପ୍ରେସଟିଏ ସେମାନଙ୍କର ନହାତ ଦରକାର । ପ୍ରେସଟିଏ ହାତରେ ଥିଲେ ଅଉ ପ୍ରକାଶକଙ୍କ ଦ୍ୱାରସ୍ଥ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବନି । ମୁଁ ଭାବୁଚି ତାଙ୍କୁ ସେଇକଥା କହିବି —"

"ଅବଶ୍ୟ ପ୍ରେସଟିଏ ମୋର ବହୁତ ଦିନରୁ ଅଭିଳାଷ । ନିଜ ଚେଷ୍ଟାରେ ମୁଁ କରି ପାରିବି କି ନା ସନ୍ଦେହ । ତେବେ ଅନ୍ୟର କରୁଣା ଉପରେ ଭରସିରହିବା ମୋ ପକ୍ଷରେ ଅସମ୍ଭବ ।"

"ସେ ତ ପ୍ରେସଟିଏ ଦେଲେ, ତୁମକୁ ଦେବେନି । ଦେବେ ତାଙ୍କର ଝିଅକୁ । ବହି ଛପାଇଲେ ପ୍ରେସ ଅଧିକାରିଣୀଙ୍କୁ ଛପାଖର୍ଚ୍ଚ ଦେବାକୁ ହେବ, ଯନ୍ତ କଅଣ ?"

"ଜଗତ—ବଡ଼ ବୁଦ୍ଧିମାନ୍ ତୁମେ । ମୋତେ ବନ୍ଧନରେ ପକେଇବାପାଇଁ ତୁମର ଆପ୍ରାଣ ଚେଷ୍ଟା ଦେଖୁଚି । କିନ୍ତୁ ମୋ ପରି ଲଗାମହୀନ ଘୋଡା ମେ ଗାଡ଼ି ଟାଣିବାରେ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ହେବ ସେଥିରେ

ବହୁତ ସନ୍ଦେହ ଅଛି । ହୁଏତ ସୁବିଧା ପାଇଲେ ମୁଁ କେବଳ ମୋର ନାମରେ ହିଁ ଲଗିବ ”—

“ତେଣିକି ଯାହାହେଉ ପଛେ, ଏବେ ଏଇତକ ନିର୍ଭର ଦେଲେ ମୁଁ ଅଳ୍ପ ସମୟରେ ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରି ଫେରିଯାନ୍ତି ।

‘ମୋର ଯେତେବେଳେ ସ୍ୱାଧୀନ ମତ କିଛି ନାହିଁ ତୁମ ଇଚ୍ଛା ଯାହା ହେଉଛି ତା’କର’--କହି ଅଚଳା ଉଠି ପଡ଼ି ଲ୍ୟାମ୍ପ ଲଗେଇଲେ ।

ଜଗତ ମଧ୍ୟ ସମୟ ନଷ୍ଟ ନ କରି ନିଜର ପୋଷାକପତ୍ର ବଦଳେଇଲେ । ତାଙ୍କୁ ଜଣା ପଡ଼ିଲା ମନେ ମନେ ସେ ଗୋଟିଏ ଗର୍ବ ବିଜୟ କରିଛନ୍ତି ।

“ଅଚ୍ଛା ଭଉ, ତେବେ ମୁଁ ଆସୁଛି--”

ଅଚଳା କିଛି କହିଲେ ନି । ନ ଜାଣିଲା ପରି ଅଗଣା ଆଡ଼କୁ ଚାଲିଗଲେ ।

ଜଗତ ବୁଝିଲା ଭଉଙ୍କୁ ଲାଜ ଲାଗୁଛି । ଲାଗିବାର କଥା ମଧ୍ୟ---ଯେତେବେଳେ ବଙ୍ଗଳା ପ୍ରାଣଟିଏ ଆତ୍ମସମର୍ପଣ କରିବାକୁ ଯାଉଛି---ସାମାଜିକ ପରମ୍ପରାରେ ନିଜକୁ ଅନୁଗାମୀ କରିବାକୁ ସ୍ୱୀକୃତ ହେଉଛି---ସେତେବେଳେ ଏ କେବଳ ଗୌରବରେ ହେବା କଥା । ଜଗତର ମନରେ ଖୁବ୍ ଆନନ୍ଦ । ଏତେ ଦିନ ପରେ ସେ ଲତାକୁ ଯାଇ କହି ପାରିବ ଯେ ସେ ମଙ୍ଗେଇ ପାରିଛି ।

ଛତାଟି ଧରି ରାସ୍ତା କଡ଼ରେ ଠିଆ ହେଲା ଜଗତ ରିକ୍‌ସାର ଅପେକ୍ଷାରେ । କିନ୍ତୁ ମେଘୁଆ ବର୍ଷାଋତୁରେ ରିକ୍‌ସାବାଲା ବି ଟିକିଏ ଆରାମ କରିବାକୁ ମନ କରନ୍ତି । ଯେଉଁ ଜାଗାରେ ହେଉପଛେ ରିକ୍‌ସାଟି ରଖି ତା ଭିତରେ ସେମାନେ ବଡ଼ ଟାଣୁ ଟାଣୁ ଘୁମେଇ ପଡ଼ନ୍ତି । ଆଉ କେତେକ ଦଲ୍‌ଦାର ଅଛନ୍ତି ସେମାନେ ସଫା ଛୁଟିଯାଆନ୍ତି ଗୁଲି ଖଟିକୁ । ତା’ପରେ ସେ ଦିନର ରୋଜଗାରଟା ଉଡ଼େଇଦେବାପାଇଁ ପ୍ରବଳ ଇଚ୍ଛା ହୁଏ । କିଏ ବାସନା ପାନଖିଲ ଖଣ୍ଡେ ଯାକି ସେକେଣ୍ଡ ସୋ

ସିନେମା ଚାଲିଯାଏ, 'ଅଭ କିଏ ବା ହାକିମଙ୍କ ଘରେ ଯାଇ ଗିଲାସେ ଦେଶୀ ମଦ ଓ କବି ପିଅନ୍ତ ଖାଇ ପ୍ରକୃତ ମେଣ୍ଟାଏ । ମଣିଷ ଜାତି--- ସଭିଙ୍କର ଏହା ପ୍ରକୃତି ।

ଦଶମିନଟ୍ ଠିଆହେଲା ପରେ ଜଗତ ଦେଖିଲା ଆଉ ରିକ୍ସା ମିଳିବାର ଆଶା ନାହିଁ । ସେ ଚାଲି ଚାଲି ଯିବାକୁ ଆରମ୍ଭକଲା । ଦୋଳମଣ୍ଡପସାହି ତ--କେଶୀ ଦୂର ମଧ୍ୟ ନୁହେଁ ।

ଜଗତ ଅଜି ନିଜକୁ ଖୁବ୍ ବଡ଼ ମନେ କରୁଛି । ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ତାର ଅସୀମ । ଜୀବନର ଖେଳ ରଚନାରେ ସେ ବ୍ୟସ୍ତ । ଅଜିତ୍ ଆଉ ତନିମା ତା ଆଖିରେ, ଅତିପିଲି । ସେମାନଙ୍କୁ ନୂଆ ନୂଆ ଜଗତ ଦେଖେଇ ଭୁଲେଇଦେବ । ମନରେ ତାଙ୍କର ଫୁଟେଇଦେବ ଶତ ଶତ ରଙ୍ଗିନ୍ ସ୍ୱପ୍ନ । ସେମାନଙ୍କର ଅଜଣା ଭବିଷ୍ୟତକୁ ଶୁଭସ୍ୱାଗତ ଜଣେଇ-ବାକୁ ସେ ଅଜି ବାଢ଼ିବ ନୈବେଦ୍ୟ । ଦୁଇଟି ଜୀବନକୁ ଏକନିତ କରି ସେ କହିବ---"ହେ ନୂତନ ପଥର ଯାତ୍ରୀ-- ତମେ ଅନ୍ଧକାର ସନ୍ତାନ--- ଆମୋଦର ପ୍ରତୀକ । ଜୀବନକୁ ତଳେ ତଳେ ଉପଭୋଗ କର । ସବୁଜ ଧରଣୀ କୋଳରେ ପ୍ରେମର ସଙ୍ଗୀତ ଗାଅ । ନୀଳ ଅକାଶର ବୁକୁରେ ମିଳନର ଜୟ ପତାକା ତୋଳ । ତୁମେ ଅମର ହୁଅ-- ହୁଅ ତୁମେ ବନ୍ଧନହୀନ-- ମୁକ୍ତ ।"

ସେତେବେଳେ ତନିମା ଲଜ୍ୟାର ରକ୍ତବିନ୍ଦୁ ଅଧରୁ ଝିଲସି ଉଠିବ । ଓଠ କୋଣରେ ତାର ଉଚ୍ଛଳ ପଡ଼ିବ ତୃପ୍ତ ହସର ଢେଉ । ଅଜିତ୍‌ର ଦୃଷ୍ଟି ଆହୁରି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ହୋଇ ଉଠିବ । ସେ ହେବ ପ୍ରତିଭା-ମୟ ।

ଜଗତର ଭାବନାରେ ଥଳକୂଳ ନାହିଁ । ଚାଲି ଚାଲି କେତେ-ବେଳେ ସେ ଅନୁପମବାବୁଙ୍କ ଘର ସାମନାରେ ପହଞ୍ଚିଗଲାଣି ତାର ଖିଆଲ ନାହିଁ । ବାଣ୍ଡବୁଆର ବେଞ୍ଚ ଉପରେ ବସିଥିଲେ ବେଣୁଧର ଅଥୟ ହୋଇ ଡାକଦେଲେ "ଆସନ୍ତୁ ଅଜ୍ଞା, ଭିତରକୁ ଆସନ୍ତୁ ।"

ବୈଠକଖାନାଘରେ ଢୁକିଁ ଯାଇ ବସିଲେ । ବେଣୁଧର କହିଲେ "ବାବୁ ଏଇକ୍ଷଣି ଆସିବେ । ପୂଜା ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳ ହୋଇଗଲାଣି ।"

ଜଗତ ବିନା ଆପତ୍ତିରେ ମୁଣ୍ଡ ହଲାଇଲେ । ମନେ ମନେ ଭାବିଲେ ଅନୁପମବାବୁ ତେବେ ଖୁବ୍ ଧର୍ମପ୍ରାଣ ଲୋକ । ସଂସାରୀ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ପୂଜା-ପ୍ରାର୍ଥନା ପ୍ରଭୃତି ନୀତି ତାଙ୍କ କର୍ତ୍ତବ୍ୟକର୍ମରେ ଅଛି । ତାଙ୍କର ଅନ୍ତର ଖୋଲା, ନିଷ୍କପଟ । ଏତିକି ମନେ ପଡ଼ି ଯିବାରୁ ଜଗତର ମନ ପୁଣି ପ୍ରସନ୍ନ ହୋଇଗଲା । ସତେ ପୃଥିବୀରେ ଯଦି ଏପରି ଶାନ୍ତ ଉଦାର ପ୍ରକୃତିର ଲୋକେ ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦେଖା-ଯାଆନ୍ତେ, ତେବେ କି ସୁନ୍ଦର ନ ହୁଅନ୍ତା ଏ ସଂସାର । ଆଉ ତାଙ୍କ-ଅଫିସିଆଲ ଯେଉଁ ଅଫିସର ଗୁଡ଼ାକ-ଛିଃ, ଛିଃ ପାଷାଣ ହୃଦୟ, ଯନ୍ତ୍ରସଦୃଶ ହଲ । କିଛିଟିଏ ଦେଲା ବେଳକୁ ସତେ ଅବା ପକେଟରୁ ଟଙ୍କା ସରି ଯାଉଚି । ସେ ମୁହଁ କି ରୁକ୍ଷ, କଲ, ବିରକ୍ତିକର । ଜଗତ ଏତେଦୂରରେ ଥାଇ ବି ଡରିଯାଏ ।

ପୁଣି ଭାବିଲେ-ସେ କି ତ ଦିନେ ପ୍ରମୋଶନ ପାଇ ସେମିତି ହେବ । ସେତେବେଳେ ? ଜଗତ ମନେ ମନେ କହେ "ନାଁ ସେ ହେବ କାଗଜ କଲମରେ ଅଫିସର ସେ କାହାକୁ ଡରେଇବ ନାହିଁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇବ ।

ପ୍ରାୟ ଦଶମିନିଟ୍ ପରେ ଅନୁପମ ବାବୁ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ । ହାତରେ ସାନପୁଅ ମିନୁ । ବାବୁଙ୍କର ଶରୀର ବେଶ୍ ହୃଷ୍ଟପୁଷ୍ଟ, ଥଲଥଲ ପେଟ, ଚନ୍ଦାମୁଣ୍ଡ । ଆଖିରେ କଳା ଫ୍ରେମର ଚଷମା । ଗୋରା ତକ ତକ ଦେହ । ହସି ହସି ସେ ଆରାମ ଚେୟାର ଉପରେ ନିଜକୁ ଲମ୍ବେଇ ଦେଲେ ।

ଜଗତ ସମ୍ଭ୍ରମରେ ନମସ୍କାର କଲା ।

ବେଣୁଧର କହିଲା " ଏ ହେଉଛନ୍ତି ଜଗତବାବୁ ଅଜିତ୍‌ବାବୁଙ୍କ ଭଣେଇ"

"ଓ, ମୋର ଚିଠି ପାଇଥିଲେ ବୋଧେ" ଅନୁପମବାବୁ ପଚାରିଲେ

'ହଁ, ଅଜ୍ଞା'

"ଅଛତ୍‌ବାବୁଙ୍କ ମତାମତ କଣ ବୁଝିଲେ ?"

"ମୋର ମତହିଁ ତାଙ୍କର ମତ ବୋଲି ଧରି ନିଆଯାଇପାରେ"।

"ତେବେ ବେଶ୍ ଭଲ୍ କଥା ଆପଣଙ୍କର ମତ କଣ କହନ୍ତୁ ---"

"ପାତ୍ରୀ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ମୋର କିଛି କହିବାର ନାହିଁ --- କେବଳ ତାଙ୍କର ଭଉଣୀ ଥରେ ଆସି ଦେଖି ଯିବେ ।

"ସେ ତ ଆନନ୍ଦର କଥା, ଆପଣ ମଧ୍ୟ ଫଟୋ ତାର ଦେଖି ପାରନ୍ତି" ଅନୁପମବାବୁ ବେଣୁଧରଙ୍କୁ ଚାହିଁ କହିଲେ "ମା'ଙ୍କଠାରୁ ତନିମାର ଫଟୋଟି ଯାଇ ଆଣତ—"

ବେଣୁଧର ଗୌରବରେ ଘରଭିତରକୁ ଗଲେ ।

ଜଗତ କହିଲେ "ଆପଣ ତ ଲେଖିଥିଲେ ଯେ ପନ୍ଦର ହଜାର ଟଙ୍କା ଭିତରେ ସବୁ ଦକାନକା କରବେ ବୋଲି, କିନ୍ତୁ ଆମର ସେ ସବୁ କିଛି ଲୋଡ଼ା ନାହିଁ । ଆପଣ ଝିଅକୁ ଯାହା ଦେଲେ ଦିଅନ୍ତୁ ନ ଦେଲେ ନାହିଁ ସେଥିରେ ଆମର କିଛି କହିବାର ନାହିଁ । ତେବେ ଜୋଇଁଙ୍କ ପାଇଁ ମୁଁ ପଦେ ଅଧେ କହିବ ।"

"କହୁ ନାହାନ୍ତି—ଏତ ଆପଣ ଓ ମୋ ଦୁଇଜଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବ୍ୟାପାର ।"

"ଜୋଇଁ ପାଇଁ ଆପଣ ଗୋଟିଏ ପ୍ରେସ କିଣିଦେବେ---"

ଅନୁପମବାବୁ କଥାଟି ଶୁଣି ଟିକିଏ ଭାବିଲେ । ତା'ପରେ କହିଲେ "ହଉ, ମୋର ଏଥିରେ ଆପତ୍ତି କରିବାର କିଛି ନାହିଁ ।"

ଏତିକିବେଳେ ବେଣୁଧର ତନିମାର ଫଟୋଟି ଆଣି ଟେବୁଲ୍‌ଉପରେ ଥୋଇଦେଲେ । ଜଗତ ଦେଖିଲେ ତନିମାର ରୂପଶ୍ରୀ । ତନ୍ମୟ ମଧ୍ୟ ହେଲେ—ଲଜ୍ଜା ମିଶା ହସ ରେଖା ଖେଳି ବୁଲୁଛି ମୁହଁରେ । ଯୌବନର ଘିପ୍ରି ଜଳୁଛି ଅଙ୍ଗେ ଅଙ୍ଗେ । ସଜଫୁଟା ଅକ୍ଷତ ଫୁଲଟିଏ ପରି ସେ ଚାଟପଟରେ

ଶୋଭା ପାଉଛି । ଜଗତ ଭଲ କରି ନିରୀକ୍ଷଣ କଲେ—ଏଇ ହେବ ତାଙ୍କର ଭବିଷ୍ୟତ ଶାଳାଭାଉଜ—ଆଜୀବନ ଥିବାର ସମ୍ପର୍କ ।

ସୁଖାରି ଆସି ପାଣିଗ୍ଲାସ ଜଳଖିଆ ଥୋଇ ଦେଇଗଲା । ଅନୁପମ-ବାବୁଙ୍କ ଅନୁରୋଧରେ ଜଗତ ସେଦିନ ସେଇଠାରେ ରାତ୍ରି ଭୋଜନ ଶେଷ କଲେ ।

୭

ଅନନ୍ତବାବୁ । ଜର ତାତରେ ଦେହ ଖଇ ଫୁଟୁଛି । ଡାକ୍ତର ରଜନୀବାବୁ ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ ଆସି ଦେଖି ଯାଇଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଧାରଣା ଜରଟା ମେଲେରିଆ ରକମର । କିନ୍ତୁ ଦୁଇ ତିନିଦିନ ନ ଦେଖିଲେ ସଠିକ୍ କହିହେବ ନା । ତେଣୁ ସେ କୁଇନାଇନ୍ ମିକଶ୍ଚରଟିଏ ତାଙ୍କ ଦୋକାନରୁ ପଠେଇ ଦେଇଛନ୍ତି ।

ଜର ସକାଳୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ବଢ଼ି ଲାଗିଛି । ଅଦ୍ଭୁତରେ ଜରର ଏପରି ପ୍ରକୋପ ଦେଖି ସୁରବାବୁ ବି ମହାବ୍ୟସ୍ତ । ଅଫିସରେ ସେ ଅଙ୍କ ଜମା କାମ କରି ପାରି ନାହାନ୍ତି, ଟେବୁଲ ଉପରୁ ଫାଇଲ ଫିଙ୍ଗି, କିରାଣୀମାନଙ୍କୁ ଯଥେଚ୍ଛା ଗୁଡାଏ ଗାଳିଦେଇ ସେ ଆହୁରି ବିବ୍ରତ ହୋଇ ପଡ଼ିଛନ୍ତି । ଅଫିସ୍ ପରେ ସେ ସିଧା ସିଧା ଧାଇଁଛନ୍ତି ନୂଆ ଡାକ୍ତର ରଜନୀବାବୁଙ୍କ ପାଖକୁ ।

ରଜନୀବାବୁ ଖୁବ୍ ସୁନ୍ଦର ଲୋକ । ଧୈର୍ଯ୍ୟର ସହିତ ସୁରବାବୁଙ୍କଠାରୁ ସବୁ ଶୁଣି ସାରି କହିଲେ 'ଅଚ୍ଛା, ଟିକିଏ ଦେଖିନେଲେ ଜାଣିହୁଅନ୍ତା କି ଧରଣର ଜର ।' ସୁରବାବୁ ମଧ୍ୟ ସମ୍ମତ ହେଲେ ।

ରଜନୀବାବୁ ଯୁବକ ଡାକ୍ତର । ରୋଗିଣୀମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ତାଙ୍କର ଅନୁରାଗ ଅସୀମ । ମନୋରମା ତରୁଣୀଙ୍କର ଚିକିତ୍ସାପାଇଁ ସେ ଏପରି ଶ୍ରଦ୍ଧାନ୍ୱିତ ହୋଇ ପଡ଼ନ୍ତି ଯେ ସେଥିରେ ଯେ କୌଣସି ସରଳା ନାରୀର

ପ୍ରାଣତନ୍ତ୍ରୀ ଝଙ୍କୃତ ହୋଇ ଉଠିବ । ଫିସ୍ ବିଷୟରେ ଜୋର ଜବରଣ ନାହିଁ । ତାଙ୍କ ମତରେ ଗୋଟିଏ ସୁନ୍ଦରୀର ହସିଲା ମୁହଁ ପାଞ୍ଚଟଙ୍କିଆ ନୋଟ୍‌ଠାରୁ ବି ଅଧିକ ମୂଲ୍ୟବାନ୍ । ରଜନୀବାବୁ ବିଶ୍ୱପ୍ରେମିକ—ଜାତି ଧର୍ମ ବର୍ଣ୍ଣ ନିର୍ବିଶେଷରେ ସେ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଦେଖାଇ ପାରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ କେବେ କେଉଁଠାରେ ତାଙ୍କର ଅଶ୍ରଦ୍ଧା ଆପତ୍ତିଜନକ ହୋଇନାହିଁ । ବରଂ ନାରୀମହଲ ଶତକଣ୍ଠରେ ତାଙ୍କର ପ୍ରଶଂସା କରନ୍ତି । ଅସ୍ତ୍ରୀୟମାନଙ୍କ ନିକଟରେ କହନ୍ତି "ରଜନୀବାବୁଙ୍କ ହାତଟି ସୁନା ।" ରୋଗ ଭଲ କରିବାରେ ସେ ସିଦ୍ଧହସ୍ତ ବୋଲି ଅନେକ ବହୁତ ପରିଚିତ ।

ରଜନୀବାବୁ ଅଣିତାକୁ ଦେଖି ଯାଇ ସାରିଲା ପରେ ସୁରବାବୁଙ୍କ ଜଗିବା ପାଳି ପଡ଼ିଲା । ରାତି ଦୁଇଟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ଅନିଦ୍ରା ରହି ଅଣିତାର ବିଛଣା ପାଖରେ ବସିଥାନ୍ତି । ରୋଗିଣୀ ଜରରେ ଖାଲି ଛଟପଟ ହେଉଥାଏ । ମୁକ୍ତଳାବାଳ କେଶ କେଶ ହୋଇ ମୁହଁ ଉପରେ ପଡ଼ୁଥାଏ । ଗୋଡ ହାତ ଆମ୍ଭୁଡ଼ି ସେ ଚିତ୍କାର କରୁଥାଏ ।

ଅଣିତାର ଏ ସବୁ ଲକ୍ଷଣ ଦେଖି ସୁରବାବୁଙ୍କ ମନରେ ଭୟ ବି ଆସିଲାଣି । ଆଖିପତା ତଳେ ନିଦ ବି ଘନେଇ ଆସୁଚି । ଆଉ ବେଶୀ ସମୟ ସେ ବସି ପାରିଲେ ନା । ଦାମାକୁ ଜେଇଁ ରହିବାକୁ ତାଗିଦ୍ କରି ସେ ଆରାମଚୌକିରେ ଗଡ଼ି ପଡ଼ିଲେ ।

ରାତି ପ୍ରାୟ ତିନିଟା ହେବ । ଅଣିତା ଧୀର ନିଶ୍ୱାସରେ ଘରର ଚାରିଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଲା । କ୍ଳାନ୍ତକ୍ଳାନ୍ତ ହୋଇ ସୁରବାବୁ ଆରାମ ଚୌକିରେ ଶୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି । କାନ୍ଥ କଡ଼ରେ ଦାମାଟା ବି ଶୋଇପଡ଼ି ଢୁଙ୍ଗୁଡ଼ି ମାରୁଚି । ଇଲେକ୍‌ଟ୍ରିକ୍ ଲାଇଟ୍‌ଟା ପୂର୍ବପରି ଠିକ୍ ଜଳୁଚି । ଝିଣ୍ଟିପିଟିଟାଏ କାନ୍ଥରେ ଧୀରେ ଧୀରେ ବୁଲି ମାଛି ଖାଉଚି । ଟେବୁଲ୍ ଉପରେ ଥୁଆ ହୋଇଚି ସରବତ ଗ୍ଲାସ୍, କମଳା, ଲେମ୍ବୁ ଓ ଔଷଧ ।

ଏ ପ୍ରକାର ଅବହାର୍ଯ୍ୟ ତାକୁ ଜମା ଭଲଲାଗିଲା ନା । ତାର ଖାଲି ମନେ ପଡ଼ିଲା କାଲି ସନ୍ଧ୍ୟାର ଘଟଣା ।

ମନ୍ଦିର ଜଗମୋହନ ଭିତରେ ସେ, ସୁମନ୍ତ, ସୁରବାବୁ ଓ ଅନୁପମ-ବାବୁ ବସି କଥାଭାଷା ହେଉଥିଲେ । ସୁମନ୍ତ କହିଲେ "ଅପା, ତମେ ଜାଣିଚ, ଆମ ରମାର ବାହାଘର ହେଉଛି ।"

"କେଉଁଠି ମ ?" ଆଗ୍ରହରେ ପଚାରିଲେ ଅଗାଧା ।

"ଏଇ ସୁରଟରେ—ନିର୍ମଳବାବୁଙ୍କ ପୁଅ ସାଙ୍ଗରେ ।"

"ନିର୍ମଳବାବୁଙ୍କ ପୁଅ ? କଣ ତାଙ୍କ ନାଁ । କହିଲ—"

"ଅଜିତ୍—ଯେ ଉପନ୍ୟାସ ଲେଖାଲେଖି କରନ୍ତି—କଣ ତାଙ୍କୁ ଚିହ୍ନିଚ କି ?"

"ନାଇଁ ଯେ—ଏମିତି ପଚାରି ହେଲି । ମୁଁ ଯାହାକୁ ଜାଣେ ସେ ଆଉ ଜଣେ । ତମେ ତାଙ୍କୁ ଚିହ୍ନି ପାରିବନି ।"

"ନିର୍ମଳବାବୁ ସ୍ୱାମୀଙ୍କର ସାଙ୍ଗ ଥିଲେ । ସେତ ମଲେଣି-ତାଙ୍କର ଆଉ ପୁଅଟିଏ ଝିଅଟିଏ । ଝିଅଟି ବାହାହୋଇ ଯାଇଚି । ଏଇ ପୁଅଟି ବାଉଳା, ଧନସମ୍ପତ୍ତି ସେମିତି କିଛି ନାହିଁ ମ । ଖାଲି ଘର ଖଣ୍ଡେ ଯାହା । ପିଲାଟିକି ସ୍ୱାମୀଙ୍କର ମନ ମାନିଚି ।"

"ହଁ, ଶୀଘ୍ର ହେଇଗଲେ ଭଲ । ତମ ମୁଣ୍ଡରେ ଆଉ ଚିନ୍ତା ନଥିବ । ତମମାନଙ୍କ ଆମର ଭଲ ଝିଅଟିଏ ଯେ—।"

"ଖାଲି ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ବାଧ୍ୟରେ ମୁଁ ରାଜି ହେଲି । ନୋହିଲେ ମୋର ଇଚ୍ଛା—"

"କଣ ଏ ପାନ ଖରାପ, ସୁମନ୍ତ ?"

"ଆଉ ଭଲ କଣ ? ଚାକିରୀ ବାକିରୀ ତ ନାହିଁ—ଝିଅ ବାହାହେଇ ସାରି ପୁଣି ଆମରି ମୁଣ୍ଡରେ ବୋଝ । ମୁଁ ଯେତେ କହିଲି ଡାକ୍ତରବାବୁଙ୍କପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତାବ ପକେଇବାକୁ, ସେ ଜମା ରାଜି ହେଲେ ନି । ଅଚ୍ଛା କହିଲ, ରଞ୍ଜିତବାବୁ କୋଉ ଗୁଣରେ ନାକସି ?"

"ବାପ ସିଏ, ଜନ୍ମ କରିଛନ୍ତି, ତାଙ୍କର ଯାହା ଇଚ୍ଛା ତା କରନ୍ତୁ ।"

"ସେଇଥିପାଇଁ ତ ମୁଁ କିଛି କହୁନ ନାହିଁ । ପିଲାଗୁଡ଼ିକ ଯେମିତି ସବୁବେଳେ ବେମାର ପଡ଼ୁଛନ୍ତି ରଜଣାବାବୁଟି ହୋଇଥିଲେ କେତେ ସୁବିଧା ହୋଇଥାନ୍ତା ।"

"ହଁ, ସତ । ହେଲେ ଯାହାକୁ ଯେଉଁଠି ଯୋଗ ।"

ସୁମନ୍ତ ଆଉ କିଛି ଉତ୍ତର ଦେଲେ ନାହିଁ । ମନର ଅସନ୍ତୋଷକୁ ଚୁପି ରଖିଲେ ।

ତା'ପରେ ସୁନବାବୁ ଯିବାକୁ ଉଠିଲେ । ପଛେ ପଛେ ଉଠିଲେ ଅମିତା । ବାଃଯାଇ କେତେ କଣ ସେ ଭାବି ଭାବି ଆସିଛି । ମୁଣ୍ଡ ତାର ଝାଙ୍କି ଦେଉଛି । ସ୍ନାୟୁ ଗୁଡ଼ାକ ଝନ୍ ଝନ୍ କରି ଉଠୁଛି । ଚିନ୍ତା ଖାପଛଡ଼ା ହୋଇଛି । ଆଖିରେ ଭାସି ଉଠୁଛି ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଥର ଅଜିତ୍‌ର ଛବି ।

ସେଇ ଦୀର୍ଘ ଦଶବର୍ଷ ତଳର କଥା । କଉଳ ଗଛମୂଳରେ ଠିଆ ହୋଇ ଅଜିତ୍ କହିଲା "ଅମି, ତୁମେ ଏତେ ସୁନ୍ଦର ହୋଇଛ ଯେ ତୁମକୁ ଦିନଟିଏ ନ ଦେଖିଲେ ମୁଁ ପାଗଳ ପରି ହୋଇଯାଏ ।"

ଅମିତା ଖାଲି ହସିଥିଲା । ଆହୁରି ପାଖକୁ ଲାଗି ଆସିଲା ଅଜିତ । ବଉଳଫୁଲର ବେଣୀରେ ତାର ଆଙ୍ଗୁଳି ଚାଳନା କରୁ କରୁ କହିଲା "ଅମି, ତମେ ବଡ଼ଲୋକର ଝିଅ, ଉଡ଼ି ଆକାଶକୁ ଚାଲିଯିବ, ଆଉ ମୁଁ ପଡ଼ି ରହିବି ଏଇ ମାଟିରେ ।"

ଅମିତା କାନ୍ଦି ପକାଇଥିଲା । ଅଜିତର ହାତକୁ ଦୋହଲାଇ ଦେଇ କହୁଥିଲା "ଏ ସବୁ କଣ କହୁଛ ?"

ମୁଁ ଯାହା କହୁଛି ସତ, ଅମି ।" ଅଜିତ୍‌ର କଣ୍ଠ କମ୍ପୁଥିଲା ।

"ତୁମେ ଭିଖାରୀ ହେଲେ ବି ମୁଁ ତୁମର ଭିଖାରୁଣୀ ।"

"ଅମି, ସତେ ପାରିବ ? ପାରିବ ତମେ ଏ ପଣ ରଖି ?" ଭାବ ଉଚ୍ଛ୍ୱାସରେ ଅଜିତ୍ କୁଣ୍ଢେଇ ଧରିଥିଲା ଅମିତାକୁ ।

ଚଇତି ଆକାଶରେ ହସି ହସି ଉଠି ଆସୁଥିଲା ଜହ୍ନ । ସବୁଜ ଗଛର ଫାଙ୍କେ ଫାଙ୍କେ ରୁପେଲି କିରଣ ଭାସି ଆସୁଥିଲା । ଶୀତଳ ସ୍ପର୍ଶରେ

ପୃଥିବୀରେ ଭରି ଅସୁଥିଲା ତନ୍ଦ୍ରା । ଚକୋର ଚକୋରୀ ଉଡ଼ିଯାଉଥିଲେ ସୁଦୂର ପ୍ରାନ୍ତର କୋଳକୁ ।

ଅଜିତ୍ କହିଲା "ଅଞ୍ଜା, ଏଇ ଚନ୍ଦ୍ରଟି ଆମର ସାକ୍ଷୀ। ତାକୁଇ ଆମେ କହିବା ମନର କଥା—ବୁକୁର ଦରଦ।"

ଅଞ୍ଜତା ମୁଣ୍ଡପୋଛି ଠିଆ ହୋଇଥିଲା । ଟଭୁକ ଚିପି ମୁହଁଟିକୁ ତାର ଟେକିଧରିଲା ଅଜିତ୍ । ଦୁହିଁଙ୍କ ନିଃଶ୍ୱାସ ଦୁହିଁଙ୍କ ଓଠରେ ବାଜିଲା । କମ୍ପିତ ଅଧରରେ ଲାଗିଲା ପରଶ । ଉଷ୍ମ ମଧୁର ବିଦ୍ୟୁତ ଖେଳିଲା ଲୋମ କୂପରେ ।

ଅଞ୍ଜତା ଭାବିଲା ସେ ହଜି ଯାଉଛି । ମିଶିଯାଉଛି କେଉଁ ଏକ ସ୍ୱପ୍ନିଲ ଆବେଷ୍ଟନୀ ମଧ୍ୟରେ । ଖାଲି ତାର କାନରେ ଶୁଭୁଛି ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଭାଷା—"ଅଞ୍ଜା, ଅଞ୍ଜା, ଅଞ୍ଜାମୋର—ତମେ ହେବ ମୋର ରାଜରାଣୀ--ତମପାଇଁ ଗଢ଼ିବି ମୁଁ ରାଜମହଲ--ସୁନାର ରାଜମହଲ---।"

ଅଞ୍ଜତାର ଦେହ ଚିପି ହୋଇ ଯାଉଛି । ମାଂସପେଶୀଗୁଡ଼ାକ ଫୁଲି ଉଠୁଛି ସମୁଦ୍ରର ଜୁଆର ଭଳି । ରକ୍ତ ତାତିଉଠୁଛି ବେଳକୁବେଳ । ଦୃଢ଼ ଭୁଜରେ କିଏ ବାନ୍ଧି ଦେଇଛି ତାକୁ ସେମିତି ଲାଗୁଛି । ସେ ଥରୁଛି ଆଉ ହସୁଛି ।

ଅଜିତ୍ କହିଲା "ଅଞ୍ଜା, ଚାହିଁଲ ମୋର ମୁହଁକୁ—"

ଅଞ୍ଜତା ଆଖି ମେଲି ଚାହିଁ ପାରିଲା ନି । ନାରୀସୁଲଭ ଲଜ୍ଜା ତାକୁ ଚାପି ଦେଇଛି ।

"ମୁଁ ଯେ କେତେ ତୁମକୁ ଭଲପାଏ ଅଞ୍ଜା, ତୁମେ ଜାଣିପାରିବନି ପାରିବାର ସମୟ ବି ଅସିନି । ଜାଣିବ ଯେତେବେଳେ ଆଉ ମୁଁ ନଥିବି—"

ଅଜିତ୍‌କୁ ଠେଲି ଦେଇ ଦୂରରେ ଠିଆ ହେଲା ଅଞ୍ଜତା । ଏ ପ୍ରକାର କଥା ଶୁଣିବାକୁ ସେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନୁହେଁ । ବିଚ୍ଛେଦ ସେ ସହିପାରିବ ନି । ସେ ଚାହେଁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ମିଳନ—ଯାହାର ଶେଷ ନାହିଁ —ମରଣ ଯେଉଁଠି ହାରିଛି ।

ଅଜିତ୍‌ର ମୁହଁରେ ଅପ୍ରତୃପ୍ତିର ଛାୟା । ନାରୀମାନେ ଅଭିମାନିନୀ, ନିର୍ଭରଶୀଳା । ଆଗ୍ରହରୁ ସହଜେ ଛାଡ଼ିବେନି । ଅଜିତ୍ ପୁଣି ଭାବିଲା "ଅନୀ ଚାହେଁ ତାକୁ ତାର ପଣତରେ ବାନ୍ଧି ରଖିବାକୁ ଚିରଦିନ ! ଭଲକଥା, ରଖୁ—ଆପତ୍ତି କଣ ?" ମୁଗ୍ଧ ଆଖିରେ ସେ ଚାହିଁ ରହିଲା ଅନୀତାକୁ ।

ବଉଳ ଫୁଲର ମାଳଟି ଗଭାରୁ କାଢ଼ି ଅନୀତା ଫିଙ୍ଗିଲା ତାର ଉପରକୁ । ଅଜିତ୍‌ର ଗଳାରେ ବାଜିଲା । ଦୁଷ୍ଟାମୀର ହସ ହସି ଅନୀତା ଦୌଡ଼ି ପଳେଇଲା ତାଙ୍କ ବାବୁଆର ଆଡ଼କୁ ।

ଅଜିତ୍ ଅନ୍ଧକାରରେ ଲୁଚି ଗଲା ।

ଛଳ ଛଳ ଆଖିରୁ ଲୁହ ଦୁଇ ଧାର ବୋହି ତକିଆ ଓଦା କଲାଣି । ଅନୀତା ଭାବୁଚି—ସବୁ ମିଛ—ସବୁ ପିଲାଦିନର ଧୂଳିଖେଳ । ଜୀବନର ସ୍ୱପ୍ନ । ଅଜିତର କର ଛୁଁ ଏକମାତ୍ର ସତ୍ୟଘଟଣା ।

ସକାଳ ହେଲା ବୋଧେ । କୁକୁଡ଼ା ଡ'ଠା ବାହାରେ ସବୁ ଉଠିଲେ । ଅନୀତା ଭାବିଲା ଏଇକ୍ଷଣି ସୁରବାବୁ ଉଠିବେ-ତା'ପରେ ଧାମା ବ— । ନ ଜାଣିଲାପରି ସେ ଆଖି ମୁଜି ଶୋଇବାର ଛଳନା କଲା ।

୮

ବାଜା ପେଁ କାଳରେ ଦାଣ୍ଡ କମ୍ପି ଉଠୁଚି । ଲୋକଗହଳି ବି ଲାଗିଚି ସେମିତି । ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ ବରଯାତ୍ରୀମାନେ ହସଗପରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ସମସ୍ତେ ଅପେକ୍ଷା କରୁଛନ୍ତି ବିଦାୟ ଲଗ୍ନକୁ ।

ଅନୁପମବାବୁଙ୍କ ଦ୍ୱାର ଆଗରେ ଠିଆହୋଇଚି ନାନାରଙ୍ଗରେ ସୁସଜ୍ଜିତ ମଟରଟିଏ । ସତେଅବା ରାଜହଂସଟିଏ ରଥଟି-ଧରି ଉଡ଼ିଯିବାକୁ ଉପକ୍ରମ କଲା ପରି ଦେଖାଯାଉଚି ।

ଜଗତର ଗୋଡ଼ ଆଉ ତଳେ ଲାଗୁନି। ସେ ଖାଲି ଭିତରକୁ ବାହାର ବାରମ୍ବାର ଯିବା ଆସିବା କରୁଛି। ବରଯାତ୍ରୀଙ୍କର ବାହାରିବା ବେଳ ପାଖେଇ ଆସିଲାଣି। ବନ୍ଧାପନା ବି ସରିଲାଣି। ମାଇପିମାନଙ୍କର କାନ୍ଦଣା ତଳ ଖଞ୍ଜାରୁ ଶୁଣାଯାଉଛି। ବହୂ, ଶଶୀ, ତୃପ୍ତିମା ପ୍ରଭୃତିଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଆଖିରୁ ଲୁହ ଝରୁଛି। ଆଜିଠାରୁ ଅପାର ସ୍ନେହ ଶ୍ରଦ୍ଧାରୁ ସେମାନେ ବଞ୍ଚିତ ହେଲେ।

ତନିମା ତାର କର୍ମ ନେଇ ଚାଲି ଯାଉଛି। ଅନୁପମବାବୁ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧରି ପାରୁ ନାହାନ୍ତି। ତାର ଜନ୍ମଠାରୁ ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସବୁ କଥା ତାଙ୍କର ମନେ ପଡ଼ିଯାଉଛି। ପ୍ରଥମ ସନ୍ତାନ ସେ ତାଙ୍କର। କେତେ ଭଲ ନ ପାଆନ୍ତି ସେ ତାକୁ! ଅନୁପମବାବୁ ନିଶ୍ଚଳ ହୋଇ ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି।

'ବାପା--ବାପା'--ଧାଇଁ ଆସି ତନିମା ଗୋଡତଳେ ଲୋଟି ପଡୁଛି। କଇଁ କଇଁ କାନ୍ଦି ଉଠୁଛି ଅଧୈର୍ଯ୍ୟରେ। ବାପା ତାକୁ ତଡ଼ି ଦେଉଛନ୍ତି। ଅଦେଖା ହାତର ଦୟାରେ ସମର୍ପି ଦେଉଛନ୍ତି ତାର ଜୀବନ

ଅନୁପମବାବୁ ତନିମାର ମୁଣ୍ଡ ଆଉଁସି ଦେଉଛନ୍ତି। ଆଖିରୁ ବହିଯାଉଛି ଲୁହ ଧାର। ଦୁନିଆ ଜାଲିଜାଲିଆ ଦିଶୁଛି।

ଜୀବର ମୁହଁ ଭାସି ଉଠୁଛି ଆଗରେ। ଅନୁପମବାବୁ କଥା କହି ପାରୁ ନାହାନ୍ତି। ଓଠ ଥରି ଉଠୁଛି। ବିକଳ ହାବୁକା ମାରୁଛି ମନ ଭିତରେ। କଦର୍ଥନାରେ ପେଟ ଫାଟି ଯାଉଛି।

ଝିଅକୁ ଦୁଇ ହାତରେ ଟେକି ଧରି 'ମା' ମୋ ମାଲେ" କହି ସେ ଭେ ଭୋ ରଡ଼ି ଛାଡ଼ିଲେ। ତନିମା ବି "ବାପା, ବାପା" ରଡ଼ି ଛାଡ଼ି ଅନୁପମ ବାବୁଙ୍କୁ ଜାକି ଧରିଲା।

ଦୂରରେ ଠିଆ ହୋଇଥିଲେ ବେଣୁଧର। ସେ ବି ଏ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖି କାନ୍ଦି ପକାଇଲେ।

ବାଜା ବାଜୁଛି ଜୋରରେ। ଛନ୍ଦ ପଡୁଛି, ଉଠୁଛି। ଲୁହ ଆଉ ହସର ସମନ୍ୱୟ। ସ୍ନେହର ଘଡ଼ିକରେ ଅଦଳବଦଳ। ଜୀବନର ପଟ୍ଟ ପରିବର୍ତ୍ତନ। ଘର ସଂସାରର ସୃଷ୍ଟି।

ବରକନ୍ୟା ଆଗପଛ ହୋଇ ଆସୁଛନ୍ତି । ଦୋଳମୁକୁଟ ପାଟ ପୀତାମ୍ବରର ପରିବେଶ । ସତେ ବା ଦୁଇଟି ଦେବଦେବୀ—ଚନ୍ଦ୍ରସେନ ଓ ଚନ୍ଦ୍ରଲେଖା । ସୁନ୍ଦର ଓ ସୁନ୍ଦରୀ । ଶିବ ଓ ଶକ୍ତି ।

ଚାରିପଟେ ବେଢ଼ି ରହିଛନ୍ତି କେତେ ମନୋରମା ତରୁଣୀ । ନୀଳ, ସବୁଜ, ରକ୍ତ, କୃଷ୍ଣ ଶାଢ଼ୀ ଶୋଭିତା ଶୁଭ୍ର କଳେବର ରୂପସୀ । ବରଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଆଖି ତାଙ୍କ ଉପରେ ଖେଳି ବୁଲୁଛି । କିଏ ଦେଖୁଛି କମ୍ର ଚିକୁର, କିଏ ବା ଲୋଭନୀୟ ଉରଜ, ଆଉ କିଏ କେବଳ ପ୍ରାଣ ଚିବୁକର କଳାଜାଇଁଟିରେ କଳନା କରୁଛି ସ୍ରଷ୍ଟାର ନିପୁଣ ହସ୍ତଶିଳ୍ପ । ସୁନ୍ଦର ଜୀବନ୍ତ ସ୍ଥାପତ୍ୟ । ମନରେ ଚମକ ଆଣେ, ରକ୍ତ ଚହଲେଇ ଦିଏ ।

ନଇଁ ନଇଁ ବନାରସୀ ହାତୀଟିଏ ଚାଲୁଛି । ପଛରେ ତାର ଅଙ୍କିତ୍ । ହୋମ ନିଆଁ ଆଗରେ ବସି ବସି କଳା ପଡ଼ିଗଲେଣି । ତଥାପି ଝକ୍ ଝକ୍ କରୁଛି ତାଙ୍କ ପାଦର ଅଳତା, ଆଖି ଧାରରେ କଳାରେଖା, ହାତର ନୂଆମୁଦି ଓ ବେକର ଚାରିସରିଆ ହାର । ପଛଆଡ଼ୁ ପାଟ ଚାଦର ଟିକିଏ ଝିଙ୍କି ଦେଉଛି ଶଶୀ । ଅଙ୍କିତ୍ ମୁରୁକେଇ ହସୁଛନ୍ତି । ଶଳାର ଦୌରାତ୍ମ୍ୟ ସହନୀୟ ।

ମଟର ଧୀରେ ଧୀରେ ଚାଲୁଛି । ଦୁଇପଟେ ଧାଡ଼ି ଧାଡ଼ି ଘର । ପିଲା ବୁଢ଼ା ମାଇପି ମରଦ ଧାଇଁ ଆସୁଛନ୍ତି ଦେଖିବାକୁ—ନୂଆ ବରକନିଆଁ । ଯୁଗଳ ରୂପର ଦର୍ଶନ ।

ମଟର ଆଗସିଟ୍‌ରେ ବସିଛନ୍ତି ଅଙ୍କିତ୍ । ପଛରେ ତନିମା, ଭାନୁ ଓ ଧାଈଟିଏ । ବର ମଟର ପଛରେ କେତେ ରିକ୍‌ସା ଓ ବସ ଚାଲିଛି । ସବୁଥିରେ ବରଯାତ୍ରୀଦଳ, ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ ଓ ଜନଗହଣ । ପଟୁଆରର ସରଞ୍ଜାମ ବହୁତ ।

ଚଳନ୍ତା ମଟରରେ ବସି ଅଙ୍କିତ୍ ଭାବୁଛନ୍ତି ଜୀବନର କ୍ଷିପ୍ର ଘଟଣାବଳୀ । ଗୋଟିଏ ଦିନର ବ୍ୟାପାର । କି ପ୍ରଭାବ ତାର ସୁଦୂର ଭବିଷ୍ୟତ୍ ଜୀବନ ଉପରେ । ତାଙ୍କୁ ସବୁ ଇନ୍ଦ୍ରଜାଲ ପରି ମନେ ହେଉଛି ।

ସତେ ବା ଜଗତ୍ ହାତରେ ସେ ଗୋଟିଏ ପୁଉଳକା । ଯେମିତି ସେ ନଚେଇବ, ସେ ନାଚବାକୁ ବାଧ୍ୟ ।

ମଝିରରେ ତାଙ୍କୁ ବସେଇ ଦିଆଗଲା । ସେ ବସିଲେ ଠିକ୍ ଅପରାଧୀଟିପରି । ଛୋଟବଡ଼ ଲୋକ ମଝିରର ଏପଟ ସେପଟ ଫାଙ୍କରେ ତାଙ୍କୁ ଚିତେଇ ଚାହିଁ ଚାଲି ଯାଉଛନ୍ତି । ଅଥଚ ସେମାନଙ୍କୁ ଚାଲି ଅନେଇଁବାର ସୁଯୋଗ ତାଙ୍କର ନାହିଁ । ଆଜି ସେ ସମାଜର ଗୋଟିଏ ବିଚିତ୍ର ଜୀବ—ଚିଡ଼ିଆଖାନା । ଯାହାକୁ ସମସ୍ତେ ଦେଖି ଚାଲିବେ—ଇଏ ବାଉଁଅ ଥିଲା, ଆଜିଠାରୁ ବାହାହେଲା । ଅଜିତ୍ ଭାବୁଛନ୍ତି—ବାହାଘରଟା ପ୍ରକୃତ ଗୋଟାଏ ଜୁଆଖେଳ ପର୍ବ । ଏଥିରେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କିଛି ନାହିଁ ।

ରାତି ସାରା ଅନିଦ୍ରା । ପତା ତଳେ ଘୁମ ଘାରୁଚି । ଅଜାଣତରେ ମୁଦି ହୋଇ ଯାଉଚି ଆଖି । ତନ୍ଦ୍ରା ଆଉ ସ୍ୱପ୍ନର ଖେଳ ଲାଗିଚି । କାନରେ ବାଜୁଚି ବାଜା ପେଁକାଳିର ପଞ୍ଚମସ୍ୱର । ମଝିର ହାଣ୍ଡିରେ ଚମକି ପଡ଼ୁଛନ୍ତି ଅଜିତ୍ । ଘୁମ ଛାଡ଼ି ଯାଉଚି । ଆଗରେ ଦଳ ଦଳ ଲୋକ । ଗାଡ଼ିର ଗତି ଧିମେଇ ଯାଉଚି । ଅଜିତ୍‌ଙ୍କୁ ନୂଆ ନୂଆ ଲାଗୁଚି । ସତେ କି ଏମିତି ବାହାଘର ମଜା ସେ କେବେ ଅନୁଭବ କରି ନଥିଲେ !

କାଲି ଏତିକବେଳେ ସେ ବସିଥିଲେ ବେଦୀଉପରେ । ପୁରୋହିତର ମନ୍ତ୍ର ଉଚାରଣ ଓ ହୋମର ପବିତ୍ରତା ବିଷୟ ସେ ଭାବୁଥିଲେ । ଅନୁପମ ବାବୁଙ୍କର ପ୍ରସନ୍ନ ଉଦାର ଦୃଷ୍ଟିରେ ନିଜକୁ ଋଣୀ ବୋଲି ମନେ କରୁଥିଲେ । ତା'ପରେ ତାଙ୍କର ଭାବନାକୁ ଗୋଳମାଳ କରିଦେଇ ଆସିଲା ତନିମା । ସୁକୁମାରୀ କନ୍ୟା ।

ଶ୍ଳେଟ ଗୋରା ଗୋରା ସୁନ୍ଦର ପାଦ ଦୁଇଟି ଭୂମିରେ ବିକଶିତ ହୋଇ ଉଠୁଥିଲା । ନୂପୁରର ରୁଣୁଝୁଣୁ ଶବ୍ଦରେ ତାଙ୍କର ଲୋଭକମନ ହୋଇ ପଡ଼ୁଥିଲା ଅଧୀର ଭାବପ୍ରବଣ । ମଙ୍ଗଳ ଗନ୍ତାରେ ତନିମା କିଣି ନେଉଥିଲା ଦେଖଣାହାରୀଙ୍କ ମନ ।

ପଛେ ପଛେ ସୁମନ୍ତ ଦେଇ ମିଛ ଲୁହ ଜଗାଡ଼ି ଧାଇଁ ଥିଲେ । ତାଙ୍କ ପଛରେ ଶୀର୍ଣ୍ଣଦେହୀ ଅନାଥା । ଦୃଷ୍ଟି ତାର ସଜଳ ଆଉ କ୍ଷୀଣ । ଅଜିତ୍‌ଙ୍କୁ

ସେ ଚାହିଁ ରହିଥିଲା ହାତଗଣ୍ଠି ପଡ଼ିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । କଣ ସେ ଭାବୁଥିଲା କେବଳ ସେଇ ଜାଣେ ।

ହସିବେ କି ମୁହଁ ଶୁଖେଇବେ ଅଜିତ୍ ଜାଣିପାରୁ ନଥିଲେ ।

ଅନୀତା—ମନର ରାଜକୁମାରୀ ତାଙ୍କର । ଯାହାକୁ ସେ ଦିନେ କହିଥିଲେ ପ୍ରାଣର ଦର୍ପଣ, ମରମର ଭାଷା । ଯାହାକୁ ସେ ବାରମ୍ବାର ସ୍ୱୀକୃତି ଦେଇଥିଲେ - ସେ ତାର, ଚିରଦିନ ତାର ।

ସେଇ ଅନୀତା ଠିଆ ହୋଇଛି ଆଗରେ । ଲଲାଟରେ ସିନ୍ଦୁର ବିନ୍ଦୁ ଝଲସି ଉଠୁଛି । ହାତରେ ସୁନାକାଚ ଚକ୍ ଚକ୍ କରୁଛି । ସରୁ ଚମ୍ପକ ଅଙ୍ଗୁଳିରେ ଶୋଭା ପାଉଛି ଧଳାପଥର ବସା ମୁଦି । ଦେହକୁ ଆବୋରି ହୋଇଛି ସଫାସବୁଜ ଶାଢ଼ୀ । ଆବୃତ ବକ୍ଷ ଫୁଟି ଉଠୁଛି ।

ଅଜିତ୍ ଦେଖୁଛନ୍ତି ତାଙ୍କର ପିଲାଦିନିଆ ଆଖିରେ ଅନୀତାକୁ କିଛି ତ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇନି । ସେ ଦିନର ଗୋଲାପୀ ଅଧର, ତୀକ୍ଷ୍ଣନାସିକା, କୋମଳ ଚିବୁକ ସବୁ ସେମିତି ଅଛି । ବଦଳିଛି ଯାହା କୃତ୍ରିମ—ଅଙ୍ଗଭଙ୍ଗୀ । ଅନୀତା ପରିଣୀତା—ତେଣୁ ଧୀର ସଂଯତା । ପୂର୍ବର ଚଞ୍ଚଳତା ସେ ହରେଇଛି ।

ଅଜିତଙ୍କର ଆଖିରେ ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ ଲୁହ ଜମି ଆସୁଛି । ଲୁହଧାର ବୋହିପାରେ । ଶୋକସମ୍ଭାଳି ନ ପାରି ସେ ଉଠିଯାଇ ଠିଆ ହେବେ । ବିବାହ ତାଙ୍କର ଦର୍କାର ନାହିଁ । ସେ ବାଉଳା-ଭୂତ- ସେଇ ତାଙ୍କର ଭଲ । ଅନୀତା ତାଙ୍କୁ ଭଲପାଏ । ସେତିକି ତାଙ୍କର ଦର୍କାର ।

ତା'ପରେ ପଣତରେ ତାଙ୍କର ଆଖି ପୋଛି ଦେବ ଅନୀତା । ଦୁହେଁ ହାତ ଧରାଧରି ହୋଇ ଲୋକ ଗହଳି ଭିତରୁ ଚାଲିଯିବେ । ସମସ୍ତେ ଚାହିଁ ଥିବେ । କାହାରି ମୁହଁରେ ଭାଷା ନଥିବ ।

ସତେ ତ ଲୁହବିନ୍ଦୁ ଝରି ଆସୁଛି । ହୋମଧୂଆଁ ଟା ବି ସିଧାସଳଖ ବାଜୁଛି ତାଙ୍କର ମୁହଁରେ । ବିବ୍ରତରେ ଅଜିତ୍ ଆଖି ମକଚିଲେ । ମୁଣ୍ଡର ମୁକୁଟ ତାଙ୍କୁ ଲାଗିଲା କଣ୍ଟାପରି ।

ସାମନାକୁ ବୁଝେଇ ଯାଉଚି ଅନୀତା । ସେ ବି ସମ୍ଭାଳି ପାରୁନି ମନର ଆବେଗ । ସବୁ ଓଲଟପାଲଟ । ଗୋଳମାଳ । ସମାଜଟା ଅଣ୍ଡଅ-ସୂତାର ଜାଲ । ଅବଶରେ ସେ କାନ୍ଥକୁ ଆଉଜି ପଡ଼ୁଲଣି ।

ଦାଣ୍ଡଅଡ଼ୁ ଭାସି ଆସୁଚି ଶଂଖରବ । ତନିମାର ବୁକୁ ଥରି ଉଠୁଚି । କମ୍ପିଯାଉଚି ତା'ର ଅବୟବ । ବନାରସୀ ପାଟରେ ବି ସେ କମ୍ପନ ଖେଳୁଚି । ଥରହରତାର ସ୍ପନ୍ଦନ ଜାଗୁଚି ଅଜିତଙ୍କ ଦେହରେ । ପୁରୋହିତ କହୁଚି "ବାବୁ, ହାତକୁ ଟିକିଏ ଜୋରରେ ଧରନ୍ତୁ" ।

ଉଣ୍ଡାବୁଣୀ ଜାକିଧରିଚି ତନିମାକୁ । ପଛଆଡ଼ୁ ବାଁଧିଲାଗିଚି ଛନ୍ଦ । ଚେତାବୁଡ଼ି ଯିବାର ଉପୁଠା ସମସ୍ତଙ୍କର ଭେଣୀ ।

କଠା କଦଳୀ ଗଛ ପରି ଥରକା ରେଲଂଧର ଠିଆ ହୋଇଚି ଅନୀତା । ଅଚେତା ହୋଇନି — ଚେତା ଅଛି — ଚଷ୍ଟ ନାହିଁ । ନିଜର ସମସ୍ତ ବୋଧ ଟେକି ଦେଇ ସେ ଖାଲି ଅନେଇ ରହିଚି ଅଜିତଙ୍କୁ ।

ଘନ ଘନ ହୁଳି ହୁଳି ଚଉଦିଗରୁ ପଡ଼ୁଚି । ବିବାହ ସରି ଆସିଲା । ଅନୀତା ବୋଧେ ଭାବୁଚି ସେ ବି ତ ଦିନେ ଏୟା ଇଚ୍ଛା କରୁଥିଲା । ସ୍ୱପ୍ନ ତାର ସାର୍ଥକ ହୋଇଚି । ନୂଆ ରଚନାରେ ପଦକ୍ଷେପ କରୁଛନ୍ତି ସେ ।

ବେଦୀ ଉପରୁ ଉଠିଲେ ଅଜିତ୍ ।

ଅନୀତାର ଅଧରକୋଣରେ ଖେଳୁଚି ମୃଦୁହସ । ସତେ ବା ସେ ବିଜୟିନୀ ।

ଅଜିତ୍ ବୁଝିଲେ ଅନୀତା ତାଙ୍କୁ ବିଦ୍ରୂପ କରୁଚି । ଏ ଉତ୍ସବରେ ତାର ଅଛି ଅଭିମାନଭରା ସମର୍ଥନ । କିନ୍ତୁ ସେ ନିରୁପାୟ । ଅନୀତାଲାଗି ନିଜ ଜୀବନକୁ ଛାରଖାର କରିବାରେ କୌଣସି ଯୁକ୍ତି ନାହିଁ । ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଆନନ୍ଦ ଥାଇପାରେ । ଅଜିତ୍ ନିଜକୁ ସମାଜର ଦାୟିତ୍ୱ ସମ୍ପନ୍ନ ବ୍ୟକ୍ତି ବୋଲି ମନେ କରନ୍ତି । ଖିଆଲରେ ସେ ବେଶୀ ଦିନ ଚଳିପାରିବେନି ।

ସବୁ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ ଘରଭିତରକୁ ଚାଲିଗଲେଣି । ଅନୀତା ଅନ୍ୟମନସ୍କ-ଭାବରେ ସେମାନଙ୍କ ପିଚ୍ଛଧରିଚି । ପଛରେ ଆସୁଛନ୍ତି ଅଜିତ୍ । ସତେ ବା

ସେ ତାଙ୍କୁ ବାନ୍ଧ କଟଡାଇ ନେଇଚ । ସହଧର୍ମିଣୀ ନ ହେଲେ ବି ସଂସାର-ପଥରେ ସେ ତାଙ୍କର ସହଯାତ୍ରିଣୀ ।

ଅଜିତଙ୍କ ମନ ଦବ ଦବ ଯାଉଚି । ସେ ଭୁଲ କରୁନାହାନ୍ତି ତ ? ସତେ ଏମିତି କାହିଁକି ହୁଏ, ସେ ଜାଣିପାରୁ ନାହାନ୍ତି ।

........ସୁସଜ୍ଜିତ ପ୍ରକୋଷ୍ଠଟିରେ ଅଜିତ ଯାଇ ବସିଲେ । ତା'ପରେ ଜଣଙ୍କ ପରେ ଜଣେ କେତେ ପରିଚିତ ଅପରିଚିତ ଭଦ୍ରଲୋକ ତାଙ୍କ ସାମନାରେ ଆସନ ଅଧିକାର କଲେ । ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁହଁରେ କୌତୁହଳ ଓ ପ୍ରସନ୍ନତା । ସମସ୍ତେ କିଛିନା କିଛି ପଚାରିବାକୁ ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ । ବର ଲେଖକ ହୋଇଥିଲେ ଏ କୌତୁହଳ ବଢ଼ିଯିବା ସ୍ୱାଭାବିକ । ତେଣୁ ଅଜିତ୍ ସାବଧାନ ରହିଲେ ।

ସୁରବାବୁ ପଚାରିଲେ "ଆପଣ ଲେଖାଲେଖି କରନ୍ତି ବୋଲି ଶୁଣିଲି ।"

ନାଁ ତ, କାହାଠୁ ଶୁଣିଲେ ?" -- ହସି ହସି ପଚାରିଲେ ଅଜିତ୍ ।

ଭିକୁ ଅଳ୍ପ ଦୂରରେ ଠିଆ ହୋଇଥିଲା । କହିଲା "ଜନମାଉସୀ କହିଥିବେ -- ତା ନହେଲେ ମଉସା ଜାଣିବେ କିମିତି ?"

ଭିକୁ ଦୌଡ଼ି ଦୌଡ଼ି ଚାଲିଗଲା । ସୁରବାବୁ ପୁଣି ଆରମ୍ଭ କଲେ "ଯଦିଓ ଉପନ୍ୟାସ ପଢିବାକୁ ମୋତେ ଭଲଲାଗେ ତଥାପି ବେଳ ଅଭାବରୁ ପଢିପାରେ ନା । ଆପଣ କଣ ଉପନ୍ୟାସ କିଛି ଲେଖିଛନ୍ତି ?"

"ହଁ କେତେ ଖଣ୍ଡ ଲେଖିଚି" —

"ତେବେ ବେଶ୍ ଭଲ ହେଲା, ଏଣିକି ବିନା ପଇସାରେ ଆମକୁ ଉପନ୍ୟାସ ମିଳିପାରିବ" ସୁରବାବୁ ଅଟ୍ଟହାସରେ କହିଲେ ।"

ଅଜିତ୍ ହସିଲେ ।

ରଜନୀବାବୁ କହିଲେ— ସବୁ ଲେଖିବେ, କିନ୍ତୁ ଆମ ଜନମା ବିଷୟରେ ଲେଖିବେ ନା । ଏ ଭୁଲ ଯେଉଁ ଦିନ କରିବେ, କଚେରୀରେ

ଆପଣଙ୍କୁ ହାଜର ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ସେତେବେଳେ ଏଠିକାର ସବୁ ଭଦ୍ରଲୋକ ଆପଣଙ୍କ ବିପକ୍ଷରେ ସାକ୍ଷ୍ୟ ଦେବେ ।

ଅଜିତ୍ କହିଲେ "ମୁଁ କାହା ବିଷୟରେ ଲେଖେନା । ହୁଏତ ମୁଁ ଲେଖୁ ଲେଖୁ ମୋ ଲେଖାରେ କିଏ ଦେଖାଦେଇ ପାରନ୍ତି ।

ଅଜିତ୍ ହସିଲେ, ରଜନୀବାବୁ ବି ହସିଲେ । ଛୋଟ ହସର ଲହରଟିଏ ଘର ଯାକ ଖେଳିଗଲା ।

ପାନ ସିଗାରେଟ ଓ ମସଲା ପ୍ରଭୃତି ଟ୍ରେ'ରେ ସଜାହୋଇ ଭଦ୍ରଲୋକଙ୍କ ମଝିରେ ରଖାହେଲା । ସମସ୍ତେ ଅଳ୍ପବହୁତ ତା'ର ସଦ୍ବ୍ୟବହାର କଲେ । ନାଲ ଧୂଆଁର କୁଣ୍ଡଳୀ ବୁଲିଲା ସବୁଆଡ଼େ ।

ଛଇ ସଞ୍ଜ ଲାଗି ଆସୁଛି । ଖାଲଟାରେ ବସି ବସି ଅଜିତ୍ଙ୍କୁ ଖରାପ ଲାଗିଲାଣି । ଏତିକବେଳେ ପ୍ରତିମା ଆସି ଦୁଆରେ ଠିଆହେଲା । ତା'ର ଟିକିଏ ଦୂରରେ ସୁନେଲି ରଙ୍ଗର ଶାଢ଼ୀଟିଏ ପିନ୍ଧି ଠିଆହୋଇଛି ଅନୀତା । ପ୍ରତିମା ଡାକିଲା "ଭାଇ, ଅନୀମାଉସୀ ଡାକୁଛନ୍ତି !

ଅଜିତ୍ ଶୁଣିମଧ୍ୟ କାନକୁ ବିଶ୍ୱାସ କରି ପାରିଲେନି । ପଚାରିଲେ "କିଏ ?"

"ଅନୀ ମାଉସୀ"—ଧୀର ସ୍ୱରରେ କହିଲା ପ୍ରତିମା ।

ଅଜିତ୍ ଉଠିପଡ଼ିଲେ । ବାରଣ୍ଡାରେ ଅନୀତା କହୁଛି "ଆଉ କଣ ଚିହ୍ନିପାରିବ ? ଅନେପଗ ଗରବ—

ଅଜିତ୍ଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ ବିଜୁଳି ମାରିଲାପରି ଲାଗିଲା । ସେ ଅନୁଭବ କଲେ ବିଚିତ୍ର ଶିହରଣ । ଛାତିର ଦୁର୍ବଳ ଗ୍ରନ୍ଥିଗୁଡ଼ିକ ତାଙ୍କର ଫିଟି ଫିଟି ଯାଉଛି । ଅନୀତାକୁ ସେ ଭଲକରି ଚାହିଁ ପାରୁ ନାହାନ୍ତି । ତଥାପି କହିଲେ "ତୁମକୁ ସବୁ ଚିହ୍ନିଛି, ଆଉ ସବୁ ଚିହ୍ନି ମୋର ଲାଭ କଣ ?"

ଦୁଃଖମିଶା ହସରେଖାଟାଏ ଖେଳିଲା ଅନୀତାର ମୁହଁରେ । ଧୀର ପଦକ୍ଷେପରେ ସେ ଚାଲିଲା । ପଛେ ପଛେ ଅଜିତ୍ ।

ଭିତରଖଞ୍ଜାର ଘରଟିରେ ବସିଛନ୍ତି ସୁମନ୍ତ । ପାଖରେ ତାଙ୍କର ଝିଅ ବୋହୂ ଦଶବାରଜଣ ଠିଆହୋଇଛନ୍ତି । ସୁନ୍ଦର ଆସନଟିଏ ପଡ଼ିଛି । ଆସନ ପାଖରେ ନାନାପ୍ରକାର ମିଷ୍ଟାନ୍ନ । ପୁଝାଖି ମାଂସ ତର୍କାରୀ ଆଣିବାରେ ବିଳମ୍ବ କଲାବୋଲି ସେ ବିରକ୍ତ ହେଉଛନ୍ତି ।

ପ୍ରତିମା ଦୌଡ଼ି ଆସି କହିଲା "ବୋଉଲୋ, ଆସିଲେଣି— ଅପାବରଠା ଭାଇ ଭଲଟିଏ ମୁହଁ । ଅଜାତା ସେତେବେଳକୁ ସେଠାରେ ପହଞ୍ଚିଯାଇଥିଲେ । ଥଟ୍ଟାରେ କହିଲା "ତୁ ବାହା ହୋଇ ପଡୁ ନୁ ଲୋ । ତ'କାମ ଏକାବେଳକେ ତୁଟନ୍ତା ।"

ପ୍ରତିମାକୁ ଲାଜ ଲାଗିଲା । "ହଁ — ମାଉସୀ ଭାଇ ଜଣେ" କହିଦେଇ ସେ ରୋଷେଇଘର ଆଡ଼େ ଚାଲିଗଲା ।

ଅଜିତକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ଅଜାତା କହିଲା "ହାତଧୂଅ, ଉପାସରେତ କଲାକାଠ ପଡ଼ିଗଲଣି !"

ଅଜିତ୍ ଟିକିଏ ଆଗପଛ ହେଉଥିଲେ । ମାଇପିଙ୍କ ଭିତରୁ କିଏ ଜଣେ କହିଦେଲା "ଏତେ ଲାଜ ତ, ବାହାହେଉଥିଲ କାହିଁକି ।"

ଅଜିତ୍ ଅପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଲେ ।

ସୁମନ୍ତ ରାଗିଯାଇ କହିଲେ "ତମକୁ ସବୁ କିଏ ଡାକୁଛି ଏଠିକି ? ବଗଲଦଳସବୁ ଗଲ— ପୁଅ ମୋର ଦି'ଟା ଖାଇଦେଉ ।"

ତରୁଣୀ ଦଳ ଭିଡ଼ ଭିଡ଼ ହୋଇ ଘର ବାହାରକୁ ଚାଲିଗଲେ । ତାଙ୍କର କଲକଲିଆ ହସ ବିଦ୍ରୂପ ଅଜିତଙ୍କ କାନରେ ପଦେ ପଦେ ବାଜୁଥାଏ ।

ବିଦାୟ ବେଳ ପାଖେଇ ଆସିଲଣି । ବନ୍ଦାପନା ସରିଲେ ଝିଅ ଜୋଇଁ ଚାଲିଯିବେ । ସମସ୍ତଙ୍କ ମନରେ ଆବେଗ, ଦେହରେ ଉଚ୍ଛ୍ୱଳତା । ରାତି ପାହି ପହି ଆସୁଛି । ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ ଥଣ୍ଡାପବନ ବାଜୁଛି ଦେହରେ ।

ଅଜିତଙ୍କ ପାଖକୁ ଲାଗିବସିଛି ଜେମା । ଭଣ୍ଡାରୁଣୀ କଡ଼-ଡ଼ରେ ଖେଳଉଛି । ମାଇପିଦଳ ହସା ହସି ଠରା ଠରି ହୋଇ ଦେଖୁଛନ୍ତି । ଏ ହାତରୁ ସେ ହାତକୁ କଉଡ଼ି ଯାଉଛି-ଆସୁଛି । ଠିକ ଛୋଟପିଲାଙ୍କ ନୁକୁମୁଷି ଖେଳପରି । ଜଣେ କିଏ ଥଟ୍ଟାରେ କହିଲା "ତବ ଆମର ଭଲଟିଏ ମଁ, ସବୁ ବରକୁ ଦେଇଦେବ, ଦେଖନ ଲଉଡ଼ିକୁ" ।

ଏଥର ଜେମା କଉଡ଼ି ମୁଠେଇ ଧରିଲା । ଆଉ ଛାଡ଼ିଲାନି । ଅଜିତବାବୁ ବି ହାତ ତାର ଫିଟେଇ ନ ପାରି ଲାଜରେ ଲାଲ ଟହ-ଟହ ହେଲେଣି । ମାଇପି ଗୁଡ଼ାକ ହୋ ହୋ ହସିଲେଣି । ଜେମାକୁ ଖରାପ ଲାଗିଲା ବୋଧେ । ମନକୁ ମୁଠା ଫିଟେଇ ଦେଲା ।

ତା'ପରେ ବନ୍ଦାଣ । ଶାଶୁ ସୁମନ୍ତ ଦେଇ ଜୋଇଁଙ୍କ ହାତରେ ବଡ଼ ସୁନାମୁଦିଟିଏ ପିନ୍ଧେଇ ଦେଲେ । ଅନ୍ୟ ବନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧବମାନେ କିଏ ଝିଅ ବା କିଏ ଜୋଇଁ ହାତରେ ଟଙ୍କା, ସୁନାମୁଦି ପ୍ରଭୃତି ଦେଉଥାନ୍ତି ।

ଭାନୁ ଅଳ୍ପ ଦୂରରେ ଠିଆ ହୋଇ କ୍ୟାମେରା ସଜାଡ଼ୁ ଥାଏ । ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇଥାଏ ସାନ ଭଉଣୀ ।

ବନ୍ଦାଣ ଥାଳି ମୁଦି, ଟଙ୍କା, କାସ୍କେଟବାକ୍ସ ଇୟାରିଂ, ବ୍ରୁଚ, ରୂପାପଗୁଆ ପ୍ରଭୃତି ବହୁତ ସଉକିସୁନ୍ଦର ଜିନିଷରେ ପୂରି ଗଲାଣି । ଏତିକିବେଳେ ଗହଳି ଭିତରେ ଠେଲା ଠେଲି କରି ଧାଇଁ ଆସିଲା ଅଗତା । ଅଗ ଜେମାର ହାତରେ ସୁନା ଗୋଲାପଫୁଲର ସିନ୍ଦୂର ଫରୁଆଟିଏ ଧରେଇ ଦେଲା । ତା'ପରେ ଅଜିତଙ୍କ ଅଙ୍ଗୁଳିରେ ପିନ୍ଧେଇ ଦେଲା ପଥରବସା ମୁଦିଟିଏ ।

ଅଜିତଙ୍କ ଆଖିରେ ଆଖି ତାର ମିଶିଗଲା । ଛଳ ଛଳ ହେଲା ଆଖିପତା । ସେ ଉଠି ପଶିଲା ଗହଳି ଭିତରକୁ । ପିଲାଦିନର କଥା ମନେ ପଡ଼ିଲା । ଅଣି କହୁଚି "ଅନଲେ, ଏ ମୁଦଟା ରଖିଥା, ତୋ ବର ଆସିଲେ ଦବୁ । ମୁଁ କଣ ସତେ ତାକୁ ଦେଖି ପାରିବି" ଅଣି ମରି ଯାଇଚି । ତା ବରଘର ଦେଖି ପାରିନି ।

ଅନୀତା ଭାବୁଚି ତା ବର କିଏ ? ସୁରବାବୁ ନାଁ ଅଜିତ୍ ? କାହାକୁ ସେ ମୁଣ୍ଡ ଦେଲା — ଯେ ହାତ ଧରିଛନ୍ତି ନା ଯାହା ହାତ ପାଇଁ ସେ ହାତ ବଢ଼େଇ ଦେଉଚି । କେହି ଯଦି ତାଙ୍କୁ ପାଗଳିନୀ ବୋଲି ଭାବୁଥାନ୍ତେ ଟିକେ ସରିଲା । ଅନୀତାର ଦେହଟା ବରଡା ପତର ପରି ଥରୁଚି । ସୁରବାବୁଙ୍କୁ ସେ ଧୋକ୍କା ଦେଇଚି, ପ୍ରତାରଣା କରୁଚି ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ।

ବାଜା ତାନରେ କାନ ଅତଡ଼ା ପଡ଼ି ଯାଉଚି । ଦାଣ୍ଡକୁ ଜନସ ପଡ଼ି ଚୁହାବୋହି ଲାଗିଚି । ବରକନ୍ୟା ଉଠିଲେଣି ଯିବାକୁ । ଗହଳି ବେଳକୁ ବେଳ ବଢ଼ୁଚି ।

ଅନୀତା ଫେର ଆସିଲାଣି ତାର ଘରକୁ । ପଲା ଉପରେ ଠିଆହୋଇ ଦେଖୁଚି କାହାଘରର ଝରକା । ମହଲ ଭିତରୁ ଅଜିତଙ୍କ ଆଖି ତାର ଆଡ଼େ ପଡ଼ୁଚି । ଓଢ଼ଣା ଟାଣି ଦେଉଚି ଅନୀତା । ସେ ବି ଗୋଟିଏ ଘରର ବୋହୂ ।

ମହଲ ସୁରବାବୁଙ୍କ ଘର ନେଇଁ ଚାଲିଗଲା । ଅଜିତଙ୍କ କ୍ଳାନ୍ତ ଆଖିପତା ନଇଁ ଆସିଲା ଧୀରେ । ସବୁ ସ୍ୱପ୍ନ—ସବୁ ମିଛ—ଜୀବନ ଗୋଟାଏ ପନଦଉଡ଼ା ।

ଅଜିତ୍ ଭାବିଲେ—ତନିମା ଓ ଅନୀତା—ଛାୟା ଓ ମାୟା—ପ୍ରିୟା ଓ ପ୍ରେୟସୀ । ଦୁହିଁଙ୍କ ଅଧରରେ ମଧୁ ଅଛି । ଦୁହିଁଙ୍କ ପ୍ରାଣରେ ପ୍ରେମର ଫଲ୍‌ଗୁ ଅଛି । ଦୁହେଁ ସୁନ୍ଦରୀ । କିନ୍ତୁ ଅନୀତାକୁ କଳି ହୁଏ ନି, ସେ ଚତୁରୀ ।

ପେଁକାଳି ବାଜି ଉଠୁଚି "ଚେଇଁ ଚତୁରୀ ଗୃହିଁଙ୍କ ନାଗିନାଗେ..." ସ୍ୱରରେ । ଅଜିତଙ୍କ ଘୁମ ଭାଜି ଯାଉଚି । ଅଳ୍ପ ଦୂରରେ ଦେଖା ଯାଉଚି ତାଙ୍କ ଘର ।

ପିଣ୍ଡାରେ ଲତା ଠିଆ ହୋଇଚି । ପାଖରେ ତାର ଟୁନୁ ଓ ଚୁନୁ ଆନନ୍ଦରେ ଡ଼ୁହିଁ ଛନ୍ତି—

୯

ଜହ୍ନେଲା ରାତିର ଶେଷ ପ୍ରହର । ତନିମାର ନିଦ ପାତଳ ହୋଇ ଆସିଲାଣି କିନ୍ତୁ ଛାଡ଼ିନ । ଅବଚେତନ ଅବସ୍ଥାରେ ସେ ଆଖି ମୁଞ୍ଜି ପଲଙ୍କ ଉପରେ ପଡ଼ିଛି ।

ଘର କୋଣକୁ ଲାଗି ପଡ଼ିଛି ଟେବୁଲଟିଏ । ଲ୍ୟାମ୍ପଟିଏ ତା' ଉପରେ ଜଳୁଛି । ଅଜିତ୍ ସେଇଠି ବସି କଣ ଲେଖୁଚନ୍ତି, ସେଇ କେବଳ ଜାଣନ୍ତି । ରାତି ଅଧରୁ ଉଠି ଉପନ୍ୟାସ ଲେଖିବା ତାଙ୍କର ଅଭ୍ୟାସ । ଲେଖାରେ ବସିଥିଲେ ସେ ଖାଇବାପିଇବା ଭୁଲିଯାନ୍ତି । ସେତେବେଳେ ଯଦି ଘରଦ୍ୱାର ଚୁର୍ ହୋଇଯାଏ ତେବେ ବି ସେ ଉଠିଆସିବା ଲୋକ ନୁହନ୍ତି । ଲେଖକ ମାନେ ଖିଆଲି, ଝୁଙ୍କିବାଜ୍, ପାଗଳ । ତାଙ୍କର ରାଜ୍ୟ ଅତିସୁନ୍ଦର - ଅତି ରଙ୍ଗିନ । ସୃଷ୍ଟିର ଭାବନାରେ ଯେତେବେଳେ ରତ ଥାନ୍ତି ଅଜିତ, ତନିମା ଲୁଚି ଲୁଚି ଚାହେଁ——କି ସୁନ୍ଦର ତାର ସ୍ୱାମୀ— ଲକ୍ଷ୍ୟ କରେ ଲେଖକର ଉଦ୍‌ବେଳିତ ଭାବନାର ବହିର୍ପ୍ରକାଶ—ଅଙ୍ଗଭଙ୍ଗୀରେ ଫୁଟି ଉଠୁଥିବା ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟକୁ ସେ ପ୍ରାଣ ଭରି ପିଇ ନିଏ । ତାଙ୍କର ଲେଖା ବହୁତ ସମୟରେ ପଢ଼େ । ହସେ, କାନ୍ଦେ, ରାଗେ, ପୁଣି ଭାବେ—ଏତେ କଥା ଏପରି ସୁନ୍ଦର ଭାବରେ ସେ ଲେଖିପାରୁଚନ୍ତି, ଆଖିରେ ଲୁହ ଓ ଓଠରେ ହସ ଫୁଟେଇ ପାରୁଛନ୍ତି ସେ ନିଶ୍ଚୟ ସାଧାରଣଠାରୁ ବଡ଼ । ଗର୍ବରେ ତାର ଛାତି ଫୁଲେ—ନ ଜାଣିଲା ପରି ସେ ଅଜିତଙ୍କ ଚ୍ୟାର ପଛଆଡ଼େ ଯାଇ ଠିଆ ହୁଏ ।

ଅଜିତ୍ ଲେଲେଇଆ ସ୍ୱରରେ ଡାକନ୍ତି "ତନୁ, ରାତି ସରୁ ପାହିଲା, ଆଉ ଟିକିଏ ଶୋଇପଡ଼ ।"

ମୁହଁ ଫୁଲେଇ ତନିମା କହେ "ନାଁ ନାଁ, ମୋତେ କଣ ଛୋଟପିଲା କରି ପାଇଲ । ମୋତେ କାହାଣୀ କଥାରେ ଶୁଆଇ ଦେଇ ଏଣେ—"

"ଏଣେ ଆଉ କଣ ତନୁ, ତୁମେ ଶୋଇଲେ ମୋର ଲୋକେ ଉଠିବେ । କିଏ କେତେବାଟରେ ଗ୍ଭଲିବେ, ଝୁଣ୍ଟିବେ, ପଡ଼ିବେ, ପୁଣି ଗ୍ଭଲିବେ, ଏମିତି ଲାଗିଥିବ । ଗୀତ ଗାଇ ଗାଇ ସେମାନେ ଗ୍ଭଲୁଥିବେ, ସେ ଗ୍ଭଲିବାର ଶେଷ ନାହିଁ, ଗୀତ ଗାଇବାର ବି ଶେଷ ନାହିଁ—"

"ପଦେ କଥାରେ କହୁ ନ, ମୋର ସୃଷ୍ଟି ଅମର "

ସେ କଥା ମୁଁ କହି ପାରିବିନି । ସମୟ କହିବ । ହୁଏତ ଧୂଳିର ଝଡ଼ରେ ବି ସବୁ ମିଶି ନଷ୍ଟ ହୋଇପାରେ, ସେ କଥା କିଏ କହିବ ? ତେଣୁ ସେ ଲକ୍ଷ୍ୟ ମୋର ନାହିଁ । ପ୍ରାଣର ଅବେଦନ ଲେଖିବା ମୋର କାମ । ତାକୁ ପଢ଼ି ଯଦି କେହି ଆନନ୍ଦ ପାଇ ପାରିଲା, ସେତିକି ଯଥେଷ୍ଟ । ଲେଖକର ସାର୍ଥକତା ପାଠକର ମନରାଜ୍ୟରେ । ପାଠକର ମନକୁ କିଣି ପାରିଲେ, ବିଭିନ୍ନ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ଜୀବନସମସ୍ୟାର ଛବିରୁ ତାର ଆଗରେ ଥୋଇ ପାରିଲେ ଓ ସେଗୁଡ଼ିକ ଚରିତ୍ର ଚିତ୍ରଣ ଜରିଆରେ ଆଦର୍ଶଗତ ଭାବରେ ସମାଧାନ କରି ପାରିଲେ ମୌଳିକ ବୁଦ୍ଧିର ପରିଚୟ ମିଳେ । ତୁମେ କଣ ଭାବୁଚ ଲେଖାଲେଖି କରିବା ଗୋଟିଏ ବ୍ୟାଭିଗ୍ଭର ନା କଣ ?"

'ନାଁ ତ, ମୁଁ ଜମା ତା କହୁନି । କିନ୍ତୁ ମୋର ମତ ଲେଖକ ତାର ଲେଖାକୁ ଯେତେ ଭଲପାଏ ରକ୍ତମାଂସଦେହୀ ମଣିଷକୁ ସେତେ ଭଲପାଏ ନି ।'

"ତନୁ ତମେ କଡ଼ା ଅଭିମାନିନୀ ଦେଖୁଚି । ପ୍ରକୃତ ମଣିଷକୁ ଭଲପାଇ ନ ଜାଣିଲେ କଣ କଲମ ଗ୍ଭଲିବ ?"

"ତେବେ ତୁମେ ଲେଖାଲେଖି ବେଳେ ମୋର ଅନୁପସ୍ଥିତି କାମନା କର କାହିଁକି ?"

"ଏତ ଅତି ସାଧାରଣ କଥା" ଅଜିତ ହୋ ହୋ ହସି ଉଠିଲେ । ତୁମକୁ ଦେଖିଲେ ମୋର ଯେଉଁ ଦୁର୍ବଳତା ଦେଖା ଦିଏ, ସେଥିରେ ସବୁ ସାହିତ୍ୟ ସାଧନା କ୍ଷଣକରେ ମନରୁ ଛପିଯାଏ—ମୁଁ ଖାଲି ଭାବେ ତନୁ ଆଉ ତନୁ । ମନ ଆଉ ମନ । ଦୁଇଟିର ମିଳନ । ଦୁଇଟିର କବିତ୍ଵ

ସଂଯୋଗ । ଅଚ୍ଛା କହିଲ ସେଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତିରେ ତୁମେ ସୁଚୀଶିଳର କଳନା କରି ପାରିବ ?"

"ତୁମର କ୍ଷଣିକ ସ୍ନେହ ମୋର ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ସମ୍ପଦ । ମୁଁ ସେତକବେଳେ ଅନ୍ୟ କିଛି ଖୋଜିବି କାହିଁକି ?" ତନିମା ଲଜ୍ଜାରେ ମୁଖ ଅବନତ କଲା ।

ଅଜିତ୍‌ଙ୍କ ଦେହରେ ବି ଜାଗିଲା ଅପୂର୍ବ ଶିହରଣ । "ସତେ ନା ?" କହି ସେ ଫୁଲ ଦାନୀରୁ ଗୋଲାପ ଫୁଲଟିଏ ଛିଣ୍ଡେଇ ଆଣି ତନ୍ନୁର କୃଷ୍ଣ କବରୀରେ ଖୋସି ଦେଲେ ।

ସହାଗବୋଳା ବ୍ୟବହାରରେ ଝାଉଁଳି ପଡ଼ିଲା ତନିମା । ଅଜିତ୍‌ଙ୍କ ବଳିଷ୍ଠ ବାହୁଯୁଗଳ ଭିତରେ ସେ ହଜେଇ ଦେଲା ନିଜକୁ । ଲତାୟିତ ଦେହରେ ସେ ଅନୁଭବ କଲା ଉଷ୍ମ ଆକର୍ଷଣ । ସୁପ୍ତ ସ୍ନାୟୁଗୁଡ଼ିକ ତାର ସଜୀବ ହୋଇ ଉଠିଲେ । ଲୋମକୂପ ଥରି ଉଠିଲା । ଫୁଲି ଉଠିଲା ମାଂସ ପେଶୀ । ରକ୍ତରେ ବହିଲା ତରଳ ଅଗ୍ନିସ୍ରୋତ । ଉରଜରେ ଅସମ୍ଭବ ଶୀତ୍କାର ।

ତରୁଣୀ ଦେହର କମ୍ପନ ଅନୁଭବ କଲେ ଅଜିତ୍ । ବୁଝିପାରିଲେ ତାର ସରଳମନର ତରଳ ନିବେଦନ । ଘୁମ ଢୁଳୁ ଢୁଳୁ ଆଖିତଳେ ଦେଖିଲେ ସେ ଉତ୍ତର ପ୍ରତିଛବି । ତାଙ୍କୁ ଲାଗିଲା "ସତେ ବା ଛୋଟ ପିଲାଟିଏ ଅସିଚ ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଖେଳିବାକୁ ।"

ଅଜିତ୍ କହିଲେ "ତନ୍ନୁ, ରାତି ବହୁତ ହେଲାଣି, ଶୋଇପଡ଼ିବା ଚାଲ ।"

ବିନା ଆପତ୍ତିରେ ତନିମା ପଲଙ୍କ ଉପରକୁ ଗଲା । ଅଜିତ୍ ଲାଂମ୍ପ ଜାଳିଦେଲେ ।

ରାତି ୩ଟା ବେଳକୁ ଅଜିତ୍‌ଙ୍କ ନିଦ ଭାଙ୍ଗେ । ନିଶବ୍ଦରେ ସେ ପଲଙ୍କରୁ ଓହ୍ଲାଇ ଯାନ୍ତି । ଲ୍ୟାମ୍ପଟିକୁ ଜାଳିଦେଇ ଟେବୁଲ ଉପରେ ସେ ଆରମ୍ଭ କରନ୍ତି ତାଙ୍କର ସାଧନା । ସମୁଦ୍ରର ଢେଉସବୁ ଭଜନା ପଛକୁପଛ

ଠେଲି ହୋଇ ଅଜଣା ସ୍ୱର୍ଗରୁ ଭାସି ଆସେ । ସହଜ ସୁନ୍ଦର ଭାଷାରେ ଅଙ୍କାନ୍ତି ତାକୁ ରୂପ ଦିଅନ୍ତି । କଳ୍ପନାର ମଣିଷକୁ ଜୀବନ୍ୟାସ ଦେଇ ସେ ଚଳେଇ ନିଅନ୍ତି ଆମର ଏଇ ନିତିଦିନିଆ ସମାଜ ଭିତରେ ।

ସେଦିନ ସଞ୍ଜରୁ ଉଠି ସେ ଟେବୁଲ ପାଖରେ ବସିଛନ୍ତି । ଲେଖାଲେଖି କରିବାକୁ ଜମା ମନ ଲାଗୁନି । ଖାଲି ମନେ ପଡୁଛି ଅନୀତାର କଥା । ସେ ଭାବୁଛନ୍ତି———

ଗୁରୁବାର ତଳେ ଅନୀତା ତାଙ୍କୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରିଥିଲା ତାର ଘରକୁ । ସେଦିନ ଥିଲା ତାର ଜନ୍ମ ତିଥି । କାର୍ଯ୍ୟ ତତ୍ପର ସୁରବାବୁ ତାଙ୍କୁ ଆଦର କରି ପାଛୋଟି ନେଇଥିଲେ । ସୁସଜ୍ଜିତ ଡ୍ରଇଁ ରୁମର ମଝିରେ ଠିଆ ହୋଇଥିଲା ଅନୀତା । ଅପୂର୍ବ ତାର ବେଶପରିପାଟୀ । ନୂଆ ଦାମିକା ସିଲ୍କ ଶାଢୀଟିଏ ପିନ୍ଧି ସେ ଦିଶୁଥିଲା ଅତି ସୁନ୍ଦର--ସ୍ୱର୍ଗର ଉର୍ବଶୀ ପରି । ହସିହସି ସେ ଇଙ୍ଗିତ ଦେଲା ଚେୟାରରେ ବସିବାକୁ ।

ଚଞ୍ଚଳ ପଦକ୍ଷେପରେ ଘର ଭିତରୁ ଧରି ଆସିଲା ପାନ ସିଗାରେଟ୍ ଥାଳିଆ । ଅଜିତଙ୍କ ଆଗରେ ରଖିଦେଇ ପଚାରିଲା "ଆଉ କଣ, ସବୁ ଭଲତ ? ତନ କିମିତି ଅଛି ?"

ଅଜିତ୍ ଗୋଳମାଳରେ ପଡ଼ିଗଲେ । ଭଲ କି ମନ୍ଦ କଣ କହିବେ କିଛି ଠିକ୍ କରି ପାରିଲେ ନି । ତନୁର ନାଁ ଶୁଣି ହଠାତ କହି ପକେଇଲେ "ଭଲ ଅଛି ।"

ଅଉ ସେ ବିଷୟରେ କିଛି ପଚାରି ଅଜିତଙ୍କୁ ଅପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାକୁ ଅନୀତା ଭଲ ମନେ କଲା ନାହିଁ । ସୁରବାବୁଙ୍କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି କହିଲା "ପ୍ରଧାନ ଅତିଥି ତ ଆସିଗଲେଣି ; ଆଉ ତୁମ ବନ୍ଧୁଦଳ କାହାନ୍ତି ? ତୁମ ନିମନ୍ତ୍ରଣରେ ବୋଧେ Sincerety ନାହିଁ ।"

"ଓଃ, ଅଜିତ୍‌ବାବୁ ଆସିଲେଣି ବୋଲି କହୁଚ ନା । ଅଚ୍ଛା ତୁମେ ତୁମର ବନ୍ଧୁଙ୍କ ତର୍ଫାରେ ତେବେ ରହ, ମୁଁ ମୋର ଅଫିସ-କ୍ଲବ ବନ୍ଧୁ-ଦଳଙ୍କୁ ଗୁହି ରହିଲି ।"

ସୁରବାବୁ ଚଟି ଘୋଷାରି ଘୋଷାରି ଫାଟକ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯାଇ ଅଣେଇଲେ ।

ରାତ ପ୍ରାୟ ଆଠଟା ବେଳକୁ ଡ୍ରଇଁରୁମଟି ସରଗରମ ହୋଇ ଉଠିଲା । ଯୁବକ ଅଫିସରଦଳଙ୍କ ସିଗାରେଟ୍ ଧୂଆଁ, ହସ କଳରବରେ ପୁରିଉଠିଲା ବାୟୁମଣ୍ଡଳ । ଅତ୍ୟାଧୁନିକା ଅଜିତା ସୁରବାବୁଙ୍କ ପାଖରେ ବସି ଏ ସବୁ ଦେଖୁଥାଏ । ଗୈରି ଗୃହାଣୀରେ ଅଜିତ୍‌ଙ୍କୁ କରୁଥାଏ ଶରବତ ।

ସଂଜଟବେଲ୍ ପ୍ରତିମାକୁ ବି ଡକେଇ ଆଣିଥିଲେ ସୁରବାବୁ । ସେ ଭଲ ଗୀତ ଗାଇ ଜାଣେ—ସ୍ୱର ତାର ଭାରି ମିଠା । ଭଦ୍ରବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ଅନୁରୋଧ ଓ ଅଜିତା ମାଉସୀର ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ସେ ଲଜ୍ଜାରେ ସଂକୁଚିତ ହୋଇ 'ଭଜନ'ଟିଏ ଗାଇ ଶୁଣେଇଲା । ସମସ୍ତେ କର ତାଳି ଦେଲେ । ଅଜିତ୍ ପ୍ରତିମା ପିଠିରେ ହାତ ଥାପୁଡ଼େଇ କହିଲେ "ଏଇ ଗୋଟିକୁ ମୋର ଭାରି ପସନ୍ଦ ।"

"କଣ ତାକୁ ନେବ କି ? ବେଶ୍ ମଗାମଗି କରୁଛ ତ ?" ହସି ହସି କହିଲା ଅଜିତା ।

ପୁଣି ହସର ଜୁଆର ଖେଳିଲା ଘର ଭିତରେ ।

ତା'ପରେ ନାନାପ୍ରକାର ମିଷ୍ଟାନ୍ନରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଆପ୍ୟାୟିତ କରିଗଲେ । ଅଜିତା ନିଜ ହାତରେ ପାନ ଭଙ୍ଗି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଖାଇବାକୁ ଦେଲା ।

ପର୍ବ ସରିଲା ! ବନ୍ଧୁଦଳ ଶୁଭେଚ୍ଛା ଜ୍ଞାପନ କରି ଫେରିଗଲେ । ସୁରବାବୁ ମଧ୍ୟ ରାସ୍ତା ଉପରଯାଏ ସେମାନଙ୍କୁ ଛାଡ଼ିବାକୁ ଗଲେ ।

ବାହାର ଛାଇ ଅନ୍ଧାର ବାରଣ୍ଡାରେ ଠିଆ ହୋଇଥାନ୍ତି ଅଜିତା ଓ ଅଜିତ୍ ।

ଧୀର ଗଳାରେ ଅଜିତ୍ କହିଲେ " ଅନୁ, ପୁଣି ଯେ ତୁମ ସମ୍ପର୍କରେ ଆସିବି ଏ ଆଶା ମୋର ନ ଥିଲା ।"

" ଏତେକ ଆଶା ସଂଗ୍ରହ ହେଲଣି, ନୁହେଁ ?

ଅଜିତ୍ ହସିଲେ । କହିଲେ "ଆଜି ଏ ଜନ୍ମଦିନରେ ତୁମକୁ କଣ ଦେବି ଜାଣି ପାରୁନି ? କୌଣସି ଜଡ଼ ପଦାର୍ଥ କଣ ମୋର ମନୋଭାବ କହିପାରିବ ?

"ତେବେ ଗୋଟିଏ ସଜୀବ ଜୀବକୁ ମୋତେ ଦେବ । ଜନମା କିନ୍ତୁ ରାଜି ହେଲେ ତ ?" ଅଜିତାର ମୃଦୁହସ ମିଶିଥିଲା ସେଇ କଥାରେ ।

"ନାଁ, ନାଁ, ଜନୁର ସେଥିରେ କିଛି ଭାଗ ରହିବ ନାହିଁ ଅଜି । ତାକୁ ତୁମେଇ ଗଢ଼ିବ ।"

"ଆଉ ତୁମେ ଦେବ ପ୍ରାଣ ?"— ହସିଲା ଅଜିତା । କ୍ଷଣକ ପାଇଁ ସେ ଭୁଲି ଯାଇଚି ନିଜକୁ ।

"ଆଚ୍ଛା ମୁଁ ଆସୁଚି" କହି ଅଜିତ୍ ପାହାଚ ତଳକୁ ଓହ୍ଲେଇ ଗଲେ । ଫାଟକ ଆଡୁ ଫେରୁଥିଲେ ସୁରବାବୁ । ଦୁହେଁ ଦୁଇ ଚାରିପଦ କଥାଭାଷା ହୋଇ କରମର୍ଦ୍ଦନ କଲେ ।

ଅଜିତ୍, ଅଜିତା ଓ ସୁରବାବୁ ଦୁହିଁଙ୍କୁ ନମସ୍କାର ଜଣେଇ ରାସ୍ତା ଆଡ଼କୁ ଚାଲିଲେ ……………

ଚାରେଟି ଦିନ ବିତି ଯାଇଚି । ରାତିରୁ ଉଠି ଅଜିତ୍ ଭାବୁଛନ୍ତି ତାଙ୍କର ସେଇ ରାତିର କଥାଭାଷା ଓ ଅଜିତାର ସନ୍ତାନ କାମୀ—ବାସନା । ଶିଶୁଟିଏ ପାଇବା ପାଇଁ ନାରୀ କି ବ୍ୟାକୁଳ ନହୁଏ ? ସୃଷ୍ଟିରେ ପାଏ ସେ ଶାନ୍ତି — ସେଥିରେ ମୃତ୍ୟୁ ହେଲେ ବି ତାର ନିର୍ବାଣ । ଅଜିତାର ଆଶା ଆଜି ଅଜିତ୍ ନୁହେଁ — ଅଜିତ୍ ପରି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପୁଅଟିଏ ଯାହାର ମାଆ ହେବ ସେ ଓ ବାପା ହେବ ଅଜିତ୍ । ନାରୀର ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱ ବିଚିତ୍ର !

ଖୁବ୍ ନିଦ ଭାଙ୍ଗି ଗଲାଣି ଜନମାର । ମଶାରି ଭିତରୁ ଚାହିଁ ଚାହିଁ ସେ ଦେଖୁଚି ଅଜିତଙ୍କର ଲେଖା ଲେଖି କିଛି ନାହିଁ । ଟେବୁଲ ପାଖେ ବସି କଲମଟି ଗାଲରେ ଦେଇ ସେ କଣ ଖାଲି ଭାବୁଛନ୍ତି ।

୧୦

ଅନୁପମ ବାବୁଙ୍କ ଦେହ ଭୀଷଣ ଖରାପ । ହତଜ୍ଞାନ ହୋଇ ସେ ପଡ଼ିଛନ୍ତି । ପାଦ ପାଖରେ ବସିଛନ୍ତି ସୁମନ୍ତ । ଆଖି ତାଙ୍କର ଲୁହ ଛଳ ଛଳ ।

ବେଣୁଧର ଡାକ୍ତର ଡାକି ଯାଇଛନ୍ତି । କାଲି ସଂଧ୍ୟାରେ ରଜନୀବାବୁ ଆସିଥିଲେ । ସେତେବେଳେ ଅନୁପମବାବୁଙ୍କର ଚେତାଥିଲା । କଥାଭାଷା କରୁଥିଲେ । ଭଲମନ୍ଦ ସବୁ ଜାଣି ପାରୁଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ରାତି ବାରଟା ପରଠାରୁ ସେ କାଠଗଣ୍ଡ ପରି ଖାଲି ପଡ଼ିଛନ୍ତି । ହଲଚଲ କିଛି ନାହିଁ । ନିଃଶ୍ୱାସ ପ୍ରଶ୍ୱାସ ଯାହା ଯାଉଛି ସେତିକି । ସୁମନ୍ତ ଭାବୁଥିଲେ ବୋଧେ ଔଷଧ ଖାଇବା ପରେ ବାବୁଙ୍କୁ ଭଲ ନିଦ ହୋଇ ଯାଇଛି । ରାତିସାରା ସେ ତାଙ୍କ ପାଖେ ଚେଇଁ କରି ବସି ରହିଲେ ।

ସକାଳ ହେଲା ତଥାପି ବାବୁଙ୍କର ଚେତା ଆସିଲା ନାହିଁ । ବରଂ ନାକବାଟେ ପାଣି ଗଡ଼ିଲା, ହାତପାଦ କାକର ଲାଗିଲା । ସୁମନ୍ତ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇପଡ଼ିଲେ । ବେଣୁଧରକୁ ଡାକି ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଡାକ୍ତରବାବୁଙ୍କ ପାଖକୁ ପଠେଇ ଦେଲେ । ସଙ୍କଟାପନ୍ନ ଅବସ୍ଥା । କିଏ କହିବ ଏଇ ସେ ବାବୁଙ୍କର ଚିରନିଦ୍ରା ନ ହେବ ?

ହାତ କାଚକୁ ଅନେଇଲେ ସୁମନ୍ତ । ଦର୍ପଣରେ ମୁହଁର ସିନ୍ଦୁର ବିନ୍ଦୁକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲେ । ସବୁ ସିମେଣ୍ଟ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଦିଶୁଛି, ସେହିପରି ଝଟକୁଛି । ବିଧବା ଯୋଗ ତାଙ୍କୁ ନାହିଁ । ମନେ ମନେ ସେ କେତେ ଦିଅଁ ଦେବତାଙ୍କୁ ଗୁହାରି କଲେ ।

ଔଷଧବାକ୍ସଟିଏ ଧରି ଘରଭିତରକୁ ପଶିଆସିଲେ ରଜନୀବାବୁ । ପଛେ ପଛେ ଗୁମାସ୍ତା ବେଣୁଧର ।

ରଜନୀବାବୁଙ୍କୁ ଦେଖି ସୁମନ୍ତଙ୍କ ପିଣ୍ଡରେ ପ୍ରାଣ ପଡ଼ିଲା । ଗତରାତ୍ରର ସମସ୍ତ ଘଟଣା ଅମୂଳଚୂଳ ସେ ବର୍ଣ୍ଣନା କଲେ । ଡାକ୍ତର ଷ୍ଟେଥିସ୍କୋପ ଦେଇ ବାବୁଙ୍କର ଛାତି ପିଠି ସବୁ ପରୀକ୍ଷା କଲେ । ନାଡ଼ୀ ଦେଖିଲେ । କିଛି ସମୟ ତାଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ କଣ ଭାବିଲେ । ତା'ପରେ ବିଷର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ବସି ପଡ଼ିଲେ ଚ୍ୟାରରେ ।

ସୁମନ୍ତ ପଚାରିଲେ “ କଣ ଡାକ୍ତରବାବୁ, କଣ ହେଲା ? ” କଣ୍ଠରେ ତାଙ୍କର ଭରି ରହିଥିଲା ଆବେଗ ଓ ବ୍ୟାକୁଳତା ।

“ କିଛି ନାହିଁ, ତେବେ ଅବସ୍ଥା ଖରାପ ଆଡ଼କୁ ଗତି କରୁଚି । ” ଗାମ୍ଭୀର୍ଯ୍ୟରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ ରଜନୀବାବୁ ।

“ତୁମ ପାଦ ଧରୁଚି ଡାକ୍ତରବାବୁ । ଯାହା ଟଙ୍କା ଲାଗିବ ମୁଁ ଦେଉଚି ତୁମେ ତାଙ୍କୁ ଭଲ କରିଦିଅ — ସେ ଟିକିଏ ଚାହିଁ କଥା କୁହା କରନ୍ତୁ ” । ସୁମନ୍ତ କାନ୍ଦି ପକେଇଲେ ।

ମନେ ମନେ ହସିଲେ ରଜନୀକାନ୍ତ । ବଚରା ଏଇ ନାରୀ । ଦୁଇଟି ନାଆରେ ଗୋଡ଼ଦେଇ ଆରାମରେ ପାରିହେବାକୁ ଚାହେ !

ରଜନୀକାନ୍ତ ପୁଣି ଭାବିଲେ—ଏଇ ସୁମନ୍ତ-ସେଦିନ ସଂଜବେଳେ ବେଳାଭୂମିରେ କହୁଥିଲା—ଜୀବନଟା ମୋର ଦହଗଞ୍ଜରେ ଘାଣ୍ଟି ହେଉଛି ପଳେଇବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେଉଛି ସବୁବେଳେ—ବିରକ୍ତରେ ନାକପୁଡ଼ା ତାର ଫୁଲି ଉଠୁଥିଲା ।

“ତୁମେ କଣ ତାଙ୍କୁ କେବେ ଛାଡ଼ିପାରିବ ସୁମନ୍ତ ?”

“ହଁ, ନିଶ୍ଚୟ ପାରିବି; କିନ୍ତୁ ତୁମେ ଯଦି ମୋତେ ହତାଶ କର, ତେବେ—?”

“ସୁମନ୍ତ—ତୁମେ ପରା ମୋର ପ୍ରାଣ” ରଜନୀବାବୁ ତାର ଗଣ୍ଡଦେଶରେ କ୍ଷଣକ ପାଇଁ ନିଜର ମୁହଁ ଲଗେଇ ଦେଇଥିଲେ ।

ସଂଧ୍ୟାରେ ଅନ୍ଧକାର କ୍ରମଶଃ ଘନେଇ ଆସୁଥିଲା । ରାଜଭବନ ଡେଇଁ ସେମାନେ ଚାଲି ଆସିଲେଣି କେତେଦୂରକୁ । ଚେଣିକି ଖାଲି ଅନ୍ଧକାର ଆଉ ନିର୍ଜନତା । ଦୁହେଁ ଫେରି ଆସିଲେ ।

ଏକ ଲୟରେ ଡାକ୍ତରକୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ଚାହିଁଛନ୍ତି ସୁମନ୍ତ । ରଜନୀବାବୁ ଅନ୍ୟମନସ୍କ ଭାବରେ କହୁଛନ୍ତି —"କିଛି ବ୍ୟସ୍ତହେବା ଦର୍କାର ନାହିଁ—ସବୁଠିକ୍ ହୋଇଯିବ-ତମେ ରୋଗୀ ପାଦରେ ଗରମ ପାଣିର ଫୋମେଣ୍ଟ ଦିଅ—ମୁଁ ଔଷଧ ଲେଖିଦେଉଛି—ହଁ, ବେଣୁଧର-ତମେ-ଯାଅ, ମୋର କମ୍ପାଉଣ୍ଡରକୁ ଡାକିଆଣିବ ।"

ବେଣୁଧର ସମ୍ମତି ଜଣେଇ ଚାଲିଗଲେ ।

ଔଷଧ ବାକ୍ସରୁ ଇଞ୍ଜେକ୍ସନଟିଏ କାଢିଲେ ରଜନୀବାବୁ । ସୁମନ୍ତ ଆକୁଳରେ ଚାହିଁଛନ୍ତି । ଇଞ୍ଜେକ୍ସନ ଦେଇସାରି ଡାକ୍ତରବାବୁ କହିଲେ "ସୁମନ୍ତ, ତୁମେ ଶୀଘ୍ର ସୁଧାଙ୍କୁ କହ ପାଣି ଗରମ କରୁ । ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଏଘରକୁ ଛାଡନାହିଁ ।"

ମୀନୁ ଠୁକେଇ ଠୁକେଇ ଚାଲିଆସି ଦୁଆର ମୁହଁରେ ଠିଆ ହୋଇଥିଲା । ଭେଁ କରି କାନ୍ଦିଉଠିଲା । ସୁମନ୍ତ ତାକୁ କାଖେଇଧରି ଚାଲିଗଲେ ସେପେଇ ଘର ଆଡେ ।

ସିଗାରେଟ୍ଟାଏ ଲଗେଇ ଦେଇ ରଜନୀବାବୁ ଘରର ଚାରିଆଡକୁ ଚାହିଁଲେ । ନାନାପ୍ରକାର ଭାବନା ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ ଖେଳୁଛି—

ଅନୁପମବାବୁଙ୍କର ଜୀବନ-ଦୀପଟି ଲିଭିବାକୁ ଆଉ ଅଳ୍ପସମୟ ଅଛି । ଯା'ପରେ ଶୁଭିବ ଏ ଘରେ କାନ୍ଦଣାର ରୋଳ । ଚହଳଗ ମୁଖରିତ ହେବ । ତନିମା ଓ ଅଜିତ୍ ଧାଇଁ ଆସିବେ । ସୁରବାବୁ ଓ ଅମିତା ଆସି ଦୁଃଖ ପ୍ରକାଶକରିବେ । ସେ ମଧ୍ୟ ଠିଆ ହେବେ ସ୍ଥାଣୁପରି । ସବୁ ବିଧିର ବିଧାନ କହି ଉପରକୁ ହାତ ଦେଖେଇବେ । ଶବସତ୍କାରର ଆୟୋଜନ ହେବ । ସୁମନ୍ତ ବୁକୁ ବିଦାରି ଭୂଇଁରେ

ମୁଣ୍ଡ ଘଟିବେ । ତାପରେ ଜଳିବ ଚିତାନଳ । ଗୋଟିଏ ଜୀବନର ଅଭିନୟ ସରିଯିବ ।

ରଜନୀବାବୁଙ୍କ ଛାତି ଥରି ଉଠିଲା । କାହିଁକି ସେ ଏପରି କଲେ ? କାହିଁକି ସେ ଛୁରାଘାତ କଲେ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ପରିବାରଟିକୁ ? କାହିଁକି ସେ ଛେଉଣ୍ଡ କଲେ ଏତେଗୁଡ଼ିଏ ସରଳ ବାଳକ ଓ ବାଳିକାଙ୍କୁ ? ସୁମନ୍ତର ଲଲାଟରୁ ସିନ୍ଦୂର ଲିଭେଇ ଦେବାକୁ କାହିଁକି ତାଙ୍କର ହାତ ଗଲା ?

ବ୍ୟତିବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ସେ ଘରର ଏପଟରୁ ସେପଟକୁ ପଦଚାରଣ କଲେ । ଝରକାବାଟେ ରାସ୍ତାଅଡ଼କୁ ଚାହିଁଲେ । ମନଭିତରୁ କିଏ ଯେପରି କହିଲା "ତୁ ପାପୀ, ତୁ ନରରାକ୍ଷସ, ତୁ ଭୁଲକରିଚୁ । ତୋର ଏକମାତ୍ର ଦଣ୍ଡ—ଫାଶି—ଫାଶି—ଫାଶି"। ଡାକ୍ତର ଫେରିଆସି ରୋଗୀପାଖେ ଚ୍ୟାରରେ ବସିଲେ । ଆଉ ଭଲ ହେବାର ଉପାୟ ନାହିଁ । ପୁଣି ଜଣାପଡ଼ିଲେ ଦୁଇହାତରେ ଚୁଡ଼ି ପିନ୍ଧିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଏଠାରୁ ଚାଲିଯିବାହିଁ ରକ୍ଷା ।

ଏତିକିବେଳେ ବେଣୁଧର କମ୍ପାଉଣ୍ଡରସହ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ । ପୁଝାରୀ ଗରମପାଣି ଆଣି ଥୋଇଦେଲା । ସୁମନ୍ତ ରଜନୀବାବୁଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ଠିଆ ହେଲେ ।

ରଜନୀବାବୁଙ୍କ ମୁହଁଟି ଝାଉଁଳି ପଡ଼ିଲାଣି । ଭଙ୍ଗାକଣ୍ଠରେ କମ୍ପାଉଣ୍ଡରକୁ କହିଲେ "ଦେଖ, ପାଦହାତରେ ଠିକ୍ ମୁତାବକ ଫୋମେଣ୍ଟ କରିବାକୁ ହେବ । ମୁଁ ଇଞ୍ଜେକ୍ସନ ଦେଉଚି । ଆଉ ଔଷଧ ଦର୍କାର ନାହିଁ । ରୋଗୀ ଉଠିଲେ ମୋତେ ଖବର ଦେବ । ନୋହିଲେ ମୁଁ ଦ'ପହରକୁ ଆସିବି ।"

ରଜନୀବାବୁ ଔଷଧ ବାକ୍ସଧରି ଚାଲିଗଲେ । ଅନୁପମବାବୁଙ୍କ ପାଖରେ ବସିରହିଲେ ସୁମନ୍ତ, ବେଣୁଧର ଓ କମ୍ପାଉଣ୍ଡର ।

କିଛି ସମୟ ବିତିଗଲା । ସମସ୍ତେ ରୋଗୀକୁ ଏକଲୟରେ ଚାହିଁ ଛନ୍ତି । ଦେଖିଲେ ତାଙ୍କର ହାତ ଆଙ୍ଗୁଠି ଗୁଡ଼ାକ ସିଧା ହୋଇଗଲା । ସେ ମୁଣ୍ଡଟିକୁ ତଳକୁ ଝୁଲେଇ ଦେଲେ ।

ବେଣୁଧର ଉଠିଯାଇ ମୁଣ୍ଡଧରିଲେ । ନିଶ୍ୱାସ ଚାଲୁନି । କାନ ଫୁଙ୍କିଲେ । ହାତ ପରୀକ୍ଷାକଲେ । ନାଡ଼ି ଚାଲୁନି । "ବାବୁ ହେ" କହି ସେ କାନ୍ଥରେ ମୁଣ୍ଡ ପିଟିଦେଲେ ।

"ଆହେ ମୋର ସରିଗଲା ହେ" କହି ସୁମନ୍ତ ଶବ ମୁହଁରେ ମୁହଁଲଗେଇ କାନ୍ଦିଲେ । ପିଲାଗୁଡ଼ିକ ଭୟରେ ଭେଁ ଭେଁ ରଡ଼ି ଛାଡିଲେ । କମ୍ପାଉଣ୍ଡର ଉଠି ଚାଲିଗଲା । ସାହିର ଲୋକେ ସବୁ ଘରେ ଜୁଟି ହୋଇଗଲେ ।

ଗାଁରେ ଖବର ରଟିଗଲା ଅନୁପମବାବୁ ମରିଗଲେ । ସୁରବାବୁ ଓ ଅନିତା ଶୁଣି ଧାଇଁ ଆସିଲେ ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ।

ଅଜିତ୍‌ବାବୁ ସାଇକେଲଧରି ମାର୍କେଟକୁ ବାହାରୁଥିଲେ । ପରିଚିତ ଲୋକ ଜଣେ ଦେଖିଦେଇ କହିଲା "ଶ୍ୱଶୁର ଆପଣଙ୍କର ଚାଲିଗଲେ । ମୁଁ ବାଟରୁ ଶୁଣିକରି ଆସିଲି ।"

ଅଜିତ୍ ଦୁଃଖ ଓ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟରେ ଘରଭିତରକୁ ଯାଇ ତନ୍ମୟାକୁ ଡାକିଲେ । ତନ୍ମୟା ଦୌଡ଼ି ଆସିଲା ଅଜିତ୍ କଣ କହିବେ କିଛି ଠିକ୍ କରି ପାରିଲେ ନି । ଭୁଣ୍ଡରୁ ତାଙ୍କର ଖାଲି ବାହାରିଲା ବାପା ତମର—"

"କଣ ହେଲା ? ହେଲା କଣ ?" ବ୍ୟାକୁଳରେ ଅଜିତ୍‌ଙ୍କୁ ହଲେଇ ଦେଇ ପଚାରିଲା ତନ୍ମୟା ।

"ସେ ଆଉ ନାହାନ୍ତି ।" ଓଠ ଦୁଇଟି ଥରି ଉଠୁଥିଲା ଅଜିତ୍‌ଙ୍କର

ଗଛ କାଟିଲା ପରି ତଳେ ପଡ଼ିଗଲା ତନ୍ମୟା । ଅଜିତ୍ ତାକୁ ଛୁଆଁ ବାଆଁ କରି ଚେତା କରେଇଲେ ।

ତା'ପରେ ଦୁହେଁ ସେଇ ବେଶରେ ଧାଇଁ ଆସିଲେ ଶେଷଦର୍ଶନ ପାଇଁ ।

ସ୍ୱର୍ଗଦ୍ୱାର । ଚିତାନଳ ଜଳୁଚି । ଗୋଟିଏ ଜୀବନର ସକଳ ଭାବନା, କାମନା ଓ ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ ଜଳିଯାଉଚି ତାର ସାଥୀରେ । ଦ୍ରଷ୍ଟାରୂପେ ମୂକ ହୋଇ ଠିଆହୋଇଛନ୍ତି ଅଜିତ୍ ଓ ସୁରବାବୁ । ଭନୁ ମୁଖାଗ୍ନି ଦେଇ କେତେବେଳୁ ଗୃହଗଲେଣି । ମାଲଭାଇ ଦଳ ଚିତା ଜାଳିବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ ଅଛନ୍ତି ।

ସୁରବାବୁ କହିଲେ "ଆପଣଙ୍କ ବଉଘର ତାଙ୍କଜୀବନର ପ୍ରଥମ ଓ ଶେଷ କାର୍ଯ୍ୟ । ଶାନ୍ତିରେ ତାକୁ ସେ ସମ୍ପନ୍ନ କରିଛନ୍ତି ।"

କଥା ପଦକ ଅଜିତଙ୍କ ହୃଦୟରେ ଲାଗିଲା । ସେ ଖାଲି ବଲ ବଲ କରି ଚାହିଁ ରହିଲେ ଚିତାନଳକୁ ।

୧୧

"ଅଜି କଣ ହେଲା ଜାଣିଚ ?"

"କଣ ?"

ପ୍ରେସରୁ ଫେରି ତମ ଘରକୁ ଯାଇଥିଲି । ବେଣୁଧର ବି ମୋ ଅପେକ୍ଷାରେ ଥିଲେ । କୁଆଁଶାଳ ଗାଁର ରଇତ ଧାନ ନେଇ ଆସିଥିଲେ । ବେଣୁଧର ତାକୁ ମପେଇ ରଖିଥିଲେ । ଆରବର୍ଷର ଖାତା ସହ ମିଳେଇ ଏକର୍ଷ ଧାନ ହିସାବଟେ ବି ଦେଲେ । କୋଠିରେ ଧାନ ବହିଲା । ବେଣୁଧର ଚାବି ରଖିଲେ ।

"ହିଁ କଣ ହେଲା ସେଇଠୁଁ—?"

"ଭୋଉ ତମର ବେଣୁଧରକୁ ଚାବି ମାଗିଲେ । କହିଲେ କେତେବେଳେ କଣ ଦରକାର ପଡ଼ିବ, କୋଠିଚାବି ଏଣିକି ମୁଁ ରଖିବି ।" ବେଣୁଧର ବୋଉଠି କହିଲେ ଅଜିତ୍‌ବାବୁଙ୍କୁ କହି ମୁଁ ଦେଇଦେବି' । ଏବେ କୋଠି ଚାବି ସେ ମୋ ଜିମା ଦେଇ ଦେଇଛନ୍ତି ।"

"ବୋଉ ଯଦ ମାଗିଲା ବେଣୁଧର ଦେଲେନି କାହିଁକି ?"

"ସେ କହିଲେ ମୁଁ ତ ସବୁବେଳେ ଘରେଅଛି, ଯେତେବେଳେ ଯାହା ଦର୍କାର ପଡ଼ିବ, କହିଲେ, କୋଠି ଫିଟେଇ ଦେଇଦେବି । ଏଣେ ବି ସେଇ ଅନୁସାରେ ହିସାବ ରଖିବି । କର୍ଜିଜେଷ୍ଟିକୁ ନଅଣ୍ଟ ପଡ଼ିଲେ କିଏ ଦେବ ?"

"ସେ ତ ଠିକ୍ କଥା କହୁଛନ୍ତି—"

"ଏଥିରେ ତମବୋଉ ଭାରି ରାଗ ହେଲେ । ଘର ଭିତରେ ଥାଇ କହିଲେ 'ଗୁମାସ୍ତାଟାଏ ମୋତେ ଅପମାନ ଦେଉଛି । ମୁଁ ଘରେ ସତେ କିଛି ନୁହେଁ ? ମୋ ସମ୍ପତ୍ତିକି ମୁଁ ନଜରରେ ରଖିବି ନା ସେ ରଖିବ ? ବାବୁ ମଲାବାସିରୁ ମୁଁ କହୁଚି ସେ ଗୁମାସ୍ତାକୁ ତଡ଼ । ଦରମାଦେଇ ଦୁଆରେ ଠକଟାଏ ପୋଷିବା କିଛି ଲୋଡ଼ା ନାହିଁ । ସେ କଥା ଜମା ଶୁଣ୍ ନାହାନ୍ତି । ଶିନୁ ବି ଏଡ଼େ ଟିକିଏ ପିଲା—ସେ ମୋ ମୁହଁରେ ଜବାବ ଦେଉ'-ଏମିତି କେତେ କଥା ।"

ଅଜିତ୍‌ଙ୍କ ମୁହଁରୁ ଏସବୁ ଶୁଣି ତନିମା ବି ଟିକିଏ ଭାବି ବସିଲା । କଣ କହିବ କିଛି ଜାଣିପାରିଲା ନା । କହିଲା,'ବୁଝିଲ, ବୋଉ ଯାହା କହୁଚି ସେ ସବୁ କଲେ କଣ ଭଲ ହେବ ବୋଲି ତୁମେ ଭାବୁଚ ?"

"ନାଁ, ଜମାନୁହେଁ । ବରଂ ସବୁ ସମ୍ପତ୍ତି ବରବାଦ ହୋଇଯିବ ।"

"ମୁଁ ଭାବୁଚି ଏସବୁ ପଛରେ ସେଇ ରଜନୀବାବୁ ଅଛି । ସେ କାହିଁକି ସବୁବେଳେ ଆମଘରକୁ ଆସୁଚି ? ଦ୍ରୁଜମା କହୁଥିଲା-- ସେ ରୋଜ ଦି'ପହରେ ଆସି ବୋଉ ସଙ୍ଗେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଉଛି । ଡାକ୍ତର ଗୁଡ଼ାକ କେଉଁଠି ଏମିତି ବୌଡଥାନ୍ତି ମୁଁ ତ ଜମା ଦେଖିନି ।"

"କଥାଟା ବହୁତ ଦିନରୁ କହିବାକୁ ମୁଁ ସାହାସ କରୁ ନଥିଲି ତନୁ । ଯଦି ତମର ଆଉ ଅରମ୍ଭ ହେଲଣି ତେବେ ଭଲକଥା । ମୁଁ ଖାଇ ସାରେ ତମକୁ ଦେଖେଇବି ।"

ଖାଇ ବସିବାଠାରେ ଅଜୟ୍ ଏ ସବୁ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରୁଥିଲେ । ତନ୍ମୟ ବି ପାଖରେ ବସି ବହି ଦେଉ ଦେଉ ସବୁ ଶୁଣୁଥାଏ ।

ଖାଇସାରି ମୁହଁହାତ ଧୋଇ ଶୋଇବାଘରକୁ ଗଲେ ଅଜୟ୍ । ପଛେ ପଛେ ତନ୍ମୟ । ଅଜୟ୍ ଆଲମାରୀରେ ପାଣ୍ଡୁଲିପି ଗୁଡ଼ିକ ଭିତରୁ ଖଣ୍ଡେ ବାଇଗେଣି କାଗଜ କାଢିଲେ । ତନ୍ମୟ ଅନୁମାନ କରିନେଲା ଚିଠିଟିଏ ।

ପଚାରିଲା 'କାହାଚିଠି ଇଏ, କିଏ ଲେଖିଛି ?

"ରଜନୀବାବୁ । ତମବାପାଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁପରେ ଲେଖା ହୋଇଛି । ତଳେ ନାଁ ଦିଆଯାଇନି । ଦିନେ ତମ ଘରକୁ ଗଲାବେଳକୁ କେହି ନଥିଲେ । ସେ ସୁରବାବୁଙ୍କ ଘରକୁ ଯାଇଥିଲେ ନା କଣ । ଚିଠିଟି ରେଡ଼ିଓ ତଳେ ଥୁଆ ହୋଇଥିଲା । ବାହାରକୁ ଦିଶୁଥିଲା କାଗଜର କଣ ଟିକିଏ । ସନ୍ଦେହରେ ମୁଁ କାଗଜଟିକୁ ଭିଡ଼ି ଆଣିଲି । ଯାହା ଦେଖିଲି ଏବେ ନିଜେ ପଢ଼ି ବୁଝ ।"

ତନ୍ମୟ ଚିଠିଟି ପଢିଲା । ମୁହଁଟାର ରଙ୍ଗେଇ ଆସିଲା ରାଗରେ । କହିଲା 'ସବୁ ଜାଣିଲି । ଏସବୁ ତାର କାଣ୍ଡ । ମୋର ବାପାଙ୍କୁ ନିଶ୍ଚେ ସେଇ ମାରିଛି' ।

"ଏମିତି ଉତ୍‌କ୍ଷିପ୍ତ ହୁଅନି ତନ୍ମୟ । ଏ ସବୁ ବଡ଼ ଗୁରୁତର ବ୍ୟାପାର । ରଜନୀ ଭାବିଛି ସେ ବଡ଼ ଜାଲିଆ ବୋଲି । ଛିଆନାଳ ଦେଇ ସେ କୁମ୍ଭୀର ଧରିବ ବୋଲି ବସିଛି । କାଲି ମୋର ସାଙ୍ଗରେ ମାଡ୍ରିକ୍ ପଢୁଥିଲା ମୁଁ ତାକୁ ଚିହ୍ନିନି ? ହଉ, ମୁଁ ଠିକଣା ବେଳରେ ତାର ବେକ ମୋଡ଼ିଦେବି, ତମେ ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅନି । ସେ ଯିବା ଆସିବା କରୁଛି ବୋଲି କଣ ମୁଁ ଜାଣେନି ? ସବୁ ଜାଣେ । କହ୍ନୁ, ଶଶୀ ରୁମ ସ୍ତ୍ରୀ ସମସ୍ତେ ପ୍ରେସକୁ ଯାଆନ୍ତି । ସମସ୍ତଙ୍କଠାରୁ ମୁଁ ଖବର ସଂଗ୍ରହ କରେ ।"

"ନାଇଁ, କେତେ ସାହାସ ତାର ଦେଖ । ତମକୁ ପୁଣି ଲେଖିଛି ଛଡ଼ସିବାଏ । ବୋଉ ଏ ସବୁ କଥା ଲୁଚେଇଛି । ହଉ ମଜାପାଇବ ସେ" ।

ଅଜିତ୍ ଆଉ କିଛି କହିବାକୁ ଭଲ ମନେ କଲେନାହିଁ । ପଲଙ୍କ ଉପରେ ଶୋଇପଡ଼ି ଟିକିଏ ବିଶ୍ରାମ ନେଲେ ।

ଘଣ୍ଟା ବାଜିବାକୁ ଦଶମିନିଟ୍ ବାକି ଅଛି । ଅଜିତ୍‌ଙ୍କ ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଲା । ଉଠିପଡି କହିଲେ "ତନୁ ମୁଁ ପ୍ରେସକୁ ବାହାରିଲି ।"

ପ୍ରେସରେ ବୁଲି ବୁଲି ପ୍ରୁଫ ସଂଶୋଧନ କରିବା, ହିସାବ ଦେଖିବା ଠିକ ସମୟରେ ଅର୍ଡର ସପ୍ଲାଇ କରିବା ପ୍ରଭୃତି କାର୍ଯ୍ୟ ଅଜିତ୍‌ଙ୍କୁ ଦେଖିବାକୁ ପଡ଼େ । ତାଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ପରିଶ୍ରମ ଫଳରେ ପ୍ରେସଟି ଆଜି ପୁରୀ ସହରରେ ଅଦ୍ୱିତୀୟ ହୋଇ ପଡ଼ିଚି । ଛାପାଛପି ଯାହାର କିଛି ଦରକାର ପଡ଼େ ସେ ଆଗ "ତନିମା ପ୍ରେସ"କୁ ଧାଇଁ ଆସେ । ସେଠାରୁ ନିରାଶ ହେଲେ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ପ୍ରେସର ସନ୍ଧାନ ନିଏ ।

ବିବାହପରେ ଅଜିତ୍‌ଙ୍କର ପ୍ରଥମ ଲେଖା "ଭ୍ରୁବ" ଏବେ ଛପା ହେଉଚି । ପ୍ରଚ୍ଛଦପଟ ଅଙ୍କଣ କରିଛନ୍ତି ବିଖ୍ୟାତ ଶିଳ୍ପୀ ଦେବକଙ୍କର । ଅବତରଣିକା ଲେଖିଛନ୍ତି ଔପନ୍ୟାସିକ ସଲିଳେନ୍ଦୁ । ପ୍ରକାଶିକା ଶ୍ରୀମତୀ ତନିମା । ବହିଟି ନୂତନ ବର୍ଷର ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ଅଭିବାଦନ ଦେବ—ଏଇ ହେଉଚି ଅଜିତ୍‌ଙ୍କର ଇଚ୍ଛା । ସେଥିପାଇଁ ସେ ପୂର୍ଣ୍ଣପ୍ରାଣରେ ଲାଗି ପଡ଼ିଛନ୍ତି ।

ଭଗତ ବି ପାଣ୍ଡୁଲିପିଟି ପଢ଼ି ଚିଠି ଲେଖିଛି— 'ବହିଟି ଅତି ଉଚ୍ଚକୋଟିର', ତେଣୁ ଏହାର ଛପା ସୁନ୍ଦର ହେବା ନିହାତି ଦରକାର । ଅଜିତ୍‌ଙ୍କ ମନକୁ ଭଗତର କଥାଟି ବେଶ୍ ପାଇଚି । ସେ କମ୍ପୋଜିଟରମାନଙ୍କୁ ଏ ବହିପାଇଁ ବୋନସ୍ ଦେବେ ବୋଲି ମଧ୍ୟ ଜଣେଇ ଦେଲାଣି ।

ସେ ଦିନ ସାରାଟା ମେଘୁଆ ଧରିଥାଏ । ପ୍ରୁଫ ସଂଶୋଧନ କାମ କିଛି ବି ବାକି ନଥାଏ । ପ୍ରେସରେ ବସିରହିବାକୁ ଅଜିତ୍‌ଙ୍କୁ ଭଲ ଲାଗିଲା ନାହିଁ । ସାଇକେଲଟି ଧରି ସିଧା ସିଧା ଗଲେ ଅନୀତା ଘରକୁ ।

ସୁରଭିଙ୍କୁ କଲେଜ ଯାଇ ସାରିଥାନ୍ତି । ଅନୀତା ବାରଣ୍ଡାରେ ଖାଲି ବସିଥାଏ । ଅଜିତ୍ ଯାଇ ଦୁଆର ବାଡେଇଲେ । ଦାମା ଦୁଆର ଫିଟେଇ

ଦେଲା । ଘରଭିତରକୁ ପଶିଆସି ଅଜିତ୍ ଦେଖିଲେ— ଅନୀତା ଖାଇବସିଛି । ହସି ହସି କହିଲେ "ଭୁଞ୍ଜିବା ବେଳେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ବୃଷ୍ଟି କଲି— "

ଅନୀତା ହସିଲା । ଡାକିଲା "ଦାମା, ଆରାମ ଚେୟାରଟା ନେଇ ଆସିଲୁ—" ଦାମା ତୁରନ୍ତ ଆରାମ ଚେୟାରଟା ଆଣି ପକାଇ ଦେଲା । ବସିପଡ଼ି ଅଜିତ୍ ଆରମ୍ଭ କଲେ "ଅନେକ ଦିନରୁ ତମକୁ ଦେଖି ନଥିଲି । ସେଇଥିପାଇଁ ଚାଲିଆସିଲି ।"

"ଏହା ମୋର ଭାଗ୍ୟ—"

"ଭାଗ୍ୟଟା ବରଂ ମୋର । କାରଣ ତୁମର ଦର୍ଶନ ମୋର ଅଭିଳ-ଷିତ "

"ସତେ ? ଖାଲି ଦର୍ଶନ ନାଁ ଆଉ କିଛି ଭୋଗ ରାଗ ଅଛି ?"

"ଅଛି ମନଭୋଗ "

ଦୁହେଁ ଠୋ ଠୋ ହସି ଉଠିଲେ । ଅଳ୍ପ ସମୟ ପରେ ଅନୀତା ଖାଇସାରି ଉଠିଗଲା । ଅଜିତ୍ ବ ଯିବାପାଇଁ ଠିଆହେଲେ ।

ଅନୀତା କହିଲା " ଯିବା ପାଇଁ ଏତେ ଉଚ୍ଛନ୍ନ କାହିଁକି ? ତନି ମନେ ପଡ଼ିଲାଣି କି ?

"ତନି ଆଉ ଅନି ଭିତରେ ମୁଁ କିଛି ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦେଖେ ନାହିଁ । ଜଣକ ପାଖରେ ଥିଲେ ଅନ୍ୟ ଜଣଙ୍କ ପାଖରେ ଥିଲା ପରି ଲାଗେ । "

" କିନ୍ତୁ ତନି ସବୁବେଳେ ତନି ଆଉ ମୁଁ-ମୁଁ-ଦୁଇଟି ଭିନ୍ନ ଜୀବ । " କହି ଦେଇ ଅନୀତା ଖଟଉପରେ ପାନ ଭାଙ୍ଗି ବସିଲା ।

ଅଜିତ୍ କହିଲେ "ଅନି, ବାଲ୍ୟବର୍ଷ ତଳେ ତମକୁ ଯାହା ଦେଖିଥିଲି ଆଜି ବି ସେଇଆ — ସେଇ ଅଭିମାନ — ଯୁକ୍ତି — ପରିହାସ ସବୁ ସମିତି ଅଛି । କିଛି ତ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇ ନା ।"

" ଆମେ ତ ପୁରୁଷ ନୋହୁଁ —ଫୁଲକୁ ଫୁଲ ଉଡ଼ିବୁଲିବୁ— ମିଛ ମଧୁର କଥାରେ ଜଣ ଜଣକର ମନ ଧରିବୁ । "

" ତେବେ ତୁମେ କହୁଚ ମୁଁ ମିଛୁଆ ? "

"ମିଛୁଆ ନ ହେଲେ ବି ଜଣେ ଶଠ ତ —" କହି ଅଶୋକା ପାନ ଦୁଇଖଣ୍ଡ ଅଜିତଙ୍କ ହାତକୁ ବଢେଇ ଦେଲି ।

କଥାର ସୁଅକୁ ବଦଳେଇ ଅଜିତ୍ ପଚାରିଲେ "ଅକା, ଡାକ୍ତର ରଜନୀବାବୁ ଲୋକଟା କି ପ୍ରକାରର ତୁମେ ଜାଣ ? ସେ ବି ତ ତୁମ ଘର-ଡାକ୍ତର ବୋଲି ଶୁଣିଲି ।"

" ଲୋକଟା ଭଲ ନୁହେଁ —"

" କାହିଁ କି ? "

" ତାର ବ୍ୟବହାର ବଡ ସନ୍ଦେହ-ଜନକ "

" କାହିଁକି ଅକା—ତୁମ ପ୍ରତି ସେ କଣ କେବେ ଖରାପ ବ୍ୟବହାର କରିଚି । "

" ନାଁ, ମୋ ପ୍ରତି ନ ହେଲେ କଣ ହେଲା, ସେ ଯାହା କରେ ମୁଁ ଅବଶ୍ୟ ଜାଣେ, କିନ୍ତୁ ତମକୁ କହିବା ଉଚିତ୍ ହେବ କି ନାହିଁ ବୁଝୁଚି —

" ଅକା, ମୋତେ ନ କହିଲେ ବି ମୁଁ ଜାଣି ପାରିବି — ତେବେ ତୁମକୁ ପଚାରିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ତୁମେ ଯାହା ଜାଣିଚ ଅନ୍ତତଃ ମୋତେ ନିଶ୍ଚୟ କହିବ । "

" ତୁମେ ତନିକା ତ ଏ ସବୁ କିଛି କହିବ ନି ? "

" ନାଁ ଜମା ନୁହେଁ — "

ଅଶୋକା ବାହାରକୁ ଟିକିଏ ଚାଲିଯାଇ ଦାମାକୁ ବାସନ ମାଜିବାକୁ ଆଦେଶ ଦେଇ ଆସିଲା । ପାନ ଖଣ୍ଡିଏ ଚୋବାଇ ଚୋବାଇ ବର୍ଣ୍ଣନା କଲା ତାର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଅନୁଭୂତି ।

— ଦିନେ ଦିପହରେ ଯାଇଥିଲି ମୀନୁବୋଉ ସଙ୍ଗେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେବାକୁ । ଘରେ କେହି ନଥାନ୍ତି । ବହୁ, ଶଶୀ, ପ୍ରତିମା ସମସ୍ତେ ଯାଇଥାନ୍ତି

ସ୍କୁଲକୁ । ମିନୁଟି ଡ୍ରଇଁରୁମ ଖଟ ଉପରେ ଶୋଇପଡ଼ିଥାଏ । ଗୃହକରଟା ଦାଣ୍ଡ ଦୁଆରେ ବସି ଟେଟ ବଜାରଗୀତ ବହିଟିଏ ଧରି ବୋଲୁଥାଏ ।

ସୁମତିଙ୍କ ଶୋଇବାଘର ଭିତରୁ ରଜନୀବାବୁଙ୍କ କଣ୍ଠସ୍ୱର ଶୁଣିବାକୁ ପାଇଲି । ଆଉ ଆଗକୁ ନ ଯାଇ ସେଇଠି ଟିକିଏ ଠିଆ ହୋଇଗଲି ।

ରଜନୀବାବୁ କହିଲେ "ସୁମ, ଯଦି ପୁଅଝିଅ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ଟଙ୍କା ଅଲଗା ଅଲଗା ଅଛି ତେବେ ତମ ପାଇଁ କାହିଁ ? ତମ ନାଁରେ ବ୍ୟାଙ୍କ ବାଲାନ୍ସ କେତେ ଅଛି ?"

"କିଛି ନାହିଁ"

"ତେବେ ସବୁ ଜମିବାଡ଼ି ଆଉ ଏ କୋଠା କାହାର ?"

"ବାପା କହୁଥିଲେ କୋଠାଟି ମିନ୍ତି ନାଁରେ ଲେଖିଦେବେ । ଆଉ ଜମି ତିନିପୁଅଙ୍କୁ ବାଣ୍ଟି କରିଦେବେ"

"ସେ କଥା ଆଉ କହ ନାହିଁ, ଏତିକିବେଳୁ ସେ ସବୁ ତୁମେ ତୁମ ଇକ୍ତିଆରରେ ରଖି ନିଅ । ଯଦି ନ ପାରୁଚ ତେବେ ମୋତେ କହ ମୁଁ କଟକ ଓକିଲଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ପରାମର୍ଶ କରି ସବୁ ତୁଟେଇ ଦେବି ।"

"ଅଜାତ ଦିନେ କହୁଥିଲେ — ସମ୍ପତ୍ତିବାଡ଼ି ଏବେ କିଛି ବିକ୍ରିଖର୍ଦ୍ଦି ହବ ନ । କିନ୍ତୁ ସେ ଏ ବର୍ଷ କଟକକୁ ପଢ଼ିବାକୁ ପଠେଇବେ । ସେ ପାଠ ପଢ଼ିସାରି ଆସିଲେ, ତାର ବାହାଘରଟା କରିଦେଇ ଘରଦ୍ୱାର ସମ୍ପତ୍ତିବାଡ଼ି ସବୁ ତା ଜିମା କରିଦେବେ"

"ତେବେ ଚିରକାଳ ତମେ ହାତ ଟେକାରେ ରହିଯିବ ସୁମ, ଏ ସୁନ୍ଦର ରୂପ ତୁମର ଅକାଳରେ ଝାଉଁଳି ପଡ଼ିବ । ମୋ କଥା ମାନ— ଗୁମାସ୍ତାକୁ ବାହାର କରିଦିଅ — ଅଜାତଠାରୁ କାଗଜପତ୍ର ଦଲିଲ ଦସ୍ତାବିଜ ସବୁ ନେଇ ଆସ — ତମେ ମୁଁ ବସି କାରବାର ଗୋଟାଏ ବାଟ କରିବା — ଯେଉଁଥିରେ ଭବିଷ୍ୟତକୁ ହଇରାଣ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ ନାହିଁ ।"

"ଅଜିତ୍ ବଡ କଡ଼ାଲୋକ । ତାଙ୍କୁ ମୋର ଭାରି ଡର । ତେବେ ତାକୁ ନ ଧରିଲେ ଏ ସବୁ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ । ହଉ, ମୁଁ ଚେଷ୍ଟା କରିବି—"

"ସୁମ, ଘଣ୍ଟାଟା କାଲି ମୋର ହାତରୁ ପଡ଼ି ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ଘଣ୍ଟାଟାଏ ନକିଣିଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତୁମ କହିବା ସମୟରେ ମୁଁ ହାଜର ହୋଇ ପାରିବି ନାହିଁ ।"

" ବାବୁଙ୍କ ଘଣ୍ଟାଟା ତୁମେ ଆଜି ନେଇଯାଅ "

" ତେବେ ତୁମେ ମୋତେ ତୁମର ବାବୁ କରିଦେବ ବୋଧେ "

" ତୁମେ କଣ ବାବୁ ନୁହଁ ? — ଡାକ୍ତର ବାବୁ—ରଜନୀବାବୁ" ସୁମନ୍ତ ହସିଲେ ।

ତା'ପରେ ଶୁଭିଲା କ୍ଷିପ୍ର ପଦଧ୍ୱନି । ଲୁଗାପଟ୍ଟାର ଖସ୍ ଖାସ୍ ଶବ୍ଦ । ଫୁସ୍ ଫୁସ୍ କଥାବାର୍ତ୍ତା । ଦୁଇଟି ପ୍ରାଣର ଚଞ୍ଚଳ ମିଳନ ।

ମୁଁ ପାଦ ଚପି ଚପି ଫେରି ଆସିଲି । ସେଇଦିନଠାରୁ ଆଉ ଯାଇ ନାହିଁ । ସୁମନ୍ତଙ୍କ ସଙ୍ଗେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେବାକୁ ବି ମୋତେ ଘୃଣା ଲାଗୁଛି ।

ଚୁପଚାପ ହୋଇ ଅଜିତ୍ ସବୁ ଶୁଣୁଥିଲେ । କହିଲେ "ଅନି, ଏହାର କି ପ୍ରତିକାର ହୋଇପାରେ କହିଲ ।

"ପ୍ରତିକାର ହେଉଛି, ପଦ୍ମ ତଳେ ଓ ତୁମେ ଆସି ସେଠି ରହ, ତେବେ ଏ ସବୁ ବନ୍ଦ ହୋଇଯିବ ।"

" ତା କଣ ସୁନ୍ଦର ହେବ ? "

" ଅସୁନ୍ଦର ହେବ କାହିଁକି ? —

" ହଉ ସେ କଥା ବୁଝିବା — ତେବେ ତୁମକୁ ମୁଁ ଏତିକି ଅନୁରୋଧ କରୁଛି ତୁମେ ଅଧିକାଂଶ ସମୟ ତାଙ୍କ ଘରକୁ ଯିବା ଆସିବା କରୁଥିବ । କାରଣ ପାଠରେ ଅନ୍ୟଲୋକଙ୍କୁ ଭରସା । ମୁଁ ସେ ରଜନୀକୁ ଅଲଗା ଦିନ ଭିତରେ ଅଣ୍ଡା କରି ଦେଉଛି ।"

"କିନ୍ତୁ ତୁମେ କଣ କରିବ ? ତାକୁ ତ ଦିନେ ନ ଦେଖିଲେ ମୀନୁ ବୋଉର ପେଟମୋଡ଼ି ହେବ । ମୀନୁର ପତଳା ଝାଡ଼ା ହେବ — ଏମିତି କେତେ କଣ ! ଡାକ୍ତରଙ୍କ ବିଲ୍ ପାଉଚଟି ?

"ସେ ତ ମାସକୁ ମାସ ବଢି ଚାଲିଚି ।"

"ସବୁ ସେମିତି ବଢିବ । ସବାଶେଷକୁ ଦେଖିବ ରଜନୀବାବୁ ଘରଟିକୁ ବନ୍ଧା ରଖିଛନ୍ତି । ଆଉ ସୁମତି ହୋଇଛନ୍ତି ତାଙ୍କ ହାତ ମୁଠାରେ ଏକ ଖେଳନା ।"

"ଅନି, ମୋ ନା ଅଜିତ୍ । ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୋତେ କେହି ଜୟ କରି ପାରି ନାହାନ୍ତି । ଏ ରଜନୀ ଘୁର ମୋତେ ବଳସିବ ।"

"ଛି ରାଗୁଚ କାହିଁକି ? ଇଏ ପରା ମାନ ସମ୍ମାନର କଥା । ଧୀରେ କଣ୍ଟା ଆଡ଼େଇବାର ବୁଦ୍ଧି ଦେଖେଇଲେ ହବ କି—"

"ଠିକ କହୁଚ ଅନି— ମୋତେ ସାବଧାନ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଆଛା ମୁଁ ଯାଉଚି—" ଅଜିତ ଡ୍ରଇଁ ରୁମବାଟେ ଦାଣ୍ଡଆଡ଼କୁ ଚାଲିଲେ ।

"କାଲି ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଆସିବ— ସିନେମା ଦେଖିଯିବା— ଟିକଟ୍ ବି ଆଣିଥିବ— ଏଁ — ମୋ ଧଣ— ନିଶ୍ଚେ ଆସିବ—"

'ହଉ' କହି ଅଜିତ ସାଇକେଲଟି ଧରି ଚାଲିଲେ !

୧୨

ରଜନୀବାବୁଙ୍କୁ ଜମା ଭଲ ଲାଗୁ ନାହିଁ । ଶେଯରେ ପଡ଼ି ସେ ଖାଲି ଛଟପଟ ହେଉଛନ୍ତି । ଦେହ ସାରା ପସ୍ସ୍ । କେତେ ଦିନରେ ଦରଜ ଛାଡ଼ିବ କିଏ ଜାଣେ ? କାଲି ସକାଳେ କମ୍ପାଉଣ୍ଡର ଆସି ପଚାରିଲେ କଣ ସେ କହିବେ । ରାସ୍ତାରେ ଲୋକେ ହସାହସି ହୋଇ ତାଙ୍କ କଥା ପକେଇବେଣି । କିପରି ସେ କାହାକୁ ମୁହଁ ଦେଖେଇବେ କିଛି ଠିକ୍ କରି ପାରୁ ନାହାନ୍ତି ।

ଝଙ୍କାରର ମଝିରେ ଶୁଭି ଯାଉଚି ଅଜାତ୍‌ର ବିକଟାଳ ହସ । ଆଖି ଆଗରେ ଭାସି ଉଠୁଚି କେଇ ଘଣ୍ଟା ତଳର ଛବି ।

ସମୟ ସନ୍ଧ୍ୟା ସାତଟା ହେବ । ଡ୍ରଇଁ ରୁମରେ ଚନ୍ଦ୍ର, ଶଶୀ ଓ ପ୍ରତିମା ପଢ଼ୁଛନ୍ତି । ରଜନୀବାବୁ ସିଲ୍‌କପଞ୍ଜାବୀ ଓ ମର୍ସେରାଇଜ ଧୋତିଟିଏ ପିନ୍ଧି ଘର ଭିତରକୁ ପଶି ଆସିଲେ । ତାଙ୍କ ସାଥିରେ ଭାସି ଆସୁଥିଲା ଏସେନ୍‌ସର ମନମତାଣିଆ ଗନ୍ଧ ।

'ବୋଉ କେଉଁଠିରେ ପିଲେ ?" ସତେ ବା ସେ ବୋଉର ଭାଇ, ଏମିତି ପଚାରିଲେ ।

ପ୍ରତିମା କହିଲା "ଘରେ ଅଛି । ତାର କଣ ମୁଣ୍ଡ ବିନ୍ଧୁଚି ସେ ଶୋଇଚି ।"

'ମୁଣ୍ଡ ବିନ୍ଧୁଚି ? କାହିଁକି ? ଆଚ୍ଛା ମୁଁ ଦେଖେ—' କହି ସେ ଭିତରକୁ ଚାଲିଲେ ।

ସୁମତି ମିନୁକୁ ଶୁଆଇଦେଇ ନିଜେ ତା' ପାଖରେ ଶୋଇପଡିଥିଲେ । ବକ୍ଷରୁ ଖସି ଯାଇଥିଲା ଆବରଣ । ହାରର ନୀଳପଥର ତଥା ଲକେଟଟି ଧଳା ଭେଲଭେଟ ବ୍ଲାଉଜ ଉପରେ ଥୁଆ ହେଲାପରି ଦିଶୁଥିଲା । ଅଳକାଶ୍ରିତ କେଶଗୁଚ୍ଛ ଗଣ୍ଡଦେଶକୁ ଲମ୍ବି ଆସିଥିଲା । ସିନ୍ଦୂର ନ ଥାଇ ବି ଲଲାଟଟି ଦିଶୁଥିଲା କମନୀୟ । ସୁନା ଖଡ଼ୁଥିବା ହାତଟି ଲମ୍ବି ଆସିଥିଲା ଛୋଟ ପିଲାଟି ଉପରକୁ । ଆଉ ଗୋଟିଏ ହାତ ଉପରେ ସେ ମୁଣ୍ଡ ରଖି ଶୋଇଥିଲେ ।

ମୁଗ୍ଧ ନୟନରେ ଚାହିଁ ରହିଥିଲେ ରଜନୀବାବୁ । ସତେ ବା ମେନକା ସ୍ୱର୍ଗରୁ ଖସିଆସି ଏ ସନ୍ତାନଟି ଧରଣୀଉପରେ ପ୍ରସବ ଦେଇ ଅଚେତ ହୋଇ ପଡ଼ି ଯାଇଚି ।

ରଜନୀବାବୁ ଲୋଭ ସମ୍ବରଣ କରି ପାରିଲେ ନା । ହୃଷ୍ଟ ଅଙ୍ଗଗୁଡ଼ିକ ତାଙ୍କର ସିକ୍ତ ହୋଇ ଉଠିଲା । ଫୁଲି ଉଠିଲା ମାଂସପେଶୀ ଓଠ ।

ତା'ପରେ ସେ ଜାଣି ପାରିଲେ ନା କଣ ସ୍ପର୍ଶ କରୁଥିଲେ । ସବୁ ତାଙ୍କୁ ସ୍ୱପ୍ନପରି ଲାଗୁଥିଲା । କ୍ଷଣିକ ଉନ୍ମାଦନାରେ ସେ ହୋଇଥିଲେ

ଅସ୍ପୃହଣ । ସତେ ସୁମନ୍ତଙ୍କ କି ସୁନ୍ଦର- ନାସା । ପ୍ରାଣରେ ତୃପ୍ତି ଦିଏ, ମନରେ ମାୟା ଆଣେ ।

ରଜନୀବାବୁ ଭାବୁ ଭାବୁ ଟିକିଏ କଡ ଲେଉଟେଇ ଦେଲେ । ଶେଯଟା ଗୃଉଁ କନା ଲଗିଲା ପସ୍ପିଆ ପିଠିରେ । ଲୋକଗୁଡ଼ାକ କି ନିର୍ଦ୍ଦୟ ସତେ । ରାକ୍ଷସ ପରି ମାରି ଦେଇଗଲେ । ବଧାନୁମୁଣ୍ଡା ଗୋଇଠାରେ ତାଙ୍କର କେଉଁ ସ୍ଥାନକୁ ଆଉ ବାଦ୍ ଦେଇ ନାହାନ୍ତି । ହଉ ଦିନେ ହେଲେ ତ ପୁଣି ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଦେହମୁଣ୍ଡ ନେଇ ଆସିବେ । ସେତେବେଳେ ସେ ତାଙ୍କର ଦେଖିଲା କାମ କରିବେ । ଚଇସାଖିଆ ଗୃକର । କେତେଦିନ ଅଜିତ୍ ପାଖରେ ବାନ୍ଧି ହୋଇ ରହିବେ ?

ପୁଣି ଭାବିଲେ ସେ ଗୁଡାକ ତ କମ୍ପୋଜିଟର । ପ୍ରେସରେ କାମ କରିବା ଲୋକ । ଜାଣନ୍ତି କଣ ? ମାଲିକ ଯାହା କହିଲା ତା କଲେ । ସବୁ ମୂଳରେ ଅଛି ଅଜିତ୍ । ତାକୁଇ ସାଧ୍ୟ କରି ପାରିଲେ ପ୍ରତିଶୋଧ ମେଣ୍ଟିବ । ଆହା, ସୁମନ୍ତଟି ବିଚରା କଣ କରୁ ନ ଥିବ । ନିର୍ଜନରେ ଝରୁଥିବ ତାର ଆଖିରୁ ଲୁହ । କି ବିକଳ ଅବସ୍ଥାରେ ସେ ସେଠାରୁ ଦୌଡ଼ି ପଳାଇ ନ ଆସିଲେ ।

ସୁମନ୍ତ କହିଲେ " ବଡ଼ ଦୁଷ୍ଟ ତୁମେ ଡାକ୍ତରବାବୁ । ଯଦି କିଏ ଦେଖିବ—"

'ନାଁ ସୁମ କେହି ନାହାନ୍ତି ।' ରଜନୀବାବୁ ବିପର୍ଯ୍ୟସ୍ତ ପଞ୍ଜାବୀଟାକୁ ଟିକିଏ ସଜାଡ଼ି ନେଲେ । ଦର୍ପଣରେ ମୁହଁ ଦେଖି ବାଳ କୁଣ୍ଡେଇଲେ । ତା'ପରେ ସୁମନ୍ତର ପିଠିରେ ହାତ ଥାପଡେଇ କହିଲେ " ମୁଁ ଆସୁଛି ସୁମ, ଆସୁଛି—ପୁଣି କାଲି କେତେବେଳେ ଦେଖା' ।

ଜାରକ୍ତ ଯିବାକୁ ଦେହରେ ଆଉ ତାଙ୍କର ବଳ ନାହିଁ । ମନ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିଛି । ଏପରି ଦୁର୍ଘଟଣା ସେ କେବେ ଆଶା କରି ନଥିଲେ । ବଡ଼ ଦର୍ପରେ ସେ ବାହାରି ଆସୁଥିଲେ ଅଗଣା ବାରଣ୍ଡାକୁ । କିଏ ଜଣେ ପଛଆଡୁ ତାଙ୍କୁ ଧକ୍କା ମାରିଲା । ମୁହଁମାଡ଼ି ସେ ପଡ଼ିଗଲେ । ତା'ପରେ

ଗୁଡ଼ ପାଞ୍ଚଜଣ ଲୋକ ତାଙ୍କୁ ଘୋଷାରି ନେଲେ ଅଗଣାମଝିକି । ଠୋ-ଠା, ଢୋ-ଢ଼ୋ ବିଧା ଗୋଇଠା ଗୃସୁଡ଼ା, ମୁଖିରେ ସେ ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଗଲେ । କଥା କହିବାକୁ ଅବସର ପାଇଲେ ନାହିଁ । ଖାଲି ଉଃ ଆଃ' 'ମରିଗଲି' ଏମିତ କେତୋଟି କଷ୍ଟଦାୟକ ଶବ୍ଦ ଯାହା ବାହାରି ପଡ଼ିଲା ମୁହଁରୁ । ଉଠିବାକୁ ବେଳ ନାହିଁ । ଜଣକ ପରେ ଜଣେ ଉପରେ ପଡ଼ୁଛନ୍ତି ।

କେହି ଜଣେ କହିବାର ଶୁଭିଲା ' ଆଉ ଶଳାକୁ ହାତରେ ମାରିବାନି, ଏଣିକି ବାଠ ଫାଳଆ ଆଣ । ଗୋଡ଼ଟାଏ ଭାଙ୍ଗିଦେବା— ଯେମିତ ଚାଲି ନ ପାରିବ । ”

ଅଲଜଆ ହୋଇ ମାଟିରେ ପଡ଼ି ସେ ଦେଖିଲେ ଲୋକଗୁଡ଼ାକ ଏ ଘର ସେ ଘର ବାଠ ଫାଳିଆ କି ବାଡ଼ି କଣ ଖୋଜୁଛନ୍ତି ।

ଏତିକିବେଳେ ଚାଲି ନ ଗଲେ ସେ ମରିଯିବେ । ଉଦ୍ଧାର ପାଇବାର ଆଶା ଆଉ ନାହିଁ । ପ୍ରାଣଭୟରେ ଗୁରୁଣ୍ଡି ଗୁରୁଣ୍ଡି ସେ ତ୍ରିଇଁ ରୁମରେ ଆସି ଠିଆ ହେଲେ । ଭାନୁ, ଶଶୀ, ପ୍ରତିମା ସବୁ ଭୟ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟରେ ତାଙ୍କୁ ଅନେଇଛନ୍ତି । ଠିଆ ହୋଇ ରହିଲେ ପୁଣି ଧରା ପଡ଼ିଯିବେ । ଗୋଡ଼ ବି ଭାଙ୍ଗି ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ୁଛି । ଚଳନ୍ତି ଚାଲି ହେଉନି । ତଥାପି ସେ ଡର ଡର ହୋଇ ତ୍ରିଇଁରୁମ ପାର ହୋଇ ଦାଣ୍ଡବାରଣ୍ଡାକୁ ଚାଲି ଆସିଲେ ।

ରାସ୍ତାରେ ରିକ୍ସା ମୋଟର, ଲୋକ ଯିବା ଅସିବା, ଦୋକାନ, ଆଲୁଅ ସବୁ ଦିଶୁଛି । ଭାବିଲେ ବଞ୍ଚିଗଲେ । ରିକ୍ସାଟାଏ କରି ଘରକୁ ଯାଇହେବ । ପାହାଚ ତଳକୁ ସେ ଓହ୍ଲାଇଛନ୍ତି କି ନାହିଁ ଶୁଣିଲେ-ଦାଣ୍ଡ ବାରଣ୍ଡାରେ ଠିଆ ହୋଇ କିଏ ଜଣେ ହସୁଛି—ବିକଟାଳହସ । ଟିକିଏ ଫେରି ଚାହିଁଲେ ଡକ୍ଟରବାବୁ – ଆଉ କେହି ନୁହେଁ — ଅଜିତ୍ । ଅନୁପମବାବୁଙ୍କର ଜୋଇଁ ।

ମୁଣ୍ଡଗୋଡ଼ ସେ ଧାଇଁଲେ ରାସ୍ତାଉପରକୁ । ଯାହାହେଉ ରିକ୍ସାବାଲାଟାଏ ଠିକ୍ ମିଳିଗଲା ରାସ୍ତାଉପରେ । ରିକ୍ସାଟାରେ ବସିପଡ଼ି ଯେତେବେଳେ ସେ ପଛପାଖ ଫାଙ୍କରେ ଚାହିଁଲେ ଅନୁପମବାବୁଙ୍କ ଦୁଆରକୁ—ଦେଖିଲେ

— ଅଙ୍ଗଡ୍ ପାଖରେ ଠିଆହୋଇଛନ୍ତି ଗୃହ ପାଞ୍ଚଜଣ ଦେଶ୍ରୁଆ ଟୋକା, ତାବ୍ ପ୍ରେସର ଲୋକ ।

ନାନାପ୍ରକାର ଅସ୍ୱାଭାବିକ ଚିନ୍ତା ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ ଢୁକିଲା । ଚଳନ୍ତା ରିକ୍ସାରେ ବସି ମନେହେଲା ସତେ ବା ସାରା ସହରର ଲୋକେ ଏ ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର ଜାଣିଛନ୍ତି । ସମସ୍ତେ ଏଥିରେ ସ୍ୱୀକୃତ ଦେଇଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ପାଇଁ କାହାର ସମବେଦନା ନାହିଁ ।

ନିଜର ହାତକୁ ମୁଠାକଲେ ରଜନୀବାବୁ । ଆଙ୍ଗୁଠି ଗଣ୍ଠିସବୁ ଘୋର ହୋଇ ଯାଇଛି । ହାତ ମୁଠା ପଡୁନି । ପକେଟର ପଇସାତକ ସେଇ ଅଗଣାରେ ବୋଧେ ବାହିହୋଇଯାଇଚି । ଧୋତି ପଞ୍ଜାବୀ ସବୁ ଚିରି ଯାଇଚି ଭିଣିଭିଣା ହୋଇ । ବନ୍ଧୁକଷ୍ଟରେ ଦୁଆର ମୁହଁରେ ଓହ୍ଲେଇ ପଡ଼ିଲା ବେଳକୁ ରିକ୍ସାବାଲା ପଚାରିଲା "ବାବୁ, ଏମିତି କଣ ହୋଇଚି । ହୋଇଚି ପଡ଼ିଗଲେ କି ?" ଖାଲି 'ହୁଁ' ଟିଏ କହି ସେ ଘରେ ପଶିଗଲେ ।

ସେଦିନକୁବେଳକୁ ଆଉ ସେ ଘରୁ ବାହାରି ନାହାନ୍ତି । ଗୃହରଟୋକା ହାତରେ ପଇସା ଦେଇ ରିକ୍ସାବାଲାକୁ ବିଦାୟ ଦେଲେ । କିଛି ବି ଖାଇ ନାହାନ୍ତି । ଖାଲି ବ୍ରାଣ୍ଡି ଟିକିଏ ପିଇଦେଇ ଗଡ଼ିଯାଇଛନ୍ତି ବିଛଣାରେ ।

ଗୃହରଟୋକାଟା ବିସ୍ମୟରେ ଖାଲି ତାଙ୍କୁ ଚାହୁଁଚି । କିଛି ପଚାରିବାକୁ ସାହସ କରୁ ନି । ତୁନିହୋଇ ଲୁଚି ତର୍କାରି ଆଣି ସେ ଟେବୁଲ ଉପରେ ରଖି ଚାଲିଗଲାଣି ।

ରାତି ବାଜିଲାଣି ଏଗାର । ଡାକ୍ତରବାବୁଙ୍କ ଶୋଇବା ସମୟ ହୋ'ଇ ଗଲାଣି । ତଥାପି ତାଙ୍କୁ ନିଦ ଲାଗୁନି । ଯେମିତି ଶୋଇଲେ ବି ତାଙ୍କୁ କଷ୍ଟ ହେଉଚି । ସର୍ବାଙ୍ଗ ପରାସ ।

୧୩

ସାଉଥ ଇଷ୍ଟର୍ଣ୍ଣ ରେଲୱଏ ହୋଟେଲ ରାସ୍ତାରେ ଚାଲିଛନ୍ତି ତନିମା ଆଉ ଅଜିତ୍ । ପ୍ଲାଟଫର୍ମଠାରୁ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚାଲି ଚାଲି ପାଦ କଟେଇଲାଣି ତନିମାର । ଅଜିତ୍ କିନ୍ତୁ ଦୁର୍ଦ୍ଦାନ୍ତ ଘୋଡା ପରି ମଟ ମଟ ଆଗେଇ ଚାଲିଛନ୍ତି । ପୁରୁଷ ସାଥୀରେ ତାଳ ବା ସେ ଦେଇ ପାରୁଚି କେଉଁଠି ? ଅନବରତ ପଛରେ ପଡ଼ି ଯାଉଚି ।

ଅଜିତ୍ କହିଲେ 'ତନୁ, ଆଉ ବେଶୀ ବାଟ ନାହିଁ । ଆଗରେ ଯେଉଁ ନାଲି ଦେଉଳଟା ଦିଶୁଚି ସେଇଟା ଦରିଆ ମହାବୀର । ପିଲାଦିନେ କେତେଥର ଆସିଥିବି ବୋଧେ । ସେଇଠି ଠିଆ ହେଲେ ଦେଖାଯାଏ ନ ବାଙ୍କୀ ମୁହାଁଣ ? ଗୋଟେ ନଈଟିଏ ସମୁଦ୍ର ସଙ୍ଗେ ମିଶି ଯାଇଚି ।

ମୁଁ ବାପାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଏଠିକି ଥରେ ଆସିଥିଲି ।"

"ଏଇ ବାଙ୍କୀମୁହାଁଣରେ ଜଗନ୍ନାଥ ଠାକୁରଙ୍କ ଦାରୁବ୍ରହ୍ମ ଭାସି ଭାସି ଆସି ଲାଗିଥିଲା । ସ୍ଥାନଟା ଖୁବ୍ ସୁନ୍ଦର । ତୁମେ ଟିକିଏ ଚଞ୍ଚଳ ପାଦ ପକାଅ, ଶୀଘ୍ର ଯାଇଁ ଦେଖି ଆସିବା ।"

ତନିମା ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ଶୀଘ୍ର ଚାଲିଲା । ଅଳ୍ପ ସମୟରେ ସେମାନେ ଦେଉଳ ପାଖରେ ଅସି ପହଞ୍ଚିଗଲେ । "ଏଦେଉଳଟା ସତ୍ୱ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ ବାପଘର ?" ଦରିଆ ମହାବୀରଙ୍କ ସାମନା ଦେଉଳକୁ ହାତ ଦେଖାଇ କହିଲା ତନିମା ।

"ନାଁ, ନାଁ, ସେଇଟା ଚକ୍ରନାରାୟଣଙ୍କ ମନ୍ଦିର ।"

ଅଜିତ୍ ଆଉ ତନିମା ସେଇ ମନ୍ଦିର ଚାରିପଟ ବୁଲି ଶିଳ୍ପଚାତୁରୀ ଦେଖିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଅଜିତ୍ କହିଲେ "ବହୁତ ଦିନ ତଳେ ପୁରୀରେ ଥରେ ବାତ୍ୟା ଝଡ ହୋଇଥିଲା । ଶ୍ରୀମନ୍ଦିରର ନୀଳଚକ୍ର ବି ସେଇ ଝଡ଼

ପବନରେ ଭାଙ୍ଗି ଉଡ଼ି ଯାଇଥିଲା । ଝଡ ପରେ ଲୋକେ ନୀଳଚକ୍ରର ସନ୍ଧାନ କରୁ କରୁ ଆସି ଦେଖିଲେ ଏଇଠାରେ ପଡ଼ିଛି । ସେଇଦିନଠାରୁ ଏ ସ୍ଥାନ ଗୋଟିଏ ତୀର୍ଥରେ ପରିଣତ ହେଲା ।

"ଓ, ତେବେ ଚକ୍ରତୀର୍ଥ ସେଇଥିପାଇଁ କହନ୍ତି ନା ?" ବାଲି କୁଦଗୁଡ଼ିକ ତେଇଁ ଡେଇଁ ବାଙ୍କୀନଈର କୂଳ ଆଡ଼କୁ ଓହ୍ଲେଇ ଯାଉଥିଲା ଜନ୍ମା । ଅଜିତ୍ କହିଲେ "ତାର ସନ୍ତକ ବି ଅଛି । ଏଇ ଯେଉଁ କୁଣ୍ଡଟି ଦିଶୁଚି ପାଣି ଆଗଟର, ତା ଭିତରେ ଗୋଟିଏ ଚକ୍ର ପଡ଼ିଚି ଭଲ ଦେଖିବ ।"

ଦୁହେଁ ଧୀରେ ଧୀରେ ଓହ୍ଲେଇଗଲେ ସେ କୁଣ୍ଡ ପାଖକୁ । କୁଣ୍ଡ ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇ ଜନ୍ମା କହିଲା "ସତେ କି ସୁନ୍ଦର ଦିଶୁଚି ମଁ ଏ ସ୍ଥାନଟା ! ପାଣିଟା କି ପରିଷ୍କାର ଦେଖୁଚ—ତଳ ବି ଦେଖା ଯାଉଚି—ମାଛ ଆଖି ବି ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ତୀର ମାରି ହେବ—"

ଅସ୍ତ ସୂର୍ଯ୍ୟର ରକ୍ତ କିରଣ ପଡ଼ି ସ୍ୱଚ୍ଛ ଜଳ ଆହୁରି ଝଲସି ଉଠୁଥାଏ । ଦଳ ଦଳ ମାଛଙ୍କର ଶଙ୍କା ହୀନ ସନ୍ତରଣ, ମୃଦୁ ଲହରୀ ମୁହାଣଟିକୁ ସୁନ୍ଦରତର କରୁଥାଏ । ଅଜିତ୍ କହିଲେ 'ଜନ୍ମା, ସେ ଦିନ ଯେଉଁ ମତ୍ସ୍ୟକନ୍ୟା କଥା କହୁଥିଲ—ଲଣ୍ଡନ ମିଉଜିଅମରେ ଯାହାକୁ ଧରି ରଖିଛନ୍ତି —ସେମାନେ ଏଇଠିକି ଆସନ୍ତି—ଦେଖିବାକୁ ଭାରିସୁନ୍ଦର—ଅଧେ ମାଛ ଅଧେ ନାରୀ—କହିଲେ ତୀରଟାଏ ମାରି ଗୋଟାଏ ଧରି ଆଣିବି କିନ୍ତୁ ଯଦି ସେ ତୁମର ସବତଣୀ ହୁଏ——ତେବେ ?"

"ସବୁବେଳେ ତମର୍ ଫାଜିଲାମି ।" କୃତ୍ରିମ ରାଗ ପ୍ରକାଶକରି ଜନ୍ମା କହିଲା "ଏ ମା ! ଏଣେ ଝାଉଁବଣକୁ ଗୁହଁ ଲଣି—ନିଶ୍ଚୟ ଏଠି ବାଘ ଥିବେ ।"

"ଖାଲି ବାଘ, ବଡ ବଡ ଅଜଗର ବି ଅଛନ୍ତି । ଧରାପଡ଼ିଲେ ତାଙ୍କ ପେଟରୁ ବହୁତ ଧନରତ୍ନ ବି ବାହାରେ ।"

"କଣ ଉଚ୍ଚାଏତ ?"

"ଆଉ କଣ ହୋଇପାରେ, ବନରେ ଲୁଚିଲେ ତ ସେଠି ଦେଖିବାର ସମ୍ଭାବନା ନାହିଁ, ସତ କଥା ପଚୁରେ କିଏ ?"

"ତେବେ ଏଠି ଲୋକେ ଘର କରି ଅଛନ୍ତି କମିତି ?"

"ଆମେ ବି ତ ରହିବା, ସେ କଥା ଭାବୁଚ କାହିଁକି ? ଆଉ ଟିକିଏ ଆଗକୁ ଚାଲ, ମୁଁ ଯୋଉ ଜାଗାଟି କିଣିଚି, ଦେଖେଇ ଦେବି ।"

ତନିମା ଆସି ରାସ୍ତା ଉପରେ ଠିଆ ହେଲା । ଅଜିତ୍ କହିଲେ "ଏଇ ସେଠି ଯୋଉ ବାଉଁଶଟାଏ ପୋତା ହୋଇଚି, ସେଇ ଜାଗାଟା ଆମର । ଆଗରେ ସମୁଦ୍ର, ପଛରେ ଷ୍ଟେସନ, ସହରର ଗୋଳମାଳ ବି ନାହିଁ । କମିତି ତୁମର ପସନ୍ଦ ହେଉଚି ତନୁ ?"

"ଭଲ ଯେ, ତେବେ ଏଇ ଯୋଉଁ ଝାଉଁ ଜଙ୍ଗଲ ଅଛି, ସେଥିପାଇଁ ଡର ମାଡ଼ୁଚି ।"

ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ହସି ଉଠିଲେ ଅଜିତ୍, କହିଲେ 'ତମ ଶୋଇବା ଘରଟା ତେବେ ଖାଲି ଲୁହାରେ ତିଆରି ହେବ । ଆଉ ତା ଭିତରେ ରହିବ ପୃଥିବୀର ବଡ଼ ବଡ଼ ବୀରମାନଙ୍କର ଛବି ।"

'ଦୁଷ୍ଟ' ଅଭିମାନ ମିଶା ଗଳାରେ କହିଲା ତନିମା ।

'ଏଠି କେତେ ପାଖରେ ପାଣି ଅଛି ଜାଣିଛ ତନୁ । ଦୁଇଚାରି ହାତ ଖୋଳିଦେଲେ ବାଲିଭିତରୁ ଭସ୍ ଭସ୍ ପାଣି ବାହାରିବ । ଟିଉବଏଲଟିଏ କରିଦେଲେ ଚବିଶଘଣ୍ଟା ପାଣି ।"

"କାହିଁକି, ତମର ଜମା ବୁଦ୍ଧି ନାହିଁ । ଏଇପରି ଆଗରେ ହଉଚି ପାଣିଯୋଗାଣଘର । ସାରା ସହରକୁ ଏଠାରୁ ପାଣି ଯାଉଚି । ଏତେ ନିକଟରେ ଥାଇ ଟିଉବଏଲର ଦରକାର କଣ, ପାଇପଟିଏ ନେଇ ଆସିଲେ ବି ଯଥେଷ୍ଟ ହେବ ।"

'ହଁ, ତମେ ଶତକଡ଼ା ଶହେ ଠିକ୍, ପୁରୁଷ ଯେଉଁଠି ଅଟକି ଯାଏ, ନାରୀ ତାକୁ ବାଟ କଢ଼େଇ ନିଏ । ବିବାହ ଦିନ ତୁମେ ମୋର ଆଗରେ ଚାଲିଥିଲ ନା ?" ଅଜିତ୍ ହସିହସି କହିଲେ ।

"ଆଜି କଣ ଟିକିଏ ପାଜିସ୍ବ ପଡ଼ିଛ କି ? କଥାରେ ତ କିଛି ବାଗ-ସାଗ ରହୁନି ।"

"ନାଁ ଜମା ନୁହେଁ, ବରଂ ମୋର ମନ ଖୁସି ଅଛି ତୁମପାଇଁ । ଏଇ ନିର୍ଜନ ପ୍ରାନ୍ତରରେ ତୁମକୁ ଦେଖି ମୋର ମନେ ପଡୁଚି ରାଧାନାଥଙ୍କ ଚନ୍ଦ୍ରଭାଗା, ଗୋପୀମହାନ୍ତିଙ୍କ 'ମଧୁର ସ୍ୱପ୍ନ' । କାବ୍ୟନାୟିକାର ରୂପଧରି ତୁମେ ଏଠାକୁ ଆସିଚ ।"

"ତେବେ ଏଇଠାରେ କବିତା ଲେଖ ? —— ପାଗଳ !" ଜନମା ମହାବୀରଙ୍କ ମନ୍ଦିର ଆଡେ ପାଦ ବଢ଼େଇଲା ।

"ଆରେ, ତେଣେ ଯାଉଚ କୁଆଡେ ?" ଅଜିତ ପଚାରିଲେ ।

"ଭଗବାନଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କରିବା ନି ?"

ଅଜିତ୍ ପଛେ ପଛେ ଧାଇଁଲେ । ମହାବୀର, ସୁନାରଗୌରାଙ୍ଗ ଓ ଆଉ କେତୋଟି ସନ୍ନିକଟ ଦେବଦେବୀଙ୍କୁ ଭକ୍ତି-ପ୍ରଣାମ ଜଣେଇଲେ ଅଜିତ୍ । ଜନମା କିନ୍ତୁ ଭାବପ୍ରବଣା । ସବୁ ଦେବଦେବୀଙ୍କ ପାଖରେ ତାର ଗୁହାରି । କଣ ସେ ତାର ମନର କଥା ସେ କୁହେ, କେବଳ ସେଇ ଜାଣେ ।

ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ଲାଲ କିରଣ ଆକାଶରୁ ଲିଭି ଗଲାଣି । ସଂଧ୍ୟା ଆଗମ-ପ୍ରାୟ । ଅଜିତ୍ କହିଲେ "ଚାଲ ଫେରିବା ।" ଜନମା ଅଜିତ୍ର ପଛେ ପଛେ ଚାଲିଲା ।

ଦୁହେଁ ବାଟରୁ ଧରିଲେ ସାଇକେଲ ରିକ୍ସାଟିଏ । ପଥକ୍ଲାନ୍ତିରୁ ରକ୍ଷା ପାଇଗଲେ । ବାଟରେ ଜନମା କହିଲା "ଶୁଣିଲଣି, କାଲି ଅନ୍ନମାଉସୀ ଆସିଥିଲେ । ତାଙ୍କର ପୁଣି ବଦଳି ହୋଇ ଯାଉଚି କୋରାପୁଟକୁ । ଆଉ ଆଠଦିନ ପରେ ସେମାନେ ଚାଲିଯିବେ ।"

"ସତେ ନାଁ ? ତେବେ କାଲି ସେମାନଙ୍କୁ ଆମ ଘରକୁ ଡାକ ।"

"ସେଇଆ ଭାବୁଥିଲି"

"ତେବେ ଏଇନେ ତାଙ୍କ ଘର ବାଟଦେଇ ଚାଲ, ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରିଦେବା ?" ଜନମା ହଁ କଲା । ରିକ୍ସାଟି ଚାଲିଲା ଅଣିତାର ଘରକୁ ।

୧୪

ଅଜାଡ଼ା ଚିଠି ଲେଖିଛ କୋରପୁଟରୁ —

"ଦିନଥିଲା ଯେତେବେଳେ ତୁମେ ଗଢୁଥିଲ କଳ୍ପନାର ରାଜମହଲ । ପ୍ୟାର ରଙ୍ଗରେ ତାକୁ କରୁଥିଲ ରଞ୍ଜିତ । ମନର ଆଶା ଓ ଦରଦ ଦେଇ ରଚନା କରୁଥିଲ କେତେ ଶିଳ୍ପକଳା ।"

ସେ ଦିନ ଆଉ ନାହିଁ । ସ୍ୱପ୍ନ ଭୂମିର ଉଭେଇ ଯାଇଛି । ସେ ଦିନର କଳ୍ପନାପ୍ରିୟା ବି ହରେଇଛି ତାରୁଣ୍ୟ । ଖାଲି ରହିଛି ତାର ସୁଗନ୍ଧିତ ସ୍ମୃତି-ଦୂର ବଣର ଜଣେ ଏକାକିନୀର ହୃଦୟପଟରେ ।

ଆଜି ତୁମେ ବଡ଼ଲୋକ । ବିରାଟ ପ୍ରେସର ମାଲିକ । ଖ୍ୟାତନାମା ଲେଖକ ଓ ପ୍ରକାଶକ । ଗରିବମାନଙ୍କୁ ଭୁଲିଯିବା ତୁମ ପକ୍ଷରେ ସ୍ୱାଭାବିକ । ଆସିବାର ମାସେ ହେଲାଣି । ଖଣ୍ଡେ ଚିଠି ବି ପାଇବାକୁ ଯୋଗ୍ୟା ହେଲି ନି ।

ଜାଣିଛି ମୋର ଚୁକ୍ ଭୁଲ । ଚିଠି ଖଣ୍ଡେ ଦେଇଥିଲି । ଶୁଣିଲି ସମୁଦ୍ରକୂଳରେ ଘର କୋଠାକାମ ଆରମ୍ଭ କଲଣି । ଯାହା ଦିନେ ସ୍ୱପ୍ନ ଥିଲା, ବାସ୍ତବରେ ପରିଣତ ହେବାକୁ ଯାଉଛି । ବଡ଼ ଖୁସି ହେଲି । ମୋର ଅନୁରୋଧ ସେଇ ଘରଟିର ନାଁ ରଖିବ 'ରାଜମହଲ' । ସେଇ ହେବ ଲେଖକର ଆଜୀବନ ସାଧନା ।

ଆମେ ତ ବହୁତ ଦୂରରେ ରହିଲୁ । ସମୁଦ୍ରକୂଳର ଶୀତଳବାୟୁ ଉପଭୋଗ କରିବା ଭାଗ୍ୟ ଆମର ନାହିଁ । ଶୁଣି ପାରିବାରେ ମୁଁ ନିଜକୁ ସବୁଠାରୁ ବେଶୀ ଅଭିଶପ୍ତା ବୋଲି ମନେ କରେ ।'

ଏଇତକ ପଢ଼ିଲା ବେଳକୁ ଅଙ୍କିତଙ୍କ ଆଖି ଲୁହରେ ଜକେଇ ଆସିଲା । ପ୍ରେସଲୋକ କାଳେ କେହି ଦେଖିବେ ବୋଲି ସେ ରୁମାଲରେ

ମୁହଁ ପୋଛି ନେଲେ । ଚିଠିଟିକ ଆଉ ପଢ଼ିବାକୁ ତାଙ୍କର ସାହାସ ହେଲା ନାହିଁ । ବୋବାଙ୍କ ପରି ସେ ଗୁହିଁଲେ କାର୍ପାରଡ ବମ୍ୱୋଇବରମାନଙ୍କ ଅଡ଼କୁ ।

ଅମୀତା ଅଭିଶପ୍ତା ! ମାତୃତ୍ୱର ଗୌରବ ତାର ନାହିଁ । ସେ କେବଳ ଗୃହିଣୀ - ସୁରବାବୁଙ୍କର ସ୍ତ୍ରୀ । ଏଇ କଣ ହେଲା ତାର ଦଶା । ଯଦି ସେ ଦୁହିଁଙ୍କର ଭାଗ୍ୟ ଡୋରି ଗୋଟିଏ ସୂତାରେ ଗୁନ୍ଥା ହୋଇଥାଆନ୍ତା — ତେବେ କଣ ଶିଶୁଟିଏ ତାର କୋଳମଣ୍ଡନ କରୁ ନ ଥାନ୍ତା । କିଏ କହିବ ବିଧି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କଣ ?

ତନୁ ଅନ୍ତଃସତ୍ତ୍ୱା ହୋଇଛ । ପୁଅ ବା ଝିଅ ନିଶ୍ଚୟ ହେବ । ଅନି ଆଗରେ ଧରି ସେ ତାକୁ ଗେଲ କରିବେ । ଆଦରରେ ହାତ ବଢ଼େଇବ ଅନି । ସେ ବି ତାର ପ୍ରିୟାର ସନ୍ତାନ ।

ଅମୀତା ଲେଖିଛ—

ତନ ନିକଟରେ ମାଆ ହେବାକୁ ଯାଉଛ । ତୁମେ ମୋତେ ଲୁଚେଇଛ । ମୁଁ ମାଗିବି ନାହିଁ ମ । ଖାଲି ଦେଖିବି-ଗେଲ କରିବି । ତୁମର ସନ୍ତାନ କଣ ମୋର ନୁହେଁ ?

ଦୂରରେ ରହିଲେ ସମସ୍ତେ ପର କରନ୍ତି । ତୁମେ କଣ ସେ ନିୟମରୁ ବାହାର ? ତୁମ କଥା ଦିନେ ଇଏ ପଗୁରୁଥିଲେ'। କେଜାଣି କାହିଁକି ସବୁବେଳେ ସେ ତୁମର ପ୍ରଶଂସା କରନ୍ତି । କହନ୍ତି ଅଜିତ୍ ଦିନେ ବଡ଼ ମଣିଷ ହେବେ, ଆମେ ସବୁ ତା ପାଖଙ୍କରେ ପଡ଼ିବୁ କି' ।

ସତକୁ ସତ ତୁମେ ବଡ଼ ହେବ । ଭୁଲିଯିବ ତଳମାଟିର ଘାସଫୁଲ, ଯେଉଁମାନେ ତୁମର ପଦପରଶ ପାଆନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କୁ ତମେ ଘୃଣା କରିବ । ତୁମର ସ୍ୱଭିଜ ହେବ ବହୁତ ଉଚ୍ଚରେ । ତୁମେ, ମହାନ୍ ତୁମେ ଉନ୍ନତ— ମୁଁ ବି କାମନା କରେ ତୁମର ସେଇ ଉତ୍ଥାନ । କେ୍ୟାଚିଃ ତୁମର ଉଭାଜିତ ହେଲେ ମୁଁ ସୁଖୀ ହେବି ।'

ଏକା ନିଃଶ୍ୱାସରେ ପଢ଼ି ଯାଉଛନ୍ତି ଅଜିତ୍ । ତାଙ୍କୁ ଜଣାପଡୁଚି ଯେ ଯେମିତି ପ୍ରେସ ଅଫିସ କାନ୍ଥ ଭିତରୁ ଅନୀତା କଥା କହୁଚି । ତାଙ୍କ କାନରେ ବାଜୁଚି, ସେ ଶୁଣୁଛନ୍ତି ଅଥଚ ଆଉ କେହି ଶୁଣି ପାରୁ ନାହାନ୍ତି ।

ଅନୀତା ଗୁଣ ପକେଇଚି, ଅନୁରୋଧ କରୁଚି ଚିଠି ଦେବାକୁ । ତାଙ୍କର ଚିଠିଟିଏ ପାଇଲେ ସେ ଅମୃତ ପଦ ପାଇବ ।

ଘଣ୍ଟା ଚକ୍ରରେ ଅନୀତା ଆଜି କେତେ ପାଖେଇ ଆସିଚି । ହେଉ ସେ ଡେପୁଟୀର ସ୍ତ୍ରୀ, ବନ୍ଧୁ ପତ୍ନୀ, ତେବେ ବି ସେ ତାଙ୍କର ଅନି—ଆଦରର ଅନି ।

ଡ୍ରୟାରରୁ ମ୍ୟାଇଟିଂପ୍ୟାଡ୍ କାଢ଼ିଲେ ଅଜିତ୍‌ବାବୁ । ନିଶ୍ଚୟ ସେ ଚିଠି ଲେଖି ଆଜି ଡାକରେ ଦେବେ । ଜୀବନ ପାଇଁ ଜୀବନ ଯାହାର କାନ୍ଦେ, ତାକୁ ସେ ହେଳା କରିବେ କପରି ? କେତେ ନାରୀ ତ ଦୁନିଆରେ ଅଛନ୍ତି । ତେବେ ଅନୀତାର ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଏ ମାୟା କାହିଁକି ? ଏ ମମତାର ଶେଷ କେଉଁଠି ?

କାଲେଣ୍ଡରକୁ ଅନେଇଲେ ଅଜିତ୍ । ତିରିଶ ତାରିଖ ଆଉ ଦଶଦିନ ଅଛି । ମାନ୍ଦ୍ରାଜଠାରେ ଭାରତୀୟ ଲେଖକ ସମ୍ମିଳନୀ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହେବ । ମାନ୍ଦ୍ରାଜରୁ ଫେରିବା ବାଟରେ ନିଶ୍ଚୟ ସେ ଯିବେ-କୋରାପୁଟ । ଦିନକ ପାଇଁ ହେଲେ ବି ଦେଖି ଆସିବେ ଅନୀତାକୁ ।

ପ୍ରେସକର୍ମୀ ସନାତନ ପଶି ଆସିଲା ଅଫିସ ଘର ଭିତରକୁ । ହାତରେ ତାର ନୂଆ ବନ୍ଧେଇ ବହି "ନଖଦର୍ପଣ" । ଅଜିତ୍‌ଙ୍କର ଅନବଦ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି ।

ଟେବୁଲ ଉପରେ ବହିଟି ରଖି ସେ ଚାଲିଗଲା ।

ଅଜିତ୍ ବହିଟିକୁ ପରଖି ନେଲେ—ସବୁ ଦିଗରୁ ସୁନ୍ଦର ହୋଇଚି । ଏଣିକି ବଜାରକୁ ପଠେଇ ଦିଆଯାଇପାରେ । କଲିଂବେଲ୍ ଚପି ସେ ସନାତନକୁ ଡାକିଲେ । ସନାତନ ଆସି ଠିଆ ହେଲା ।

ଅଜିତ୍ ପଚାରିଲେ "ଏହାର ବିଜ୍ଞାପନ ପଠେଇଚ, ଖବର କାଗଜକୁ ?"

"ହଁ ଆଜ୍ଞା, ସେ ପଅର ଦିନରୁ ଗଲାଣି ।"

"ତେବେ କପି ଖଣ୍ଡେ ଖଣ୍ଡେ ସମ୍ପାଦକମାନଙ୍କ ପାଖକୁ ପଠେଇଦିଅ । ସେ ପ୍ରେଜେଣ୍ଟେସନ ଫାଇଲଟା ଦେଖ । ଯୁଆଡ଼େ ଯିମିତି ପଠାହେବାର କଥା, ଖଣ୍ଡେ ଖଣ୍ଡେ ପଠେଇ ଦିଅ । ବାଘିତଳ ପାଇଁ ଶିବକୁ ଖବର ଦିଅ, ଷ୍ଟଲକୁ ନେଇଯିବ ।"

ସନାତନ ମୁଣ୍ଡ ହଲେଇ ହଁ କଲା ।

"ଆଉ ଗୋଟିଏ କଥା, ଶିବଠାରୁ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ରସିଦ୍ ଆଣିବ । ସେ ଯେମିତି ଶିଖିଛି ଲୋକ ନଅଶ ବହି ପାଇ କହିବ ଆଠଶ ଅଶୀ ପାଇଛି । ପୁଣି ଜଣେ ଅଧଘଣ୍ଟାଏ ଲାଗି ଆହୁରି ଥରେ ଗଣିବା ଦର୍କାର ହେବ । ପ୍ରେସ ଆଉ ବୁକଷ୍ଟଲରେ ହିସାବ ଅଲଗା ଅଲଗା ରଖ । କାଗଜପତ୍ର ବି ଅଲଗା ଅଲଗା ଆଲମାରୀରେ ରଖିଦିଅ ।"

'ଆଜ୍ଞା' କହି ସନାତନ ଚାଲିଗଲା ।

ତା'ପରେ ଅଜିତ୍ ଆରମ୍ଭ କଲେ ତାଙ୍କର ଚିଠି ଲେଖା ।

ନିମ୍ନମଧ୍ୟବିତ୍ତ ପରିବାରରେ ଜନ୍ମ ନେଇଥିଲେ ସେ । ପାଠପଢ଼ି ବି ବୃତ୍ତିହୀନ ଜୀବନରେ ବିବାହ କଲେ । ସେଇ ଗୃହିଣୀ ତନିମା ଆଣିଦେଲା ତାଙ୍କ ଜୀବନର ଭବିଷ୍ୟତ । ପ୍ରେସ୍ ଟିର ଲୋଭ ସମ୍ଭାଳି ନ ପାରି ସେ ତାର ପାଣି ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ଆଜି ତନିମା ତାଙ୍କୁ ହାତ ବଢ଼ାଉଛି ଧରିବାପାଇଁ । କିନ୍ତୁ ସେ ଚାଲି ଯାଉଛନ୍ତି ଦୂରକୁ—ବହୁତ ଦୂରକୁ ।

ଘରେ ବା ପ୍ରେସରେ ସବୁବେଳେ ତାଙ୍କର କଲମ ଚାଲିଛି । ମଣିଷ ଜୀବନର ନିଖୁଣ ଚିତ୍ର, ନଗ୍ନ କାମନା, ସାମାଜିକ ପରିବେଶ ସବୁ ଚିତ୍ରଣ କରି ସେ ରୂପ ଦେଉଛନ୍ତି ପ୍ରେସରେ । 'ତନିମା ପ୍ରେସ' ସୁଖ୍ୟାତି ପାଉଛି । ତାରି ଜରିଅରେ ତନିମା ପାଉଛି ଶହ ଶହ ଟଙ୍କା, ସୁନା ଅଳଙ୍କାର, ଦାମିକା ଶାଢ଼ୀ । ଧନ ଦେଇ ସେ ଧନ ପାଉଛି, ତନୁ ଦେଇ ତନୁ ପାଉଛି । କିନ୍ତୁ ଏ ସବୁଠାରୁ ସେ ବଞ୍ଚିତ—ମନ—ସେ କେବଳ ଅଜାତାର ।

ଅଜିତ୍ ଲେଖିଲେ — ମନର ଏକମାତ୍ର ଅଧିକାରିଣୀ ତୁମେ ଅନୁ । ହୁଅ ତୁମେ ବିରୂପା ତରୁଣୀ, ସ୍ଥୂଳଭାଷିଣୀ ଅବା ଚିରରୁଗ୍‌ଣା ନାରୀ, ତଥାପି ତୂଳୀ ମୋର ସର୍ବଦା ତୁମରି ଜୟଗୀତି ଗାଏ । ଲେଖିଯାଏ ଅଲକ୍ଷ୍ୟରେ ତୁମରି ସ୍ନିଗ୍ଧ ପ୍ରତିଛବି ।

ଲେଖିଚ ମୁଁ ବିରାଟ, ମହାନ୍ । ସତ ହେଉ ବା ମିଛ ହେଉ ମୁଁ ତୁମପାଖରେ ସେଇ ଅଜିତ୍ — ବାରବର୍ଷତଳର କଲେଜ ସାଥୀ । — ମୋତେ ଭୁଲ ବୁଝ ନାହିଁ — ଅନୁ — ମୁଁ କିଛି ବଦଳି ନାହିଁ — ତୁମେ ଆସିଲେ ଦେଖିବ — ମୁଁ ସେଇ ପୁରୁଣା ମଣିଷ, ହୁଏତ ବୟସ କିଛି ଶାରୀରିକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଣିଥିବ ।

ତୁମରି ପାଇଁ ଲେଖିଥିବା ବହିଟିର ସ୍ଫଟିକ ପାଷାଣରେ ବ ଖୋଳେଇ ଦେବାକୁ ଚାହୁଁଚି । ଭଲକଥା, ଅପଚୟ କରିବାର କିଛି ମୋର ନାହିଁ । ସେଇ ପୁସ୍ତକଲବ୍ଧ ଧନରେ ତ ମୁଁ ତାକୁ ଗଢୁଚି ।

ମୂଳ ଦୁଆ ପଡ଼ିସାରିଲାଣି । ଲୁହାଛଡ଼ ପ୍ରଭୃତି ମିଳୁ ନଥିବାରୁ କାମ ବନ୍ଦଅଛି । ହୁଏତ ଏଇ ମାସରେ କଟକ ଯାଇ ନେଇ ଆସିବି । ତା'ପରେ ପୁଣି କାମ ଚାଲିବ ।

ତନୁ ଯେ ମାଆ ହେବାକୁ ଯାଉଛି — ଏ ସତ୍ୟକୁ ଲୁଚେଇବାର ସାଧ୍ୟ କଣ ମୋର ଅଛି ? ସମୟ ଆସିଲେ ତାକୁ ତ ଜଗତ ଜାଣିବ । ମୁଁ ଲୁଚେଇବି କେଉଁଠି ?

ସୁରବାବୁଙ୍କୁ ଖଣ୍ଡିଏ ବହି ଉତ୍ସର୍ଗ କରିବି ବୋଲି ବହୁତ ଦିନରୁ ବାସନା ଥିଲା । 'ନଖଦର୍ପଣ'ଟି ତାଙ୍କରି ହାତରେ ଉପହାର ଦେଇଚି । ଯଦି ସମୟ ନଷ୍ଟ କରି ତୁମେ ପଢ଼ି ନେଇ ପାରିବ ତେବେ ଆନନ୍ଦିତ ହେବି । ବହିଟି ଅଲଗା ଡାକରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପଠା ହେଉଚି ସୁରବାବୁଙ୍କ ଅଫିସ୍ ଠିକଣାରେ ।

ତୁମେ ତ ଜାଣିଚ ମାଇପିଙ୍କ ଗୁଣ ନାହୁଁମ ମୋତେ ବଡ଼ବାଧେ । ସେମାନଙ୍କର ନମ୍ରତା ଥାଉ ବା ନ ଥାଉ ଅନ୍ତତଃ ଅଭ୍ୟାସ ଦୋଷପାଇଁ ।

ଯେତେ କହିଲେ ବି ତୁମର ସେଇ ଅଭ୍ୟାସ ଗଲା ନି । ଏଠାରେ ଥିଲା ବେଳେ ଗଣନାୟୁମ ପକେଇ କାର୍ଯ୍ୟ କରି ଖୁଆଇବ, କଥାବୁଝାଇବ, କାମ୍ ବି କରେଇବ । ଏ ପୁରୁଷ ଜାତିଟା କଣ ତୁମର ଦାସ ?

ଏମିତି କେତେ କଣ ଲେଖି ଅଜିତ୍ ଚିଠି ବନ୍ଦ କଲେ । ଛାତିଟା ତାଙ୍କର ହାଲ୍କା ଲାଗିଲା ।

ସଂସାରରେ ଚଳିବାକୁ ହେଲେ ସମସ୍ତଙ୍କି ଗୋଳିବାକୁ ହେବ । ସଭିଙ୍କୁ ଆପଣାର କରି ଶାନ୍ତିସୁଖରେ ଦିନ ବିତେଇବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

୧୪

ବଇଶାଖ ମାସର ସଞ୍ଜ ସକାଳ । ଖଣ୍ଡପଡ଼ି ଆସୁଚି । ରାତିସାରା ଗରମରେ ଛଟପଟ ହୋଇ ପାହାନ୍ତାପବନରେ ଅଜିତ୍ଙ୍କ ନିଦ ଟିକିଏ ଘନେଇ ଯାଇଚି । ଗାଧୁଅଘରୁ ଓଦାଲୁଗାରେ ଛଡ଼ସଡ଼ ବାହାରି ଆସୁଚି ଜନମା । ଦେଖିଲା ଅଗଣାରେ ଠିଆ ହୋଇଚି ବିନ୍ଦୁ । ପଚାରିଲା "କିରେ, ଏତେ ସକାଳୁ ?"

"ବୋଉ ଘର ଛାଡ଼ି କୁଆଡେ ପଳେଇଚି ।"

"ଏଁ କଣ କହୁଚୁ ? ଅରେ ସେ ପଦାଫଣା ଉପରେ ଶୋଇଥିବ ମ । ଗରମ ସକାଳେ ରାସ୍ତାରେ ଉପରକୁ ବୁଲି ଯାଇଥିବ ।" ଲୁଗା ବଦଳୁ ବଦଳୁ କହିଲା ଜନମା ।

"ନାଇଁ ଅପା, ଅମେ ସବୁଆଡେ ଭଲ କରି ଖୋଜି ସାରିଲୁଣି । ମୀନୁ ବି ନାଇଁ । ତାଙ୍କ ଗାଁରୁ ଯୋଉଁ ମାଇପିଟା ଆସି ଆମ ଘରେ ଗୁହାରିଦାନ ହେଉଥିଲି, ସେ ବି ନାଇଁ । ବୋଧେ ତାରି ସାଙ୍ଗରେ ଗୁଲିଗଲା କି କଣ ?"

"ଦାଣ୍ଡ ଦୁଆର କଣ ମେଲାଥିଲା ?"

"ହଁ ।"

"ହଉ ତେବେ, ମୁଁ ଏଙ୍କୁ ଡାକେ । କୁଆଡ଼େ ଯିବ ? ଯାଇ ଯାଇ ଅଣ୍ଡାଘରକୁ ତ ଯାଇଥିବ ଆଉ କଣ ? ତୁ ପୁଣି ଯାଇ ନେଇ ଆସିବୁ ନା ? କିନ୍ତୁ ତନିମାର ମନ ଭିତରେ ଖେଳି ବୁଲୁଥାଏ ଡାକ୍ତର ରଜନୀବାବୁର ଭୟ । କିଏ ଜାଣେ ଏବେ ତାର କାରସାଦି ହୋଇପାରେ । ଦୁହିଁଙ୍କର ତ ଖୁବ୍ ମନ ମିଳିଥିଲା—ଯଦି ଶିଖାଶିଖି ହୋଇ ଚମ୍ପଟ୍ ଦେଇଥିବେ, ତେବେ ସର୍ବନାଶ ।

ତନିମା ଯାଇ ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ହଲାଇ ଦେଲା ଅଜିତ୍‌ଙ୍କୁ । କହିଲା "ଏଣେ ଆସି କୁମ୍ଭୀର ନଈ ମଝିରେ କଲଣି, ନିଘୋଡ଼ ନିଦରେ ଶୋଇଛ କଣ ?"

ଅଜିତ୍ ଆଖି ମଳମଳ ଉଠିଲେ ।

ତନିମା କହିଲା "ବୋଉ କୁଆଡ଼େ କାଲି ରାତିରୁ ଘରୁ ପଳେଇଛି, ଭିକୁ ଆସିଛି ଡାକିବାକୁ ।"

"କଅଣ ?" ବଡ଼ ବିରକ୍ତିରେ ପଚାରିଲେ ଅଜିତ୍ ।

"ଶୁଣ ଭିକୁ କଣ କହୁଛି । ମୁଁ ଠିକ୍ ଆଗରୁ ଏଇକଥା କହୁଥିଲି, ସେଇଠାକୁ ଜମା ବିଶ୍ୱାସ ନାହିଁ । ତା ବ୍ୟବସ୍ଥା ତାକୁ କରିଦିଅ । ମୋ କଥା କାନରେ ପୂରେଇଲ ନାହିଁ, ଏବେ ବୁଝ ।"

ଅଜିତ୍ ଭିକୁକୁ ଡାକି ସବୁ ଗୋଟି ଗୋଟିକରି ପଚାରିଲେ । ଭିକୁ ବି ତାର ଶେଯରୁ ଉଠିବାଠାରୁ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯାହା ଯାହା ଦେଖିଛି ଓ କରିଛି ସବୁ କହିଲା । ଅଜିତ୍‌ଙ୍କର ଧାରଣା ହେଲା - ଏ ସବୁ ବଦମାସ୍ ରଜନୀର କାରସାଦି । ସେ ମୁହଁଟା ଧୋଇ ନେଇ ଭିକୁସଙ୍ଗେ ଯିବାକୁ ତତ୍ପର ହେଲେ ।

ଗଲା ବେଳେ ତନିମା କହିଲା 'ଦେଖ, ଥାନା ଫାନାରେ ଖବର ଦେବନି । ଆଗ ତାକୁ ଖୋଜି ବାହାର କର । ତା'ପରେ ତାର ଇଚ୍ଛା ହେଲେ ସେ ଘରକୁ ଆସୁ ନୋହିଲେ ନାହିଁ ।"

ଭିନୁ ଆଉ ଅଜିତ୍ ଚାଲିଲେ ତାଙ୍କ ଘରକୁ । କୁକୁରଟା ଦେଖି ତାଙ୍କୁ ଭୋ ଭୋ ଭୁକି ଉଠିଲା । ସେ ବି କହିବାକୁ ଚାହେଁ ମା'ଙ୍କର ଅନୁପସ୍ଥିତି । ଚାକର ଟୋକାଟା ଦୋପଟିପରି କାନ୍ଥକୁ ଆଉଜି ଠିଆ ହୋଇଥିଲା । ପୁଝାରୀ ଦୁଇମାସ ହେବ ଘରୁ ଚାଲିଗଲାଣି । ପ୍ରତିମା ଆଉ ଶଶୀ କଣ କରିବେ କିଛି ଠିକ କରି ନ ପାରି ତାଙ୍କର ଆଗମନକୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ବସିଥିଲେ ।

ଅଜିତଙ୍କୁ ଦେଖି ପ୍ରତିମା କହିଲା "ଭାଇ, ବାପାଙ୍କ କ୍ୟାସବାକ୍ସଟା ନାହିଁ । ଯେଉଁ ଆଲମାରିରେ ସୁନାଗହଣା ଥାଏ ସେଇଟା ମେଲା ପଡ଼ିଛି । ଗାଡ଼ୀ ଟ୍ରଙ୍କଟା ବି କୋଉଠି ନାହିଁ ।" ଏକା ନିଃଶ୍ୱାସରେ ସେ ଏତେଗୁଡ଼ାଏ କଥା କହିଦେଲା ।

ତେବେ କଣ ଉଡ଼'ଏଡ ? ତାକୁ ହୋଇଥିଲେ ଏ ମା ପିଲାଙ୍କୁ କା ସେ ନିଅନ୍ତା କାହିଁକି ? ପୁଣି ସେ ମାଇପିଟା ବି ନାହିଁ । ସେ ତାଙ୍କର ଗାଁର । ନିଶ୍ଚୟ ସେ ତା'ର ସାଙ୍ଗରେ ଜିନିଷପତ୍ର ନେଇ ଗାଁକୁ ଚାଲି ଯାଇଛନ୍ତି । କହିକରି ଯାଇଥିଲେ ବି କ୍ଷତି ହୋଇଥାନ୍ତା କଣ ?

ଅଜିତ୍ କିଛି ବୁଝି ପାରିଲେ ନି । ଘରଦ୍ୱାର ସବୁଆଡ଼େ ବୁଲି ଜିନିଷପତ୍ରକୁ ନଜର କଲେ । ସତକୁ ସତ ତାଙ୍କ ଶୋଇବାଘର ସବୁ ଟ୍ରଙ୍କ ଗୁଡ଼ାକ ମେଲା ପଡ଼ିଛି । ଟେବୁଲ ଉପରେ ବି ଜିନିଷ କେତେଟା ଖେଳିଆ-ହୋଇ ଥୁଆ ହୋଇଛି ।

ଅଜିତଙ୍କର ସନ୍ଦେହ ଆହୁରି ବଢ଼ିଗଲା । ସେ ଜାଣିଲେ ଏ ସବୁ ମୀନୁବୋଉଙ୍କ ଇଚ୍ଛାକୃତ ଅପରାଧ । କିନ୍ତୁ କଣ ବା କରିଯିବ ? ତାଙ୍କ ଜିନିଷ ସେ ନେଇଛନ୍ତି । ଚୋରିବୋଲି କହି ହେବ ନି । କେତେ କ୍ଷଣ ଭାବି ଭାବି କହିଲେ "ଭିନୁ, ତୁ ରିକ୍ସାଟିଏ ନେଇ ଯା, ଅପାକୁ ଡାକି ଆଣିବୁ ।"

ଭିନୁ ଚାଲିଗଲା । ଅଜିତ୍ ଘରେ ପଡ଼ିଥିବା ସବୁ ଜିନିଷ ପରୀକ୍ଷା କରିବାରେ ଲାଗିଲେ । ଭାବିଥିଲେ ସେ ଦିନପରି ରଜିନାର ଖଣ୍ଡେ ଚିଠି ପାଇବେ । ତା'ପରେ ଆରମ୍ଭ କରିଦେବେ କେସ୍ । କିନ୍ତୁ ସେମିତି କିଛି ମିଳିଲା ନାହିଁ ।

ଅଧଘଣ୍ଟାଏ ଭିତରେ ତନମ୍ମା ଆସି ପହଞ୍ଚିଗଲା । ଅଜିତ୍ କହିଲେ "ଦେଖ ତୁମ ବୋଉଙ୍କର କାଣ୍ଡ ।" ତନମ୍ମାକୁ ଘରଦାର ବୁଲେଇ ସେ ଦେଖେଇ ଦେଲେ ।

ତନମ୍ମା ପଚାରିଲା "ତେବେ କଣ କରିବ ବୋଲି ଭାବୁଛ ?"

"କରିବି ଆଉ କଣ ? ବେଣୁଧରଙ୍କୁ ରେବେଣା ନୁଆଗାଁକୁ ପଠେଇଛି । ଯଦି ସେ ତାଙ୍କୁ ବୁଝେଇ ସୁଝେଇ ଆଣିପାରିଲେ ଭଲ କଥା,"

"ତେବେ ପିଲାଏ ଚାଲିବେ କିପରି ?"

"ତୁମକୁ ଏଠାରେ ଏଣିକି ରହିବାକୁ ହେବ । ଅନ୍ତତଃ ସେ ଆସିଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।"

ତନମ୍ମା ଆଉ କିଛି କହିଲା ନ । ଅଜିତ୍ କଣ ଭାବି ଭାବି ଯାଇ ଡ୍ରଇଁ ରୁମରେ ବସିଲେ । ବେଣୁଧର ଆସିବାକୁ ଆଉ ଦୁଇଘଣ୍ଟା ଡେରି ଅଛି । କାନ୍ଥ ଘଣ୍ଟାକୁ ଚାହିଁଲେ ଜମା ସାତଟା ବାଜିଚି । ହଠାତ୍ ଡାକ ପକେଇଲେ "ଗିନୁ—"

"ଆଜ୍ଞା"

" ସେ ଚାକର ଟୋକାକୁ କହ ବେଣୁଧରଙ୍କୁ ଯାଇ ଡାକି ଆଣୁ—

ଗିନୁ ଅଗଣାକୁ ଯାଇ ଚାକରକୁ ଆଦେଶ ଦେଲା । ପ୍ରଭୁଭକ୍ତପରି ସେ ଚାଲିଗଲା ବେଣୁଧରଙ୍କୁ ଡାକିବାକୁ ।

ଅନୁପମବାବୁଙ୍କ ପରେ ତାଙ୍କ ପରିବାରକୁ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଗ ପଛେ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଗ ମାଡ଼ି ଆସୁଚି । ସବୁବେଳେ ବିପଦମୁହଁରେ ପିଲାଗୁଡିକ ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି । ଅଜିତ୍ ଭାବୁଥିଲେ—ସେମାନଙ୍କର ଏକମାତ୍ର ସମ୍ବଳ ସେ । ଯେତେଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ବଞ୍ଚିଥିବେ ତାଙ୍କର ସୁଖ ସୁବିଧା ଦେଖିବା ଗୋଟିଏ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ।

ଚାଁପଟ କାନ୍ଥରେ ଝୁଲୁଚି ନାଗଦେବୀଙ୍କର ଫୋଟୋ । ତନମାର ବୋଉ, ଯାହାଙ୍କୁ ଦେଖିବାର ଭାଗ୍ୟ ସେ ପାଇ ନାହାନ୍ତି । ଫୋଟୋର ଛବି

ତାଙ୍କର ଅନ୍ତରକୁ ଚାହିଁଛି । ଆଖିରେ ଭରିଛି ଅଶ୍ରୁ ଆଉ ସ୍ନେହ । ମୂକଛବି କହି ଯାଉଛି ତାର ସନ୍ତାନମାନଙ୍କ ପାଇଁ ବ୍ୟଥାବଧୂର ଅନୁଭୂତି । ଜୀବନରୁ ଅଧିକ ଭଲ ପାଇଥିଲେ ସେ ସେମାନଙ୍କୁ । ଧୂଳିରେ ଏବେ ଲୋଟୁଛନ୍ତି । ଗୋଟେଇ ଧରିବାକୁ କେହି ନାହିଁ ।

ଅଜିତଙ୍କ ଛାତି ଭିତରଟା କି କଣ ହୋଇଗଲା । ଆଖିତଳେ ଉଙ୍କେଇ ଆସିଲା ଲୁହ । ଆହୁରି ନିରୀକ୍ଷଣ କରି ସେ ଚାହିଁଲେ । ଠିକ୍ ଜହ୍ନ ମୁହଁର ଝାପସା ଦିଶୁଛି ସେ ମୁହଁ । ଏ ଗୃହର ମୂର୍ତ୍ତା ଲକ୍ଷ୍ମୀ—ଅଧିଷ୍ଠାତ୍ରୀ ଦେବୀ । ଅଜିତ୍ ମନେ ମନେ ନମସ୍କାର କଲେ ।

ବେଣୁଧର ଆସି ମୁହଁ ଶୁଖାଇ ଠିଆ ହେଲେଣି ଆଗରେ । ଚାକର ଟୋକାଠାରୁ ସେ ଶୁଣିଛନ୍ତି ତ କଣ ବୋଧେ ! ଅଜିତ୍ କହିଲେ 'ବସ, ବେଣୁଧର, ବସ ।'

ବେଣୁଧର ତାଙ୍କ ନିତ୍ୟକର୍ମସ୍ଥଳୀ ଶ୍ଲେଟ ଖଟଟି ଉପରେ ବସିଲେ ।

ଅଜିତ୍ କହିଲେ "ଆଜିକାର ଘଟଣା କଣ ଜାଣିଲଣି ?"

"ହଁ ଆଜ୍ଞା, ଏଇ ଟୋକାଠାରୁ ଶୁଣିଲି "

"ତେବେ ଉପାୟ କଣ କହ ?"

ଉପାୟ ଆଉ କଣ ? ମା'ଙ୍କୁ ବୁଝେଇ ସୁଝେଇ ଘରକୁ ନେଇ ଆସିବା । ଯଦି ସେ ରାଜି ନ ହୁଅନ୍ତି ତେବେ ତାଙ୍କ ଅଂଶ ତାଙ୍କୁ ଦେଇଦେଲେ, ସେ ଯେମିତି ଇଚ୍ଛା ଚଳିବେ—ଆଉ ଏସବୁ ଘଟଣାକୁ ତ କେହି ବରଦାସ୍ତ କରିବ ନାହିଁ ।

'ହଁ, ମୁଁ ବି ଠିକ୍ ସେଇଆ ଭାବୁଛି । ତେବେ ଆଜି ତୁମେ ତାଙ୍କ ଗାଁକୁ ଯାଅ । ସେ ତ ହେବେ ଏତେ ଶୀଘ୍ର ଫେରିବେ ନାହିଁ । କଣ କହୁଛନ୍ତି ଖାଲି ବୁଝ ।

"ହଉ ଯିବି । ବାପା ତାଙ୍କର ଯିମିତି ଲୋକ ସେ କଣ ମା'ଙ୍କୁ ଛାଡ଼ିବେ ? ପୁଣି ଏ ସୁନାଗହଣା ଦେଖିଲାରୁ ବୁଢ଼ାର ଲୋଭ ବଳିପଡ଼ିବ କାହିଁକୁ କେତେ

" ସେ ନ ଛାଡନ୍ତୁ ପଛେ ତୁମେ ଥରେ ଯାଇ ଦେଖିଆସ । "

"ଆଜ୍ଞା" କହି ବେଣୁଧର ତାଙ୍କ କାଗଜପତ୍ରର ଆଲମିରାଟି ଖୋଲିଲେ, ଗୁଣୁ ଗୁଣୁ ହୋଇ କଣ ବୋଲି ସାରି ମୁଣ୍ଡିଆଟିଏ ମାରିଲେ । ନିତିଦିନ କଲମଧରିବା ଆଗରୁ ତାଙ୍କର ଏଇ ଅଭ୍ୟାସ ରହିଛି ।

ଅଜିତ୍ ଡ୍ରଇଁ ରୁମରୁ ଉଠି ଭିତରକୁ ଗଲେ । ଅଗଣାରେ ମୁଣ୍ଡରେ ହାତ ଦେଇ ବସିଛି ଜନମା । ଦୁଃଖରେ ସେ ଝାଉଁଳି ପଡ଼ିଲାଣି ।

" ଜନ୍ମା, ଆଉ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଲାଭ ନାହିଁ । ଯାଅ ତୁମେ ହନୁସାଙ୍ଗରେ — ଦରକାରି ଟ୍ରଙ୍କବାକ୍ସ କେତେଟା ଧରି ଏଠାକୁ ଚାଲିଆସ । ପରେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଜିନିଷ ଆସିବ । "

" ତୁମେ ଯାଉଛ କୁଆଡେ ? "

" ମୁଁ ପ୍ରେସକୁ ଯାଉଛି — ସେଇଠି ନିତ୍ୟକର୍ମ ଶେଷ କରିବି । ଜଳଖିଆ ବି ସେଇଆଡେ କରିବି " । ଅଜିତ୍ ଯୋଡାପିନ୍ଧି ରାସ୍ତା ଉପରକୁ ଚାଲିଲେ ରିକ୍ସା ଆଶାରେ ।

ବେଣୁଧର ଠିଆ ହୋଇ କହିଲେ " ମା ଜନ୍ମା, ମୋର ବିଶ୍ୱାସ ସେ ଡାକ୍ତର ଯତ୍ନ ମୂଳରେ ଅଛି । ଏତେ ରାତିରେ ସେମାନେ ଗାଡ଼ି ପାଇଲେ କେଉଁଠୁ ? ଗଲେ ଯେ ଚୁଙ୍କର ଠୋକାଠାବ ଜାଣି ପାରିଲି ନାହିଁ । "

ବେଣୁଧରଙ୍କ ମୁହଁକୁ ବଲ ବଲ କରି ଚାହିଁଲା ଜନମା । ବାପାଙ୍କ ଅମଳର ବୁଢ଼ା ଗୁମାସ୍ତା — ନୂଆକଥା ଦେଖୁଛି — ନୂଆକଥା କହୁଛି — ଘରର ଲୁଣପାଣି ଆଜିପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଫିଟି ନଥିଲା । ଅଲକ୍ଷଣୀ କୋଉ ସକାଳେ ଏ ସବୁ । ଜନମା କହିଲା " ଏ ସବୁ ଛାଡ଼କୁଠ ଗୁମାସ୍ତା, ଏଇଘର ତ ପୁଣି ତୁମେ ଦେଖିଥିଲ । "

"କାଳ ବଦଳୁଛି ଲୋ ମା, ରଙ୍ଗ ଘୂରୁଛି । ବିଧବା ପ୍ରବଳହେବେ ରାଜ୍ୟରେ, ମାଳିକା କହୁଛି । ତମେ ମୁଁ କହିଲେ କଣ ହେବ ? " ବେଣୁଧର ମନ ଶୁଖେଇ ପୁଣି ଖଟ ଉପରେ ବସିଲେ ।

ଭାନୁ କହିଲା "ଅପା ଆ ଯିବା, ରିକ୍ସାଟାଏ ଠିଆ ହେଲାଣି ଦୁଆରେ।"

୧୭

ଯା ଭିତରେ ଛ'ମାସ ବିତିଯାଇଛି —

ସୁମନ୍ତ ବାପଘରୁ ଆଉ ଫେରି ନାହାନ୍ତି। ବେଣୁଧର ଅପମାନ ପାଇ ଚାଲି ଆସିଛନ୍ତି। ତନିମା ଆଉ ଅଜିତଙ୍କର ସାହଚର୍ଯ୍ୟରେ ପରିବାରଟି ଗତାନୁଗତିକ ଭାବରେ ଚାଲୁଛି।

ତନିମାର ଝିଅଟିଏ ବି ହେଲାଣି। ଅଜିତ୍ ତାର ନାଁ ଦେଇଛନ୍ତି 'ଛନ୍ଦା'। ପିଲାଟି ଦେଖିବାକୁ ସୁନ୍ଦର। କୁଞ୍ଚକୁଞ୍ଚିଆ ବାଳ, ଗାଲ ଚକ ଚକ ଆଖି, ଗୋରା ଗୋଲଗାଲ ଝିଅଟିଏ। ଛନ୍ଦାକୁ ଦେଖିଲେ ଅଜିତଙ୍କର ସବୁ ଭାବନା ଗୋଳମାଳ ହୋଇଯାଏ, ଲେଖାରେ ପୂର୍ଣ୍ଣଚ୍ଛେଦ ପଡ଼େ।

ତନୁ କହୁଥିଲା ଅନିମାଭଉଣୀର ବି ଜଣେ ଟୋକାଟିଏ ହେବ। ସେ ଚିଠିରେ ତାର ଆଭାସ ଦେଇଛନ୍ତି। ଅଜିତ୍ ଭାବନ୍ତି — ସତେ ଅନିର ଯଦି ପୁଅଟିଏ ହୁଅନ୍ତା କେତେ ଖୁସି ନ ହୁଅନ୍ତେ ସେ ଦୁଇପ୍ରାଣୀ। ସେ ନିଜେ ବି ଆନନ୍ଦରେ ଅଥୟ ହୋଇ ପଡ଼ନ୍ତେ।

ହଁ, ଭଗବାନ କରନ୍ତୁ, ଅନିର ପୁଅଟିଏ ହେଉ। ଆହା ବିଚାରି ହୀନ କପାଳୀ, କେତେ ଭଲ ନ ପାଏ ସେ ତାଙ୍କୁ। ବନ୍ଧ୍ୟାଦୋଷ ତାର ଫିଟୁ। ସନ୍ତାନ ମୁଖ ଦେଖି ସେ ସୁଖୀ ହେଉ।

ଅଜିତ୍ ଭାବିଲେ ଅନି ତେବେ ତାଙ୍କୁ ଲୁଚେଇଲା କାହିଁକି? ନାରୀସୁଲଭ ଲଜ୍ଜା ବୋଧେ ତାକୁ ଲେଖିବାକୁ ବାରଣ କରିଛି। କିନ୍ତୁ ସେ ବା ପତ୍ର ପଠେଇବେ କିମିତି? ଆଚ୍ଛା, ଆଗ ଛୁଆଟି ଧରଣୀଉପରକୁ ଆସୁ ତାପରେ ଦେଖାଯିବ।

ଥରେ ଗୋଧୂଳିରେ ଚା ପିଉ ପିଉ ଅଜିତ୍ ପଚାରିଲେ 'ଜନ୍ମ ଟେକାସ୍ପୁଟରେ କଣ ତମ ମାଉସୀଙ୍କର ବନ୍ଧ୍ୟାଦୋଷ କଟିଗଲା ? ସେପେ ପାଣିର ବୋଧେ ଉତ୍ପାଦିକା ଶକ୍ତି ବହୁତ ବେଶୀ ।

ଜନମା ଲାଜରେ ଝାଉଁଳି ପଡ଼ୁ ପଡ଼ୁ କହିଲା "ସେ ବନ୍ଧ୍ୟା କଆଁ ହେବେ ମ, ତାଙ୍କ ପେଟରେ କଣ ଗୋଳମାଳ ଥିଲା । ଏଠାରୁ ଯାଇ ସେ ସେଠି ଅପରେଶନ ହେଲେ । ଏଠି କୁଆଡ଼େ ତାଙ୍କୁ ଲାଜଲାଗିଲ ବୋଲି ଲେଖିଥିଲେ ।"

"ଓ ତା'ପରେ ସବୁ ଠିକ୍ ହେଲା ନାଁ । ମୁଁ ଭାବୁଚି ସୁରବାବୁ ନିଶ୍ଚୟ ତାଙ୍କୁ ବାଧ୍ୟ କରିଥିବେ — "

"ତା ନୁହେ ଆଉ କଣ ?

"ତୁମ ଭିତରେ ଏତେ ଖବର ଦିଆନିଆ ଚାଲିଚି, କାଇଁ ମୋ କାନକୁ ତ ଆସୁ ନା ।"

"ତୁମକୁ ସିନା ଯାହା ଜଣେଇବାର କଥା ଜଣେଇବୁ । ମାଇପି କଥାରେ ମରଦଙ୍କର କଣ ଥାଏ ?"

"ହଉ କେବେ ପଚାରି ଭୁଲ କରିଚି ।" କହି ଅଜିତ ଶେଷ ଢୋକରେ ଚା ଟିକକ ଶେଷ କରି ଦେଲେ ।

ଅଗଣାରେ ପେଟେଇ କରି ଖେଳୁଥିଲା ଛନ୍ଦା । ଅଜିତ୍ ତାକୁ ତୁଲି ହାତରେ ଟେକିଆଣି ଚୁମା ଦେଲେ ।

ସୁଜମା କହିଲା 'ଝିଇ, ତା ମୁହଁଟା ଠିକ୍ ଅପା ମୁହଁପରି ହୋଇଚି ।"

"ସେ ପରା ତା ଝିଅ, ତା ମୁହଁପରି ହବନି ଆଉ କଣ ମୋ ମୁହଁ ପରି ହେବ ?" ଅଜିତ୍ ଖେଁ ଖେଁ ହସିଲେ ।

ସୁଜମା ଦୌଡ଼ି ଚାଲିଗଲା ଜନ୍ମ ପାଖକୁ ।

ମୋଟର ସାଇକେଲଟିଏ ଯୁଆ ଭିତରେ କିଣିଥିଲେ ଅଜିତ୍ । ତାକୁ ଧରି ସେ ଚାଲିଗଲେ ତାଙ୍କର ନୂଆଘର ଆଡେ । ମୂଲିଆ ମିସ୍ତ୍ରୀ ମଜୁରି ପାଇବା ପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ଅନେଇଁ ବସିଥିବେ ।

ଦଶମିନିଟ୍ ଭିତରେ ସେ ସୁନାରଗୌଖଗଠାରେ ପହଞ୍ଚିଗଲେ । ଘର ଆଗରେ ମୋଟରସାଇକେଲଟି ରଖିଦେଇ ଦଣ୍ଡେ ଠିଆ ହୋଇ ଚାହିଁଲେ — ତାଙ୍କର ଝାଳବୁହା ଧନରେ ନିର୍ମିତ ପ୍ରାସାଦକୁ । ଅନାତା ଯାର ନାଁ ଦେଇଚ ରାଜମହଲ । ଶଂଖମଲମଲ ପଥରରେ ଲେଖି ସେ ଘର ଆଗରେ ମାରିଦେବେ । ଅନାତା ଖୁସିହେବ — ବାସନା ତାର ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଛି, ସ୍ମୃତି ଅମର ହୋଇଛି ।

ଗର୍ବରେ ଘର ଭିତରକୁ ପାଦ ପକାଇଲେ ଅଜିତ । ପ୍ରଥମେ ମଧ୍ୟମ ଧରଣ ହଲଟିଏ । ଦୁଇପଟରେ ପିଅଶାଳ କାଠର ଝରକା । ହଲ ଭିତରେ ପକା ଉପରକୁ ପାହାଚ ଉଠିଚ । ତଳେ ମୋଜାଇକ୍ କାମ । ଗାଳଧଉଳା କାନ୍ଥ । ହଲର ପଛକୁ ଦୁଇଟି ବଡ ବଡ ଶୟନାଗାର । ତା'ପରେ ଅଗଣା । ଅଗଣାକୁ ଲାଗି ରୋଷେଇଘର, ଭଣ୍ଡାରଘର ଓ ବାଥରୁ ବାଥ । ବାହାରେ ଗୋଟିଏ ପଟେ ଗୁହାଳ, ଅନ୍ୟ ଦିଗରେ ପାଇଖାନା । ହଲର ଦୁଇକଡରେ ଅଗଣା ଆଡକୁ ଫ୍ଲେଟ ଗଳାସ୍ତା । ସମ୍ମୁଖରେ ଫୁଲ ଗଛ ଲଗେଇବା ପାଇଁ ସରୁ ସିମେଣ୍ଟ ନଳା ।

ଘରଟିକୁ ଉପଭୋଗ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ଅଜିତ୍ ସବୁପ୍ରକାର ଚେଷ୍ଟା କରିଛନ୍ତି । ପୁରୀର "ରଶ୍ମି ଇଲେକ୍ଟ୍ରିକ ହଲ" ପ୍ରୋପ୍ରାଇଟରକୁ ଇଲେକ୍ଟ୍ରିକ ଖଞ୍ଜିଦେବା ପାଇଁ ଅର୍ଡର ଦେଇଛନ୍ତି । ଅଜିତଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ହଲର କାନ୍ଥ ଚାରି ଦିଗରେ ବାର ଲାଇଟ ରହିବ । ଚାରିକୋଣରେ ଗୁଲେଟ ଓ ମଝିରେ ଗୋଟିଏ ଏମିତି ପାଞ୍ଚଟି ଫ୍ୟାନ ରହିବ । ଘର ଆଗରେ ଗୋଟିଏ ଫ୍ଲାସଲାଇଟ ରହିବ ଇତ୍ୟାଦି । ପ୍ରୋପ୍ରାଇଟର ବି ଘରଟିକୁ ସୁମଣ୍ଡିତ କରିବେ ବୋଲି ନିର୍ଭର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇଛନ୍ତି ।

ଅଜିତ ପହଞ୍ଚିବାବେଳକୁ ମୂଲିଆ ମିସ୍ତ୍ରୀ ସବୁ ଗୋଡହାତ ଧୋଇ ଯିବାପାଇଁ ସଜ ହେଉଥିଲେ । ରାଜମିସ୍ତ୍ରୀ ଅଜିତଙ୍କୁ ଡାକି ନେଇ ସେ

ଦିନର କାମ ଦେଖାଇଦେଲେ । ଖୁବ୍ ଖୁସିହେଲେ ସେ । ମୟୂରବସା ଟେବୁଲ୍‌ଟିଏ ଅଗଣା-ଶୋଇବାଘରର ବାହାରେ ହୋଇଛି । ହଲଭିତରେ ସିଡ଼ି ଖମ୍ବରେ ଠିଆ ହୋଇଛି ଧଳା ସିମେଣ୍ଟର ନଟ୍ଟପବାଟିଏ । ମିସ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ସାରା ଦିନଟି ଏଇଥିରେ ଯାଇଚି । ତଥାପି ସୁନ୍ଦର ଭାବରେ ସେ ଫୁଟେଇ ପାରିଛନ୍ତି ତାଙ୍କର ଶିଳ୍ପକଳା । ଘରଟିକୁ ସର୍ବାଙ୍ଗ ସୁନ୍ଦର କରିବା ପାଇଁ ତାଙ୍କର ଆପ୍ରାଣଚେଷ୍ଟାକୁ ଅଜାତ୍ ସ୍ୱୀକାର କଲେ । କହିଲେ “ ମିସ୍ତ୍ରୀ, ତମେ ଏତେ ସୁନ୍ଦର କାମ କରିପାର ବୋଲି ମୋର ଧାରଣା ନଥିଲା । ଆଚ୍ଛା, ଏପରି ଅଧ ନଙ୍ଗ ବୁଢାର ମୂର୍ତ୍ତିକାମ ତୁମେ ଶିଖିଲ କେଉଁଠୁ ? ”

ଆଜ୍ଞା, ବାପ ମୋର କାରିଗର ଥିଲା । ପିଲାଦିନେ ତା'ର ସଙ୍ଗେ ମିଶି ମୁଁ କାମ କରୁଥିଲି । ସେତିକିବେଳେ ଯାହା ଶିଖିଚି ”

“ତେବେ ତୁମେ ଖାଲି ଏଇ ମୂର୍ତ୍ତି ଗଢୁନାହଁ କାହିଁକି ? ବହୁତ ରୋଜଗାର କରନ୍ତ । ”

“ ଆଜ୍ଞା ତାର ମୂଲ୍ୟ ବୁଝୁଚି କିଏ ? ପରିଶ୍ରମ ଅନୁସାରେ, ପୁଣି ପେଟ ପୂରିଲେ ତ ? ”

ହଁ ଠିକ୍ କଥା, ଆମ ସମାଜରେ ଶିଳ୍ପୀ ବଞ୍ଚିରହିବା ବଡ଼କଷ୍ଟ । ହେଉ ତୁମର କାରୁକାର୍ଯ୍ୟ କାମଗୁଡ଼ିକ ପାଇଁ ମୁଁ ଅନ୍ୟ ରେଟ୍ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରିବି । କାମ ଯେପରି ଭଲ ହେବ ତୁମେକର । ”

“ ମୁଁ ସାରାଦିନ ଲାଗିଚି ହଜୁର । କୋଉଠି କଣ କାଲିକି କରିବାକୁ ହେବ ମୁଁ ରାତି ଅଧ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବସି ଭାବୁଥାଏ । ଏଇ ଯେଉଁ ସିଡ଼ି ଜାଲି ଅପଣ ଦେଖିଲେ-ଲତା ଆଉ ନାଗୀର ବନ୍ଧ, ତାର ଛବି ମୁଁ ଦେଖିଥିଲି ଗୋଟିଏ ଗାଁର ଦେଉଳରେ । ତାକୁ ଟିପି ଆଣିଥିଲି, ସେଇ ଛାଞ୍ଚଠା କରିବାକୁ ମୋତେ ଗୋଟିଏ ଦିନ ପୂରା ଲାଗିଚି । ସବୁ କାମ ସରୁ, ତା'ପରେ ଆପଣ ମୋତେ କହିବେ । ”

“ ହଁ ମିସ୍ତ୍ରୀ, କାମ କି ଟିକିଏ ଶୀଘ୍ର ସାରିବାକୁ ହେବ । ଅଗଷ୍ଟ ପନ୍ଦରଦିନ ଗୃହପ୍ରତିଷ୍ଠା । ଆଉ ମାସ ଦୁଇଟା ବାକି । ସେତେବେଳକୁ ଯେପରି କାମ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସରିଥାଏ । ହତା କାନ୍ଥ ବି ଆରମ୍ଭ କରିଦିଅ ”

" ଅଜ୍ଞା— "

ଅଜିତ ତା'ପରେ ପକେଟରୁ ଟଙ୍କା ବାହାର କଲେ । ମିସ୍ତ୍ରୀ ବାଣ୍ଟିକରି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ମଜୁରୀ ଦେଇଦେଲେ । ଫେରିଲାବେଳକୁ ଅଜିତ କହିଲେ " ମାର୍ବଲ ପଥର ନାଁ ପ୍ଲେଟଟା ଆସିଗଲାଣି । ପ୍ରେସଘରେ ଥୁଆ ହୋଇଛି । କାଲି ଲୋକପଠେଇ ନେଇ ଆସିବ । "

ମିସ୍ତ୍ରୀ ମୁଣ୍ଡ ହୁଙ୍ଗାରିଲେ ।

ମୋଟର ସାଇକେଲଟିରେ ଚଢି ଅଜିତ ଗଲେ ବୁକଷ୍ଟଲ ଅଭିମୁଖେ ।

୧୭

' ରାଜମହଲ ଖୋଲା ସରିଲାଣି ।

ଅଗଷ୍ଟ ପନ୍ଦର ଦିନ ତାର ଜନ୍ମ ଦିବସ । ବନ୍ଧୁବର୍ଗ ଓ ବିଶିଷ୍ଟ ଭଦ୍ରବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରିବାକୁ ହେବ । ଅଜିତ ଭାବୁଥିଲେ ଆହା ଅଜାତ ଥାନ୍ତା କି, କେତେ ଖୁସି ସେ ହେଉ ନଥାନ୍ତା ! କଳ୍ପନା ତାର ସାର୍ଥକ ହୋଇଛି । ସାଥୀ ତାର ତୋଳିପାରିଛି ରାଜମହଲ । ଆନନ୍ଦରେ ସେ ମହଲର ସୁଇଟ ଗୁଡ଼ିକ ଛପି ଅଶ୍ଳେଷ ସୃଷ୍ଟି କରୁଥାନ୍ତା । ନିରେଖି ନିରେଖି ଦେଖୁଥାନ୍ତା, ତାନ୍ତର ମନୋରମ ଚନ୍ଦପଟଗୁଡ଼ିକ । ଶିଳ୍ପକଳା ଦେଖି ପ୍ରାଣ ତାର ବିଭୋର ହେଉଥାନ୍ତା । କଳ୍ପନାରେ ସେ ମୂକ ହୋଇ ବସି ପଡ଼ିଲେ ।

ପ୍ରେସର କର୍ମୀମାନେ ନିଜ ନିଜ କାମରେ ବ୍ୟସ୍ତ ଅଛନ୍ତି । ନାନାପ୍ରକାର ହସଗପ ଭିତରେ କାମ ସେମାନଙ୍କର ଅଗେଇ ଚାଲିଛି । ଅଗଷ୍ଟପନ୍ଦର ଦିନ ନୂଆଘରେ ଭୋଜି । ବାବୁଙ୍କର ସକୁଟୁମ୍ବେ ନିମନ୍ତ୍ରଣ । ଖୁସିରେ ସେମାନେ ଅକ୍ଷର ଖଞ୍ଜିବାରେ ଲାଗି ପଡ଼ିଛନ୍ତି ।

ପୋଷ୍ଟମ୍ୟାନ ଆସି ପ୍ରେସରେ ଡାକ ଦେଇଗଲା । ଚିଠିପତ୍ରେ ଚିଠି ଗୋଟିକୁ ଗୋଟି ଅଜିତ ଖୋଲି ଦେଖିଲେ । କେଉଁ ଥିରେ ତାଙ୍କ ଉପନ୍ୟାସ ଶତେଖଣ୍ଡ ପଠାଇବାକୁ ଫରମାସି, କେଉଁ ଥିରେ ସୁନ୍ଦର ଲେଖାପାଇଁ ଗଣ୍ୟମାନ୍ୟ ଲୋକଙ୍କଠାରୁ ପ୍ରଶଂସା ପତ୍ର । କେଉଁ ଥିରେ ନୂଆ ଲେଖକଟିଏ ଅନୁରୋଧ କରିଛି ବହିଟିକୁ ବାକିରେ ଛାପି ଦେବାକୁ, ଆଉ କେଉଁ ଥିରେ ଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଛପାଛପି ଅର୍ଡର । ସବୁ ଗୁଡ଼ିକ ଭଲଭାବରେ ପଢ଼ି ଅଜିତ ସେଥିରେ କଣ କରିବାକୁ ଠାରରେ ଲେଖିଦେଲେ । ତା'ପରେ ସନାତନକୁ ଡାକି ଚିଠି ତକ ବଢ଼େଇ ଦେଲେ ।

ସେ ଦିନ ତାଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଚିଠି ଖଣ୍ଡିଏ ଥିଲା । ଘରୋଇ ଚିଠି ଗୁଡ଼ିକ ସବାପଛରେ ପଢ଼ିବା ଅଜିତଙ୍କର ଅଭ୍ୟାସ । ଚିଠିଟି ଆସିଥିଲା ସୁରବାବୁଙ୍କଠାରୁ । ଅଜିତ ମନଧ୍ୟାନ ଦେଇ ପଢ଼ିଲେ ।

ସୁରବାବୁ ଲେଖିଛନ୍ତି — ଅନୀତାକୁ ନେଇ ତାଙ୍କ ଘରେ ଛାଡ଼ି ଦେଇ ଆସିବାକୁ ହେବ । ପ୍ରସବ ସମୟ ତାର ପାଖେଇ ଆସିଲାଣି । ତାର ଯେପରି ମାନସିକ ଅବସ୍ଥା, ମୁଁ ଭାବୁଛି ପୁରୀରେ ରହିଲେ ତାର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଭଲ ରହିବ । ପୁଣି ସେଠାରେ ମାଟେରନିଟି (ମାତୃମଙ୍ଗଳ କେନ୍ଦ୍ର) ଅଛି । ଡାକ୍ତର ବା ଔଷଧପତ୍ରର ଅସୁବିଧା ନାହିଁ । ଏଠାରେ ମୁଁ ଏକୁଟିଆ, ପୁଣି ଏସବୁ ଅବସ୍ଥା ବା ପରିସ୍ଥିତିରେ କେବେ ଆସିନି । ବାପା ତାଙ୍କର ଖୁସିରେ ଏ ଦାୟିତ୍ୱ ମୁଣ୍ଡେଇବେ । ଆମେ ଏଠାରୁ ତିନି ତାରିଖ ଦିନ ବାହାରୁଛୁ । ପୁରୀରେ ପାଞ୍ଚ ତାରିଖ ଦିନ ପହଞ୍ଚିବୁ ।

ପୁଣି ଲେଖିଛନ୍ତି—ବାପା ତାଙ୍କର ଅଭିଜ୍ଞ ଲୋକ ହେଲେ ବି ବୁଢ଼ା । ତେଣୁ ଆପଣ ଟିକିଏ ବେଳେ ବେଳେ ଯାଇ ଦେଖାଚାହାଁ କରିବେ । ସେଇ ଆଶାରେ ମୁଁ ବେଶୀ ଏଇ ବିଷୟରେ ପହଞ୍ଚିଲି ।

ତା'ପରେ ନାନାପ୍ରକାର ପ୍ରଶ୍ନ, ଜମି ଆଉ ଚନ୍ଦା ବିଷୟରେ ।

ଅଜିତଙ୍କ ମୁହଁରେ ଆନନ୍ଦର ଜ୍ୟୋତି ଖେଳିଗଲା । ଯାହାହେଉ ସ୍ୱପ୍ନ ତାଙ୍କର ସଫଳ ହେବ । ଅନୀତାକୁ ଧରି ସେ ବୁଲେଇ ଦେଖେଇବେ

ତାଙ୍କର ସ୍ୱପ୍ନମହଲ । ସେଇ ଜଳିବ ତାଙ୍କ ଘରେ ଆଲୋକର ପ୍ରଥମ ରଶ୍ମି । ସେଇ ମୁଖରିତ କରିବ ରେକର୍ଡ଼ ମୂର୍ଚ୍ଛନାରେ ପ୍ରଥମ ନବନିର୍ମିତ ପ୍ରାସାଦକୁ ।

ଟେବୁଲ କ୍ୟାଲେଣ୍ଡରକୁ ଚାହିଁଲେ ଅଜିତ୍ — ଆଜି ତାରିଖ ଗୁରୁ । କାଲି ସକାଳୁ ଅନ୍ତତଃ ସୁରବାବୁ ଆସି ପହଞ୍ଚିବେ ଷ୍ଟେଶନରେ । ଦୀର୍ଘ ଆଠମାସ ପରେ ସେ ଦେଖିବେ ଅନୀକୁ । ଦେହରେ ତାର ବହୁତ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇଥିବ । ଶରୀର ଦିଶୁଥିବ ଦୁର୍ବଳ । ମୁହଁଟି ଶେତା ପଡ଼ି ଆସିଥିବ । ରକ୍ତରୁ ତାର ରସ ଚିପୁଡ଼ି ଦେବୋପମ ଶିଶୁଟିଏ ଉଦରର ଭିତରେ ଖେଳୁଥିବ । ଉଦରଟି ଅର୍ଦ୍ଧବୃତ୍ତ ପରି ଶରୀରରୁ ବାରି ହେଉଥିବ ଅଲଗା ।

ପ୍ରଥମେ ଆଖିରେ ଆଖି ମିଶିଗଲେ ଖିଲ୍ ଖିଲ୍ ହସି ଉଠିବ ଅନୀତା । କ୍ଷଣକ ପରେ ପୁଣି ସେ ଲଜ୍ଜିତ ହୋଇପଡ଼ିବ । ଯେଉଁ କ୍ଷୁଦ୍ର ଜୀବପିଣ୍ଡଟି ସେ ପେଟରେ ଧରିଛି ସେଥିରେ ବି ଅଛି ଅଜିତ୍‌ର ମାନସିକ ଭାଗ । ଅନୀତାର ଦେହ, ସୁରବାବୁଙ୍କ ପ୍ରାଣ, ଅଜିତର ମନ ଏଇ ତିନୋଟିର ସମନ୍ୱୟରେ ଗଠିତ ସେଇ ନୂଆ ଶିଶୁ । ଅନୀତା କିଛି ନହେଲା ପରି ଛଳନା କରି ଠିଆ ହେବ ତା' ପାଖରେ । ଅଳସ ଗତିକୁ ଶିଥିଳ କରିବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରିବ ।

ଅଜିତ୍ ସବୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିବେ । ମନେ ମନେ ହସିବେ ଗୋପନରେ ଆଖି ବୁଲେଇ ନେବେ ତା'ର ଅଙ୍ଗପ୍ରତ୍ୟଙ୍ଗରେ ।

ଅନୀତା ଶିହରି ଉଠିବ — ଅଜିତ୍ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି ତାର ଅବସ୍ଥାକୁ । ଯୁବତୀର ଶରୀରରେ ଫଳ ଧରିଚି । ଯୁବକ ଭାବୁଚି, ଏ କୃତି ପୁରୁଷ ମନର ସ୍ଥାପତ୍ୟ — ମହାମାନ୍ୟ ଦାନ — ସର୍ବଂସହା ନାରୀଠାରେ ବିକଶି ଉଠିଚି । ସେ କେବଳ ଜଣେ ଭାରବାହୀ । ବୋଝ ଓହ୍ଲେଇ ଦେଇ କହିବ — ନିଅ ତୁମର ସନ୍ତାନ । ଜଗତ ଜାଣୁ ତୁମେଇ ଦେଇଥିଲ । ପୁରୁଷ ହସିବ — କହିବ — ନାରୀର ଦାୟିତ୍ୱ ସରିନି ଏତିକିରେ —

ଦୁଃଖପାଳନ ବି ଅଛି — ସେ ତୁମରି ପାଖରେ ଥାଉ । ମୁଁ ତାକୁ ଖାଲି ଦେଖୁଥିବି ଆଉ ପାଉଥିବି ନୂତନ ସୃଷ୍ଟି ପାଇଁ ପ୍ରେରଣା—ସେତିକି ମୋର ଦରକାର ସେଇଥିରେ ମୁଁ ଶାନ୍ତି ପାଇବି ।

ଅଜିତଙ୍କର ଚିନ୍ତା ନାନା ଦିଗରେ ଦୌଡ଼ୁଚି । ଅନୀତାକୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି ସେ ଭାବି ଗୁଲିଛନ୍ତି ନାରୀ ପୁରୁଷର ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱ । ଘଣ୍ଟା ବାରଟା ବାଜିଲାଣି । ପ୍ରେସ କର୍ମୀସବୁ ଯେଝା ଘରକୁ ବାହାରି ଗଲେଣି — ପୁଣି ଫେରିବେ ତିନିଟା ବେଳକୁ । ସନାତନ ବାବୁଙ୍କ ଯିବାକୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ବସିଚି ।

ଅଜିତ୍ ତରବର ହୋଇ ଘରକୁ ଯିବାକୁ ବାହାରିପଡ଼ିଲେ ।

ପରଦିନ ସକାଳ । ପାଞ୍ଚ ତାରିଖ ।

ଅନୀତା ଓ ସୁରବାବୁ ଆସି ପହଞ୍ଚିବେ ଏଇକ୍ଷଣି । ଅଜିତ୍ ଚଞ୍ଚଳ ନିଜର ନିତ୍ୟକର୍ମ ସାରିଦେଲେ । ନୂଆମନ, ନୂଆ ଅନୁଭୂତି ନେଇ ଫେରୁଚି ଅନୀତା । ସନ୍ତାନର ମାଆ ହେବାକୁ କେତେ ସ୍ୱପ୍ନିଳ ଆଶା ନେଇ ସେ ଆସୁଚି ।

ମୋଟର ସାଇକେଲରେ ଯାଉ ଯାଉ ଅଜିତ ଭାବୁଛନ୍ତି— ସେଇଲଡ଼ବା ଭିତରୁ ତାଙ୍କ ହାତକୁ କୁନିପୁଅଟିଏ ବଢ଼ାଇ ଦେଉଚି ଅନୀତା । ମନକଥା ହସରେ ଫୁଟି ଉଠୁଚି । ପୁଅଟିକୁ ଧରି କୋଳ କରୁଛନ୍ତି ସେ । ଅନୀତା ଏକାଗ୍ରଭାବରେ ଗୁହିଁ ରହିଚି । ସେ ତୁଳନା କରୁଚି ଅଜିତ୍ ଆଉ ତା ପୁଅ—ଏ ଦୁହିଁଙ୍କର ରୂପର ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ କେଉଁଠି ?

ମୋଟର ସାଇକେଲ ହର୍ଣ୍ଣ ଦେଉଛନ୍ତି ଅଜିତ୍ । ରାସ୍ତାରେ ପଲ ପଲ ବିଦେଶୀ ଗାଈଙ୍କ ଯାତ୍ରୀ । ପେଁ ପାଁ ହେବାରେ ଚମକି ପଡ଼ନ୍ତି—ଏପଟ ସେପଟ ଦୌଡ଼ନ୍ତି—ରାସ୍ତା କଡ଼ରେ ଗୁଲିବା ଅଭ୍ୟାସ ତାଙ୍କର ନାହିଁ ।

ଘଣ୍ଟାକୁ ଗୁହାଁଲେ ଅଜିତ୍ । ଦୁଇ ମିନିଟ ଡେରି ହୋଇଗଲାଣି । ଟ୍ରେନ ଆସି ପହଞ୍ଚି ଯିବଣି । ସୁରବାବୁ ଓ ଅନୀତା ପ୍ଲାଟଫର୍ମରେ ତାଙ୍କୁ ଖୋଜୁଥିବେ । ଟାକ୍ସି ବାଲା ଡାକୁଥିବ—ଗାଡ଼ିରେ ବସିଲେ ଚଞ୍ଚଳ ନେଇଯିବାକୁ ।

ଭ୍ୟାନଟି ବ୍ୟାରେଜଡରୁ ଦଶ ହାତଗଲା ପରି ଲାଗୁଥିବ ଅଜିତଙ୍କୁ । ଗୃହଅନ୍ତରୁ ସେ ଗୁହାଁଥିବ ସୁଧାନ୍ତି ହାଉଶୀ ପରି ।

ମୋଟର ସାଇକେଲର ଗତି ବଢ଼େଇ ଦେଲେ ଅଜିତ୍ । ଷ୍ଟେସନ ଆଉ ଏକ ଫର୍ଲଙ୍ଗ ରହିଲା । ମିନିଟ୍‌ଏ ଦେଢ଼ମିନିଟରେ ବାଟ । ଫଟ୍ ଫଟ୍ ଶବ୍ଦ କରି ସାଇକେଲ ଚାଲିଛି । ଅଜିତ୍ ଖାଲି ଚାହିଁ ରହନ୍ତି ତାଙ୍କ ବିପରୀତ ଦିଗରେ ଚାଲି ଯାଉଥିବା ଯାନ-ବାହାନ ପ୍ରତି । ଦେଖୁଁଥିବେ ବା ଅନୀତା ବସି ଚାଲି ଆସୁଥିବ ।

ହୁଇସଲ ଶବ୍ଦକରି ଷ୍ଟେସନଆଡ଼୍ ଧାଇଁ ଆସୁଛି ଟାଉନବସ୍ । ବୁଲାଣି ରାସ୍ତା—ଦେଖାଯାଉ ନଥିଲେ ବି ହର୍ଣ୍ଣ ଶୁଭୁଛି । ବେଗ କମେଇଦେଇ ବାଁ ପଟେ ସାଇକେଲ ନେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲେ ଅଜିତ୍ । କିନ୍ତୁ ପାରିଲେନି । ଟାଉନ ବସ୍ ଅଜଣାରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଗଲାଣି ।

ପଲକଟିଏ ଭିତରେ ସାମ୍ନାସାମ୍ନି ଧକ୍କା ଖାଇଲା ବସ୍ ଓ ସାଇକେଲ । ଅଜିତ୍ ଓଲଟି ପଡ଼ିଲେ ବସ୍ ଆଗରେ । ଆଗ ଚକ ପିଠି ଉପରେ ଚାଲି ଗଲା । ସାଇକେଲଟା ଛିଟିକି ପଡ଼ିଲା ରାସ୍ତାରେ । ଜୋରରେ ବ୍ରେକ ଦେଲା ବସ ଡ୍ରାଇଭର ।

ଗୋଟିଏ ଅଡ଼ୁତ ଚିତ୍କାର ଖାଲି ଶୁଭିଲା । ତା'ପରେ ନାକ ପାଟିବାଟେ ବାହାରି ଆସିଲା ପିଚକାଏ ରକ୍ତ । ପେଟ ଫାଟି ଅନ୍ତବୁଜୁଳା ଢଳିଲା । ଲୋକମାନେ ହାଉଜାଉ ହୋଇ ଚାରିପଟେ ଘେରିଗଲେ ।

ଡ୍ରାଇଭର କହିଲା ବାବୁମାନେ ଉଠିଯାଅ, ମୁଁ ଡାକ୍ତରଖାନା ନେଇଯାଏ । ନୋହିଲେ ଲୋକ ମରିଯିବ—ଦଣ୍ଡ ମୋର ଫାଶି ।"

ବୁଢ଼ା ଡ୍ରାଇଭର ଅଜ୍ଞାତ୍‌ଙ୍କୁ ବସ୍‌ରେ ପକେଇ ନେଇଗଲା ଡାକ୍ତର-ଖାନାକୁ । ପଛେ ପଛେ ପୁଲିସ ଓ ଲୋକେ ଛୁଟିଲେ ।

ଅଧଘଣ୍ଟାଏ ଭିତରେ ଡାକ୍ତରଖାନା ଲୋକାରଣ୍ୟ ହୋଇଗଲା । ପ୍ରେସ କର୍ମୀମାନେ କାମ ଦାମ ଛାଡ଼ି ଧାଇଁ ଆସିଲେ ଦେଖିବାକୁ । ଖବରପାଇ ଜନମା ଧାଇଁ ଆସିଲା ଏଠାରେ । ଘର ଗୃହପଛ ଲୋକ ଘେରି ରହିଛନ୍ତି । ତିନିଜଣ ଡାକ୍ତର କ୍ୟାମ୍ଫେର ପ୍ରଭୃତି ଦେଇ ଚେତା ଫେରେଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛନ୍ତି । ଜନମା ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଠେଲିପେଲି ସେ ଘର ଭିତରକୁ ପଶିଗଲା । ନର୍ସ କହିଲା ମାଁ ଶାନ୍ତି କରନ୍ତୁ, ବାବୁଙ୍କର ଏଇଲାଗେ ଚେତା ଆସିବ ।'

କିନ୍ତୁ ଚେତା ଆଉ ଆସିଲା ନା । ନିଃଶ୍ୱାସ ପ୍ରଶ୍ୱାସ ଚିରଦିନ ପାଇଁ ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା । ଡାକ୍ତରମାନେ ମନ ଦୁଃଖରେ ଫେରିଗଲେ । ପାଗଳଙ୍କ ପରି ଜନମା ମୁଣ୍ଡ ବାଡ଼େଇଲା ସେହି ଲୁହା ଖଟରେ ।

ସତେଜ ସୁନ୍ଦର ମୁଖଶ୍ରୀ ସେମିତି ଦୀପ୍ତିମନ୍ତ ଦିଶୁଚି । ହାତର ଘଣ୍ଟା ବି ବନ୍ଦ ହୋଇନି—ଚାଲିଚି । କିନ୍ତୁ ଚାଲୁନାହିଁ ନାଡ଼ୀ । ଜୀବନ ନାହିଁ—ଶରୀରଟି ଶବ ହୋଇଚି । ଜନମା ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଆକୁଳରେ ପଚାରୁଚି—ସମସ୍ତଙ୍କ ତୁଣ୍ଡରେ ଏକ କଥା—ଆକ୍‌ସିଡେଣ୍ଟ (ଦୁର୍ଘଟଣା)—-ମଟର ଆକ୍‌ସିଡେଣ୍ଟ । ପ୍ରେସ ଲୋକମାନେ ଆଖିରୁ ଲୁହ ଝରେଇ କାନ୍ଦୁଛନ୍ତି । ଜନ୍ମୁ ବି ଛୋଟ ପିଲାଟି ପରି କାଇଁ କାଇଁ ହେଲାଣି । ବାପା ମରିଗଲାବେଳେ ବି ସେ ଏତେ ଅଧୈର୍ଯ୍ୟ ହେବ ନଥିଲା ।

ଜନମା ଶବକୁ ଛାଡ଼ିଲା ନା । କହିଲା "ମୁଁ ବି ନିଆଁରେ ପଡ଼ିବି ତାଙ୍କରି ସାଥିରେ ।" ଶବକୁ ଜାକିଧରି ଶୋଇ କାନ୍ଦିଲା ଜନମା । ଶକ ଶୁଣିନ-ବୁଝି ତାର ନଷ୍ଟ, ଅମଙ୍ଗଳ ।

ଗୁମାସ୍ତା କେଶବର ଏ ସବୁ ଦେଖି ଛାନିଆଁ ହୋଇଗଲେ । ଭାବିଲେ, ଜନ୍ମୁ ନିଶ୍ଚେ ପାଗଳାଣି ହୋଇଯିବ । ଯେତେ ବୁଝେଇଲେ ତ ବୁଝୁନି, କଣ କରାଯିବ । ମୁଣ୍ଡକୁ ତାଙ୍କର ଗୋଟିଏ ବୁଦ୍ଧି ଦିଶିଲା । ସନାତନକୁ ପଠେଇ ସେ ଛନ୍ଦାକୁ ଘରୁ ଡାକିଆସିଲେ ।

ଛନ୍ଦାକୁ ଧରି କହିଲେ "ମା ତନୁ, ବାବୁ ଚାଲି ଗଲେ, ଭଲେ ହୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି ମୁକୁଳି । ତୁ ଛନ୍ଦାକୁ ଅନା ମା, ତୁ ନ ଚାହିଁଲେ, ସେ ବି ମରିଯିବ । ବାବୁଙ୍କ ଆଜ୍ଞା ରଖ ମା, ପାପ ତାଙ୍କର ଲାଗୁ ନା, ଝିଅଟି ହେଲେ ବଞ୍ଚିଥାଉ ।" କେଶୁଧର କାନ୍ଦି ପକେଇଲେ । କାନ୍ଦିଲା ତନମା ।

ଦେଖଣାହାରୀ ଲୋକେ ବି ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧରି ପାରିଲେନି । ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଖିରୁ ବହିଲା ଲୁହଧାର ।

ଏତିକିବେଳେ ଅଗାଡା ଓ ସୁରବାବୁ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ । ଏ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖି ସେମାନଙ୍କର ଆଖି ବି ଲୁହ ଛଳ ଛଳ ହୋଇଗଲା । ଶବକୁ ଅନେଇଁ ନିଶ୍ଚଳ ଶଙ୍ଖ ମୂର୍ତ୍ତିପରି ଠିଆ ହୋଇ ରହିଲା ଅଗାଡା ।

୧୮

ସନ୍ଧ୍ୟା ନଇଁ ଆସୁଚି ।

ଝାଉଁ ଜଙ୍ଗଲ ଭିତରୁ ପଶି ଆସୁଚି ଅନ୍ଧକାର । ବାଙ୍କୀମୁହାଣ ସଫା ଦେଖା ଯାଉନି । ରାସ୍ତାରେ ଇଲେକଟ୍ରିକ୍ ଜଳି ଉଠିଲାଣି ।

ନିର୍ଜନ ପ୍ରାସାଦ ରାଜମହଲ ଆକାଶକୁ ମୁଣ୍ଡ ଟେକି ଠିଆ ହୋଇଚି । ସନ୍ତର୍ପଣରେ ଅଗାଡା ଚାହିଁଚି ଲେଡିଙ୍କ ପ୍ରିୟ ବାସଭବନଟିକୁ । ବାଷ୍ପରୁଦ୍ଧ ଗଳାରେ ତନମା କହିଲା "ମାଉସୀ, ଭିତରକୁ ଚାଲ ।" ଅଗାଡା ତାର ପଛେ ପଛେ ଯନ୍ତ୍ରବତେ ଚାଲିଲା ।

ଆଜି ଅଗଷ୍ଟ ପନ୍ଦର । ସହରସାରା ଉତ୍ସବର ଧୂମଧାମ ଲାଗିଚି । ରାଜମହଲ ବି ଆଜି ଲୋକଗହଳିରେ ପୁରି ଯାଇଥାନ୍ତା । କେତେ ଲୋକଙ୍କର ଆନନ୍ଦିତ ସ୍ୱର ସାରାଗୃହକୁ ମୁଖରିତ କରୁଥାନ୍ତା । ପିଲା ଗୁଡ଼ିକ ଘରର ଏପଟ ସେପଟ ଧାଉଁ ଥାନ୍ତେ । କିନ୍ତୁ ନୂଆଁଟା ସଂସାରଟି ଭାଙ୍ଗି ଯାଇଚି । ଦେବତା ଚାଲି ଯାଇଚି ପରପାରକୁ । ଆଜି ତାର ଏଗାର ଦିନ । ତନିମା ଆଖିରୁ ଲୁହଧାର ଛୁଟି ଲାଗିଚି ।

ସୁଇଚଟି ଟିପି ଦେଇ ସେ ଅଜାତାକୁ ବୁଲେଇ ଦେଖାଇଲା ହଲଟିର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ । ପୃଥିବୀର ବଡ଼ ବଡ଼ ଲେଖକଙ୍କର ଛବି — କେତେ ଆଗ୍ରହରେ ଆଣି ସେ ମାରି ନଥିଲେ । ତନିମା କହିଲା — ଏଇ ଫଟୋଗୁଡ଼ିକର ବନ୍ଧେଇ କଲିକତାରେ ହୋଇଥିଲା । ଅଜାତା ଖାଲି କଲ କଲ କରି ଚାହୁଁଥିଲା ।

ସିଡ଼ି ପାଖରେ ନଗ୍ନ ଅପ୍ସରାଟିକୁ ଦେଖେଇ ଦେଇ ତନିମା କହିଲା "ମାଉସୀ, ଏ ମୂର୍ତ୍ତିଟି ଯେଉଁଦିନ ଗଢ଼ା ସରିଲା, ସେ ଦିନ ରାତି ଅଧଯାଏ ସେ ଶୋଇ ନାହାନ୍ତି । ଖାଲି କହୁଥାନ୍ତି — ଘରର ଯେଉଁଦିନ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହେବ, ସମସ୍ତେ ଦେଖିବେ ଶିଳ୍ପୀର ହସ୍ତନୈପୁଣ୍ୟ । ନିସ୍ତବ୍ଧ ବାକ୍ ହୋଇଯିବେ । ମୁଁ କଣ କରିବ ଜାଣ ? କାନ୍ଥ କାଚ ଆଲମିରା ଗୁଡ଼ିକରେ ମୋର ଛପା ବହି ସବୁ ସଜେଇ ରଖିବ । ପାଣ୍ଡୁଲିପିଗୁଡ଼ିକ ରଖିବି ଶୟନାଗାରରେ । ତୁମର ଡେଲିଭରଟିଏ କରାଇ ଦେଇଚି ତହିଁ । ଯଦି ହୋଇଥାଏ ତାକୁ ମୋର ରାଇଟିଂ ଟେବୁଲ ଆଗରେ ମାରିବ ।" ତନିମା ଖର ନିଃଶ୍ୱାସ ପକେଇଲା "ସବୁ ପ୍ରଳାପ ମାଉସୀ, ସବୁ ଅବ ମିଛ ହୋଇଗଲା ।"

ଅଜାତା ଘର ବାହାର ସବୁଆଡ଼େ ଭୁଲି ଯାଇଲାଣି । ମୁହଁରେ ତାର କଥା ଫୁଟୁନି । କଣ କହି ସେ ବୁଝେଇବ ତନିକୁ । ଅଜିତଙ୍କର ଆଶା ଥିଲା ଆଜି ଘର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହେବ । ସେଇ ଅପୂରଣ ଆଶା ପୂରଣ କରିବାକୁ ତନିମା ଅସ୍ଥିର । ଆଜି ସେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବ ଗୋଟିଏ